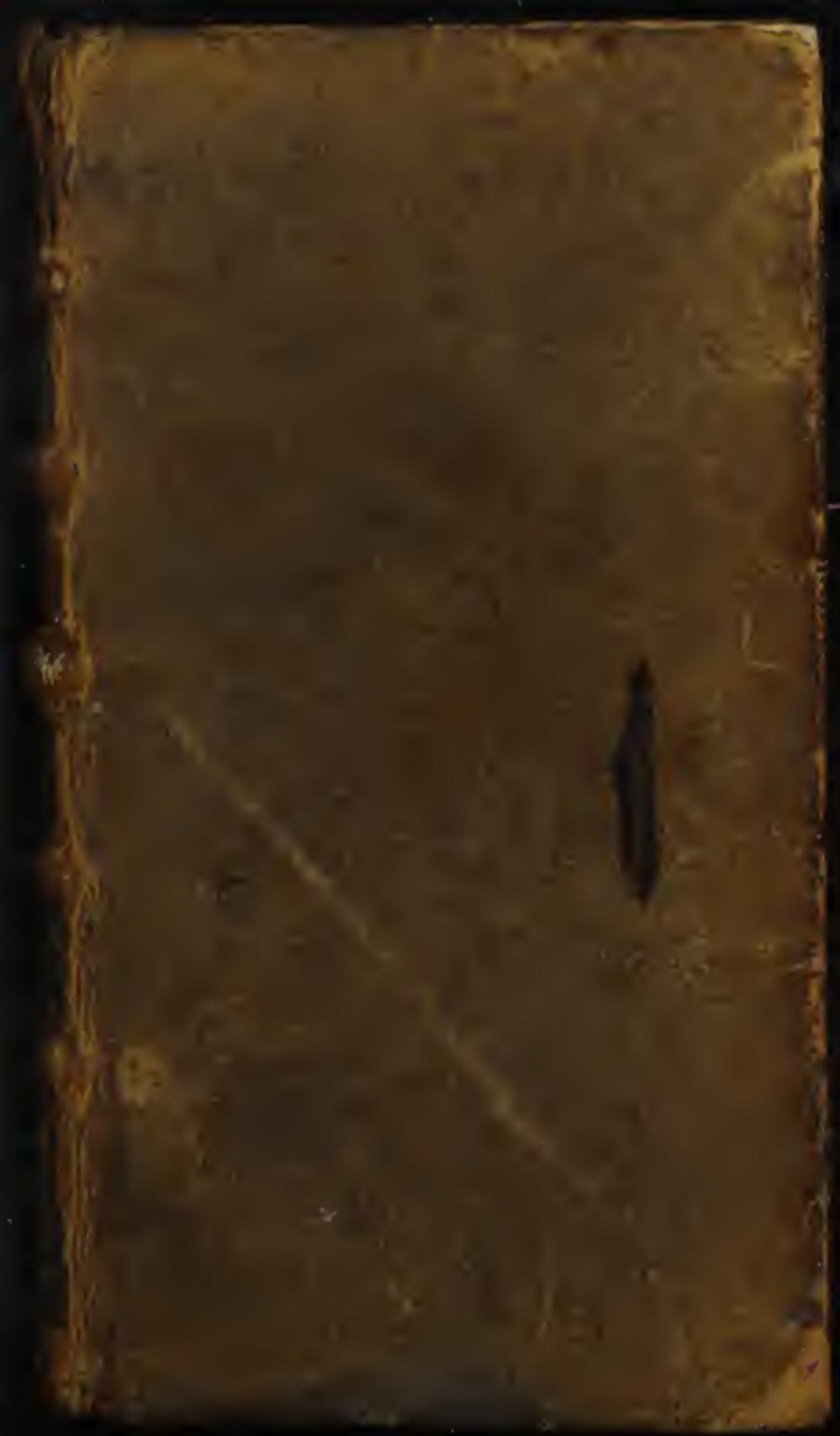

WILLIS
PHARMAC

TOMI
ETIQUETTE

WILLIS
PHARMAC

WILLIS
PHARMAC

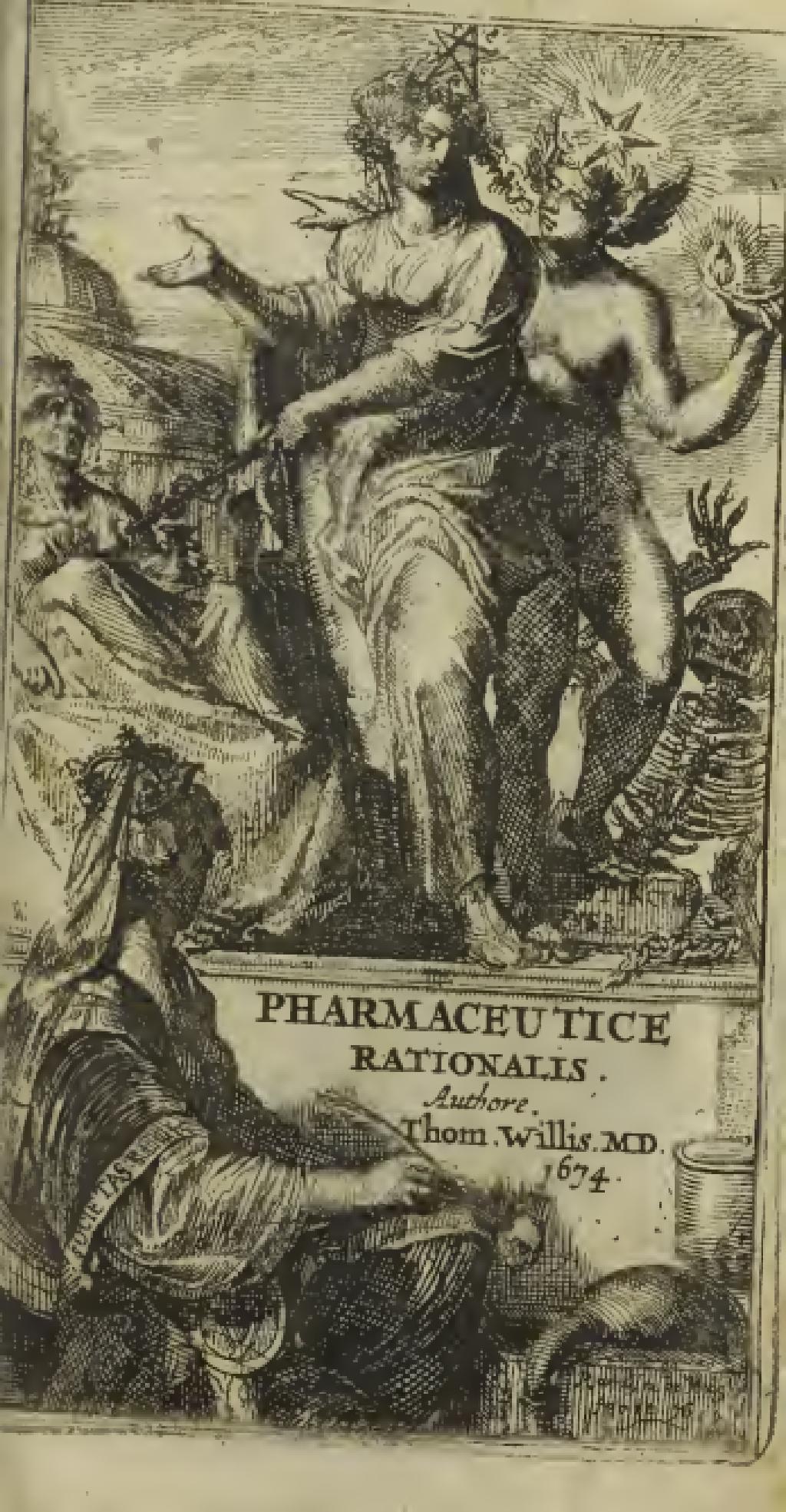
Pharmacopœi Parisienses

ex Dono Magistri
Gillet
Antiqui Praefecti

1764

Moamet hublotus -
Moueau Riedensis;
G'edie

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

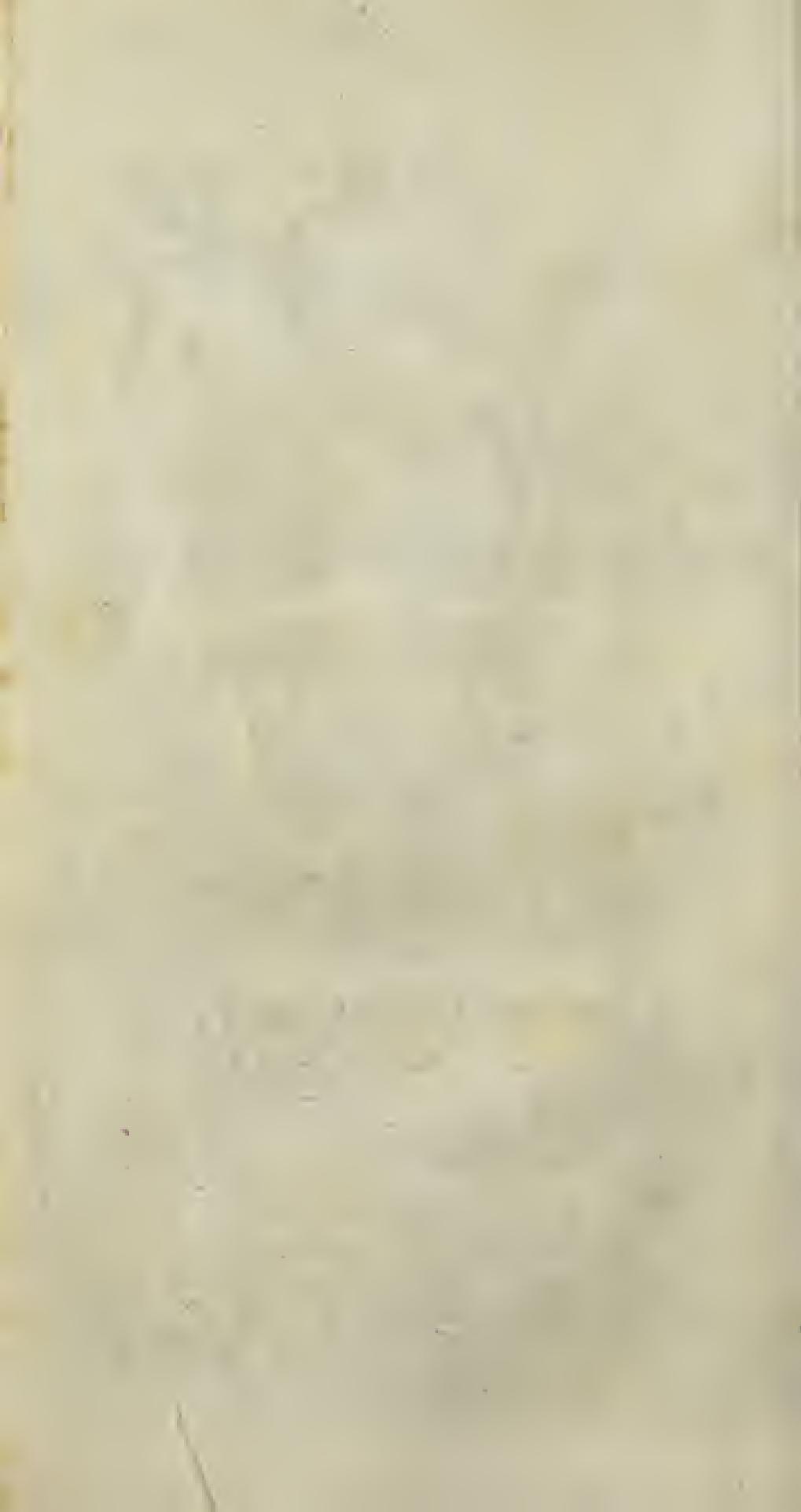

PHARMACEUTICE RATIONALIS.

Authore.

Thom. Willis, M.D.

1674.

Res 11169 1169
PHARMACEUTICE
RATIONALIS

five

D I A T R I B A
de

MEDICAMENTORUM

Operationibus in humano Corpore,

Authore

THOMA WILLIS, M. D.

*In Univ. Oxon. Prof. Sedleiano, Nec non Coll.
Med. Lond. & Societ. Reg. Socio.*

Editio postrema, prioribus emendatior.

Ex Officina ARNOLDI LEERS, Bibliopolæ,
cic LXXV.

Or

6
G. J.

C E L E B E R R I M O

M E D I C O R U M L O N D I N E N S I U M

C O L L E G I O;

Et Singulatim

V I R O I N S I G N I S S I M O

D O C T I S S I M O Q U E

D^{no.} G E O R G I O E N T,

E Q U I T I A U R A T O

P r a x i d i I l l u s t r i s s i m o ,

Nec non

C E N S O R I B U S D I G N I S S I M I S ,

Cæterisque omnibus , amplissimæ
hujus Societatis Membris ,

D I A T R I B A M H A N C P H A R M A C E U T I C A M

*Observantie & Honoris ergo
Dicat, Dedicatque,*

T H O. W I L L I S.

Librum hunc , Authore suo , sagaciſſimo
Physiologo , Medico peritiſſimo , dignum ;
olim Symmyſta , ſemper Amicus , libentiſſime
Typis mando.

Oxon.
Octob. 31.
1673.

R A D. B A T H U R S T,
Vice - Cancel.

CANDIDO LECTORI

P R A E F A T I O.

Uod in plerisque aliis scientiis , ac artibus , cum maximo semper emolumento contigisse advertimus , nimirum ut experimentis , & observationibus , aut casu , aut consilio repertis , statim Ætiologiæ quantum fieri potest aptæ subderentur ; quæ dein sedulo per pensæ ad inventa subinde altiora deducerent : hoc in Medicina , quæ inter scientiarum nobilissimas jure censetur , nimis desideramus . In Mathematicis & Mechanicis experientia & Praxis , Theoricen primo suggestere ; dein Hæc rerum causas , & efficiendi rationes proferens , Praxin haud tantum excusat , sed auxit plurimum , ac illustravit . Ars tamen medendi licet primo ab Empiricis tradita , & ab Agyrtis quibusque & mulierculis passim arrepta , usque tamen quasi mysterii

P R A F A T I O.

ritu, in cuius rationes minime inquirere fas esset, inexplicata permanxit: idcirco indocti, quiniiño interdui doctique, nunc temere ac pene fortuito (tanquam funditores jacula in aërem mittentes) pharmaca propinrant; incerti quo tendant quosque fines aut effectus habitura sint. Hinc non modo è literatis Cynicis quidam, sed vilissimi quique è plebis fæce, in Jatricen oblatrant, & opprobria passim impingunt. Et quidem nescio quomodo illa in totum excusari possit ne mendax, vana, aut præstigiosa dicatur; quo usque Pharmaceuticæ, à qua vita salusque humana multum dependent, & sæpe non minus periclitantur, rationes adhuc in abstruso latent. Enim-vero hæc sive neglecta, sive ignorata, Operationum medicinalium doctrina; magnum velut Chasina pandens, unice aut saltem potissimum impediit, ne haec tenus Jatrice quo ad systema ejus integrum tandem rite compacta, omnibusque numeris absoluta prodierit. Quippe

cum

P R A E F A T I O.

cum materies medica ex singulis tum
vegetabilium, tum mineralium, tum
insuper animalium familiis conquisi-
ta, satis digesta, & completa videa-
tur; cuinque morborum omnium
Typi, & naturæ, per observationes
accuratissimas collecti ab innumeris
Authoribus explicentur; cum insu-
per corpus humanum, in quo velut
campo Martio, inter pugiles istos de-
cernitur, quoad omnes suas partes ab
Anatomicis exactissime describatur:
attamen quod maximi interest, &
sine quo praedicta ista haud bene
conveniunt, nondum satis clare de-
tegitur, quæ sint pugilum istorum te-
la, quis apparatus, quis deum impetus,
ac resistentia; qualis porro in-
ter medicamenti particulæ, atque
spiritus, humores, aut solidas partes,
actio, passio, & reactio fuerint.
Enimvero Dramatis hujus pharma-
ceutici res fere tota sub velo peragi-
tur, quapropter varii particularum
congressus, fermentationes, impul-
sus, aliquique motus diversimodi, qui

P R A E F A T I O.

intus peracti sensus latent, altiori intellectus scrutinio indaganda fuerant. Quod si felici tandem invento perfici queat, nihil amplius desiderabitur, quo minus Jatrice secundum omnes sui partes consummatissima, in scientiam vere, & majori cum certitudine practicam, imo Mathesi haud inferiorein accresceret. Ita namque remedia empirica ab Antiquis tradita non promiscue ac perpetram (uti nunc à Medicastris assolet) in quolibet morbi statu, aut Ægrotantis casu, sed opportune semper, & secundum aptissimas sanandi intentiones exhiberentur. Porro medicamenta nova, & magis efficacia (quoties ad magnos, & insolitos quosdam affectus talia indicantur) & facile, & tuto, cum nullo aut medici errore, aut patientis discriminé inveniri queant. Quippe dum manifesto liquet, cujusmodi particulæ in paciente aut alterandæ, aut in motum concitandæ fuerint, & quales in agente ad opus illud requiruntur, non difficile

P R A E F A T I O.

cile erit hoc satis apte designare , ac
ad alterum illud rite accommodare.
Verum longe aliter , cuinque insigni
corporis humani periculo , & abusu à
Pseudochymicis res agitur ; qui re-
mediis usu receptis , & probatis haud
contenti , nihil minus quam ma-
gnum Elixir , aut Panacæam quan-
dam , sive medicinam Universalem,
se in fornacibus suis moliri jactitant.
Dumque interea mineralia inscite
tractant , eventum quandam incer-
tum expectantes , potius quam ali-
quid serio designantes ; si forsan pro-
ductum insolitum apparuerit , cum
novo hoc pharmaco , (cujus virtutes
prorsus ignotæ , sæpe aut nullæ , aut
maleficæ existunt) se se morbos sta-
tim omnes sanaturos pollicentur , ip-
sumque in quovis casu ad magnam
ægrotantis noxiam , & non raro per-
niciem audacter exhibent : adeo se-
cure , & temerarie solent carnifi-
ces isti , de corio humano ludere ,
dum ad medicamenta ista (in qui-
bus aculeus semper latet venenosus)

P R A E F A T I O.

aut paranda , aut exhibenda , nullo consilio , nulliusque methodi filo , sed inero casu , & cæco quodam in-
petu ducuntur.

Itaque summe optandum esset ,
tum pro Medicinæ dignitate , &
augmento , tum pro salutis humanæ
cura ac incolumentate , medicamento-
rum in corpore nostro energias , &
operandi modos quoad singuloru[m]
indolem , & rationes quasi mechanici-
cas patefieri . Nam si plane innotesceret ,
& quo ritu pharinaca assunta vi-
res suas statim in primis viis exerunt ,
indeque eas mox per totum corpus
diffundunt , & quas alterationes illa
in singulis regionibus suscipiunt , quas
item in spiritus aut sanguinem , & hu-
mores aut partes solidas faciunt , tunc
evidem tutius multo ac certius , cum
que majori ægrotantis commodo
pharinacia exerceri queat .

Spartam hanc , sc. operationis
pharmaceuticae Ätiologiam , prius
fere intactam , si nunc penitere aggressus , non
digne fatis absolvero , ve-
nia m

P R A E F A T I O.

niam ut cumque merebor, quia terram non modo incognitam, sed, & valde salebrosam, & quasi labyrintheam peragrare incumbebat; etsi forsitan in pertractione hac secretiores quosque recessus, & sinus omnes intimiores, quidque in illis agitur, nondum satis intelligaverim, attamen existimo, me filium pro iis quibusque olim accuratius adinvenciendis appendisse.

Eniunvero si hæc duo, quæ in tota hac disquisitione prosequuntur suum, exakte cognoscerentur, Viz. quo ritu pharmaca, sive eorum particulæ, spiritus Animales in quibusque locis afficiunt, quibus item, & quot modis, illæ sanguinem, & humores fermentant; inde ad pharmaciæ cujusque rationes explicandas semita perduceret. Quo melius istorum, & totius pharmaceuticæ rationes patefcant, Ventriculum ac Intestina quoad eorum membranas, & fibras (in quibus neimpe spiritus Animales hospitantur, & ubi primo à particulis medica-

P R A E F A T I O.

dicamenti afficiuntur) accuratissime describenda curavimus. Quamvis enim horum substantiarum, figurarum, cavitates, situs, & connexiones iamdudum ab aliis fatis exacte delineabantur; attamen singulorum membranas & nervos, & musculares, & glandulosas, atque fibras quasdam mere sensiles, aliasque motrices, quintiam vasorum sanguiferorum plexus densissimos, & glandulas numerosissimas, ab ore usque ad Anum tunicae interioris tergum constituisse incrustantes, (Hæc inquam ad doctrinam pharmaceuticam illustrandam adprime facientia) nullo exemplo, aut aliorum Authorum ductu, clare detectivimus: circa quæ tamen inventa Anatomica, sicut olim in quibusdam prioribus, me rursus operæ sedulæ, ac industriæ, Med. Doctoriss. D. D. *Edmundi King* plurimum debere agnosco. Porro mihi in hoc penso absolvendo Amicus meus *D. D. Master* manus adjutrices sæpe exportavit.

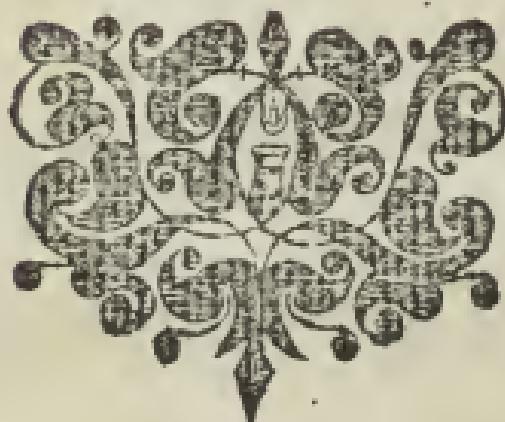
A prin-

P R A E F A T I O.

A principio incepti pharmaciam
hic totam pertractare, ejusque ope-
rationum omnium aut saltem præci-
puarum rationes expendere designa-
ram: verum hoc opus sub manibus
dum fuit, præ subiecti fœcunditate in-
tantam molem accrevit, ut necesse
habuerim, longe ante metam abruin-
pere, eique inedio nondum supera-
to, finem imponere. Nam præter
medicamenta universalia, quorum
~~impresas~~, & operandi modos jam de-
scripti sumus, ad speculationem hanc
remedia alia (specifica, & appropria-
ta vulgo dicta) pertinent; quæ
nempe aut peculiarem morbum sa-
nare, aut privatam quandam corpo-
ris regionem aut partem respicere per-
hibentur. De nonnullis horum, &
præsertim de medicamentis Thora-
cicis, meditationes quafdam conges-
seram. Sed cum perpendo, in ma-
ri periculoso, censuris ac convitiis
tanquam Scopulis ubique pleno, na-
vigandum esse, haud æquum duxi,
fragili huic rati, merces simul oin-
nes,

P R A F A T I O.

nes, aut nimias una vice committere, sed primo cum his paucis fata experiri; quæ si benigna fuerint, op̄itea forsitan cætera hujus generis expōnere minus verebor.

E L E N.

ELENCHUS RERUM.

SECT. I. CAP. I.

Designatio totius Operis.

Medicina initia quæ fuerunt, p. 1. Quælis progressus. Ibid. Operationum Medicinalium Ætiologia desideratur, & considerationem meretur, p. 2. Illarum loca notantur. p. 3. Subjecta eorum sunt Spiritus, tum qui primas vias, tum qui cerebrum, & nervos incolunt: Ibid. & Humores, sc. sanguis, ejusque recrementa, atque liquor nervens. p. 4. In unoquoque pharmacia genere, tria sunt consideranda. Primo Medicamenti virtus, & operandi modus. Secundo ejus species, & formula selecta. Tertio præparacionis ejus ratio.

SECT. I. CAP. II.

Primarum viarum descriptio.

Prima via dicuntur Oesophagus, Ventriculus, & Intestina. p. 6. In quibus pharmacie subjecta immediata sunt spiritus, & humores. p. 7. mediata fibre, & membra na. Ibid. Oesophagi tunica describuntur. Ibid. Interior nervea: Ibid. quam intus, preter crux tam villosam, etiam tunica glandulosa, cum vasorum plexu retiformi, quemadmodum

ELENCHUS RERUM.

in ventriculo ac intestinis obducit. Ibid. Tunica istius usus ostenditur. p. 8. Oesophagi tunica media, Carnea sive muscularis motus inservit. Ibid. Fibrarum istarum duo sunt ordines. p. 9. Oesophagi Tunica extima describitur; & singularum usus inquiruntur. Ibid. Tunica intima ad sensationem facit, inquiritur anno etiam ad motum. p. 10. Contractio[n]es fūntantum à fibris carneis; extensiones, & intumescentia proprie à fibris nervis. p. 11. Illarum instantia in Oscitatione, pandiculatio[n]e, & viscerum inflationibus; quae omnes cum spirituum explosione quadam fiunt. p. 12. Tunica Oesophagi media, & extima usus. p. 13. Ventriculi descriptio. p. 14. Tres habet Tunicas. p. 15. Interior crux villosa obducitur, etiam glandulis, & vasorum plexibus. p. 16. Tunica hujus usus, & munia designantur. p. 17. Affectiones ejus quoad inflationis, & distentionis motum. Ibid. Tympanitidis ratio innuitur, p. 18. Ventriculi plica, & ruga; & unde fiunt, & quibus usibus inserviunt. Ibid. Ventriculi tunica media, carnea sive muscularis est; in qua duo fibrarum motricium ordines sunt. p. 19. Quomodo illa notari, & describi possint. Ibid. Tunica carne fibra[r]um ordo exterior. p. 20. Fibrarum carnearum, quae ordinis interioris sunt, investigatio, & descriptio. p. 21. Fibrarum utriusque generis munia, ac usus. p. 22. Quomodo eadem contractio[n]es oppositas perficiunt. Ibid. Unde nam & per quos ductus illarum instinctus traduntur. p. 23. Tunica exterioris, qua

ELENCHUS RERUM.

prorsus nervea, & forsitan tendinosa est, descriptio. p. 24. Ventriculi bina orificia. p. 25. Nervi, & plexus nervos, ad os ejus pertinentes. Ibid. Pylori descriptio, & usus. p. 26. Vasa ad ventriculum pertinentia sunt Nervi, Arteria, Vena. p. 27. Harum plexus, & ramificationes densissima. p. 28. Usus tum anteriorum, tum venarum explicatur. p. 29. Intestina duplicita sunt, sc. tenuia, & crassa. p. 30. Priorum situs, & dimensiones. Ibid. Intestina mesenterio affixa tres habent tunicas. p. 31. Harum intima duas alias includit, sc. villosam sive glandulosam, & vasculosam sive illam qua vasorum sanguiferorum plexibus constat. p. 32. Hoc in Tabula planius, quam in descriptione exprimitur. p. 33. Tunica media carnea est, in qua duo fibrarum ordines, sc. rectarum, & circularium. p. 34. Earum usus inquiritur. Ibid. Intestinorum motus per fibras carneas, una cum illarum instinctu, & irritatione. p. 35, & 36. Tunica intestinalis extrema describitur. p. 37. Vasa & ductus ad intestina pertinentia. Ibid. Arteriae, & vena immensa cum plexibus constitutissimis ad bas partes spectant. p. 38. Illarum usus explicatur. p. 39. De Intestinis crassis, in quibus Iliaca passionis plerumque sedes habetur. p. 40. Figurarum, in quibus membrana, & fibra, cum vasibus, & glandulis ad predicta viscera pertinentibus exprimuntur, explicationes. p. 41. ad 45.

ELENCHUS RERUM.

SECT. II. CAP. I.

De Vomitione.

Quonodo *Ventriculus*, & *Oesophagus* in vomitione afficiuntur. p. 45. 46. Quibus fibris carnis hic spasmus *Emeticus* percicitur. p. 47. *Vomitio* est motus convulsivus. Ibid. *Quonodo* ab aliis spasmis differt, & præsertim à *Catharsi* per inferiora. p. 48. Causa ejus proxima est *Spirituum* in fibris Tunicae carnæ uehementis explosio. p. 49. *Spiritus* explosiones tales inuenit, quatenus valde irritantur. p. 50. *Irritatio Emetica* in ventriculo sit propter incongrua ore ingesta aut in stomacho genita, aut illuc aliunde suffusa; & *vomitio* ob tales æquationes producta dicitur idiopathica p. 51, & 52. *Vel irritatio vomitum ciens* aliis in locis infligitur, & nervorum commeatu ventriculum afficit. p. 54. *Loca ista*, vel sunt propinquiora, sc. utraque stomachi orificia; vel remotiora, & vel infra, vel supra hoc viscus, nempe *ιγκέφαλος*, item renes, uterus, & alia *Abdominis* contenta. Ibid. Horum omnium rationes singulatim explicantur. p. 56, 57, & 58. His præmissis inquiritur quo ritu *Pharmaca Emetica* operantur: & primo quaratione à *Catharticis* differunt. p. 59. & 60. Dein cur hac mitius illa fortius operantur. p. 61. Qualem affectionem utraque ventriculo imprimit. 62. *Cujusmodi*, &

questio-

ELENCHUS RERUM.

quotuplex materia per vomitum ejici solet.
p. 63. Operationis emetica modus, ratio, & accidentia describuntur. p. 64. Quare vomitio in quibusdam citius, in aliis tardius accidetur, quinetiam modo facile modo difficultime sedatur. p. 65. Vomitoria in forma solida quomodo agunt. p. 66. Haud perinde est, in qua dosi sumuntur. p. 67. Non virtute specifica agunt, nec in peculiares humores operantur. p. 69. Opinio ista vulgaris unde prognata fuit. Ibid. Pharmacia emetica magis efficax, sed periculosa est. Ibid. & p. 70. Vomitorium Indican-
stia. p. 71. permittentia, & prohibentia. p. 72. Emetica aut mitia aut fortiora sunt. p. 73.

SECT. II. CAP. II.

Vomitoriorum formulæ, præpara-
tionis, & quarundam ex iis
Ætiologiæ.

Vomitoriorum formula tum in liquore, tum in pulvere. p. 73. Emetica chymica parantur ex vitriolo, Antimonio, & Mercurio. p. 74. Salis vitrioli preparatio, & usus. P. 75. Antimonium crudum minime Emeticum. Ibid. Hujus ratio explicatur, p. 76. Crocus metallorum, & Ætiologia ejus. p. 78, & 79. Sulphur Antimonii, cum Analyse ejus. Ibid. Antimonii, & sulphuris communis, synthe- . ses.

ELENCHUS RERUM.

ses. p. 80. Mercurius vita, cum Ætiologia ejus.
p. 81. Ejusdem correctio. p. 82. Qua ratione
hic, & alia stybeata operantur. Ibid. Quo-
modo Mercurialia in corpore nostro operantur.
p. 83. Mercurius præcipitatus per se. Ibid. Pro-
cessus ratio, 84. Mercurius præcipitatus sola-
ris. Ibid. Ætiologia ejus. 85. Mercurius præ-
cipitatus communis, cum Ætiologia ejus. p. 86.
Mercurialia quomodo in ventriculum operan-
tur. p. 87. Turbita minerale. p. 88. Processus
ejus ratio, & compendium. Ibid. Aurum
vita p. 89. Hercules Bovii. Ibid. Processus
atrius querationes. p. 90, & 91.

SECT. II. CAP. III.

De Vomitionis nimis Reedio.

Vomitio nimia interdum à Pharmaco,
quandoque ab aliis causis accietur. p. 93.
Prioris ratio, & remedium. p. 94.
Posterior aut critica, aut symptomatica.
p. 95. Hac rursus vel sympathica, vel idiopa-
thica. Ibid. Quando stomachus primario af-
ficitur, quid agendum. p. 96. Remedia contra
stomachis fermentum vitiatum 98. Quando hoc
vel acidum, vel acre nimis est. Ibid. & 99.
Quæ convenient contra fermentum ejus nimis
amarum. Ibid. Vomitio à ventriculi debili-
tate procedens ut curanda est. p. 100. Hujus
duo

ELENCHUS RERUM.

duo sunt casus, sc. fibrarum tonus labefactus;
et nervorum obstructio. Ibid. Prioris curatio.
p. 101. Ventriculi Paralysis ut curanda est.
p. 102.

SECT. III. Cap. I.

De Medicamentis purgantibus.

Purgatio est affectio vomitione contraria, seu potius inversa. Ibid. Et 103. Descriptio eius, Ibid. Quia, Et quotuplex materia per catharsin educitur. 104. Sc. primo massa chilacea, faces, mucus, lympha, Et serum, glandulus Et Arteriis exundantia. Ibid. Secundo flatus. 105. Quomodo flatus in visceribus gignitur. Ibid. Flatus extensionum splanchnicarum modo causa, modo effectus sunt. p. 106. Quomodo in affectibus spasmodicis producuntur. Ibid. Intestinorum motus excretoriis quomodo secundum naturam habet, Et per quas fibras perficitur. p. 108. Quibus stimulis urgetur. p. 109. Viz. facum pondere, Et molestia. Ibid. Cui accedunt alia accidentia, sc. primo Alimenta incongrua, aut depravata; item bilis, Et succus pancreaticus. p. 110. Humores è sanguine, succo nerveo, Et habitu corporis. p. 111. Hujusmodi materies etiam per pharmaca expurgantur. p. 112. Hac autem operantur tum irritatione, intra primas vias;

ELENCHUS RERUM.

in fermentatione intra sanguinem, & humoribus. p. 113. Prior harum quomodo intra ventriculum peragitur. Ibid. Fibris nervis molestiae sensus imprimitur, & proinde motrices spasmos excretorios accidentur. p. 114. Cathartici operatio qualis intra Duodenum, & tenui intestina. p. 116. Actio ejus in porum biliarium & pancreaticum; in glandulas, & Arteriarum oscula. p. 117. Qualis in sanguinem. Ibid. & p. 118. Sit partim fermentatione, partim irritationem. p. 119. Uirsusque modus, & rationes explicantur. Ibid. Operationis catharticæ tres gradus. p. 120. Purgantia non per attractionem, aut electionem operantur. p. 121 Catharticorum differentia, & rationes. Ibid. Quarexus diversimode in visceribus irritant, & quatenus varie cum sanguine & humoribus fermentescunt. p. 122. Purgationis Elateria mala. p. 123. Hujus notabilis instantia. p. 124 Purgationis Electivæ error unde subortus est. Ibid. Humorum preparatio ad catharsin non necessaria. p. 126. Qualis apparatus sum respectu stomachi, sum sanguinis requiritur. Ibid. Cathartici facultas sum irrigativa, sum fermentativa à cuiusmodi particulis dependens. p. 127. Prior non à spiritu, aqua, aut terra, nec à sale, aut sulphure solitarius; sed ab utrisque combinatis. p. 128. Virtus fermentativa fere tantum à salibus procedit. p. 129. Medicamentum vis septica à quibus particulis procedit. p. 130. Per sedem, quemadmodum Cantharides perminant, operatur. Ibid.

ELENCHUS RERUM.

SECT. III. CAP. II.

Catharticorum species, formulæ, & quarundam Ætiologicæ.

Cathartica vix uila è mineralibus paratur, licet inde vomitoria, & Diaphoretica præcipua. p. 131. Discriminis hujus ratio inquiritur. p. 132. E vegetabilibus cathartica quamplurima. p. 133. Ad hac præparatio chymica haud multum requisita est. Ibid. Sal Tartari ad Tinctura cathartica extractio-
nem quid confert. p. 134. Purgantium formulæ præcipue notantur. p. 135. Potiones, & pilulae sum leues, sum fortiores. p. 136. Pulveres ca-
hartici, item Boli, & Electuaria. p. 138, &
139. Morsuli & Tabulae, item Vina, & Cer-
visia medicatae. p. 140, & 141. Mercurius
ublimatus, sum dulci, sum corrosivus. p. 142.
Striusque Ætiologia. Ibid. Resina Jalapii, &
rocessus ratio. p. 143. Resina Scammonii.
Extractum Hellebore nigri. p. 144. & 145.
Eorum rationes. Ibid.

SECT. III. CAP. III.

De Hypercatharseos remedio, item
de Dysenteria Londinensi.

Hypercatharseos medicamentosæ ratio.
p. 146. Ejus præcautio, & curatio. 147.
& 148. Diarrhaæ symptomatice quo-
modo
**

ELENCHUS RERUM.

modo tractanda sunt. p. 149. *Dysenteria Londonensis*. Ibid. *Eius duæ species; Aquosa, & Cruenta*, p. 150. *Prioris descriptio*. Ib. *Curatio ejus quibus medicamentis perficitur*. p. 151. *Medicamentorum formulae*. Ib. & p. 152. *Morbis Ætiologia*. p. 153. *Oritur imprimis à liquoris nervis vitio*. p. 154. *Causæ ejus remotiores; & quare in Autumno defavit*. Ibid. *Quare in haburbe Endemia est*. p. 155. *Causa ejus προνύμων*. Ibid. *Causæ evidentes*. p. 157. *Dysenteria cruenta describitur*. 158. *Huic febris Anomalia in aliis locis contemporanea*. p. 159. *Morbi symptomata, & modus*. Ibid. *Medendi methodus*. p. 160. *Remediorum formulae*. Ibid. & p. 161. *Morbi Ætiologia*. p. 162. *Tria a hunc concurrunt, primum sanguinis dyscrasiam propter anni intemperiem ortam. Secunda ejusdem effervescentis compages nimis constricta, & particularum coniunctio. Tertia pororum constipatio*. p. 163. *Morbi hujus differentiae*. Ibid. *Indicationes curatoriaæ quæ respectu sanguinis, & corporis respectu viscerum* p. 165. *Curacionis exemplum cum remediorum formula, & methodo*. p. 167, 168. & 169. *Exemplum aliud*. p. 170

SECT. IV. CAP. I.

De Diuresi, & medicamentis diureticis.

Diuresis, & Diaphoresis inter se a/fines p. 171. *Urina materies quibus liquoribus constat*. p. 172. *Quomodo serum a sanguine intra renes separatur*. p. 173. *Ad hoc*

ELENCHUS RERUM.

non non attrahitur. p. 174. Rerum structura. Cūsus explicatur. Ibid. Serum à sanguine per rerum ductus percolatione separatur; sed non sine fermenti cuiusdam opera. p. 175. Succinum tritii pars quedam illac etiam effluit. p. 176. Urine materies potissimum à sanguine, à quo modo agre, modo facile nimiris secernitur. p. 177. Seri à sanguine secretio, per lactis fusionem, coagulationem, & reductionem optime illustratur. p. 178. Lactis coagulatio quibus modis fieri, inhiberi, aut tolli solet. p. 179. Singulorunt variones traduntur. p. 180. Ad sanguinem quantum Analogus habet. p. 182. Experimenta de liquoribus chymicis sanguini calenti affusis. p. 183. Ut serum sanguis rite deponat, sum iustione, sum incrassatione nimiris præservari debet. Ibid. Seri excretio quomodo in excessu, aut defectu peccat. p. 184. Diureticorum distributio quoad fines, quoad materiam, & formam. lb. Primo Diuretica salina sale volatili vel acido prædita, quæ in sanguinis compage nimiris stricta conveniunt. p. 185. Secundo sale fixo prædita quibus usibus inserviunt. p. 186.

SECTIO IV. CAP. II.

Diureticorum Species, & Formulæ;
nec non quarundam ex iis præparatio-
num Chymicarum Ætiologæ.

Alium diversi status p. 188. Eorundem varia Affectiones. Ibid. Diuretica sale acido pre-
*** 2 dita,

ELENCHUS RERUM.

dita, quibus conveniunt. Ibid. Diureticorum formulae, quibus sal acidus probasti est. p. 189. Diuretica sale fixo praedita. p. 190. Quibus conveniunt. Ibid. Diureticorum formulae, & primo quibus sal fixus probasti est. p. 191. Diuretica sale volatili praedita quomodo juvant. Ib. Diureticorum formulae quibus sal volatilis probasti est. p. 192, & 193. Medicamentorum eiusmodi formulae. Ibid. Diureticorum sale alcalisato praeditorum operandi modus, eorumque formulae. p. 196. Diureticorum, quibus probasti particula spirituosa, aut sulphurea sunt, operandi modus, eorumque formulae. p. 197, & 198. Salis prunellae sive chrystalli mineralis preparatio, ejusque Aetiologya. p. 199. Spiritus nitri destillatio, & processus ratio. p. 200. Spiritus salis Marini; ejus Aetiologya & modus compendiosior. p. 201, & 202. Spiritus urinae, ejusque explicatio. Ib. & p. 203. Tinctura salis Tartari, & Aetiologya ejus. Ibid. & p. 204. Sulphur, sive oleum vini parandus modus, & ratio. Ibid. Sal succini, & ratio ejus. p. 205.

SECT. IV. CAP. III.

De Diuresi nimia ejusque remedio; & speciatim de Diabete.

Dabetes morbus olim rarus. p. 206. Description ejus. Ibid. Causa ejus proxima non rerum obstructio, sed potius sanguinis deliquium. p. 207. Causa conjuncta & immediata

ELENCHUS RERUM.

liata in sanguine subsistit, quam aliquando
nala rerum affectio promover. p. 208. Causa
sta ut plurimum est sanguinis compages nimis
dissoluta, quemadmodum & urina suppressio,
nonnunquam à compage ejus nimis stricta ori-
tur. p. 210. Quod Autoritate, & observationis-
bus Anatomicis confirmatur. p. 211. Diabetis
causa remotiores sunt humores acidi in sanguin-
em suffusi. Ibid. & p. 212. Et præsertim è li-
quore nervo degener. Ibid. Hinc affectu-ss af-
modici Diabetem plerumque præcedunt, atque
illis urine profluvii sapissime accedunt. p. 213.
Diabetes, quamvis hydrops ad matulam dica-
tur, ab eo morbo plurimum differt. p. 214. Dia-
betis causa evidentes. p. 215. Symptomatum
rationes. p. 216. Unde mictio copiosa, & cre-
bra cum siti, ac febre. Ibid. Quare agrotantium
urinae instar mellis dulcescunt. p. 217. Viz. non à
succo nutritio, sed ob salium ac sulphuris combi-
nationes. Ibid. Morbi prognos. p. 218. Metho-
dus medendi, cum indicatiōnibus Therapeuticis.
p. 219. Curatio cum salini potissime perficitur.
p. 220. Indicatio vitalis Ibid. Curationis Hi-
storia, cum remediorum formulis. p. 221, 222.
Postquam pathologia hac Typis excusa fuerat,
alium Diabete-laborantem, & pro deplorato
habitu, cum eadem methodo, & præcipue
cum aqua Calcis viva curavi.

ELENCHUS RERUM.

SECT. IV. CAP. IV.

Medicamentinum Ischureticorum species, & formulæ.

AStringentia in Diabete minime iuvant.
p. 224. Tres medendi intentiones salium
combinaciones impedire, factas tollere,
sanguinis fusiones & effervescentias per hypnotica
impedire. Ibid. Prima intentio à sanguinem
incraffantibus perficitur; quorum medicamen-
torum formulae subduntur. p. 225. Secunda
intentio salina indicat, quorum formulae item
traduntur; juxta quod pro basi habent salem fi-
xum, aut Alchalisatum, aut volatilem. p. 226,
227, & 228. Hypnoticorum (qua per inten-
tionem tertiam indicantur) formulae. p. 229.

SECT. V. CAP. I.

De Sudatione, & medicamentis hydroticis.

Egestionum plures viae patent, licet inge-
stiones sit unica. p. 230. Hujus rasio in-
nuitur. Ibid. Diaphoresis quomodo à ca-
tharsis differt. p. 231. Sudoris matieres est vel
elementaris, vel humoralis; utriusque particu-
la notantur. p. 233. Ad sudationem copiosum
tria requiruntur. Primo ut sanguis rapidius
circuletur. Secundo ut compages ejus sit soluta.
Tertia ut cutis pori sint aperti. p. 234. Conditio-
nes

ELENCHUS RERUM.

res ha singularim explicantur. Ibid. & p. 235.
Evidenter ob multas occasiones, & causas evi-
dentes contingit. Primo ob sanguinis dyscras-
iam uti post febres diurnas. Secundo quia se-
rum per renes aut lymphæ-ductus non satis a-
mandatur. Tertia ob poros nimis apertos p. 236,
237, & 238. Sudoris ratio formalis, & causa
conunctæ, & procastarctica. p. 239. Ejus cau-
se evidentes. Ibid. Quæ sunt primo nimia cor-
poris, & mentis agitatio. p. 240. Secundo calor
ambiens. p. 241. Transpiratio prohibita. p. 242.
Calidiora assumta. Ibid. Sudoris differentiae ib.
Medicamenta Diaphoretica cujusmodi debent
esse. p. 243. Eorundem ratio generalis innuitur.
p. 244. Cardiacis nonnihil affinia sunt. p. 246.
Eorum materies aut mixti partes integrales,
aut Elementares sunt. Ibid. Quæ prioris generis
sunt recensentur, & operandi ratio ostenditur.
p. 247. Hydrotica, quorum materies sunt partes
elementares, aut sunt spirituosa. p. 248. Aut Sa-
lina; quæ item in multispli sunt statu. p. 249,
250. Ad Diaphoretica rite exhibenda quo appa-
ratu, & quibus circumstantiis opus est. p. 251.

SECT. V. CAP. II.

Diaphoreticorum species, ac formu-
læ, & quorundam Aetiologiæ.

Diaphoreticorum census, & formula. p.
252. Quæ probasti habent mixti partes
integrales. Ibid. Prescribuntur in forma
** 4 pulve-

ELENCHUS RERUM.

pulveris, boli, potionis; p. 253. Eorum formulæ singularem notantur. Ibid. p. 254, ad 255. Ve pro basi habent partes elementares; & sic ve spirituosa. p. 258. Vel Salinas, fixas, aut volatiles. p. 260. Aut salem nitrosum, aut acidum p. 262. Vel particulas sulphuricas. p. 263. Bezoarticum minerale. p. 264. Aetiologya ejus, & via compendiosior. Ibid. Antimonium Diaphoreticum, & Cerussa ejus. p. 265, 266. Utriusqueratio. Ibid. Flores salis Armoniaci, & processus ratio. Ibid. & p. 267. Spiritus salis Armoniaci. Ibid. Aetiologya ejus, & quomodo a spiritu C.C. & aliis consimilibus differt. p. 268. Spiritus Fuliginis, C. C. &c. p. 270. Spiritus Guianci, Buxi, & similium, cum processus ratione. Ibid. Resina Guiaci, & explicatio ejus p. 272. Spiritus Tartari. Ibid. Hujus Aetiologya. p. 273.

SECT. V. CAP. III.

De Diaphoresi nimia, aut depravata, & utriusque remedio.

Affectio hac, satis crebra, interdum morbi alterius symptomæ est. p. 274, & 275. Quandoque item effectus est; cuius exemplum notabile profertur. p. 276. Casus istius Aetiologya. Ibid. Diaphoreseos nimia causa, partim à sanguinis dyscrasia, partimque ab accensione ejus diminuta. p. 277. Curatio ejus. p. 278. Indicatio prima, humorum dyscrasias tollere.

ELENCHUS RERUM.

tollere. p. 279. *Quibus remediis perficitur.* Ib.
¶ p. 280. *Intentio secunda, pororum debitis
constitutio procuranda est.* Ibid. *De affectu, qui
vulgo dicitur Aptitudo ad frigus captandum.*
p. 281. *Exemplum ejus notabile, una cum
morbi Aetiologya.* Ibid. ¶ p. 282. *Ratio for-
malis, & causa ejus conjuncta.* Ibid. *Morbi
procatarxis partim in spiritibus.* p. 286. *Par-
tim in sanguine, partimque in mala pororum
constitutione.* Ibid. *Curatio ejus designatur.*
p. 288. *Intentio prima, & precipua est spiri-
tuum Animalium corroboratio.* Ibid. *Remedia
in hunc fixem propria, eorumque formulae.*
p. 289. *Intentio secunda.* p. 290. *Intentio ter-
tia, sc. pororum alteratio optime perficitur,*
Cæli mutatione. Ibid. ¶ p. 291. *Sudationis
species tertia, quæ sc. per se morbus est; ejus Hi-
storia notabilis.* Ibid. ¶ p. 292. *Aetiologya
casu p. 293. Desudore Anglico.* p. 294. *Mor-
bi, & Curationis ejus Historia ex variis Au-
thoribus.* Ibid. ¶ p. 295. *Aetiologya ejus in-
quiritur.* p. 296. *Causa primaria in liquore
nervo.* p. 297. ¶ 298. *Symptomatum ratio-
nes explicantur.* p. 299. *A simili huic causa
Diabetes, & Dysenteria incruenta oriuntur.*
p. 300. *Liquor nervus degener, & in san-
guinem redundans communis omnium istarum
causa est.* p. 301.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VI. CAP. I.

De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

Hujusmodi remedia communissimi sunt, & semper fuerunt usui. p. 302. Cordi succurrere vulgo dicuntur. p. 303. sed omnino improprie. Ibid. Quia in sanguinem, & spiritus Animales potius, quam in cor agunt. p. 304. Sanguinem emendant, & quoad crastin, & quoad accensionem ejus. p. 305. Quando sanguis minus debito accenditur quae remedia conveniunt. p. 306. Quia item in accensione ejus nimia. Ibid. In febrisbus, sanguis quoad crastin peccant, aut compagem habet nimis strictam, aut nimis laxam. p. 307. Posterioris hujus vitii remedia sunt Alexiteria ita dicta. p. 309. Sanguinis compages nimis stricta qualia remedia requirit. p. 311. Hac potissimum salina sunt. p. 312. Et probasti habent vel salem volatillem. Ibid. Vel salem alcalisatum. p. 313. Vel acetosum. p. 314. Vel salum fixum. Ibid. Vel salem nitrosum. p. 315. Hujusmodi remedia Vitalia magis proprio discuntur, quam Cardiaca. p. 316. Quomodo in ventriculo operantur, & quomodo in sanguine. p. 317. Secundum Cardiacorum genus, qua spiritus Animales respiciunt. Ibid. & 318. Hac duplicitis sunt generis prima Lenia, & spi-

ELENCHUS RERUM.

ritus demulcentia, qua affectum hunc cident in visceribus, aut sensoriis. Ibid. & p. 319. Vel Apera, & incitantia. qua spiritus in ordinem quasi flagellant. p. 320. 321.

SECT. VI. CAP. II.

Cardiacorum species & formulæ.

Cardiaca sanguinis accensionem augentia. p. 322. Eorum abusus notatur. p. 323. Propter quas occasiones hic invalescere solet. Ibid. Medicamenta sanguinis accensionem nimiam reprimentia. p. 325. Compaginem ejus nimis strictam aperientia. p. 326. Eorum formulae, quorum basis sal volatilis est, etiam sal Alchalisatus. Ibid. Hac in pleuriticus valde convenientia. p. 327. Cardiacorum formulae, quorum basis sal nitrosus, stem sal acidus, atque sal fixus est. Ibid. & p. 328. Alexiteriorum tum preservacionis, tum curationis gratia adhibitorum formula. p. 329. & 330, 331, 332.

SECT.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VI. CAP. III.

De Passionibus Cardiacis, earumque Remediis.

Cordis Passiones sunt Tremor, & Palpitatio ejus. Ibid. Posterioris descriptio: Aetiologya ejus. p. 333. Non à soritus Cordis motu convulsivo procedit; sed à sanguinis circa vasorum appensorum radices, remora, & regurgitatione. Ibid. & p. 334. Insuper ob alias causas interdum oritur. p. 335. Quandoque ad ipsius sanguinis in corde stagnantis visio dependet; quandoque item a vasibus obstruatis, aut spasmodice affectis. p. 336, 337. Horum instantia, & Casus variis notantur. Ibid. & p. 338. In quos usus plures nervi Arteriarum tunicis inseruntur. p. 339. Viz. ad fibras Earum motrices, & velut musculares, spiritus deserunt. Ibid. Arteria sicut cor movetur, & quandoque spasmus afficitur. Ibid. & 340. Ab hac causa Cordis Palpitatio sape oritur, praeципue in hypochondriacis p. 341. Affectus istius curatio. p. 342. & 343. De Cordis Tremore. p. 345. Morbi hujus Aetiologya. p. 346. Hujus uti aliorum muscularum subsultus à quibus causis oriatur. p. 347. Quot species ejus. p. 348. Passio sive Tremor Cordis, cuiusmodi affectus sit. p. 350. Ejus ratio formalis, & causa conjuncta. Ib. & p. 351. Hac perperam Lieni, aut vaporibus ascribitur. Ibid. & p. 352. Curatio ejus per tria remediorum

ELENCHUS RERUM.

rum genera perfici solet. Ibid. Singulorum formula quadam describuntur. p. 353, 354. De pulsu intermittente. Ibid. Eius due species, quarum una propter Aeris & culpam, altera ab ipsius corporis vitio procedit. p. 355. Hujus varii Typi. p. 356. Affectus, Causa, Prognosis, & curatio describuntur. p. 357. & 358. Arteria, descriptio Anatomica. p. 359. Galenus quatuor eius tunicas notabat. Ibid. Et totidem revera habet quae singulatum describuntur. p. 360. Tunicarum harum usus. p. 362. Vasorum sanguiferorum plexus, & glandula notantur. p. 363. Hac omnia similia sunt in ventriculo ac intestinis, at sub discrimine quodam observanda. p. 364.

SECT. VII. Cap. I.

De Medicamentis Opiatis.

Somni, & vigilia vicissitudo sicuti ad sanitatem tuendam necessaria ita cum circa eam delinquitur, Medicina opus est. p. 366. Opiologia contenta qua, & quot sint. p. 367. Primo ostendendum erit quo ritu Opiata spiritus Animales afficiunt. p. 368. In cuiusmodi particulis eorum virtus consistat. p. 369. In quibus locis primo operari incipiunt. p. 370. Viz. potissimum in cerebri cortice ubi Spiritus extimos primunt, aut repellunt; interiores ab effluxu in partes nerveas inhibent. Ib. & p. 371. *Opiata*

ELENCHUS RERUM.

Opiata etiam aliquatenus, dum in ventriculo sunt virtutes suas exerunt. p. 372. Hujus ratio explicatur. Ibid. Opiatarum virtus quoique extenditur; & in quas partes. p. 374. Illae non sanguinem, uti spiritus Animales venenant. Ibid. Primario in spiritus cerebri incolas agunt. p. 375. Quandoque illarum vis etiam ad cerebellum, ejusque spiritus incolas persingit. Ibid. Opiatarum effectus norantur, qui sunt vel boni, vel mali. p. 376. Bona illorum vel spiritibus, vel sanguinem, vel humores respiciunt. Ibid. Quot & quibus modis spiritus juvare solent. p. 377. Respectu motus horum, juvant in vigilia, ac delirio, respectu sensus in dolore. Ibid. Quaratione opata dolorem sedant, absque somno, vel post eum finitum. p. 379. Ubi αιαλυνιας hujus rationes suse explicantur. p. 380. Quo ritu Opata spasmos sedant. p. 382. In calculo, & podagra juvant. p. 383. Inordinations circa pulm. & respirationem opata sape tollunt. p. 384. Viscerum spasmos excretorios sedant. p. 385. Quomodo opata in sanguinem operantur. p. 386. Sanguinem illibatum & brevi (Alexiteriorum more) pertransirent, proindeque urinam & sudores movent. p. 387. 388. Hujusmodi effectus illarum Historiis tribus comprobatur. Ibid. & p. 389, 390, 391.

SECT.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VII. CAP. II.

De Opii nocumentis, item Cautio- nes circa usum ejus.

Quartus & quibus modis Opium laedere solet.
Op. 392. Malignitas ejus interdum cere-
bro, quandoque etiam cerebello primis ac
potius infertur. p. 393. Narcotica mala pro-
ducunt vel in capite, pectori, aut ventre. p. 394.
Quomodo Turcae, aliquique Opii de voratores, ab
eo affici solent. Ibid. Effectum istorum ra-
tiones. p. 395. Cujusmodi Pectoris mala
opium producit. p. 396. Et quam in ventre.
p. 397. Causiones circa Opium usum. p. 398.
Primo respectu constitutionis Ægrotis. Ibid.
Secundo respectu morbi. p. 399. Tertio re-
spectu Spirituum Animalium. p. 400. Ultimo
respectu Sanguinis, & humorum. Ibid. &
p. 401.

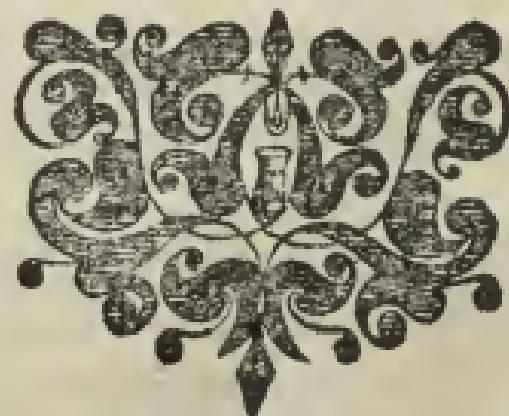
SECT. VII. CAP. III.

Opiatarum species, præparationes, & formulæ.

Medicamentorum Anodytis distinctio.
p. 403. Narcoticorum recensio. Ibid.
Primo, Papaver album, è quo parantur
Opium, & Diacodium. p. 404. Opii na-
tura, & partes in quibus vis narcotica con-
stitit.

ELENCHUS RERUM.

fit. p. 405. In omnibus haud pari modo opera-
tur, & præsertim non in cane, uti in fele ac ho-
mine. p. 406. Experimenta circa Opium canibus
exhibitum. p. 407. Opii preparatio. p. 408.
Veterum Opiata recensentur. p. 409. Neoteri-
corum Opiata Laudana unde dicta, item Ne-
penches. p. 410. Laudanistarum mala. p. 411.
Laudana vel in forma extracti. Ibid. vel in for-
ma liquida. p. 412. Pro laudanis conficiendis
menstruum maxime idoneum est Tinctura salis
Tartari. p. 413. Laudanum Helmontii di-
ctum. p. 414. Papaver erraticum ejusque pre-
parata. Ibid. Cynoglossus, ejusque preparata.
p. 415. Nicotiana, ejusque sumisuctionis mos;
effectus, eorumque rationes describuntur. p. 416.
417. Compositionum narcoticorum bases, &
formulae p. 419, 420, & 421. Medicamenta
Anthypnotica, & speciatim de potu Coffee.
Cuius mos, effectus, & eorum rationes expo-
nuntur. Ibid. & p. 422, 423. Eius commoda
& incommoda, notantur. p. 424, 425,
& 426.

De

MEDICAMENTORUM OPERATIONIBUS.

In

CORPORE HUMANO.

Sectio I. Cap. I.

Designatio totius Operis.

Rtem medicinalem à pri-
mâ inventione , usque ad *Artis
medeci-
nalis
quale i-
nitium.*
Hippocratis secula merè
empiricam fuisse, ejusdem
annales consulentibus cō-
pertum est. Quippè cum
variis homines via tenta-
rent remedia , si quidpiam in aliquo affectu
juvissé experientia comprobaverat, postea
idem in simili casu etiam aliis adhiberi sole-
bat: Quare , uti refert Herodotus , anti-
quiores Ægyptii ægrotos suos non ad medi-
cos , sed in compita , & publicas vias desere-
bant , populum prætereuntem pro morbi
curatione consulturi. Porro & horum , &
Græcorum Sacerdotes , quo quisquam re-
medio sanatus esset , scriptis mandantes , ob-
servationes suas in templorum Adytis , etiam
aliis subinde ægrotis communicandas repro-
nebant. Postquam verò , accrescente indies *cu[m] p[er] m[odis]*
observationum cumulo , *πατερικὴ* in præcep-

A

ta &

*progressus & Augmenta-
tus ejus.*

*Desideratur
ad huc ope-
rari. num me-
dicina-
lum
Ætiologia.*

ta & methodum redigi cœpisset, in duplice hoc cardine res penè tota versabatur; nempe ut materia medicæ cum toto cœli apparatus; & selectis præscriptorum formulis apte dispensaretur, ac insuper ut Indicationes Therapeuticæ, circa supellestilis medicinalis usum rite designarentur. Si quispiam hæc utraque satis calluisset, in re pharmaceuticâ *omne punctum tulisse* putabatur.

Verum enīmvero in hoc negotio, in qua medicinæ praxi inter desiderata meritò collocamus, quod à nemine adhuc explicetur, quo ritu, & quali partium corporis humani affectione, medicamenta intus sumpta, aut exterius adhibita, operationes suas perficiant; viz. quomodo, & quare hæc vomitum, illa purgationem, alia diaphoresin, aut alterationem, aut quandam alterius generis operationem moveant; quæ sit partium & particularum in agente & paciente affinitas, aut dissimilitudo, impulsio, pulsio, & reæctio: dein quali illæ invicem commixtæ luætæ aut fermentatione agitantur, & quâ mechaniam aut *irregularis* effectus suos producant. Super his solutio vulgaris solet esse, pharmaca quæque per virtutes quasdam specificas operari, & *diversas* suas peculiares exercere. Quod equidem nihil amplius sonat, quam idem per idem explicare; quemadmodum si dicatur vomitoria quædam esse, quia facultate vomitum in nobis ciendi prædicta sunt. Quandoquidem igitur speculatio hæc Therapeutica hactenus à medi-

Harum ratio

medicis fere intacta relinquitur, operæ pretiū *quasi*
 videtur inquirere de ratione quasi mechanica
 , quā medicamina cujusque generis in
 corporibus nostris vires suas exercent; scili-
 cet ut, pro libitu nostro, illa in visceribus
 excretionum motus ciere, aut sistere, san-
 guinis & humorum effervescentias excita-
 re, vel compescere, cujusque insuper partis
 aut membra indigentibus, aut anomaliis pe-
 culiari quodam respectu, ac velut tributo
 subvenire valeant. Hic etsi parum refert
 quo ordine pharmacorum species recensem-
 tur, tamen methodi gratiā, eorum rationes
 quasdam generales imprimis designare vi-
 sum est, dein juxta has eadem in classes redi-
 gere. Itaque circa medicamentorum ope-
 rationes primò distinguere oportebit loca in
 quibus virtutes, sive energias suas primò, aut
 potissimum exerunt; quæ numirum vulgo
 dividi solent in tres egiones, scil. I. *primas, loca no-*
vias, quibus præcipue comprehenduntur *tantur.*
 Ventriculus, Intestina, ductus Felleus, &
 Pancreaticus, nec non vasorum Meseraico-
 rum oscula; II. Massam sanguineam cum
 appendicibus ejus sanguineis, scil. Præcor-
 diis, Hepate, Liene, &c. III. Cerebrum
 & sistema Nervosum, cum membris & ha-
 bitu corporis. Præter has distinctas aëtivita-
 tes sphæras, quarum modò hæc, vel illa se-
 orsim à cæteris, modò plures, aut omnes
 simul à pharmaco attinguntur; insuper se-
 cundo in loco considerare debemus subje-
 cta immediata in quæ medicamenta ope-
*Operas-
 tionum
 medici-
 narium
 imprimie-
 tantur.*

*Spiritus
& hu-
mores.*

*Quibus
modis
pharma-
ca ope-
rariur
in spiri-
tu.*

*Humo-
rum spe-
cies re-
censen-
tia.*

*Quibus
modis
medica-
mina in
eos a-
gunt.*

tantur, quæ animirum non solidæ partes, sed vel Spiritus animales, vel Humores sunt; tametsi his mediantibus etiam ille interdum afficiantur. Pharmaca intus sumpta vel immediate agunt in Spiritus animales, eos nempe qui Oesophagi, Ventriculi, Intestinorum, aliorumque in primis viis ductuum fibris insident; vel mediante sanguine in eos qui Cerebrum & partium longius diffitatum fibras nerveas aut membranaceas incolunt. Sive hos, sive illos cum illorum virtus attingit, eosdem vel irritando in motus excretorioscient; aut erigendo amplius expandi & velut ovare faciunt; vel demulcendo ipsorum inordinationes sedant, & molestias tollunt; vel denique consternendo eorum furores consopiunt. Humores, quibus pharmacaintus sumpta vires suas imprimunt, sunt Ventriculi, & Intestinorum tum fermenta, tum oblinimenta, Sanguis, cum succo nutritio, & recrementis, sc. Serro, Bile utraque, & succo Pancreatico, & humore Lymphico, atque liquor Nervosus; in quos modò singulares, modò plures simul medicamina diversimode operantur, in quantum eos aut fundunt & præcipitant, aut ab eo statu reducunt; quandoque segnes exagitant, vel nimium effervescentes leniunt ac demulcent, vel denique eos qualitate, consistentia, temperamento, aliisque accidentibus enormes alterant, & sensim crassi genuinæ restituunt. Cum itaque circa pharmacorum operationes, totidem & tam varia

varia sint considerationes, methodi nostræ filium juxta loca , in quibus vires suas primò aut potissimum exerunt , ducatur ; eoque respectu à Catharticis tum Vomitoriis, tum Purgantibus incipiemus : dein proximè medicamenta Diuretica, Diaphoretica & Cardiaca tractabimus : ac ultimo de Opiatis, & Specificis vulgo dictis , hoc est , de medicamentis cujusque particularis memtri aut visceris anomalias , aut defectus respicientibus , dicemus. In singulis hisce tractandis hæc tria observabimus ; sc. Primò in uno- quoque pharmaciæ genere medicamenta in corporis humani sive Spiritus , sive Humores , sive in utiosque simul & partes solidas operandi , & afficiendi modos designabimus. Secundo cujusque medicamentorum classis species omnes , aut saltem præcipuas, unà & selectiores præscribendorum formulas notabimus. Tertio quæ ad singulas sp̄ Etant remedia Chymica primæ notæ describemus, eorumque Ætiologias, hoc est, mutationum & accidentium , quæ in eorum præparationibus contingunt , variationes, nec non virtutum , & effectuum quæ in præparatis eminent rationes subdemus. Quarto his superaddi posfit , in re pharmaceuticâ exercitatio adhuc alia , nimirum ut præparationum Chymicarum Ætiologiis tute perpensis , ejusmodi medicamentorum apparatus alii, tum elegantiores, tum utiliores investigari queant. Verùm hanc nos institutionem, quia Arcana, temeratiis Agyris

Tralla-
tus hu-
jus me-
thodus
designa-
tur.

In uns-
guisque
pharma-
cia gene-
re tria
sunt cō-
sideran-
da.

6 *Primarum Viarum Descriptio.*

medicinas hodie quasvis verbo tenus perceptas , non sine Aegrotantium periculo, passim impunes factantibus facile violanda, continet , in aliud tempus reservabimus : quod proxime incumbit, in corpore humano primas vias vulgo dictas , viz. in quibus medicamenta operari incipiunt , & actionis cuiusque pharmaceuticæ quasi proscenium sunt , breviter & accurate describemus.

Sectio I. Cap. II.

*Partium , intra quas medicamenta operari incipiunt, Descriptio,
Usus & Affectiones.*

Quandoquidem medicamenta sicut alimenta iisdem in corpore humano ingerruntur viis , & per eosdem ubique seruntur ductus ; idcirco velut ad Chyloscos , ita ad Pharmacie rationes , & fieri modos ritè intelligendos , partium ac viscerum , in quibus diamata utraque ista peraguntur , schemognaphiam quandam delineare ex usu solet. Attamen hoc opus plenum , & omnibus numeris absolutum tradere , esset totius corporis humani Anatomiam exhibe-
*Prima
vie, sc.
Oeso-
phagus,
Ventriculus &
Intesti-
na ope-
rationis
cuiusque
pharma-
eutica
pr-*
reas. Quapropter illas solummodo partes , in quas pharmaca recipiuntur , & ubi operari incipiunt , breviter delineabimus. Sunt autem haec , Oesophagus , Ventriculus & Intestina , cum appendicibus eorum ; in quibus non tantum Vomitoria & Purgantia , sed & Cardiaca , Opiata , Diaphoretica , imo & alia

& alia cujuscunque generis medicamina virtutes suas primo exerunt, & ad *irregularias* quascunque edendas determinantur. Horum itaque non perfectam descriptionem (quæ jam jam ab aliis Anatomicis accuratè satis traditur) at breves solummodo Commentarios, qui Pharmacæ illustrandæ inservire possint, adjiciemus. Cumque insuper medicamenta quæque immediatius agant in spiritus, aut Humores, aut simul in utrosque; atque illorum subjecta sint fibræ, membranæ, vasa, & ductus, quomodo hæc in prædictis visceribus habent, & affici solent, particulariter exponemus.

Oesophagus, juxta omnium sententias, & communem observationem, tres habet tunicas. Harum interior in intima superficie quoddam quasi velum habet, fibris seu villis tenuissimis constans, quod totam ejus cavitatem velut lanugine quadam investit: reliqua hujus tunicae substantia tota nervea est, fibris variis generis & diversimodè contextis donata, pariter ac Ventriculi & Intestinorum tunica interior. Porro hæc membrana illi, quæ palatum, os, fauces, & labia tegit continuatur: insuper illa usque ad Ventriculum descendens, os ejus circumcircrica, & inferius spatio trium digitorum latorum oris latera intus obducit. Hæc tunicae istius nervæ extremitas intra Stomachi orificium crassa admodum & villosa, & à Ventriculi tunicâ interiore, quam obtegit, valde distinguebita apparet; quod post levem elixationem

8 *P. imarum Viarum Descriptio.*

pleniū cernitur ; tunc enim tunica ista à Gulâ proveniens , secus ac interior illa Stomachi , mirè candicet . Pars ea procul dubio ad sentationem maximè exquisitam facit . Hinc enim grata comestia & deglutta , grata jucunditatis affectio usque ad Ventrīculi ingressum comitatur : quin & *Sensum* ab ingratis comestis aut commemoratis , ingredi in iitatione hic faclâ , nausea sœpe ac vomitus totâ gulâ succedunt Porto hujus tunicæ altior in Ven-
tore triculum infusio , intimum ac circumfissum illud inter Stomachum & Gulam commerciū facit ; ita ut , si pars alterutra in vomitionem cicatur , mox altera in σύμπαθει adducatur : cumque eadem tunica Palatum aliasque O:is partes investiat , etiam hæ cum illis circa vomitionem mutuo consensu afficiuntur .

Oesophagus Tunica secunda sive media proorsus carnea , in servit . 2. Proxima Gulæ tunica carnosa admodum & crassa est , veluti si esset musculus perforatus . Hofmannus revera hanc musculum esse , & Paralysi & convulsionibus obnoxiam fieri afferit . Hujus Tunicæ fibræ carneç volgo rotundæ & transversæ habentur ; sed Clar. Stenon. observavit eas spirales atque duplicitis ordinis esse , quæ nimirum se mutuo intercussant , & binas velut cochleas oppositas constituunt . Super his , quantum observatione propria colligere potui , ut dicam ; videtur totus Oesophagus duabus musculis compositis constare , qui quarum mo- tuor parallelogrammos cum fibris oppositi- trium tis , & se invicem decussantibus efficiunt .

Hoc

Hoc plane conspicietur, si hæc Gultæ tunica ^{duo ordi-}
media cæteris exuta, & in extremis ligata ^{nes oppo-}
insufflatione distendatur, simulque aquæ e- ^{siti.}
bullienti, ut fibræ contrahantur & intumes-
cant, aliquoties immergeatur; ita namque duæ
series fibrarum descendentium cum tendi-
nibus cernentur. Dein si hæc tunica inversa
pariter insuffletur fibrarum ascendentium
ordinis oppositi in conspectum venient.
Ultimo si tunica in medio tendinum per
longum secetur, & in planum explicetur,
duo Parallelogrammi in unâ superficie, &
totidem oppositi in alterâ apparebunt.

3. Tertia & extima Oesophagi tunica, *Oesophagi*-
quæ huic & Ventriculo communis, atque *g. Tunica* ^{ca ter-}
à Diaphragmate (cui, dum foramen ejus *ter-*
pertransit, unitur) oriunda, tenuissima, & *tia sive*
fibris tantum membranaceis & perquam *extima.*
exilibus praedita existit.

Quod ad usus & officia harum partium *Inquiri-*
spectat, dicimus in genere tunicam interio- *tm in tu-*
rem potissimum ad sensus, medium ad mo- *ninarum*
tus munia præstanta, atque tertiam, ut to- *usus.*
tius integumentum sit, componi : super
his verò, quia primi Pharmaciae aditus sive
propylæa sunt, operæ pretium videtur ut
particularius, & paulo fusius disquira-
mus.

Primò igitur quod Oesophagi tunica infe- *Crustæ*
rior crustâ villosâ seu velut lanugine quadam *villoſæ*
abducatur, (quæ item Palato & Lingue com- *quid fit*
munis est) hoc ita fieri videtur ad comedia- *munnis.*
tionem, quæ pro vita tuenda necessaria est,

*Tunica
nervea
impris ad
sensatio-
nem fa-
cit.* magis invitandam ; nempe ut , dum ali-
menta grata deglutiuntur , in toto Oes-
ophagi transitu, à villis istis arripi , iisdemque
diutius adhædere , & jucunditatis sensum im-
primere queant. Quod autem tunica ipsa
fibris tantum nerveis varie intertextis con-
stet , imprimis ad sensationem facit ; dein
ad robur & firmitatem , uti cum sportula
pluribus viminibus intexitur ; & tertio ut
pars ea melius distendi queat. Præcipuum
vero illarum munus est sensibilium appul-
sus suscipere , eosque mox τῷ οὐρανῷ αἰσ-
θανεῖται tradere , proinde ut , juxta com-
placentiæ aut displicentiæ affectus ibidem
excitatos , deglutitionis aut rejectionis mo-
tus continuentur , aut de novo exciten-
tur.

*Inquiri-
tur an
non e-
tiam ad
motum.* Hic autem merito inquiritur , an non
hæc Tunica prorsus nervea , siquidem fi-
bris ita numerosis & variis intexitur , etiam
motui cuiquam inserviat ? Quippe cum Oe-
sophagum ejusque partes inter deglutien-
dum , expuendum , evomendum , oscitan-
dum , aliasque affectiones diversimode mo-
veri constet ; porro cum alia viscera mem-
branacea , & imprimis Ventriculus & In-
testina , in varios spasmos , inflationes & di-
stensiones , passim agantur : explicare oportet , à quibus fibris , & quo ritu affectis ,
istiusmodi variae sive actiones sive passiones
obeantur.

Fallopianus præstantissimus sui seculi Ana-
tomicus : cum obseruasset in musculo
(qui

(qui præcipuum aut unicum motus localis instrumentum est) *partes geminas, alteram quidem, qua musculi corpus carnosum contineat, fibris carneis; & alteram, qua chordam, fibris nervis constat: atque ex his duabus, corpus tantum musculi seipsum moveare, & contrahere, chordam vero tantum trahi, neque seipsam movere; tandem concludit, nullam partem in Animali seipsum movere, nisi fibrosa sit, ac carnem veram habeat.* Observ. Anatom. p. 412.

Fallopit
de mem-
branarii
motu se-
tensia.

Congruenter ad hæc in peculiari tracta-
tu nuper ostendimus, quod & quomodo *etiones à
omnis contractionis motus à fibris tantum
carneis perficiatur: viz. Ha spirituum (qui
à fibris tendinosis profiliunt) incurvis subi-
to inflata ac intumesacta mox abbrevian-
tur, proindeque partes appensas versus se
corripiunt. Cæterum vero cū & planè con-
stet quasdam partes nerveas, ac imprimis
viscera concava, non solum contahiri, sed
expandi, multum inflati, inque majorem
capacitatem ampliari, quod certè per con-
tractionis motum fieri nequit; cumque in-
super liquido pateat spiritus animales intra
fibras nerveas, haud minus quam intrâ
carnes moveri, inque iis non tantum
blandè scatere; sed interdum valdè irritatos,
aut explosos impetuosiùs exilire: His,
inquam, præmissis, non dubitamus
statuere, spiritus animales intra fibras
nerveas sive membranaceas scatentes, non
modò sensiones, quæ proprium illorum*

*Expan-
siones à
fibris
nerveis
oriri;*

*Vii in
pandicu-
latione,*

*seita-
tione, &
viscerū
inflatio-
nibus.*

*Oscila-
tio quo-
modo
peragi-
tur.*

munus sunt, sed & motus quosdam locales, scilicet expansiones sive inflationes efficere. Quippe dum spiritus animales in explosiones acti, & insigniter rarefacti, has fibras (quæ secus ac carneæ non certis ordinibus, sed quaquaversus dispositæ, plurimùm attenuari, inque majores expansiones distendi, & dilatari possunt) impetuosiùs subeunt, necesse est viscus ex iis constans ubique inflati, ejusque latera quaquaversus explicata, summeque attenuata in majorem capacitatem ampliari. Profectò ex instituto naturæ, quandoque ad hunc modum fieri convenit; nimicum ut, dum partes quas membranæ constituunt, subtendunt, aut investiunt, hoc ritu expanduntur, humores superflui, aut molesti iisdem infixi, aut adhærentes, excuti & ab-

legari possint. In hunc finem & hac ratione, pandiculationes, oscitationes, & quosdam alios inflationis aut distensionis motus excitari putamus. Quapropter siquidem in oscitatione, Oesophagi ductum nobis vel invitis ampliari, & quasi à vento quadam inflari, & expandi sentimus; concludere licet, exinde hunc affectum oriri, quatenus Gula tunica interior, propter humiditatem nimiam (quâ aggravatur) discutientdam, à spirituum explosione quadam expanditur, & ampliatur. Portò hunc oscillationis motum (quia molestus semper & indecorus videtur) dum inhibete nitimur, mox Tunicae exterioris fibriæ carneæ in contra-

Etio-

ionem carentur : quo fit ut inter oppositos osce expansionis & contractionis nixus in Oesophagi tunicis quædam quasi colluctatio (quam facile percipimus) oriatur. Quo ita spiritus Animales in Affectibus convulsis viscera membranacea valde inflent, attollant, ac, ut vivi animalis exilitiones nentiantur, intumefacient, alibi à nobis stensum est. Porro cum à Pharmaco incongruo, aut veneno, Ventriculi aut Intestinorum distensiones & inflationes horrendæ, & non raro totius Abdominis intuentescentiae subitaneæ, & immanes continent; ita fieri solet, in quantum spiritus animales summè irritati, inque impetus explosivos adacti, fibras membranaceas simul omnes incurruunt, & quoad ultimum extendent; proinde ut viscus ab iis contextum, mox totum infletur, & quantum fieri potest amplietur. Verum è diverticulo hoc de motu membranaceo regressi Oesophagi tunicae alterius usum consideremus.

2. Exterior Guæ tunica, carnosæ admodum & crassa, siquidem duobus fibrarum carnearum ordinibus, qui obliquè ascendunt & descendunt, seque mutuò decussant, constat, duplex quasi musculus censeri debet; cumque unus fibrarum duplicatum ordo sic descendens deglutitioni inseriat, alter procul dubio ascendens expunctionis & vomitionis opera perficit. Novi quosdam ob Paralysin in hac Oesophagi tunica carnea excitatam, deglutitionis magna diff.

Membranarum extensiones à spirituum explosione.

Oesophagi tunica media carnosæ binis constat fibrarē motri- cium ordinibus.

difficultate laborasse, aliosque ob fibras penitus resolutas, fame interiisse. Porro suspicari fas sit, ob fibras nerveas tunicæ interioris, dum spiritus in iis exploduntur, inflatas nimis & distentas, præfocationis sensum, & velut globi cujusdam ascensum in Hystericis

Tunica evenire. 3. de Tunica Oesophagi extimâ & ejus *ex-*communi non est ut multa dicamus; hæc *Hma.* enim fibris tenuissimis & membranaceis constans, sejè tantum pro visceris hujus integumento esse videtur.

Ventriculus (in quem Oesophagus desinit, ejusque Orificio sinistro Tunicam suam nerveam inducit) instar manticæ oblongæ est, cum fundo ampliori & orbiculariter expanso, cumque summitate planâ, & breviori, in quâ duo extant orificia, ad quandam distantiam è regione consita; per sinistrum alimenta ductu recto & perpendiculari in stomachi cavitatem descendunt, quæ ibidem dissoluta, & in chylum mutata, per ostium dextrum, cuius ductus obliquus, est rufus ascendentia, exinde ad Intestina transeunt; adeo, quicquid alterutro stomachi ostio egreditur, fit per acclivem ascensum: atque, ut ventriculus contenta sua à levâ per vomitum, aut à dextâ per sedem amandanda excernat, necesse erit simul fundum & latera ejus unâ contracta, & sursum lata, ad Orificium hoc, vel illud tota inclinati.

Hæc de Stomachi *φάρε* exteriori: amplius in hoc viscere (quod ad Pharmacin attinet)

tinet) considerare oportet ejus Tunicas, cum fibratum texturis; Orificia, atque vasā, & ductus, simulque eorum omnium actio-nes, & usus. Ventriculus pariter ac Oesophagus tribus constat Tunicis; unā communī à Diaphragmate ostā, & duabus propriis, ex-ternā, internāque.

Tres ha-
bet und-
cas.

Hæc Interior tota nervosa est, ac (prout de Gula observavimus) in superficie inter-na, substantia villosa, seu filamentis rectis, Tunicæ ipsi perpendiculariter insertis (prout in panno serico qui dicitur velutus) ubique obducitur. Hæc ciuita Ventriculum intus obtegens, post levem elixationem manifestissimè apparet, distincta tamen ab ea quæ Gulam investit, (utpote levidensis & minus candida) similis videtur illi, quæ lin-guam obtegit. Quippe tum hujus, tum Ventriculi superficies aspera & crustata esse debet, ut alimenti tum libati, tum deglutiti particulæ parùm in eâ detineantur, & dein paulatim tunicæ nervosæ tradantur, quæ ab eorum nudo & immediato contactu, nimis irritari & postea indurari periclitaretur. Por-ro hæc ventriculi crusta villosa, aliis etiam usibus inservit; Chyli enim reliquiae inibi ag-gestæ, & ad acorem servatæ, in fermentu in quoddam, & pro appetitu, & pro dige-stione requisitum, evadunt. Cæterum hæc lanugo vasorum, quæ tunicæ nervosæ densissimè inferuntur, ora ubique obtegit, ac tutatur, nec non humores ab arteriis & nervis exudantes suscipit; dum interim

Interior
nervosa
crusta
villosa
*obduc-
tur.*

Crus-ta
villosa
usus.

vex

venæ Chylum aliosve succos in hac parte catentes, exugunt. Crusta hæc villosa in postica sive convexa ejus superficie, quâ tunice nerveæ cohæret, glandulis annulatis numerosissimis ubique consita est, que procul dubio vasorum in tunica nervea dehiscentium ora contegunt, ac, uti videtur, humorem illis destinatum, aut ab iis depositum immediatius excipiunt & percolant.

*Hæc glâ-
dulîs
referta
tunica
per se ab
aliis di-
stincta
videtur.*

Velum hoc, sive crusta villosa, post immersionem stomachi in aqua fervida facile separatur, & per se tunica satis firma, & ab aliis distincta apparet, atque ob rationem modo dictam, haud impropriè tunica glandulosa dicatur. Hac igitur amotâ, occurrit ipsa tunica nervea fibris varii generis, & diversimode intextis constans; per cuius Telam A. A. raram, vasa sanguifera innumera, & ramificatione densissima producuntur; inque superficie ejus interiori, ubi tunicæ glandulosæ cohærent, terminantur. Utriusque harum membranarum, scil. nerveæ & glandulosæ portiones, per Iconas, in Tabula quarta elegantissimè representantur.

Tunica ista nervea interiorem Ventriculi cavitatem, quasi vas Chymicum sive Matracium, in quo alimenta dissolvuntur, & in Chylum digeruntur, constituit. Fibræ ejus potissimum ad sensationem, & forsitan quadam tenus etiam ad motum faciunt. Quorū ad prius, hæc inanitæ famem excitant, atque hihi, piaæ siccitatæ aut falsoedine corrugatae, ab

Aroma-

*Tunica
nervea
vesu- san-
guiferis
innume-
ri obdu-
mpt.*

Aromaticis aut potulentis vinosis ingestis excalafactæ, sitim inducunt: si quando humores acres, aut acidi has stimulant, *Tunicæ* aut vellicant, Cardialgia accietur. De *hujus* nique in has fibras medicamina quæque *munia* imprimis agunt, & juxta impressionem *quo ad sensum.* sensibilem ins infléttam, operatio hujus aut istius modi (prout infelix speciatim declarabitur) succedit. Quamprimum ab alimentiis idoneis Venticulo ingestis, hæ fibræ implentur, illico spiritibus harum incolis complacentia quædam & satietas, dein horum consensu toti ipsorum sistasi, sive Animæ sensitivæ, refectio & velut ovatio quædam inducitur: Interim, quatenus venæ mox subtilissimam Chyli portionem arripiunt, etiam flammæ vitali pabulum ditius exporrigitur.

Quoad *Tunicæ* hujus motum, et si contractions spontaneas ei prorsus denegemus, attamen satis manifestò liquet, eam frequenter distendi, inflari, intumescere, inque majorem capacitatem ampliari: quod ita fieri contingit, non solum à flatibus intra stomachi cavitatem genitis, sed longè & visceris spatiis à spiritibus fibrarum ipsarum incolis; rum inqui, si valde irritati, inque impetum explosivum adaest, istas simul omnes, dum tumultuosè, & *αἴρως* incurunt, summe inflant, & distendunt, proindeque totam membranam quasi vesicam inflatam intumefaciunt. Nam si fibræ illæ nervæ omnes essent cayæ & tabulatæ, iisque ventus subito

subito insufflaretur, necesse foret vas quod contexunt, illico distendi & dilatari. Pariter habet quando spiritus, velut Oestrio perciti, in eas impetuosis irruunt. Propter hujusmodi causam conjunctam, & afficiendi rationem Ventriculus in Paroxysmis Hystericas, & Colicis, & non raro in affectione Hypochondriaca intumescere solet. Hinc etiam singultus oritur, ejusque reciprocationes, propter Ventriculum per has fibras modò inflatum, & per Diaphragmatis systolen modò depulsum contingit. Denique Pharcmaca deleteria & venena, quatenus spiritus valde stimulant, inque has fibras furiosè concitant, Ventriculi aliorumque viscerum distensiones, & inflationes saepe horrendas inducunt; atque ob similem serè rationem Tympaniten oriri statuimus.

*Tympanitu-
ritu ra-
tio for-
malis in-
nuitur.*

*Ventri-
culi pli-
ca &
ruga un-
de finit,
& qui-
bus chyli portiones hic illuc tenuiter disper-
bus usi-
sæ, meius coctionis ergo ab invicem deti-
bus in-
ncantur, ne simul in massam spissiorem con-
seruit. fluarent. Plicæ istæ formantur, quare nūs
hæc tunica exteriori carneâ multò m-
plior est; quare ut ab eâ contineatur, necesse
habet in plicas, sive rugas istas colligi. In
Bibonibus verò & Gulosis, quibus à crebra
& nimia ventriculi impletione tunica car-
nea pluimùm extenditur, etiam interior
illi coextensa, rugas suas omnes amittens,
plana*

plana & tenuis instar vesicæ inflatæ evadit.
Prædictæ rugæ ac plicæ in Tabul. 4. Fig. 1.
explicantur.

2. Proxima Ventriculi tunica, quæ & *Ventri-*
propria & per totum carnosa, fibris omnino *cultis in-*
carneis constat, tantum motibus, usque so- *mica car-*
lum contractivis obeundis inservire videtur. *næ.*
Reverè totum Ventriculi corpus membra-
næ, sive panniculo hoc carnoſo, qui ipsum
diversimodè pro variis, quæ occurunt uſi-
bus & officiis contrahat & componat, inte-
gitur. Quandoquidem enim stomachus cir- *In tuni-*
ca Chylificationis opus, & medicamento- *câ car-*
rum operationes, in varios gestus alterati, & *nea plu-*
modificari debet, id propter hæc tunica mul- *tres fibra-*
tiplices fibrarum motricium ordines, nun- *rum mo-*
quam satis admirandos, continet. Quamvis *ordinæ* *sunt.*
non facile sit eos utpote valdè intricatos
describere, quia tamen hoc ad Pharmaciæ
rationes plurimum facit, idcirco pro virili
nostro, Anatomen hanc particularem ha-
ctenius serè intactam tradere conabor.

Propter hujus apparatus. Ventriculus *Quo Re-*
hominis, aut Quadrupedis bidentis, inani- *machi*
tus, & ligatura circa utrumque orificio *apparatu-*
facta inflatus, aquæ ferventi, ut fibri paula- *notari*
tim contractæ intumescent, aliquoties im- *posint.*
mergatur, usque dum totus semicodus ap-
pareat; dein Tunica extima, sive membrana *Viz. im-*
totum ventriculum obtegens, notetur. Hu- *merga-*
jus fibræ, ab uno Orificio ad alterum excur- *tur iste*
entes, Stomachi fundū ac latera in tota ea- *in aquâ*
rum longitudine circumdant, & juxta variū *servidâ;*
pro-

protensionis ambitum, breviores aut longiores, nec non magis rectæ, vel obliquæ existunt. Ponò in quibusdam locis, viz. propè orificia & circa stomachi fundum & fines, multò crassiores sunt quām in medio, revera ut ibidem quadantenus carneæ & motrices videantur. Membrane hujus fibræ nervæ (pariter ac in plenisque musculis observare licet,) fibras carneas immediate substratas, ad rectos angulos fecant, utpote quas non tantum obtegere, sed viere, ac intiā oritur. dines suos singulatim, ne dissiliant, continue debent. Hujus Figuram Tabula secunda apie representat.

*Tunica
carnea
fibrarum
externo-
rum ordo
appare-
bit.* Itaque hęc Tunica separata & amota, sub-
tus ad rectos angulos jacet fibrarum carne-
rum series, quæ Ventriculi fundum & late-
ra quoad profunditatem cingentes in plano
superiori, quod orificiorum interstitium est,
inque ipsis orificiis terminantur. Procul du-
bio harum munus est, dum contrahuntur,
Ventriculi fundum & latera suis sum ducere,
& proinde cavitatem ejus plurimum arcta-
re, adeò ut contenta superius lata per hoc
aut illud orificium eluminari possint. Tun-
icæ hujus carneæ superficies exterior sive
convexa, cum fibrarum motricium ordine
in Tabula tertia exacte delineatur.

Ut verò istius motus excretorius, versus
hoc, vel illud orificium determinatè fiat, &
materies stomacho inclusa, per vomitum
aut sedem amandanda foras convehatur,
alterā fibrarum serie opus est, quæ respectu
primo-

priorum transversæ, stomachi extremitatum unam, sc. levam vel dextram, versus alteram ducant? adeò, ut, dum utriusque generis fibræ coagunt, stomachus quo ad omnes dimensiones suas contractus, & suum latus, contenta sua per orificium, ad quod pro data occasione inclinatur, ejiciat. Et quidem tales fibras adesse, & prioribus subjacere, Tunicæ istius superficiem alteram interiore sive concavam intuenti planissimè constabit. Itaque Ventriculus compage ejus per Pylori Orificium paulo resectum traducta, invertatur adeo, ut superficies interior & concava, exterior & convexa evadat, & tunc membranæ interioris crusta villosa cum rugis & pli-
Fibra-
rum in-
teriorum
ordo
quomodo
investi-
getur.
 cis, prout superiùs describitur, & in Tabula 4. Figura prima elegantissime exprimitur, apparebit. Dein post levem immersionem in aqua ferventi, crusta Villo à separetur, & amoveatur, ipsamque ita Tunicam nerveam vasorum ramificatione densissima obductam videbimus: utriusque harum portiones, ut superficies ipsarum cum glandulis, & vasis quibus cohærent conspiciantur, in ejusdem Tabulæ Fig. secunda, & tertia exacte describendas curavimus. Denique tunica netvea penitus ablata carneæ sive mediæ superficies interior fibrosa, qualis in Tabula quinta ad vivum de-
Ejusdem
descrip-
tio.
 lineatur, in conspectum veniet. Itaque in hac fibrarum carneatum ramificatione ordo notabilis est, quæ pone os Ventriculi ori, &
sinistram

sinistram ejus oram cingere visae, antrorum sum
 versus stomachi regionem dextram feruntur. Harum manipulus insignis in Ventricu-
 li jugo, sive summitate utrinque lineis rectis
 procedens, Pylori Antrum ingreditur,
 ejusque cavitatis longitudinem sparsim ob-
 ducens, in ipso orificio terminatur, prout in
 Fig. quinta repræsentatur. Relique autem
 hujus ordinis fibræ, utrumque per stomachi
 latera oblique, & protum versus fundum
 ejus tendunt, ibidemque convenienter. Pri-
 rum munus videtur, Orificium alterutrum,
 versus alterum pro Egestione per inferiora,
 & superiora respective facienda adducere;
 nam eadem fibræ, juxta quod spasmus ab
 hoc, vel illo ipsarum fine incipit, ad dex-
 tram vel levam trahunt. Prout in tracta-
 tu nostro de motu muscularum nuper edi-
 to ostendimus. Si quando contractio juxta
 Pylorum incipit; dum illic Ventriculi fun-
 dus, & latera per fibras alias, tum interio-
 res tum exteriore colliguntur, etiam os ejus
 per has rectas versus Pylori inclinatur; prop-
 terea ut stomachi contenta quæque ad inte-
 stina transmittantur. Sin vero contractio ab
 alteris fibrarum ista: finibus juxta os Ven-
 triculi inchoetur, dum illuc fundus, & latera
 ejus, per fibras alias contrahuntur, etiam Py-
 lorus pro ratione acciendo versus ipsum si-
 mul adducitur. Quod ad reliquias hujus ordi-
 nis fibras obliquas spectat, dum spasmus à dex-
 tris ipsarum finibus incipiente, deorsum illæ,
 & oblique contrahuntur, motu quo, Ventri-
 culi

*Fibra-
rum ejus-
misi.*

*Eadem
fibra
earne,
genua-*

culi cameram sinistram , versus fundum & *Actions oppositas efficiunt.*
 Pylorum pro cibis dum coquuntur, strictius
 comprimendis atque illuc devovendis incli-
 nant: è contrario item, spasmo à finibus sini-
 stris inchoato , illæ sursum , & oblique con-
 tractæ Ventriculi fundum , & cameram dex-
 tram versus os ejus pro vonitu excitando
 corripifaciant. Juxta utrasque harum con-
 tractiones, fibræ carnae exteriore, Tunicae
 mediae superficiem convexam constituen-
 tes in Aktionē conspirant, adeoque Ventri-
 culi cavitatem plus coarctant , & pro eva-
 cuatione superne vel inferne molienda , ap-
 tius componunt. Quapropter secundum
 quod irritationē hic aut illie factâ , contra-
 ctio juxta Pyloium vel os Ventriculi incipit,
 tota Ventriculi capacitas simul collecta, sur-
 sum lata , atque huc vel illuc inclinata ege-
 stionem supernam vel infernam molitur. U-
 trasque hujus tunicae superficies , in iisque
 distinctas fibrarum motilium series in Ta-
 bula tertia & quinta per Iconas exactissimè
 describendas curavimus. Motuum contra-
 ctivorum , quos hæc Ventriculi tunica car-
 nosa peragit , species singulas recensere &
 explicare , hujus loci non est ; cuiusmodi
 in affectibus spasmodicis excitari solent ,
 alibi ostendimus ; & qualis à medicamen-
 torum operationibus accentur , cum de
 singulis speciatim agemus , declarabitur. *Contra-*
 Interim verò annotamus , motuum , quos *Iconum*
 hæc tunica carnosa obire solet , instinctus *quaes re-*
spasmodicis impulsus diversimodè communicari : *nica car-*
 yiz.

*nea obit
instin.
tus un-
de.*

Viz. Imprimis ac potissimum à tunica nervosa substituta, quæ prout à Ventriculi contentis variè afficitur, mox illam, retentionis; aut expulsionis gratiâ, in hujus aut istiusmodi contractiones ciet. Cæterum nervi huic tunicæ carnosæ inserti, ei varios motuum instinctus ab iyzxie ðla partibus vicinis, aut remotis, supernis, aut infernis deferunt. Hinc à Phantasia, Appetitu, immo à plerisque sive Animæ sive quarumlibet corporis partium affectibus, Ventriculus sepe perturbatur, & diversimodè commovetur.

*Tunica
Venti-
culi ex-
tima
prospera
veria.*

3. Tunica Ventriculi extima, ei cum Oesophago communis, cujusmodi substantiæ ac texturæ fuerit, modò innuimus: quod ad usum spectat, hæc totius Ventriculi integumentum existens, Tunicæ substratae fibras carneas investit, easque fibris suis viet, ac velut viminibus simul colligat. Membranæ hujus fibræ in quibusdam locis (prout supra observavimus) crassiores sunt, ut, quando Ventriculus supra modum saginatur, plurimùm distendi possint. Hæc parum motui, sensioni tamen quâdantenùs inservire videntur; quanquam & hujus per exiguis tantum usus fuerit; utpote quia nihil exterius objectum, aut ore assumptum huic occurrere potest. Quod si serosus humor, aut abscessus, aut bilis constans suffusio in partibus vicinis aut contiguis accidat, in quantum hæc tunica propterea multum ac crebro irritatur, in stomacho nausea ferè

con-

continua, inappetentia, & frequens vomitio excitatur; prout in pluribus post obitum dissectis observavi. Tunicæ hujus præcipuus usus est, quod totius Ventriculi integrum existens, membranæ substratae carneas fibras investit, vasorum ramifications sustentat, quinimò ad Ventriculi robur, ejusque calorem conservandum, inservit. Porrò non improbabile est, in quibusdam locis hujus fibras nerveas, respectu fibrarum carnearum subjacentium loco Tendinum esse.

*Forfan
G:endi-
nosa.*

Ventriculus ad hunc modū in star man- *Ventrili*
ticæ à tribus istis tunicis tanquam à panno *cili bina*
triplicato conflatus, bina habet O:rtia sive O- *orifia.*
rificia, in summitate ejus è regione consita.
Unum à parte sinistri, ex Oesophagi in os
Ventriculi insertione consistit; ac similiter ritu
habet, ac si infundibuli tubus in vesicæ im-
plendæ foramen inderetur: ductus hujus re-
ctus & perpendicularis, ingesta quæque ac
deglutita in stomachum admittit. Orificio
alterum à parte dextra, longo & obliquo
ascensu in Duodenum continuatur, inque
ipsum, Chylum in Ventriculo elaboratum,
sensim deponit.

Nervi Parisi vagi ad Ventriculum quasi *Nervi* &
ultimam suam metam delati, juxta hoc *plexus*
O:rticum plexus insignes, immo & quod- *nervi*
dam quasi reticulum, quo totus ejus ambi- *ad os*
tus obducitur, constituunt: insuper & Oe- *Ventri-*
sophagi tunica villosa & nervea hujus cavi- *cili per-*
tatem altius investit; hinc ut os Ventriculi *tinentes.*

maximè sensile cum aliis partibus nobilibus, ac imprimiscum Cerebro & Præcordiis mirre communicet, ut non prolsus de nihilo sit, quod Helmontius hic animæ sedem collocaverit.

*Pylori
descrip-
tio.*

Orificio alterum vulgo Pylorus dictus, à dextro stomachi latere cum antro capaci & longo sensim angustato, in foramen parvum definit, indeque retortum in Duodenum continuatur. Tunicae hic multò crassiores, quam in alio quovis Ventriculi loco existunt. Intima nervosa multis rugis ac fulcis asperatur, inque ipso foramine in molem oblongam, quæ instar Epistomii est, attollitur; in eum certè fiam, ut chylus, sensim egressus, haud denuo in stomachum regurgitet. Tunica carnosa, prout ubivis præterea, binas habet fibrarum series; aliæ namque antrum hoc circumdantes constringunt, ac pro data occasione occludunt; aliæque per latera ejus in longum productæ, cæteras stomachi partes sursum colligentes, versùs hoc ostium ducunt. Quinetiam vice versa, hæ fibræ ob contractionem ab alteris earum finibus incipientem, Pylorum versùs orificium sinistrum sepe trahunt, uti in Vomitione: cumque adeò spasmus ulterius continuatur, Duodenum sursùm trahitur, & propterea bilis & humor Pancreaticus in Ventriculum exantlanur.

*Pylori
munus.* Pylori munus est, non tantum Ventriculi contenta affatim, & simul in magna copia

copia ad intestina transmittere, (quod quidem in Catharsi, & Diarrhæa frequenter facit) sed potius chylum satis confectum, in sinum suum excipere, aliquamdiu continere, & dein paulatim, & per minutas portiones excernere. Enimvero hujus antrum longum & capax, quidam in Ventriculo recessus & diverticulum esse videtur, in quod massæ chylaceæ portio magis elaborata & perfecta secedere, & inibi manere queat, donec pars alia crudior, ut nuperrimus ingestæ, in Ventriculi fundo plus digeratur. Hinc est, quod è comedisi sæpe quod ingratum est brevi evomitur, cibis interim gratioribus in stomacho restantibus; viz. quatenus in Ventriculo plures quasi distinctæ cellæ sunt, in quas ingestorum alia ab aliis divertere, & permanere possint. Porro observare est medicamenta vomitoria cum mitius operantur, tantum Ventriculi partes orificio sinistro proximas lacescere, sed cum fortius irritant, insuper ipsum Pylorum cum Duodeno appenso intus & sursum trahere, adeoque bilis in Ventriculum raptæ evacuationem facere.

Vasa ad Ventriculum pertinentia sunt *Vasa ad nervi, arteriæ, & venæ*; priorum descriptio *Ventri* satis exactè in *Neurologia nostrâ* traditur, *chilum* sc. quod nervi paris vagi utriusque lateris in *pertinentia*, stomacho desinentes, ramos insignes, plexus, & propagines multiplices eidem impenitiunt; insuper paris intercostalis plexus nervi, in hypochondriis, & abdomine hic

Nervi. illic consiti , surculos plures , & insigne ad Ventriculum mittunt : Quæ ratio est quòd in affectibus Hystericis , Colicis , & Hypochondriacis vomitio ita passim succedit.

Vasa sanguifera in numero ad Ventriculum pertinere. Vasa sanguifera quam plurima ad Ventriculum pertingunt ; quod plane cernitur si hominis , canis , aut porci stomachus , vasis cœliacis primò ligatis & reseptis , eximatur , & orificiis constrictis infleßantur ; tunc enim jucundissimo spectaculo videbis minores Venarum & arteriarum truncos partim Ventriculi summitati , & partim fundo ejus insertos ; qui mox iramos minores , & deinde in ramulos & propagines minimas divisi , sibi invicem occurruunt , mutuò inosculantur , & quaqua versis expansi totum stomachi ambitum perreptant , & velut coma fruticosa obducunt. Hæc vasa sanguinea introrsum tendentia , & demum in propagines innumeratas discepta , in tunica intima nervosa terminantur ; cujus interiorem superficiem prædensitate punctorum , in quæ vasa desinunt , rubore inficiunt , & quasi cruentant. Hoc manifesto liqueat , si quando post stomachi immersiōnem in aqua ferventi , tunica villosa se paretur ; tunc enim tunica nervosa ob densissimas vasorum terminaciones quodam quasi reticulo sanguineo obtecta videbitur.

Quæ in tunica Si usus horum inquiratur , qui calore et præcipuum coctionis & digestionis in Ventriculo

triculo peragendæ instrumentum esse sta- *nerves*
tuunt, hinc focum & formitem satis uberem *superficie*
deducant; viz. in quantum circumca *Ven-*
triculi quasi lebetis fundum & latera om- *termi-*
nia sanguis effervescentes, quasi ignis accen- *nantur.*
sus perpetuò detineatur; & quidem aliqua- *Eorum*
tenus in hunc finem, stagnum illud san- *sus in-*
guineum ibi constitutum esse videatur. Atta- *quiritur.*
men præterea vasa hæc sanguifera munus
quoddam aliud, haud minus necessarium
præstare censemus; viz. Arterias humorem
aliquem in Ventriculo deponere, & venas
alium quendam illinc perpetuò auferre, a-
deoque chyli cum sanguine, & è contra,
commeicium immediatum & constans in-
tercedere.

Enimvero ut Alimenta ingesta non so- *Arteria*
lùn coctione, sed multo magis sermen- *humo-*
tatione in Ventriculo dissolvantur, inque *rem ser-*
chylum homogeneum digerantur, illa ibi- *menia-*
dem liquore quodam spirituoso, qui instar *lem ad-*
fermenti sit, (uticum flos cervisiæ cervisiam *ducunt.*
aliam fermentat) imbui debent: Hujus-
modi humorem, (siquidem copia ejus re-
quiritur) tantummodo Arteriæ suppeditare
possunt; atque hic chyli reliquijs in crusta
villosa hærentibus conjunctus, proculdubio
uccum istum, qui vulgo stomachi ferment-
ū dicitur, constituit. Porò à comedis cum *Vena*
xepumeio refectio citissima postuletur, *sucum*
iiquidem ea per longas intestinorum, & va- *num ri-*
oriū chyliferorū ambages fieri nequit, quid *tuum ex-*
ci similius est quam venas intra Ventriculi *opinat-*

cavitatem constitissime dehiscentes , subtiliorem quandam chyli portionem excipere , & protenus cruentum in undere ? Quo ritu vasa sanguifera stomachi fundo , & summitati inserta totam ejus superficiem , cum densa & multiplici ramificatione obducunt , in figurâ primâ verissimè , & ad yivum expiimitur.

Intestina duplicitia. III. A Ventriculo ad Intestina descendimus , quæ cum duplicitia fuerint , tenuia sc. & crassâ , non opus erit eorum omnium sistens hic historiam describere , utpote quorum & crassi numerus , & conformatio jam jam non modo Anatomicis sed & laniis quibusvis sunt notissima. In prioribus , quantum ad rem Pharmaceuticam spectat considerare oportet primò eorum situs , & fabricam , secundò Tunicas , atque tertio vasa , & ductus. Horum munus est , chylum in Ventriculo elaboratum suscipere , amplius fermentare , ab eoque magis elaborato & perfecto , succum nutritium in vasa chylifera exprimere. Intra hanc potissimum Intestinam , in medicamenta cathartica operationes suas peragunt.

Tenuis & dimensio- *nis* *Intestinorum* tenuium licet unus continuus sit ductus , tamen , propter distincta quæ obcuntur munera , hujus tria velut stadia designantur , & quasi tot visceribus , distincta imponuntur nomina. In Primo horum chylus à Pyloro descendens , mox novis fermentis , Bile sc. & succo Pancreatico inficitur ; quibus cum tota ejus massa paulatim , & per

& per partes imbui debet, idcirco unaquæque portio celeri transitu hanc regionem, sc. Duodenum trajicit. In Circo proximo sc. Intestino jejunio, chylus fermentescens plus subigitur, ab acore vindicatur, & maiorem volatilitatem acquirit; cumque hic etiam moram trahere non debeat, mox fermentatus, & ulterius proiectus ductum hunc plerumque vacuum relinquit. Intra specum dein testium, chylus volatilisatus, & perfectus copiose aggeritur, & aliquamdiu sistitur, dumque Intestinum Ilcon ita Chylo plenum à fibris carneis paulò constringitur, pars purior & subtilior sanguini transmittenda in vasa lactea (similique, ut nostra fert sententia, in venas mesentericas) exprimitur, & tandem fæces residuae & pæne effæctæ ad crassâ intestina propinquentur.

Cuncta hæc tenuia intestina, sive totus *Intesti-* eorum ductus, easdem tunices similis etiam *norum* ritu conformatas obtinent; quæ item à ven- *tres sunt* triculi membranis haud multum differunt, *tunicae*. nisi quòd paulo tenuiores existant. Intestina omnia, tum tenuia, tum crassâ (exceptis eorum principio, & fine, & quadam Coli parte quæ Omento affigitur) Mesenterii tanquam planè circularis margini connectuntur: de quibus interim mirari subit, quomodo illa quorum longitudo 6 circiter ulnarum est, à peripheria ista, quæ à centro spithamam tantum distat, comprehendendi possint. Attamen super his observare est, Mesenterii planum in plicas multas & magnas

*Quomo-
do Me-
senterio
aligan-
tur.* collectum , in circumferentia sua trium cir-
citer ulnarum longitudinem habere ; Porro
Mesenterii circumferentiam , ut longitudi-
nem intestinorum coarctet , in singulis pal-
mis , duodecim circiter palmos intestino-
rum complesti . Ad hunc modum cum ob-
multas rationes fieri debuit , ita praecipue
tum ut intestina in parvo , & angusto spa-
tio distinctim , & sine confusione subsiste-
rent ; tum insuper ut motu lento , & suc-
cessivo , & quasi proleptim ab uno termino
ad alterium moveri possint . Quippe Fibra-
rum motricium , quibus intestinalium du-
ctus , sive cavitates contrahuntur , Tendi-
nes in Mesenterii fibrâ , sive margine col-
locantur , & ab hoc viscere motus cuiusque
intestinalis instictus procedit , uti mox
clarius ostendetur : interim de Tunicae inte-
stinorum gracilius differere pergamus .

*Tunica
intima
plures
habet
rugas
trans-
versas.* Harum intima plurimas rugas transver-
sas quasi juga eminentia habet , quæ etiam
mobiles quasi totidem Chyli remiges sunt ,
atque ad moderatam ejus retentionem fa-
ciunt , ne sc. debito citius , & priusquam sa-
tis perfici , & expiri queat , ad crassum in-
testinum ipsasque ad fæces efflueret . Adsunt
rugæ istæ , prout optimè observavit Fallo-
pius , in quantum hæc tunica interna multo
longior sit quam externa , & ideo crispa-
tur , rugaturque . Nam si illa ab hac exco-
riatur , sinibus istis expansis , hujus longi-
tudinem triplex excedet .

*Tunica
interior-* Porro tunica hæc interior penitus ner-
vosa ,

vosa , atque vasorum tum lacteorum , tum
 sanguineorum oscula in se continens , ejus-
 modi crustâ villosâ quâ ventriculus intus
 obducitur , & propter eosdem , uti videtur , vratru-
sta vil-
losâ etiâ
olduci-
tur.
 usus ; viz. hæc vasorum ora obtegit , ac tu-
 tatur , insuper & Chyli aliorumque conten-
 torum primos appulsus sustinet , eoque
 dein tunicae neiveæ paulatim tradit . Hæc
 autem tunica omni fibrarum genere con-
 stans , & ductus intestinalis cameram inti-
 mam constituens , ad sensationem impri-
 mis facit , atque juxta impressiones ipsimet
 infictas , tunicam carneam superstratam ad
 motus excretorios tardos , aut celeres , de-
 orsum vel sursum (icet rariis) obeundos
 ciet . Si quando vel hujus interna superficies
 à contentis acrioribus stimuletur , vel fibris
 ejus humores incongrui impingantur , pro-
 inde ob sensiones molestas dolores ac tor-
 mina excitantur . Insuper hæc tunica ner-
 vea tum distentionibus à flatibus inclusis ,
 tum expansionibus , & intumescentiis ob
 spiritus intra fibras ejus explosos pluimum
 obnoxia reperitur . Cæterum illa præter fi-
 bras nerveas , quibus diversimodè in extis
 constat , insuper vasorum sanguiferorum in Vasa
sangu-
fera in-
numeræ
in ea
termi-
natur.
 ea terminorum , ramificatione densissima
 (pariter ac in stomacho habere advenimus)
 ubique obducitur : Hinc ut suspicariliceat ,
 Arterias humorē quendam fojsan recre-
 mentitium in cavitates intestino um passim
 deponere , atque venas mesaraicas haud
 minus quam vas a lactea Chyli portionem

illic excipere, & sanguini immediatius inferre.

2. *Tunica carnaria* 2. Secunda sive media intestinorum
sive media. gracilium tunica paulo crassior, & penitus carnosa est Fibrarum hujus motricium duo sunt ordines, alter alteri substratus; primus,
In qua & interior est Annularis, qui totos intesti-
duo si- brarum norum omnium ductus, sive cavitates inte-
motricium gras, ubique serie densâ cingens, Mesenterii
ordines. fimbriæ tanquam tendini inseritur. Alter fi-
Sc. re- brarum ordo est rectarum, sive longitudina-
ctiarum & circu- lium, quæ prioribus superficiæ, easque ad-
larium. rectos angulos secantes, per totas intestino-
rum longitudines protenduntur; usque ten-
dinum loco esse videtur tunica extima, quæ pro-
forsus nervea seu velut tendinosa, universæ istarum fibrarum serici obvolvitur.

Quod ad usus earum spectat, cum intesti-
norum munus sit, chylum & faeces à parte
Eiarum usus in- in partem promovere, adeoque prorsum ur-
quiruntur. gendo, demum per totos ipsorum ductus trajicere; insuper dum ipsa contracta & ab-
breviata quoad cavitates coarctantur, subtiliorem chyli partem in vasalactea & venas Mesentericas exprimere; obviū est concipere, quomodo praedictæ fibræ utrumque hoc pensum exequantur: Quippe dum fibræ circulares successivè sive seriatim contractæ, intestini profunditatem coarctant, eodemque tempore longituinales inflatæ, & intumefactæ ipsū amplius angustant, simulque decurrant, necesse erit viscerum horum contenta ponè compressa, usque prorsū urgeri.

In-

Interim haud putandum erit, fibrarum utriusque generis contractiones ita magnas, & continuas fieri, ut intestinorum contenta simul omnia à parte in partem propellantur, (quanquam & hoc in Catharsi & Diarrhæa interdum accidere censemus) verum ordinarie, spasmi isti leviores, & intencisi, sed tamen seriatim facti, & crebro repetiti, intestina quasi succutiunt, adeoque chyluni & fæces de loco in locum leniter promoventi faciunt. Cæterum ob tales intestinorum succussus, & contractiones repetitas, chylus perpetim agitatus, plus elaboratur, inque vasā pro receptione ejus dehiscētia facile exprimitur. Quod si inquiratur quo instinetu prædictæ utriusque generis fibræ in motum accieantur, atque ad partes modò has, modò illas seriatim contrahendas detinuntur; dico circa intestina perinde ac ventriculum habere; viz. in utrisque Tunicae carneæ motus à nervis sensu pendere, ita ut juxta hujus irritationes illius contractiones sequantur. Quoties incongruum aliquid fibris nervis sensationem tristem imprimit, mox propter istud excuticendum, fibræ motrices intestini partem effectam contrahunt, ut quicquid molestum est depellant.

Fibras nerveas ordinariè ac blandè irritant, I. Chyli reliquiæ, quæ postquam succus purior satis exprimitur, effectæ ac molestæ evadunt; donec enim Chyli distributio peragit, fibræ motrices à fronte contractæ, solent.

eum, ne citò nimis elabatur, sistunt, postea vero spasmis à tergo excitatis, eum ut-pote inutilem eliminant. 2. Fibræ nervæ paulo acris irritantur à bile & succo Pan-creatico è ductibus suis, item ab humoribus acribus, & infestis ab arteriis intrò suffusis, quibus ibidem contractiones crebrio-res & fortiores succedunt. 3. Irritatio adhuc vehementior, & præternaturalis ab Ali-mentis incongruis aut improportionatis, item à Pharmacis & Venenjs inferri solet; de quibus penultimis inferius speciatim dicetur.

Porrò intestinorum fibræ carneæ & mo-trices nonnunquam ob causas alias remotio-res in contractiones Alvi solutivas accien-tur. Quippe violentæ Animi aut corporis passiones Diarrhæam frequenter inducunt; viz. in quantum spiritus, intra *ἰστιφαλεῖ* aut principes quasdam appendicis nervosæ partes consiti, insignius perturbati, protinus per nervorum aut propaginum nervearum ductus, inordinationem suam spiritibus Intestinorum incolis tradentes, eos in

Qua ra-tione re-rritat io-nibus con-tra-ctiones succe-dant.

spasmos *εὐνευρητικ* & crient. Imitationi quo-cunque modo tactæ contractiones succe-dunt, quatenus spiritus animales tum è ten-dinosa mesenterii fimbriâ in fibras carneas annulares, tum è tunicæ extimæ fibris ten-dinosis in carneas longitudinales profiliunt, quas utrasque dum adeò inflant, & intume-faciunt, proinde breviores & contractio-nes reddunt. Nimis à proposito hic esset,

insu-

insuper exponere quas partes in peragendo hoc Intestinorum motu peristaltico mesenterium obeat; paterquam enim quod fibrarum circulatum tendines in hujus simbra radicentur, porro advertere est in ejus plano fibras motrices recta à centro ad circumferentiam tendet; quarum munus aliud vix excogitari potest, quam ut illæ pro dato intestinū hic, illic variè contractæ, in his, aut illis intestinorum partibus, parcs contractiones cicant.

De Tunica^{Tunica} intestinorum extimā non est ut multum differamus; hæc à peritonæo ^{intestinorum} ^{extima.} orta & prioribus obvoluta, cum nervosa protus & tenuissima fuerit, vulgo ferè tantum pro cæterarum integumento esse prohibetur: verum insuper, cum fibrarum longitudinalium series huic tunice immediete substernantur, nullique tendines illarum alibi reperiantur, revera hanc tunicam tendinosam esse, & ex hujus fibris nervis pro carnearum istarum contractionibus spiritus animales profilire, & in has spasmō cessante reverti meritò suspicamur.

Vasa & ductus, quæ ad tenuia intestina ^{Vasa &} pertinent, vel sunt spirituum vel humorum ^{ductus} vehicula. Prioris generis habentur nervi ^{ad inten-} corumque plexus, & propagines, quos omnes in Neurologiâ nostrâ satis fusè explicavimus. Quod ad ductus alios spectat, ^{stina} ^{peri-} vel humores ac intestina deferunt, uti meatus Choliodochus & Pancreaticus, atque Arteriæ; quadantenus item nervi (prout alibi de

de morbo Colico differentes ostendimus:) vel humores è visceribus istis exportant , uti vasa lactea , & venæ Mesaraicæ. Singuli hi ductus à que spiritus & humores qui in illis scatent , quique insuper aut in viscerum cavitatibus continentur , vel eorum fibris nerveis aut carnosis incident , Pharmaciæ subiecta sunt vel objecta , & à Medicamentis quibuscunque primò ac immedia- tius affici solent; quibus verò modis, in particulari cujusque Pharmacij generis Theo- ria designabitur.

De meatu Bilario , & ductu Pancreatico cum jam jam ita plurima ab Autoribus dicta sint , atque nihilominus veritas adhuc lateat , aut in ambiguo maneat , haud op- portunum erit disquisitionem , (quam valde prolixam & intricatam fore necesse est) hoc loco instituere. Quid Vomitoria & Purgantia in has partes agant,inferius decla- rabitur.

*Vasa san-
guifera
innume-
ra ad in-
testina
pertin-
tent.* Ad vasa sanguifera quod attinet,commu- nis observatio est, Arterias & Venas quam- plurimas per totum Mesenterium ramifica- ri , indeque surcu'os inumeros ad intestina omnia distribui De quibus insuper adyerti- mus, cum tunicae extimæ inferantur,earum paucos tantum surculos huic impendi, ma- jores vero ramos fere omnes mox intus im- mersos ad tunicam interiorem remeare , in quo terminantur , propagines infinitas ac minutissimas,quæ superficiem ejus densissi- main obducunt, ubique iuittere.

Hic

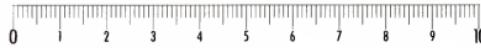
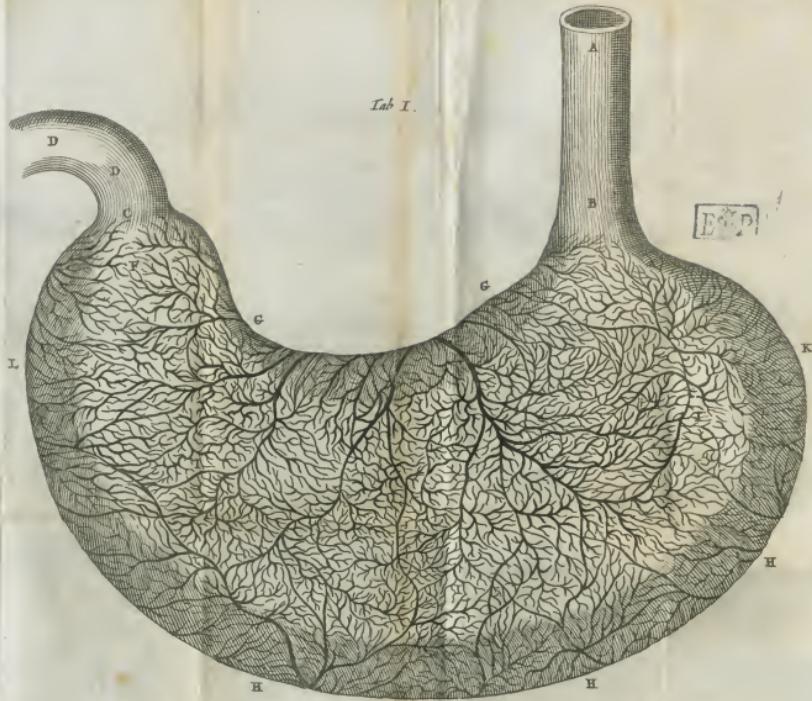
Hic igitur mirari subit, quamobrem in hæc viscera ex se ferè exanguia tam ingens sanguinis affluxus destinetur. Haud verissimile est hoc solummodo pro calore ac nutricatu dispensandis fieri, cum musculi & intestinorum tunicae exteriōtes, quibus his in copia magis uberi opus est, vasis paucioribus *Illorū* sunt contenti, *Clar. Mæbius* ut hunc nondum solveret, *asserit naturam Arterias in quiritur.* tanta copia intestinis addidisse, ut in Embryone excrementsa sanguini materni quo nutritur eo tempore ad intestina deponerentur. Cujus rationem subdit, eò nempe, quòd i. *intestina Embryonis aut infantis recens nati excrementum nigricans continet.* Verum enim vero hoc argumentum facile concidit, si cum Harveo & Neotericis Embryo nem in utero materno sugere & liquorem nutritum ore suscipere (uti par est) concedimus. Quin potius dicendum erit, Arterias istas in adultis animalibus sanguinis recrementa, per diaphoresin aliasque vias amandari inhabilia, sæpenumero per intestina velut cloacam expurgare: Ponò interim venas quandam chyli portionum excipere, eamque sanguini reducendo protinus immiscere.

Circa intestina crassa, quod ad Pharmaciā attinet, non opus erit hic multa dicere; quia Medicamentorum ore assumptorum virtus ferè tota exhaūritur, priusquam ad hęc viscera deveniatur, adeo ut horum irritatio partim per consensum à superioribus intestinis, partimque ab illorum contentis *Deinde stini crassis.* vio-

violenter exturbatis, potius quam ab ipso Pharmaco oriatur. Tunicas easdem ac gracilia obtinent; cumque in Colo facies rectâ ascendant, fibris carnosis robustioribus, quæ contractionis motum fortiorem efficiant, opus est. Hinc, si inflammatio aut sphacelus (ut saepius novi) circa Coli initium contigerit, adeò ut fibriæ carnosæ laxæ, contractiones pro fecibus sursum elevandis obire nequeant, illæ veſsus ileon reſtagnantes Paſſionem Iliacam incurabilem inducunt. Porro in hoc intestino involucra ista concamerata ſive cavernæ adduntur, ut ſaccibus alvi diutius detentis, crebrius defidendi moleſtia tollatur. Pharmacia ad hanc regionem pertinens in clyſteribus præcipue conſtitit. In quibusdam verò Coli tunica interior adeò valde tenera & ſenſilis eſt, ut ab Enemate, licet Anodyno, injecto, ſpiritus ſtatiim excandescentes, ac intra fibras nerveas exploſi, membranas ſumme inflent, ac diſtendant, adeoque in toto abdomen maximas moleſtias excitent. Quæ circa viſcerum motus excretorios, à fibra- rum carnearum contractionibus dependen- tes, modò tradita ſunt, melius elucent, ſi Hypothesis noſtra de muſculi fabricâ, & motu, non ita pridem edita conſulatur. Quod ſupereret, pro partium iſtarum Anatome clarius illuſtrantâ singularum figuræ, exactiſlimè ac ad vivum à peritiſſimo Artiſte delineatas, hic ſubjiciendas curavimus; & quamvis in deſcriptione Ventriculi, cum

Tab. I.

Oesophago, & Intestinis, Fallopium aliquo-
que tum veteres, tum recentiores sequuti,
cujusque illorum tres tantum tunicas affig-
navimus; attamen separatione harum (post
immersionem in aqua ferventi) paulo accu-
ratius facta quatuor distinctæ apparebunt.
Crusta etenim villosa, quæ tunicæ nervæ
tantum epiphysis quedam habet, mem-
brana per se satis crassa & peculiaris existit,
atque propter innumeras quibus superficies
ejus exterior scatet glandulis, propriæ tunica
Glandulosa dicatur, prout ex Iconibus satis
liquet.

Figurarum explicationes.

TAbula prima repræsentat Hominis Ven-
triculum, cum vasis sanguine turgidis
exemptum, & inflatum, ut Arteriæ & Ve-
næ omnes cum ramificationibus earum,
(quæ verè & exactissime delineantur) con-
spici possint.

- A. *Oesophagus.*
- B. *Os ventriculi, juxta quod Oesophagi fibrae
motrices superius obliquæ, ob subitam illius
occlusionem ac apertione rectâ evadunt.*
- C. *Pylori orificium cum Duodeno appenso.*
- D. *Duodeni portio, cuius fibra carnea illie
loci crassiores sub tunica extima apparent.*
- FF. ad C. *Pylori Antrum.*
- GG. *Ventriculi summitas, ubi vasa sanguini-
fera inserta descendunt, & quaqua ver-
sus surculos & propagines spargunt.*
- HH. *Ventriculi fundus, cui vasa sanguini-
fera*

*sera inserta, in ascēsu suo ramulos & pro-
pagines quaqueruntur densissime spargunt.*

III. *Vasorum utriusque insertionis mutua
inosculationes, & mirae communicationes.*

K.L. *Stomachi finis dexter, ac sinist.*

Tabula II. exprimit Ventrīculi Humani
Tunicam extimam prossus nerveam, cuius
fibræ nerveæ per longitudinem ejus duæx,
carneas exteriores substratas ad rectos fere
angulos secant.

A. *Oesophagus, in cuius Tunica exteriori fi-
brae omnes nerveæ rectæ descendunt, car-
neas substratas oblique decussantes.*

B. *Os Ventriculi.*

C. *Pylorus cum Antrō ejus D. & Duodeni
appensi portione E.*

F. *Ventriculi summitas, ubi vasa sanguisera
densissime consita apparent.*

GGG. *Fibra nerveæ & tenues per Stomachi
longitudinem ab orificio uno ad alterum,
& uniuersi ulterius protensa.*

Tabula III. exhibet Ventriculum Huma-
num Tunica extima nervea nudatum, ut
Tunicæ mediae cum fibris ejus carneis su-
perficies exterior sive convexa appareat.

A. *Os ventriculus cui Oesophagus a.a.a. infe-
ritur, & quem fibrae circulares carneæ b.
b.b. cingunt, ac pro data occasione contra-
cta, occludunt.*

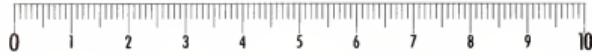
B. *Pylorus cum Duodeno appenso.*

C. *Pylori orificium & Antrum, qua utra-
que fibrae circulares dum contrahuntur
coarctans, ac (uti videtur) occludunt.*

DDD. Fi-

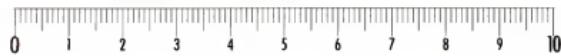
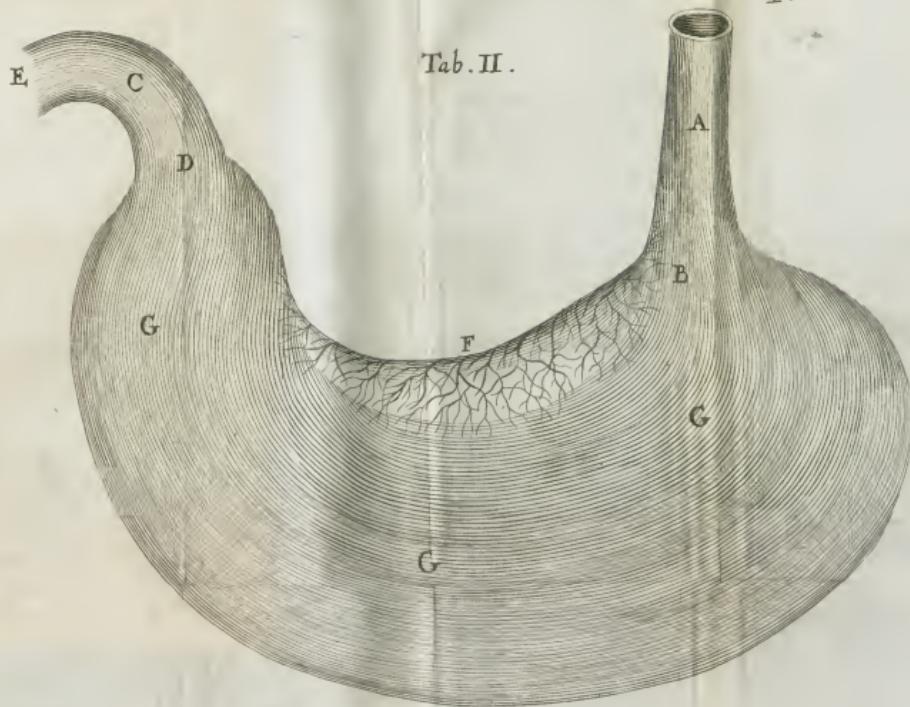
Tab.VI.

Fig. 42

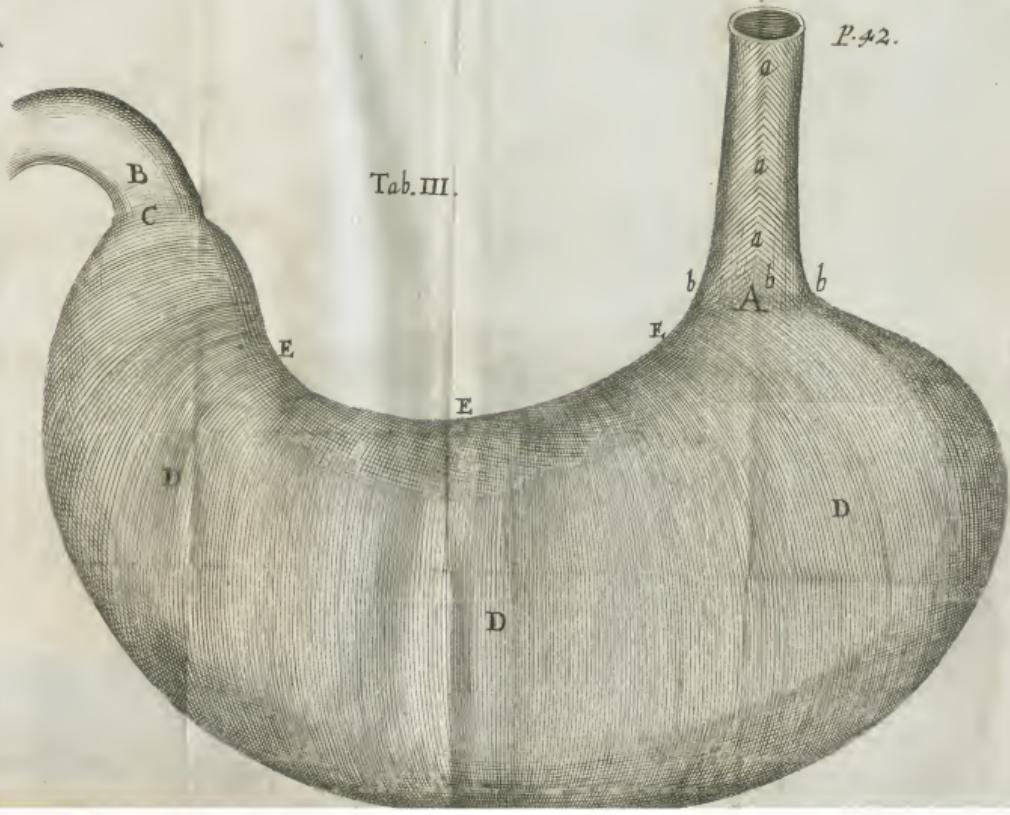

Tab. II.

DDD. Fibrae circulares ventriculum in tot^o ambitu ejus quoad profunditatē cingentes.

EEE. Ventriculi summitas, sive jugum, ubi fibrae istae oriundae, versus ipsum dum contrabuntur, totam stomachi compagem valde coarctatam ducunt.

Tabula IV. Cujus Figura I. ostendit Ventriculum inversum, cum superficie interiore & concava in exteriorem & convexam mutata, ut crusta villosa cum rugis & plicis stomachum obducentibus conspicatur.

A. Orificium sinistrum, sive os ventriculi.

B. Pylori Antrum, in quo Tunica crassiores existunt.

C. Orificium ejus, cui Duodenum annexatur.

DD. Ventriculi summitas sive jugum orificio interjectum.

EEEE. Latera, finis, & fundus ejus, in quibus Tunica interioris crusta villosa, in ea que rugae ac sulci, ad vivum exprimuntur.

Figura II. representat portionem Tunicae nervae, in qua, crusta villosa exempta, superficies interior sive concava, cum vasorum ramificatione densissima appetit.

Figura III. exhibet portionem Tunicae villosae, sive glandulosae, in qua superficies ejus exterior, quam Tunica neivae cohaeret, glandulis, & vasorum osculis, refertissima, conspicitur.

Tabula V. exhibet Tunicae carneae superficiem interiore, & concavam exterius inversam, ut fibrarum motricium series altera conspicatur.

A. Os

44 *Figurarum Explicationes.*

A. *Os ventriculi, juxta quod fibrarum series exoriri visa antrosum lineis partim rectis, partimque obliquis dejetur.*

BBB. *Fibrarum manus puluis insignis, quae os ventriculi cingentes supra jugum ejus, ad Pylorum tendunt, & Antri ejus longitudinem obducentes, in orificio terminantur.*

D. *Pylori orificium.*

E. *Pylori Antrum.*

FFFF. *Fibrae carneæ alia, quæ à stomachi parte lava versus dextram oblique incidentes, ad fundum ejus descendunt.*

Tabula V I. repræsentat intestinorum gracilium Tunicas omnes ab invicem separatas, ut fibriæ nerveæ cum glandulis & vasorum ramificationibus, nec non fibrarum motricium ordines, clare & distincte observari possint.

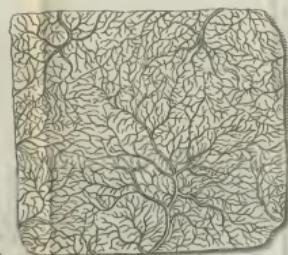
AA. *Exhibit intestiñi integri superficiem extimam, cuius Tunica nervosa tenuissima cum fibris nerveis tenuissimis in Orbem, nisi uidetur, protensis napparet.*

BB. *Tunica carneæ sive media superficies exterior, qua, altera exempta, cum fibrarum motricium longitudinalium serie, sive ordine suo, plane conspicitur.*

CCC. *Ejusdem Tunica fibra circulares sive annulares, qua, priori serie sive ordine exemplo, manifeste apparent.*

DDD. *Tunica interior nervosa, cuius superficies interior, crustâ villosâ, sublatâ, cum*

Fig. 2.

Tab. IV.

E. & P.

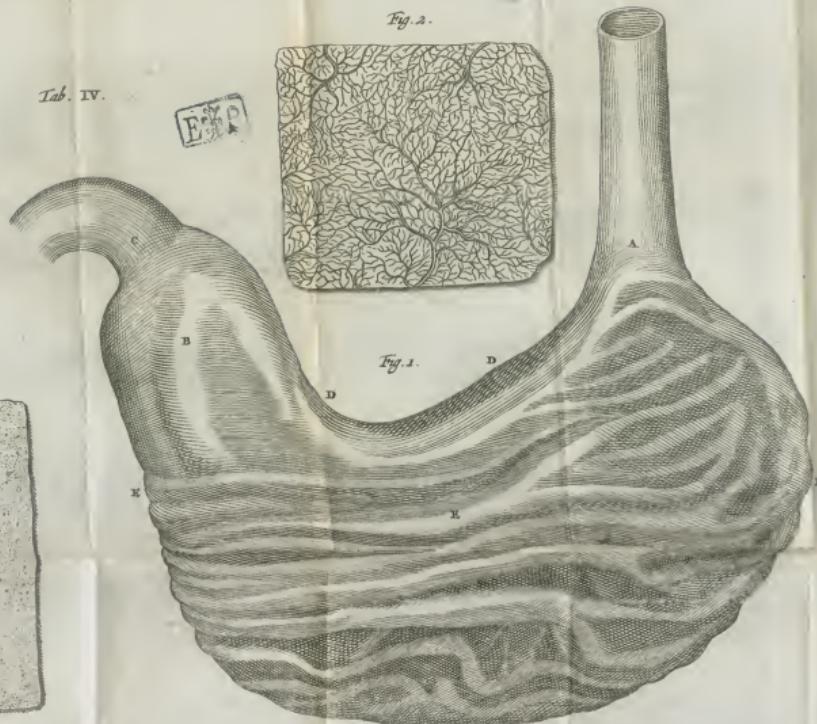

Fig. 3.

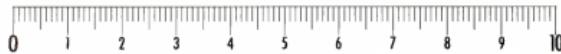
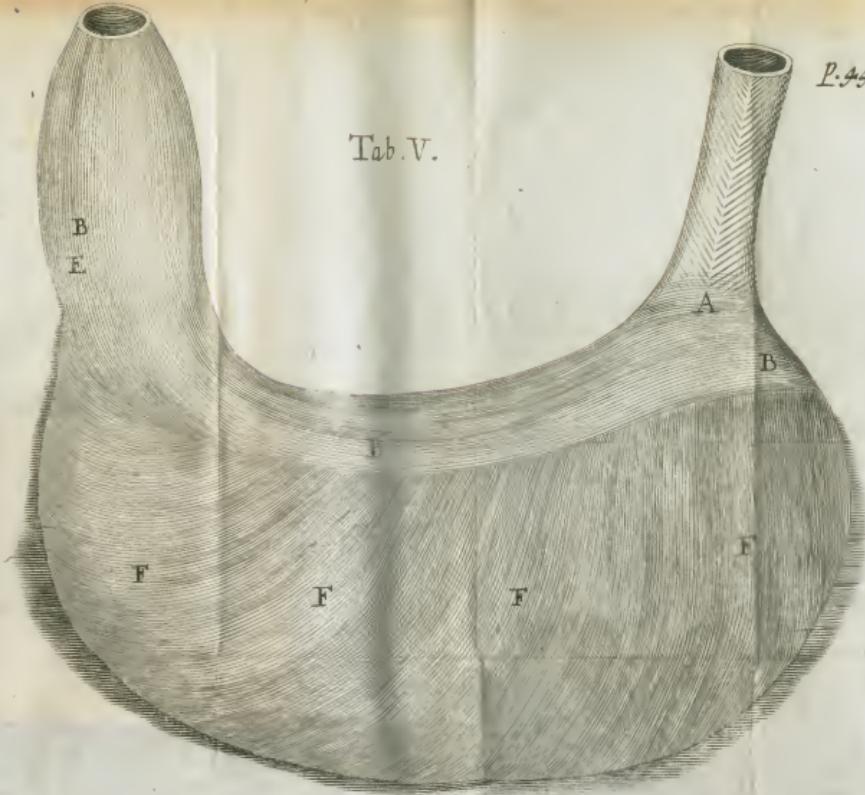

Fig. 1.

Tab. V.

*vasorum ramificatione densissima in con-
spectum prodit.*

EEE. *Tunica villosa sive glandulosa super-
ficies exterior sive convexa, qua tunica
nervosa coharet, glandulis, & vasorum as-
culis constitutissimis re certa.*

Sectio II. Cap. I.

*De Vomitione, & Medicamentis
Vomitoriorum.*

Designata ad hunc modum Actionis Pharmaceuticæ palæstrâ, aut saltē primo ejus circō breviter adumbrato, jam proxime incumbit singula Operationum Medicamentalium genera, eorumque rationes, & afficiendi vias describere. Itaque ab initio, quid in primo stadio, scil. Ventriculo peragatur, & quomodo Vomitoria operentur, disquiramus. Ubi imprimis explicare oportet, qualis affectio vomitio sit, quibus item de causis, & propter quas occasiones, secundum aut præter naturam excitari soleat. Dein secundo ostendetur in quas partes, earumque aut spiritus incolas, aut humores irruatos, & quo ritu Medicamenta, dum Vomitum cident, operantur.

Quoad prius, siquando quispiam Vomitu afficiatur, in se persentit fundum Ventriculi sursum contrahi, atque orificium superius aperiri. Pyloro interim (uti videtur) occluso, aut introrsum deducto, simulque totum Oesophagi ductum motu inverso,

*Quomo-
do ven-
triculus
& Oeso-
phagus
in vomi-
tu affi-
cuntur.*

sc. ab

sc. ab imo ad summum, velut cochleatione quadam conniti, ut contenta quæque usque superius protrusa, demum per os egerantur. Hujusmodi partium istarum motus, procul-dubio perficiuntur per fibras carneas medianam ventriculi tunicam contexentes. Nam advertimus in hac binos distinctos fibrum carnearum sive motricium ordines, quæ stomachum quoad omnes dimensiones suas cingunt, atque simul contractæ, fundum & latera ejus unâ colligunt, sursum ducunt, & versus hoc, vel illud orificium inclinant; propterea ut contenta quæque per ostium, modo hoc, modo illud ejiciantur. Quoad fibras interiores, quæ cæterarum omnium contractiones ad hanc, vel istam evacuationem determinant, si irritatione leviori circa stomachi fundum aut latera aliquibi factâ, spasmus juxta Pylorum incipiat, atque fibræ motrices internæ in finibus suis dextris prius ac potius contrahantur, tota ventriculi compages illuc contracta, sanguinem suam ad intestina suffundit: sin vero irritatio vehemens, & valde lacessens in quavis stomachi parte excitata, facile compesci, aut versus intestina transferti nequeat, spasmus juxta fibrarum interiorum fines finistros incipiens, & versus os ventriculi dicens, illuc totam stomachicam capaciam, summe coarctatam, & simul contractam, compipi facit; adeo ut Pyloro intus deducto, vel occluso, atque ventriculi aperto, contenta quæque superius ejiciantur. Eadem fibræ car-

neæ,

ea, prout spiritus animales variè proritati, ex his vel illis tendinibus prius in illarum fīes dextros aut sinistros proſiliunt, ibidemque ſpasmos inchoant, reſpectiue ad ecceſum aut vomitum moliendum deteimi- antur. Porro dum ad egestionem super- tam Ventriculus piaſdiecto modo disponi- ur, etiam Oesophagus propter eadem con- tenta ejus ſurſum efferenda in actione con- pirat. Quippe cum in tunica hujus carnea fibrarum motricium binos ordines dupli- cas, quarum aliae oblique ascendentēs, aliae- que deſcendentēs ſeſc omnes mutuo decuſ- ant, notaverimus; priorum munus eſſe vi- detur, ut illæ in nixu Vomitivo ſeriatim con- traetæ, gulam pone ſaburram egerendam usque occludant, eamque adeo in oris hia- um propelli faciant.

Vomitio igitur, ſiquidem ſtomachi mo- Vomitio, us violentus & ſepiſſime involuntarius fue- vel ma- it, haud immerito convulſivus dicitur; tuis con- juem insuper à ſpirituum animalium, qui vulfivus, fibras carneas poſſident, explosione, iye magna quadam expansione, (juxta paſinologiam noſtrām alibi traditam) pro- cedere ſtatuimus. Enimvero ſpiritus iſti ſumme irritati, & proinde ſtatiū elati, primo ē tendinibus prope orificium ſini- ſtrum conſitis, & deinde mox ex aliis, in fi- bras carneas impetuofe irruunt, eaſque ſumme inflant, ac abbreviant; adeo ut Tun- icæ iſtius partibus omnibus ad ſe invicem propius adductis, tota ſtomachi cavitas coar-

coarctata, & simul complicata, adeoquatenus versus sinistrum orificium contracta, contenta quoque velut emboli impinguo, superius per Vomitum excernenda propellat.

In plurimis allis spasmodorum generibus motos ex uno versu velis eundem terminantur, nam illas non sequitur. Vomitio autem vel letum, & morte, stomachi actioni ostendit, ut in unum contraria, aut saltem opposito. Hujus enim solennis & fere constitutus dolor est, quoam totum aut partem eius dorsum, aut versus Pylorum contractari: tamen namque motu, & tendentiâ ejus opus est, quo alimenta deglutiri, in ventriculi fundu descendere, ibidemque acutum comprimi, de latere in latus devolvi, in chylem digeri, ac demum ad intestina transmitti queant. Itaque propter hos usus fibrarum motrices ut iusque ordinis, blandis spirituum incisibus inflatae, Ventriculum ad eumodum, quem naturae instinctus suggesti facile componunt.

Quinimo si irritatio queriam, stomachi fibris nervis accidet, donec noxa levior & facile mobilis fuerit, contractio expulsa versus Pylorium potesquam gulam instituerat: In Vomitum autem fibrarum incuticium spasmus ab aliis eorum finibus viz. sinistris incipiens, & statim violentius & impetuosior factus, totam stomachi contractatem simul collectam, & valde coactam, versus sinistrum orificium coripi, & ill.

lac evacuari cogit. Cujus ratio est, quoniam siquid valde incongruum, ac naturæ infestum stomacho insederit, illud non ordinaria via per longas intestinorum ambages, ut tandem per anum expellatur, circumferri, verum exitu propiore rejici, & è effigio, ac mora sua labem incurabilem afferat, excerni debet. Porro cum aliis partibus à Ventriculo diffitis molestia magna infertur, ne, dum natura circa eas occupatur, stomachus (ubi primus vitæ somes est) noxium aliquod suscipiat, in maiorem ejus utelam sepenunero Vomitus per consensum excitatur. Adeo summa Divini Conditoris providentia cautum est, ut pro certiori corporis humani tanquam Arcis custodia, quoties hostis externus ingruet, aut inter proprias Accolas seditio exoneretur, illico extra primos aditus, scil. ventriculi periculum, hospites quicunque tanquam personæ suspectæ ejiciantur.

Itaque Vomitionis causa proxima sive *Vomitionis causæ conjunctæ* est, spirituum Animalium ventriculi Tunicae carneæ infitorum subita & vehemens explosio, qua quidem illi plurimum irritati, proindeque expansi, & rafacti, cum è fibris tendinosis omnibus, tum prius & præcipue ex illis quæ prope os ventriculi consistere sunt, in fibras carneas impetuose profundunt, easque adeo repente inflant, ac abbreviant, propterea ut stomachi latera & funsus ad se invicem propius adducta, simulque versus orificium fini-

strum sursum correpta, contenta quæque in Oesophagi ductum ejitant; unde (cum & hujus contractio ab imo ad summum è vestigio succedat) per oris hiatum egeruntur.

Qua ratione spiritus in spasmos emeticos citetur.

Spiritus isti ejusmodi explosions emeticas ineunt, quia summe irritantur: quâ ratione id fiat, in tractatu de Affectibus convulsivis ostendimus; nimurum illi, cum natura valde Elastica prædicti sint, à quolibet opusōrpi, immo interdum sua sponte ob copulam heterogencam exiliunt, & se quaquaversus impetuose protipiunt. Attamen quibus de causis, & quibus afficiendi modis, eos ita irritari contingit, mox inquiremus. Interim observare licet, spiritus fibrarum stomachicarum incolas in quibusdam aut crassiores aut firmiores existere, ut non, nisi ab irritamento fortiori, in explosions Emeticas agantur; in aliis verò eos aut subtiles, aut nimis elasticos esse, ut à leví occasione in spasmos Vomitivos incitentur. Porro cum noxa aut molestia stomachi fibris carneis infligitur, spasmus excitatus in his versus pylorum, in aliis versus os Ventriculi promptius fertur; proindeque aut Vomitio, aut Puigatio succedit.

Vomitionis causae remuneratae.

Quod itaque ad Vomitionis causas remotiores spectat, hujus census erunt, quæcunque spiritus, stomachi fibris carneis infitos, multum aut graviter irritant: Quod si quidem pluribus modis fieri contingit, eos ad certa quædam capita reducemos. Atque imprimis huc referri debent objecta impro-

proportionata ventriculi tunicæ alteri interiori ac nervéæ , seu potius spiritibus ejus incolis , admota ; hæc enim vellicata , sæpe alteram superstratam in spasmos Emeticos ciet. Irritamenta ista sunt vel ore ingesta; scil. Alimenta incongrua , Pharmaca , aut Toxica , vel Materies in ventriculo genita, vel denique è longinquo per arterias & nervos illuc delata ; aut secundo Spiritus fibrarum stomachi carnearum incolæ irritantur propter molestiam quandam spiritibus aliis, hic illic procul dissitis inflictam , & inde per fibrarum , aut nervorum ductus ventriculo cōmunicatam. Vomitio priori modo excitata, dicitur propria ventriculi affectio, atque hæc posterior per consensum fieri. Hoc omniū instantias quasdam notabimus.

Primo igitur irritatio ventriculi tunicæ *Vomitio* interiori facta , præ alia quacunque causâ *respettu* Vomitionem ciet. Etenim hæc pars nervea , *ventri-*
cili vel
& valde sensibilis ab omnibus stomachicon-
tentis , impressiones suscipit ; & juxta quod
hæc jucundæ , aut molestæ fuerint , tunica
*carnea superstrata , ad complexionis vel *ex-**
cretionis motus stimulatur ; & quoad po-
steriores hosce , prout objectum impropor-
tionatum plus , aut minus naturæ infestum
est , aut Vomitio aut Purgatio accietur. Por-
to in hac stomachi tunica , peculiare quod-
dam sensorium sive tactus sive gustus , à
quovis alio in toto corpore distinctum col-
locari videtur : Quippe cum Pharmaca , aut
alimenta quædam , uti Stibium , Mercurius

vitæ, Flores Antimonii, ova Piscis Barbis, cum multis aliis ore masticata, nullam exhibent sensui molestiam, illa stomacho immersa tunicam hanc quam immaniter irritant, & brevi spasmos gravissimos cident. Porro si quis Aliumenti per Antipathiam incongrui portiunculam, vel inscius deglutiverit, illud quam minimum licet, aliisque cibis obvolutum, & velut larvâ obtectum, à stomacho dignoscitur, & tanquam effet hostis clandestino ingressus, impetu protinus concitato foras ejicitur: Irritamenta Emetica ore ingesta, sunt, vel Pharmaca, quorum agendi rationes mox subdentur; vel Venena, quæ effectum istum producunt, quatenus naturæ plurimum infestæ spiritus stomachicos primo contactu percellunt, & velut in furorem adigunt; vel tertio Aliimenta, de quibus satis vulgo notum est, ea si in qualitate manifesta aut occulta, vel quantitate, vel assūmendi modo delinquant, stomacho improportionata evadere, proindeque non raro Vomitum ciere.

*Irritamenta
Emetica.*

*Materies Emetica,
Vel ore inge-*
riunt:

*Vel in ventri-
culo gig-
nuntur:*

Secundo, Materies Emetica nonnunquam in ventriculo generatur; nempe cum aspergimtorum nulla sit culpa; quandoque chylus, aut ventriculi succus fermentativus in humorem acidum, austерum, aut amarum, aut alias infestum, proindeque irritativum degenerat; prout in Choleticis, & Hypochondriacis passim evenire solet.

3. *Vel*

Tertio, Nec minus frequenter humor irrita-

irritativus in ventriculum aliunde suffundi-
 tur: præterquam enim quod Bili (ac uti
 nonnulli opinantur) succus Pancreaticus,
 modo singulatim, modo simul congressa &
 mutuo effervescentia in stomachum exant-
 lata, fibras ejus in spasmos Vomitivos
 cident; Insuper materies heterogenea per
 Arterias hue translata, Vomitus saepe im-
 manes concitat; ira in Paroxysmis, & cri-
 fibus febrium, & præsertim in peste, &
 variolis saepissime contingit. Interdum nasa
 sanguinea turgescens recrementa sua;
 siquidem per ~~θαπτον~~ expellere nequit,
 per arteriae Cæliacæ ramos, ventriculi &
 intestinorum cavitatibus ingerit; adeò ut
 horum tunicae, insigniter vellicatae, Vo-
 mitiones horrendas, simulque affectus dy-
 sentericos patientur; Nec tantum per Ar-
 terias sed quandoque etiam per nervos ma-
 teries Vomitiva descendere videtur. Hinc
 Colicam saepissime oriri satis clare osten-
 dimus: Quinimo in multis (qui Pathema-
 tis spasmodicis obnoxii fuerunt) observa-
 vi, post Cephalalgiam cum torpore, &
 vertigine diathesin Vomitiyam successisse:
 ut absque notabili stomachi impuritate,
 quotidie ingesta vomitu redderent. Ma-
 teria ita per Arterias vel nervos stomachi
 tunicae suffusa, modo laxa & facile dissi-
 pabilis, brevi rursus excutitur; adeo ut af-
 fectio cito pertranseat; modo fixior illaque
 pertinacius adhærescens, immo nonnun-
 quam in Tumores varii generis conciescens.

diathesin Vomitivam diuturnam & non facile curabilem inducit.

*Vomitio
sympa-
thica, si-
re per
consen-
sum.* Hæc de Vomitu , cujus causa materialis sive irritativa alicubi circa stomachi superficiem internam consita , & nudo contactu fibras nerveas afficiens , spiritus fibrarum carnearum incolas , in Explosiones Emeticas ciet. Restant plures aliae vomitionum species, in quibus irritatio fit in aliis locis, & mox stomachus per consensum in spasmos concitatur. Quippe inter hoc victus, & per rasque alias partes , cum tanta sit necessitu do , & mutua dependentia , frequenter accidit , ob spiritus quosdam animales alicubi valde perturbatos, mox spiritus alios ventriculi hospites, aut fibrarum continuitate, aut nervorum commearu, pariter affici , inque explosions Vomitivas adigi.

*Quare
parium
consen-
sus
excita-
tur.* Hujusmodi Vomitionis sympatheticæ localia, sunt vel propinquiora, scil. utraque stomachi orificia, cum duodeno, & Oesophago ; vel remotiora , scil. iyzxieφωλθ & Meninges , nec non Lien , Renes , Ureteres , Mesenterium , Uterus , & alia forsitan abdominis viscera; in quorum uno, vel simul pluribus, spasmus excitatus , & exinde per nervorum ductus stomacho communicatus , fibras ejus carneas in contractio nes Emeticas ciet. Pariter in Capite , cum spiritus Animales valde perturbentur , horum inordinatio mox alios Ventriculi hospites per consensum afficit , inque similes απνεξιας concitat. Singularium ex his instantan-

stantias cum earundem Ætiologiis notabili-
mus.

Primò utraque stomachi orificia sive o-
stia, cum ob multiplices nervorum insertio-
nes valde sensilia sint, facile irritantur: pro-
indeque modo intorsum, modo extor-
sum deducta, varieque expansa, vel occlu-
sa, spasmos excretorios in toto ventriculo,
aut sursum aut deorsum tendentes excitant.
Nullus fere in seipso quin persentiat, humo-
res acidos aut amaros in stomacho flu-
tuantes, & orificium sinistrum mordican-
tes, nauseam & vomitionem ciere. Nec
minus à bile in Pylorum regurgitante idem
effectus producitur.

Nimis à proposito esset, Helmontii de *Vomitum*
partium harum dignitate, ac Dominio in-
somnia referre: Orificium sinistrum animæ *tio à Py-*
lorum *lora affec-*
sedem statuit, atque dextrum scil. Pylorum *to.*
appetitūs, aliorumque Pathematum meū
naturalium officinam esse; Porro ab hujus
indignatione & obstinatâ occlusione, Vo-
mitiones horridas procedere. Quanquam
his minime assentiamus, attamen propter
hæc ostia nimis obserata, Vomitum, alias
que stomachi affectiones malas oriri, His-
toriæ sequentes declarabunt.

Juvenis illustris diu Cachecticus, ac Vo-
mitu crebro & dein per plures menses quo-
tidiano, & fere continuo laborans, demum *tio A-*
viribus summe attritis mortem obiit: Cada- *natomis-*
vete aperto deprehendi Pylorum tubercul-
lis scirrhosis valde teneris, & sensibilibus

circumcircum obfitum, quæ hiatum ejus pâne occludebant; adtò, ut Chylus nodorum interstitiis impactus, summè putreficeret, Totumque pioinde viscus sensu molestissimo, & spasmus ferè continuo afficeretur. Nec minus à sinistri orificii occlusione vomituna serè perpetuum excitari, Oxoniensis cuiusdam casus oppidò iarus indicabit: Vir robustus, & aliter satis sanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, commissa quæque sèpius, etsi non semper, mox rejicere solebat: Tandem viciis omnibus remediis mobus in eum statum devenit ut valde esfuiens comederet ille, donec Oesophagus ad Gulam usque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingestaque cruda regereret; Cum Pharmacis minimè juvantibus, piaè fame summè elongueretur, & propediem iaterire periclitaretur, instrumentum ei in star virgulæ, è pinna cetaceâ, cum spongjæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægirotans statim à cibo & potu assumptis, gutturi, unaque Oesophago immittens, Alimenta secus restag-natura in Ventriculum, officio ejus referato, detruudebat: atque hujus ope per sedecim annos pabulum quotidie sumpfit: cùdemque adhuc machinâ utitur, & etiamnum vivit valetque, secus inedia periturus. Procul dubio in hec casu Os stomachi sive à tumore sive à paralysi semper occlusum, nihil, nisi violenter referetur, in Ventriculum admittit.

*Vomitio
ab ore
Ventrici-
enti asse-
cta.
Casus
hujus
non abi-
bit.*

*De Vo-
mitione.*

2. Nec minus frequenter propter irritamenta supra hoc orificium sinistrum, ac infra Pylorum in vicinâ habita, spasmus excitatus, & fibrarum continuitate in Ventriculum propagatus, contiactiones ibidein Emeticas ciet. Cum inter deglutiendum Alimenta in Oesophagi ductu, ob Paralysin vel obstructionem hærent, & fibras nervosas stimulant, mox carneæ suis sum contractæ, etiam ventriculum in spasmi consensum rapiunt. Similis effectus à palato aut uvula irritatis passim succedit. Hinc à cibo, potuve ingratiss, ferè tantum ore libatis, etiam à pluma gutturi indita, sœpissime vomendi nixus, aut vomitio cietur. Propter eandem rationem etiam in Phthisi, tussim vehementem quandoque vomitus comitatur, aut sequitur: scil. ob vellicationem, sive concussionem ejusdem tunicae, visceraque pariter Gulam & summitatem Trachæ obducit: Pariter in Ventriculi appendice inferiore scil. intestinis si molestia cum spastico alicubi contingat, sœpe affectus iste, fibrarum coniunctitate sui sum obrepens, vomitum ciet. Propter hanc rationem in morbo Cholerâ, Iliaca passione, aliisque Intestinorum terminibus, vomitio excitatur. Hinc etiam nonnulli, quibus viscera tenuiora sunt, ab Encinate admissione constanter Vomunt. Facile esset hujusmodi instantias plurimas hic congerere, verum ad alias vomitionis causas transcursum.

3. Præter has modò citatas, in quibus

irritatio in ipso ventriculo , aut in appendice ejus habetur , quandoque accidit stomachum , ex se satis sanum & insontem , partium aliarum longe dissitarum culpas luere ; quod non fibrarum continuitate , sed nervorum commeatu sive commercio peragitatur. Quippe horum ductu , cum spiritus animales in uno loco perturbantur , alii procul degentes similem $\alpha\tau\mu\xi\alpha\tau$ concipiunt , atque spasmos ineunt : hinc à vulnere aut plaga graviore capiti inflictâ , quatenus spiritus intra $\iota\gamma\kappa\iota\varphi\alpha\lambda\sigma\sigma$ perturbati , nervorum paris octavi commeatu , alios ventriculi hospites in pares $\alpha\tau\mu\xi\alpha\tau$ concitant , vomitio frequenter succedit : propter eandem rationem , nonnulli in navigio aut curru vesti , vomitu immani tentantur : Cujus symptomatis causa , haudquaquam est (uti quidam afferunt) humorum agitatio ; at vero spiritus animales cerebrum incolentes , in motus inordinatos coacti , nervorum principia tumultuosè subeunt , eorumque ductu viscera in contractiones , emeticas cident. Interrim materia vomitu rejecta , mera est bilis , quæ à vasis choledochis ; propter spasmum prius inductum , exantlatur ; tantum abest , ut causa vomitionis primaria fuerit. Porro ex ejusdem octavi paris nervi trunco si quando propagines , & rami inferiores , ac in abdominis peculiaria viscera distributi , in spasmos irritantur , aliae partibus haud infrequenter propagines quantumrapotu libet intactæ , pariles concipiunt A-

In Ab- dominis partibus $\tau\eta\pi\sigma\tau\mu$ liber intactæ , pariles concipiunt A-

nomalias , & aliis ipsæ visceribus , ac impri-
mis Ventriculo motus convulsivos imper-
tiunt. Hoc manifestum est de vomitu , qui
in Paroxysmis Nephriticis , item in affecti-
bus Colicis , & Hystericis ità dictis , passim
excitatur.

Hactenus de vomitione in genero , ejus-
que subiecto , ratione formalis , causis , va-
riisque fiendi modis ; ubi ostensum est affe-
ctionem hanc omnino à spiritibus Ventri-
culi tunicam carneam incolentibus summè
irritatis , inque explosiones spasmodicas
actis produci , eos verò plerumque ac potis-
sum in ejusmodi motus contractivos in-
citari , propter tensionem molestam tunicae
interiori nervae impressam ; præterea ta-
men spiritus istos *ιμποτειηπηγες* affici , ob
spiritus aliis in locis perturbatos , & inordi-
nationem suam aut fibrarum continuitate ,
aut nervorum ductu , ventriculo commu-
nicantes . His ità præmissis , restat proximè
ut (quod secundo in loco erat propositum) *Phar-*
de Pharmacis vomitiviis agentes , quo ritu & *maca ,*
quali discrimine illa in ventriculum , alias- *Emetica*
que corporis nostri partes operentur , *ullen-*
damus. *quomodo*
operan-
tur.

Circa hæc obvium erit concipere , vomiti-
tiva ore ingesta , & in ventriculum suscepta ,
primò tunicam ejus interiorem prossus ner-
veam irritare , eique molestiae sensum affi-
gere ; dein hujus instigatione tunicam car-
neam superstratam affici , & ad molestum
hoc ejiciendum in contractiones excretorias

concitari. At vero in hoc opere, tum quoad irritationis modos, tum & excretionis vias, discrimina quædam subsunt, eorumque rationes non facile ponunt.

Primo enim cum Pharmaca Cathartica, stomacho immersa, fibras ejus carneas in contractiones excretorias stimulent, undenam contingit, ab his saepius ac potius vomitum, & ab illis purgationem, & non indifferenter alterutrum concitari?

2. Porro ex iis quæ vomitionem plerumque & sechè constanter movent, observare est, quædam *έργαται* sive operandi ratione manifesta, effectum istum producere; uti cum assumpta, sapore, odore, aliave qualitate sensibili priorsus ingrata sunt; aut quantitate peccant; insuper & alia dari Pharmaca, propriè magis, & specificè pro Vomitoris habita, quorum virtus Emetica, sensibus nostris prorsus abscondita, tantum per effectus in stomacho editos se prodit. Horum solutiones pro Emetologiâ ritè condenda plurimum faciunt.

Vomito- 1. Quoad prius, ut medicamen quod-
ria a Ca- piam per vomitum potius, quam per seces-
tharticis sum operetur, ejusmodi illud particulis con-
vel dif- stare debet, quæ, cum naturæ infestæ, aut
firunt. saltem incongruæ sint, insuper quoad quali-
 tatem vel quantitatem ita habeant, ut ne-
 que à stomacho prorsus subigi; neque tam
 diu ab eo tolerari possint, donec fibris,
 sive villis ejus paulatim detersæ, una cum
 aliis

aliis succis sensim & per partes à Pyloro eliminentur : Quinverò siquidem illæ , aut Ventriculi fibrias atrocius vellicant , aut pertinaciis adhærent , aut motu suo ipsum aggravant , ac distendunt , statim carneæ fibræ ad spasmos excretorios accinguntur , & dein naturæ instinctu illæ potius in eum modum contrahuntur , quo molestum hoc cum maiore imperio , & breviore exitu foras amandent . Quomodo fibræ carneæ moveantur pro purgatione molienda ; ordine intrâ dicemus .

2. Quod ad Emeticorum distinctio- *Emetica*
nem , & diversas operandi rationes spectat , *vel mi-*
cum vulgo duplia audiant , scil. mitio-
tiora vel fortiora.
emeticam in aperto gerunt , & per manifesta indicia vim irritativam produnt ; uti cum decoctum Hyssopi aut Cardui , infusio radicum Scyllæ , aut Raphani ; solutio vitrioli , aqua tepida vel mulsa plenius epota , & similia ; quæ primo aspectu , vel libamine stomachum movent , ad vomitionem ciendam exhibentur : iisque exhibitis , ut vomitus succedat , saepe palati aut gulæ irritatio succenturiari debet .
2. Emetica fortiora (quæ & propriè magis ad hunc censum pertinent) ejusmodi sunt Pharmaca , ut , si in debita quantitate assumentur , vomitionem ferè in omnibus concitent ; qualia imprimis sunt Helleborus albus , Nux vomica , Vitriolum , eorumque , uti &c

uti & Mercurii varia præparata ; quæ certè licet usui Medico satis commoda , immo perquām necessaria existant ; tamen quoad eorum naturam , & vires , in quibus potentiā Emetica consistit , parūm à venenis dif-
parum à ferre videntur ; quare si in dosi niūia ex-
venenis hibeantur , non raro mortem accersunt.
differunt. Quo ritu & quibus afficiendi modis , hæc in Ventriculum aliasque corporis humani partes operentur , quandoquidem nunc disquirendum restat ; imprimis Phænomena , quæ in hoc Pharmacæ generē præcipue notabilia occurruunt , subde-
 mus.

Quara- Emetica stibiata , aliaque fortiora stomachatione incho ingesta , haud statim (nisi in prius nau-
Ventri- seabundis) irritare , aut mole stictæ sensum inferre solent ; postea vero , in modo citius ,
mulo ope- amodo tardius nausea & perturbatio quædam sentitur , dein stomachi contractio , &
rantiur. ascensus , cum orificii ejus aperturâ , & Oesophagi versus guttū exilitio succedunt , vomitu mox subsequente ; dein hoc finito , viscera hæc subsidunt , & paululūm quiescunt : brevi tamen postea stomachi inquietudo , & nausea , atque hujus simulque gulae ascensus cum vomitione redeunt ; adeoque per plures interdum vices vomendi impetus , & cessatio repetunt , donec , viribus Pharmacæ penitus attritis , operatio hæc desinat.

Et quo A Vomitionis initio Ventriculus tan-
ritu cum tum sursum contiahī , & non immaniter
afficiunti lacerelli

lacessi videtur. Postea hujus spasmi vehementiores fiunt, & se latius explicant, adeo ut duodenum motu inverso, contractiones suas sursum dirigat, & contenta quæque in stomachum (quibus irritatio Emetica intenditur) suffundat : Si irritatio adhuc amplius intendatur, non tantum spasmi, at saxepe distensiones, & intumescentiae, ac imprimis periculosior Ventriculi convulsio, scil. singultus, succedit : quinimo ob spiritus animales in tota systasi perturbatos, & quandoque dissipatos nimis, vel excitatos, Lipothymiae crebræ, sudores frigidi, & non raro membrorum aut totius corporis spasmi lethales eveniunt.

Ab Emetico fortiori exhibito, quando stomachus evomere incipit, primo ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat; dein quicquid viscosi phlegmatis villis ejus adhaeret, aut in plicis reconditur : Si vellicatio perseveret, serosi humores Arteriolarum, & nervorum osculis exprimuntur; *cujusmodi* materiae & *quadruplices à vomitione ejicitur.* .
dein spasmus Duodeno ejusque ductibus communicato, bilis & succus Pancreaticus, è meatibus extorti, inque Ventriculum suffusi, egeruntur : Hinc biliosa plerunque ultimo rejiciuntur, & tunc non raro mera biliscopiose evomitur: quod si ita contingat, qualibet excretionis vice, termina paulò infrà Ventriculum, in latere dextro excitata, sursum perreptant; quæ procul dubio sunt à bile in duodenum expulsâ, & istinc ob motum intestini conyulsivum,

ac

ac inversum intra Pylorum suffusa. Si irritatio nec dum cessat, Arteriæ (osculis ipsarum summe irritatis) humores è totâ massa sanguinica vomitu excernendos profundunt.

Vomito- Ex hac Vomitionis historia conjicere li-
vii ratio, cebit, quomodo & qua ratione Pharma-
& ope- cum Emeticum operetur: viz. hoc ventri-
randi culo immersum, cumque humore istic
modus contento sese immiscens, suique tinturam
describi- imprimens, à ciusta villosa superficie in-
tur. ternam obducente paulatim suscipitur: in-
 de fibræ nervæ, tunicam interiorem con-
 texentes, & hanc crustam sustinentes,
 tinturam istam virulentam sensim imbi-
 bunt; qua cum aliquatenus saturantur,
 propter succi incongruitatem, corrugari,
 & multum inquietari incipiunt; hinc fibræ
 carneæ superstراتæ, propter molestiam à
 nerveis conceptam irritatæ, spasmos pri-
 mò le viores hic illuc sparsim ineunt; unde
 nausea & stomachi perturbatio; mox vero,
 earum ordinis utriusque interioris omnium,
 spiritus incole summè excandescunt; &
 simul explosi contractiones validissimas
 & Emeticas, quo molestem illud fibris
 nerveis excussum vomitu ejiciatur, pera-
 gunt: Cumque hoc iitu fibræ istæ succo
 medicamentofo, quem imbiberant, libe-
 rantur, paululum cessat vomendi nixus; do-
 nec tinturæ virulentæ, quam subinde à cru-
 stâ villosâ haurient, novo penu ruisus
 imbutæ, in parem molestiam & irritatio-

iem Emeticam urgeantur : Atque ita aliquoties repetit vomendi impetus , usque dum tinturæ venenariae materies , etiam à cruxa villosa abstegatur . & demum tota rotas ejiciatur , proinde ut tunicae interioris fibræ nervæ , virus illius non amplius imbibant.

At verò non ideo semper Vomitionem finiri contingit , quin Pharmacô licet penitus rejecto , nulloque ejus contagio superstite , sæpe tamen spiritus isti stomachici , nimis lacefitti , furorem suum ægrè dimitiunt ; adeò , ut à succo quocunque alio (quem fibræ nerveæ imbiberint) irritentur , inque spasmos Emeticos agantur , quin & crebra interdum vice eos repeatant : Quare tunc , ut vomitio cesset , nihil omnino potus sive alimentosí , sive Cardiaci ventriculo ingeratur ; atqui , fotu calido externè adhibito , somno indulgeatur.

Ponò nonnunquam humores alii è vasis expressi , ac præst. ritim bilis è meatu choledochœ in ventriculum suffusa , non tantum vomitorio vires addunt , sed operatione ejus finitâ , stomachum ultrà lacefere , & in contractiones excretoriæ urgere perstant : quinimo fibræ hujus nerveæ flavum istud virus , tinturâ Emeticâ haud minus mole-
stum imbibentes , spasmos excitant , & supra Pharmaci vires , crebros vomendi impetus propter molesti istius exclusionem continuant. Ob hanc rationem , quando bilis exundat , siquidem à levio occasione illa in

*Emeticæ
ex inter-
vallis &
per vicas
egeran-
tur.*

*Quare
vomitio
non faci-
le sedat-
tur.*

*Humores
in ven-
triculum
expressi
pharma-
ci opera-
tionem
sæpe au-
gent.*

stomachum accersitur, s̄epissime à pharma-
co mitiori, vomitio imminens cum horrendis
symptomatibus excitatur; cuius interdun-
scandæ gratiâ, Enema leniens, quo bilis tur-
gescens versus inferiora solicitetur, exhibet
convenit.

Quare vomito- Quod verò interdum ab Emetico af-
ria in quibus- sumpto vomitio immediatè consequatur
dam ci- cum scil. Pharmacum vix fundum ventricu-
tius aut statimo- li attigit nec dum fibras ejus altius subierit
peran- in causa est, vel quòd crusta villosa ex par-
titur. te detrita (uti in gulosis & bibonibus asso-
let) fibræ nerveæ nudatæ citò ac facilè irri-
tantur; vel quia phantasia, Medicinam
aversata, nauseam priùs intulerat; ve-
denique quia stomachus materiæ excré-
mentitiat putrilagine pergravatus, sponte
prius sua fuerat in vomitum proclivis. Quod
ad fibras nerveas spectat: quæ tinturam
Emeticam imbibentes, molestiæ sensum,
à quo fibræ carneæ in spasmos convulsivos
irritantur, concipiunt; prorsus cædem
illæ sunt, quæ plurimum inaniæ famem
sive stomachi latratum, exsiccatæ sitim effi-
ciunt; ab alimentosis succo grato satu-
ratæ ventriculo complacentiam, &
toti præterea corpori refectionem imper-
tiunt.

Vomito- Cum Pharmaca Emetica in forma liqui-
ria in forma da vel solida exhiberi soleant, satis obvium
solida o- erit intelligere, quomodo priora ventriculi
peran- fibras nerveas subeant, easque ad plenitudi-
titur. nem irritatiyam faturent: Attamen de poste-
rio-

ioribus merito à nonnullis ambigitur, quo
tempe ritu, pulvere per exiguo, prout fibri
aut florum Antimonii, in trium aut qua-
uor granorum pondere extibito, vomitio
per quam immanis inferatur; cum à
Pharmaco tantillo & non facile pene-
trante, videatur fibras illas vix ulla ex parte,
saltem haud quantum pro irritatione Eme-
tica sufficiat, imbui posse. Super his dicen-
dum erit, Medicamentum istud in substan-
tia sicca exhibitum, illico dissolvi, & humo-
rem fauis multum in ventriculo imprægna-
re; adeò, ut factâ velut Croci Metallorum
infusione sulphuris Antimonialis particulas
solutas, fibri stomachicæ imbibant, in-
que spasmos proinde Emeticos irriten-
tur.

Quod à nonnullis afferitur vomitorium *Vomito-*
in dosi quantumcunque magna exhibitum, *ria in*
non fortius operari, quām si in modica so-*quacun-*
lum quantitate sumeretur; à veritate omni-*que dosi*
no alienum est, ejusque rei experimentum *haud pa-*
non sine periculo tentandum; quippe si *riter e-*
plures adsint Medicaminis particulæ, fibras *peran-*
etiam plures imbuent, easque altius subeun-*tur.*
tes, gravius laceffent; adeo ut spasmi imma-
niores & crebriores necessario consequan-
tur.

Quod ad vulgi opinionem spectat. Phar-*Vomito-*
maca vomitoria proprietate quadam speci-*ria non*
fica, humores sursum agere, & per superio-*virtute*
ra excernere, merè frivolum videtur; nam *Specifica*
cujusmodi illa virtus fuerit, nullus expli-*predita*
care:

care : nec, quod ta'is revera existat, probare potest. Interim pro Emetiologâ intelligenda satis erit concipere medicaminis particulas naturæ plurimùm infestas, à tunica stomachi interioris fibris nerveis imbibi, ipsique molestiam magnam inducere ; deit ad succum istum subito & vicinore via rursum expellendum, tunicæ alterius fibras carneas irritari, inque spasmos Emeticos instigari : Quod vero à nonnullis urgetur Helleboreum album umbilico admotum, & in fusionem Croci Metalloium Clysteris forma exhibitum, vomitum movere ; experimento saepius facto, minimè verum esse deprehendi : Quod si interdum ita fiat quidni irritatio violenta intestinis inflicit ibidem Spasmos & Contractiones inversas, & dein, secundario & per consensum, in ventriculo Vomitiones concitet ? (pari quidem ritu, ac cum hæc ventriculi affectione, saepissime Colicæ ac Iliacæ passioni supervenit.) Olim vinum stibii in fusione imprægnatum in canis robusti venam Jugulariem ad unc. vij. injiciendum curavi ; potest 5 vel 6 circiter horæ minuta iste cespitare, inter progrediendum titubare, & dein immaniter vomere cœpit. Attamen arbitrari fas sit, effectum istum à Pharmaco, cerebrum potius quam stomachum impetente, excitatum suisse : cum par vomitio post linimentum aut fotum è succo aut decocto Nicotianæ capiti adhibitum passim succedat.

Nec minus sententiam istam, quæ statuit
nædam vomitoria in Bilem, alia in Pitui-
m, aliaque in Melancholiæ agere, & hu-
morem hunc, vel illum à ceteris discretum
quasi sincerum educere, à veritate alie-
am, & fundamentis proflus nugatoriis
ixam judicamus. Circa delectum verò
Emeticis habendum, præcipua discrimi-
nis ratio ceteris observari debet, ut
in affectibus nonnullis mitiora exhibean-
tur, quæ ultra ventriculum nihil pertur-
bant; & sola ea quæ in cavitate ejus fluëtu-
nt, aut tunicis adhærescant, leniter edu-
antur: In aliis fortiora conveniunt; ut
pasmo etiam visceribus aliis impertito,
quodcunque excrementum in iis stagnat,
ut alicubi congeritur, è minera commo-
veatur, & protinus sursum aut deorsum so-
nas eliminetur. Quod vero interdum mate-
ria viscosa & velut Phlegmatica potissi-
mum excernatur, in causa est, quoniam
ventriculi saburra, inconcussis biliosi humo-
ris receptaculis fere tantum expurgatur, ve-
runtamen quando emulgentur vasa chole-
dochæ, excretio maxima ex parte evadit bi-
liosa: Humoris attri vomitio à medicamentis
infectura ut plurimum dependet; egestam
enim materiem vitriolica nigredine infi-
ciunt.

Evacuatio per vomitum uti violentior,
quam per secessum; ita, si cum virium
tolerantia peragatur, in nonnullis affectibus
plus quam purgatio decies repetita prodeſſe

*Non in
peculia-
res hu-
mores ex-
peran-
tur.*

*Error
iste vul-
garu un-
de suber-
tus.*

*Pharma-
cia Eme-
tica ſe-
con-
niat, alia
ſo-*

solet: Hoc enim modo Phlegma ponderosum stomachi plicis coalescens, quo cathartica cætera quævis præterlabentur, velut scopis purgatur: insuper parte vicinæ Pancreas, Mesenterium, Lien, ipsum que Jecur, concussione validâ commovenatur; adeo, ut obstrunctiones in iis factæ etiam sanguinis & humorum stagnatione quæcunque hoc remedii genere facillimi amoveantur. Fermenta extranca, ubivis in corpore genita, atque altiora morborum seminia, absque Vomitoriis adhibitis raro extirpantur: præcipue autem in Cerebri & nervosi generis affectibus Emeticorum usus valde proficuus deprehenditur: Etenim hoc pharmacie genere non tantum stomachi, & viscerum sordes, quæ chylum & sanguinem inquinant überius abstergentur, sed etiam Glandulæ, quæ sanguinis & succi nervosi emunctoria sunt, in visceribus constitæ emulgentur, vasa choledochæ, aliaque excrementorum receptacula copiosius evacuantur, proinde ut eadem inanita, serum, & alia utriusque humoris purgamenta, & superfluitates, securis in caput restagnare apta, promptius suscipiant: Insuper his, cum innumera Arteriarum oscula, sub crusta vitiosa in Ventriculum dehiscant, hæc à vomitorio insignite vellicata, humores quosque vitiosos au malignos in sanguine scatentes, ibi per vomitum excernendos profundunt: atque oī hanc potissime rationem est, quod mor

Herculei ab Emeticis optime , & vix sine
curantur. Hæc enim phaimaca siquidem
aturæ activæ ac indomitæ fuerint , non
autum Arterias vellicando,humores super-
uos è massa sanguinea exprimunt , sed
& Venarum quæ illic innumeræ dehis-
unt ductus subeundo , Sanguinem fun-
unt,ejusque serositates, aliaque recremen-
a præcipitant ac seceri faciunt. Inte-
im vero pharmacia emetica haud in-
iscriminatum ab omnibus usurpari debet.
Quippe in nonnullis Ventriculi tonus
unis laxus , & debilis est , & constitu-
o adèò tenera , ut à Vomitoriiis statim spi-
ritus fatiscant,& vires exolvantur : nonnul- *Sed ma-*
li etiam viscera sensationis immodice perti- *ga persi-*
acis obtinent , quæ licet difficulter evo- *chloſa.*
mant , Vomitio tamen semel incæpta haud
acile sedatur : quin & creberimo vomen-
ti nixu , usque ad magna virium dispen-
dia , & non raro animi deliquia tentan-
tur.

Quare ut Vomitorium rite exhibeatur,
perpendere oportet , quæ sint ejus indican-
ia , permittentia , & prohibentia. Emeti-
ca indicari videntur , quando in Ventri-
culo humor biliosus , & amaricans flu- *Vomito-*
rium In-
ducentia.
tuat , ut exinde nausea , sapor ingratius,
aut cephalalgia inducantur : item si stomachus Pituita viscidæ aggravetur , ut in virginum Pica , in viris post crapulam & victum inordinatum. In plerisque casibus, ubi cum respiratione difficiili , Ventriculus oppletus,

Ano-

Anorexia, vel Nauseâ afficitur, Anacatharsis usui esset solet. Porro dum stomachu fermento extraneo oblidetur, ut ingestus quæque statim vomitu rejiciat: etiam ratione partium dissitarum, non raro Vomito cum fructu adhibetur: namque hoc puto vasa choledocha quam maximè inanuntur, ut propterea bile è sanguine uberiori elutriata, dyscrasias ejus febries eximantur. Dein quatenus humoris nervosi superfluitates, aut stagnationes, hujusmodi excretionis methodo faciliter curantur: ita Arthritide, Asthmate, Epilepsia, Mania, & plerisque aliis morbis, qui magnè & Herculei habentur, Emeticorum usus haud minimam medendi rationem succentur. Secundò hujus remedii exhibitio nem permittunt viscerum robur, & corporis firma constitutio, ac impetu quibus collo & pectore curtiore praeditis Ventriculus & os spatio minore distant: huc etiam faciunt Vomitionis facilitas & ἀφοεια, materiae excernendæ laxitas, & prompta secrecio, item naturæ sedatio, & huic operi insistendi velut otium. Tertiò Emeticum prohibent, vomendi difficultas, sive ineptitudo priore experientia inventa, corporis tenetra & mollis constitutio, statura gracilis, & procera, viscera infirma, & praecipue si adsit diathesis tabida, cum ulcer Pulmonum, aut sputo sanguineo: iterum Cachexia, in qua periculum existit, ne humores à toto corpore ἀρπαγή

2. Per-
mitten-
tia.

3. Pro-
hiben-
tia.

n Ventriculum exprimantur : Insolitam sanguinis effervescentia, febrium pa-
oxysmi, & Criseos expectatio hujusmodi
pharmaciam omnium excludunt.

Medicamenta quæ Vomitoria perhibentur, distingui solent quoad operandi vim, n lenia, mediocria & fortia: quoad materiam è qua desumuntur, in Mineralium, vegetabilium, & Animalium partes, aut præparata, quoad saporem, aut palato valde ingrata sunt, uti Vitriolum, Nicotiana, Radix Bryoniae, &c. vel sapore pollent satis grato, uti fructus Mezerei, Nux Indica, ova biscois Mulli sive Barbi: aut sunt ferè insipida, mi flores Antimonii, Crocus Metallo-um, Mercurius vitæ, &c.

Emet
cōrum
divinit.

Sectio II. Cap. III.

Vomitoriorum formulae, & quorundam ex iis quoad preparations, & Analyses chymicas, & Etiologia.

R. Oximelitis scillities Unc. j. ss. *viniperulatus* Unc. ij. misc. f. *vomitiorium*.

R Folior. Asari recentium numero 6 ad contusis affunde vini albi Unc. iiiij. f. expressio, qua sumatur cum regimine.

R Pul. rad. Asari Diachm. j. ad Scrup.
iii. oxymelitis scillitici Unc. j ss. misce, su-
matur in haustu liquoris possetici.

R Sals vitrioli Scrup. j. ad Scrup. ij.
D vel

vel Drachm.j. sumatur in haustu liquoris possestici.

R Infusionis croci metallor, Scrup. ss. aa. Scr. j. vīl Scrup. j. ss. sumatur in haustu liquoris possestici cum regimine.

R Infusionis croci metallor. Drachm. vij. vini scollitici Unc. j. ss. syrup. acetosi simp. Unc. ss. misc. f. vomitorium.

R Sulphuris Antimonii Gr. vj. ad viij. tremoris tartari Scrup. j. miscet, detur in pulpa pomis aut prunis cocti, vel in cochleari pannella.

R Mercurii vita Gr. iii. ad vj. sumatur eodem modo. Flores Antimonii, Aurum vita, sive Pracipstatum solare, & Turbiti minerale sumantur similiter.

Emetica, quae praecipue notae sunt, chymica parati solent primo ex Vitriolo, secundo ex Antimonio, tertio ex Mercurio.

Sal Vitrioli.

i. Emetica Vitriolica. Sal vitrioli variis modis prescribitur, ex calcinato & elixivato, ex vitriolo cæruleo calcinato & elixivato, juxta Angelus Salam, & ex Vitriolo albo crebris solutionibus, & coagulationibus purificato; quo medicamentum Gilla Theophrasti vulgariter appellatur, estque omnium tuissimum & paratu facillimum; attamen duo pharmaceutica priora insigniter styptica, &, quatenus ingerem passa, nonnihil corrosiva existunt posterius autem satis benignum, stomachi fibras leniter conveleit, & nonnihil corruga-

Gilla Theophrasti.

rugari facit, proinde ut, quod molestia est excutiendi gratia, illæ demum spasmos & vomendi nixusineant; qui tamen citò pertransiunt, & Ventriculi perturbatio statim compescitur.

Sal vitrioli ideo pluris aestimatur, quòd *Ustus*: raro ultra stomachum commoveat, nec uti *jus.* stibiata viscerum spasmos & sanguinis inordinationes, aut spirituum deliquia inducit, illi tamen vitio vertitur, quòd segnus, & interdum vix omnino operatur; quare à vitriolo assumpto, & liquore possetico copiose epoto sæpe opus est Vomitionem pennæ guttæ indita provocare, aut possum carduatum, vel oxymel scilliticum propinare.

2. Antimonium crudum, mixtione integrâ inanente neque per Vomitum, nec *tua Antimonii* edem operatur; cuius ratio est quòd particulae sulphureæ, & salinæ, à quibus virtus emetica procedit, in eo ligatæ, aliisque obvolutæ sese exercere nequeant; attamen concreto hoc præparatione quadam reserato, & nonnihil soluto, particulæ satis liberæ & ad agendum promptæ reddituntur. Quod si inquiratur utrum facultas Vomitiya à corpusculis sulphureis, *Antimonii crudum minime Emetticum.* an à salinis dependeat? videtur quòd à neutris singulatim, sed ab utrisque simul combinatis fiat: Quippe cùm illæ seorsim in quibus, prout in tinctura Antimonii, aut *bui combinatiæ* ab illis, prout in ceruſa ejus exhibentur, Vomitio minime succedit. Alibi

notavimus particulas merè sulphureas aut salinas gustum & olfactum vix movere, sed utrasque simul conjunctas sensoria ista valde afficere: Pariter habere putamus, circa peculiarem Ventriculi sensum; eum nempe potissimum à sulphureo salinis jucunditatem, & molestiam accipere, & ejusmodi compositionibus gratis aut infestis tum

Particulae ejus Cardiaca tum Vomitoria constare. Stile *ejus* bium, quo in medicamentum satis activum *qua ratiōne Emeticae* cedat, parari solet vel per se, quomodo vitrum, & flores Antimonii efficiuntur: vel cum salibus, adeoque vel cum sale nitroso, uti crocus ejus; vel cum sale fixo, uti sulphur ejus; vel cum sale acido, uti butyrum ejus, & qui ex eo efficitur Mercurius vitæ. Extant plures aliæ Stibii præparatio-nes emeticæ, prædictæ autem maximè no-tæ, & communissimi sunt usus. Quo me-dicamina tum ista tum alia quæque rite pi-parentur, imprimis danda erit opera, ut Antimonium purum, & plumbo imper-mixtum eligatur. Circa hoc præter splen-dorem, & striarum elegantiam, certissima probationis via est, ut frustulum massæ emendæ cum æquali nitri parte calcinetur: bonitatis signum est, si totum in hepar, & scorias abibit; nam secus portio ejus in me-rum plumbum interdum liquefcit. Hoc ritu quondam ex Antimonii lib. j. Saturni unc. ij. elicui.

1. Vitrum Antimonii.

R Antimonis electi pul. q. s. calcinetur Vitrum in vase terreo, agitando donec sumare desinens, colorem cinereum sive griscum acquirat: materies exempta in crucibulo satis fusa, in tabulam aut pelvem effundatur: frigescens in vitrum pellucidum, ex hinc cinthimum abibit. Dosis hujus pulveris Gr. iiiij. ad vi. infusionis in vino factae dosis Drachm. vij. ad x. fortiter operari solet.

Predicti apparatus ratio (ut opinor) haec Prae-
est. Antimonium inter calcinandum diu rationis agitur, ut, dum particulae sulphureae co-
piosè evaporant, salinæ ad vitrificandum aptæ densius agglomerentur; quæ postea, rationis
dum massa ab igne intenso funditur, terre-
stres etiam attenuatas prehendentes, faci-
lè in vitrum concrescunt: quod insuper ob
particulas quasdam sulphureas adhuc reli-
etas rubescit, & emeticum existit. Enim-
vero Stibium sulphure suo magnâ ex parte
aut omnino spoliatum in vitrum disponi,
hac instantia manifesto liquet, in quantum
scilicet calx sive caput mortuum à destilla-
tione Butyri Antimonii relatum fusione in
vitrum liquefecit; quod tamen album & vir-
tutis emeticæ expers est, in quantum par-
ticulae omnes sulphureæ ascendentes, mas-
sam istam penitus substituerant.

2. Flores Antimonii.

*Flores
Anti-
monii.*

Rx Antimonii selecti & pulv. q. v. in curvita cum alembico aut in vasis terrenis in hoc opus adaptatis sublimetur igne moderato, aut per se, aut cum arena, vel pulvere laterum, vel tartaro calcinato admixtis: flores ascendunt flavi, citrini, & albi, quorum qui albissimi sunt colligantur, & usus reseruentur.

*Prepa-
rationis
Anti-
monio-
logia.*

In hac præparatione Antimonii particulae salinæ & sulphureæ, aquosis & terrestribus excussis ascendunt, ac unâ combinantur; quapropter, cum & corpus minerale plurimum reseretur, & corpuscula maximè activa (hebetioribus, quæ hæc obiundunt, depositis) simul conjungantur, medicamentum hoc atrociter Vomitivum, & non facile tutum evadit. Dosis gr. ij. iiij. iiiij.

3. Crocus Metallorum.

*Croci
metalli-
ana
prapa-
ratio.*

Rx Antimonii electi, & nitri purissimi metalli ana Unc. iiij. singulatim trita, & probè mirrum flâ, mortaria aere induantur, & carbone vivido injecto igniantur; cum intonazione quamdam efflagrabunt: residua denum massa, subruba (qua ob colorem hepar Antimonii vulgo dicitur) à scoriis partim nigris partim albido circum circa jacentibus separetur, & usui servetur: hepar in substantia exhibetur ad Gr. iij. iiij. vel v. vinum infusionis ejus, ab Unc. ss. ad Unc. j. vel Unc. j.ss. Hoc satis benigne operatur, & emeticum maximè usitatum est.

Processus hujus ratio est, quod Nitrum *Aetio-*
cum Antimonio pariter ac cum sulphure legia e-
communi tritum ac commixtum habet: u- jui.
 traque sc. mixtura à levissimo incendiculo
 ignitur, in quantum utræque particulæ, sc.
 nitroſæ ac sulphureæ ad quamcunque ac-
 censionem requiriæ copioſe ac intime con-
 veneunt. A deflagratione hac corpus mi-
 nerale fatis aperit, ejusque particulæ ab
 invicem laxantur, & quamvis sulphuris por-
 tio quædam avolavit, sat tamen relinqu-
 tur, quod sale combinatum & colorem
 croceum, & virtutem ermeticam produ-
 cat. In præparatione hac, si nitro in ma-
 jore proportione admisso Antimonium
 plus solito calcinetur, massa ab effla-
 gratione residua, pauciori nunc sulphu-
 re imbuta, non amplius rubra, sed flava
 sive citrina, atque minùs Vomitiya eva-
 dit.

4. Sulphur Antimonii.

Ex Salis Tartari, vel Aësynthii Unc. Sulphu-
vij. crucibulo inditum in fornace Aromis tu An-
fundatur, dein cochleatim injice Antimonii timonis
crudi pulverisati Unc. vi. fluere sinatur per præpa-
boræ quadrantem, dein effundatur in vas ar-
gentum aut æneum, massa crocei coloris
edulcoretur crebris ablutionibus. Dosis Gr. v.
ad x. longe mitius ac benignius operatur,
quam quodvis præterea Antimonii præpa-
ratum.

In hoc præparato sal fixus & ab igne fu-
legia e-
jui..
 fus

sus Antimonii corpus ex sulphure potissimum & sale acido compositum referat: dum enim sales adeo combinantur, particulæ sulphureæ magis solutæ, atque spiculis salinis inminus aculeatae evadunt: quapropter suminè licet rubescat, stomachum haud valde, aut violenter irritat. Porro ob sulphur plus solutum, & sale in magis liberum, hujus pulvis spiritui vini tincturam facile imperit: quæ, cum particulis salinis prorsus destituatur, vi emeticâ privata, insigne confortativum evadit.

Anti- Quòd verò Antimonium, & sulphur *monii* & commune, forsitan & multa alia ejusdem *Sulphu* rintæ, ex sale acido & sulphure unà combi- *rus com-* natis constant, pluribus experimentis faci- *muniis* lè evincitur: Præterquam enim quod ejus- *synthesi*. modi concreta à sale fixo facilimè referan- tur, insuper si quando à menstruo sulphureo, uti oleo Terebinthinæ, Juniperi, aut Lini, dissolvuntur, particulis sulphureis, à solvente imbibitis, salinæ relictæ in crystallos (quæ distillatæ in stigma acidum abeunt) facile concrescunt: Hoc in præparatione *Eoru-* balsami sulphuris evidentissimè liquet. Cæ- *dem A-* terum si stigma acidum, scilicet Aqua for- *nalyse*. nitis, aut Regia, pulverato Antimonio affun- datur, & distillatio igne forti urgeatur, sul- phur citrinum à vulgari haud discernendum in magna copia sublimabitur: indicio certe manifesto sulphur commune potissimum constare ex corpusculis sulphureis cum sale acido compactis. Ex sulphure Antimonii, prout

prout suprà describitur , parato , liquorem
olei formem conficio , qui , purum putum
Antimonii sulphur , argentum primo illitu
deaurabit, atque in medicina egregii usus est.

5. Mercurius vitæ.

Bz. Antimonii electi , & Mercurii sublimati ana Unc. vj. simul trita , & probe mista destillentur in retorta vitrea calore atra : ascendet liquor gummosus glaciei instar valde corrosivus , qui collo retortæ adharens , carbone vivo admoto liquefcet , inque vas recipiens decidet. Hic rectificatione depuratus , aqua fontana desuper insusa mox in pulverem albissimum precipitabitur: lympha interim saporem acidum instar Vitrioli spiritus acquirente : pulvis iste edulcoratus , & exsiccatus vulgo dicitur Mercurius vita, sed minus recte , nam nihil omnino Mercurii in se contineat , & ne cante exhibetur , saepius mortis , quam vita autor esse solet. Dosis Gr. iij. ad vj.

In hac operatione spiritus acidi vitrioli, *Preparationis* & nitri, prius cum Mercurio inter sublimandum combinati , cum denuo ab igne laxantur , hospitem istum primum deserentes, *Ætiologia.* Antimonii corpuscula magis amica amplectuntur , cumque ipsis vi caloris elevati , in substantiam glaciei-formem concrescant : quæ nimirum constat ex Sulphure toto Antimonii , cum aliquanto ejus sale , nec non ex nitri , & vitrioli stagmate acido : ob particulas salinas instar glaciei obrigescit , &

propter sulphureas ab igne liquatur. Materias hæc aqua infusa precipitatur in pulvrem album, qui sc. corpusculis mere stibatis constat, floribus Antimonii analogis. interim sales acidi in menstruo soluti, eunt quasi viti ioli spiritum acescere faciunt. Attamen pulverem istum nihil Mercurii in se continere, inde constat, quoniam hic salibus congelativis privatus, pristinam Argent vivi speciem resumit, inque retorta totus colligitur. Reveia sales isti à Mercurio facile avocantur, ipsumque quoties corpus aliud magis amicum reperiunt, sponte deserunt, hinc si Sublimatum cum laminis ferreis in aqua communi coxeris, salibus mox ferrum amplectentibus, Mercurius reviviscat. Pulvis iste nimis atrociter Vomitivus, si cum sale marino calcinato teratur, & crebra ablutione edulcoretur, longè mitior, & sati tutus evadit: in quantum sc. medicaminit aculei salini à salibus alterius indolis atteruntur, aut subiguntur. Porro si iste nitro in crucibulo fuso indatur, particulis sulphureis in totum ablatis, vim emeticam profus amittit, atque Antimonium diaphoreticum purum putum evadit.

*Corre-
ctio i-
stius
pharma-
ci.*

*Vomito-
ria Sti-
biata
quomo-
do in
corpore
nostro
operan-
tia.*

Hæc de Vomotoriis Antimonialibus, quorum particulæ in Stomacho dissolutæ, tincturam sulphureo salinam constituunt, quam fibræ ejus imbibentes insigniter adeo vellificantur, ut spasmus ibidem excitatus quaqua versus in totam ejus cavitatem, nec non viscera juxta consita, nempe duodenum, porum

rum choledochum, ductum pancreatis pro-
tensus, eorum omnium contenta exprimi,
ac in Ventricle exantlari, quinimo ex ar-
teriarum osculis humores seroflos emulgeri
faciat: adeo ut vomitus atroces, & diu in-
festantes succedant. Cæterum probabile est,
tinetur istius emeticæ aliquantulum à ve-
nis etiam excipi, quæ in massam sanguineam
delata ob salium occursus, & collucentiones
ac combinationes, materiæ cuiusdam præ-
cipitationes, & excretiones inducat: qua-
propter affectus partium longè distitarum,
sc. morbi cutanei, leprosi, ac arthritici à
medicamentis stibialis nonnunquam fa-
nuntur.

Attamen hoc multo efficacius medica- *Et quo-*
menta Mercurialia (de quibus jam proxime *modo*
dicemus) efficiunt; utpote quæ non tan- *Mercur-*
tum in stomacho vellicationes, & excre- *rialia.*
tiones vomitivas cieant, at insuper per par-
ticulas suas magis activas sanguini commu-
nicatas, diversimodas ejus fluxiones, atque
seri aliorumque humorum fusiones, præ-
cipitationes, & secretiones faciunt; unde
præter vomitum & purgationem, diuresis,
aut diaphoresis, ac interdum salivatio in-
ducantur: Quapropter in morbis invetera-
tis, & contumacibus ad horum usum quasi
ultimum refugium recurritur.

Mercurius sive Argentum vivum si per se *Mercur-*
& simplex assumentur, pariter ac Antimonium, *sive*
nec per vomitum nec secessum operatur, *Argen-*
nullamque fetè in corpore humano pertur- *tum*

*vivum
per se
non ca-
tharti-
cum.
Qua-
rations
operati-
vus siat.*

bationem ciet. Sin verò mistione soluta, ejusque particulis activis in libertatem solutis, in pulverem redigatur, medicamentum summè elaterium evadit. Cum plures sint modi versatilem & fugitivum hunc Proteam figendi, ac in usum medicinalem præparandi, potissimum his duobus insistitur: nempe vel sublimatur, vel in Præcipitatum reductur. Prioris generis præparata ejus, Emeticorum classi haud propriè accensentur: posterioris vero scilicet singula huc referri debent. Attamen in rem nostram satis crit, illorum pauca, quæ præcipua notæ sunt, hic breviter perstringere. Itaque imprimis ad vertimus Mercurium præcipitari vel per se, vel cum metallis solis, vel cum salibus solis, vel cum metallis & salibus simul.

1. Mercurius præcipitatus per se.

*1. Pre-
cipita-
tus per* Rx Mercurii optimè purificati Unc. iii. indatur vitro ad hoc opus adaptato (quod sc. nonnihil ad clepsydra formam accedens du- se. pli) constet fundo turbinato, siisque in utroque latum, & planum, ac in medio angustum, ha- beatque rostrum angustissimi orificii, à fundo uno in ventrem usque productum:) huic vasi in furno arena ad Aequilibrium collocato subdatur ignis primo leatus, dein sortior, donec pars Mercurii, in pulverem griseum, atque altera in fundum superiorem elevata sub forma argenti vivi bareat: dein vase inverso fundus superior arena immergatur, ac ita vitru aliquoties invertatur, do- nec

*nec Mercurius omnis in pulverem abeat, qui
vitro effracto colligendus, & aquâ dulci
abluendus: Dosis Gr. iiiij. ad v. vel vij. Vo-
mitum sere semper movet, ac minimè per sa-
livationem operatur.*

Processus hujus ratio videtur esse, quod Proces-
signis perennis effluvia, Mercurii concietio-
nem primo laxant, ejusque particulas pau-
latim dissolvunt, & deinde ab invicem di-
strahunt, ita ut aliæ ab aliis secedant, &
quasi in minutias fractæ, distinctæ permane-
nant; hinc corpuscula maximiè activa,
salina potissimum ac sulphurea, sui juris fa-
cta, in corpore humano, & fibras vellican-
do, & cum salibus effervescentia, perturba-
tiones ingentes cident: attamen Præcipita-
tum hoc in sales sanguini insitos minus o-
peratur quam Mercurius cum salibus tan-
tum præcipitatus, quoniam salivatio ab hoc
facillime, & nequaquam ab isto concitatur.
Quemadmodum Mercurius, ita quedam a-
lia corpora mineralia, sc. plumbum, stan-
num, Antimonium, & ferrum, constanti
ignis obsidione, in pulverem sive crocum
calcinari solent.

2. Mercurius præcipitatus Solaris.

*R Auri cum Antimonio purgati, &
subtiliter limati Unc. j. argenti vivi optime
depurati, sive excinnabare & sublimato eli-
citi Unc. viij. f. amalgama in crucibulo, Aurum talis se-
candefactum in Mercurium actu calidum
projiciendo; hoc sale & aceto probè lotum, &
per*

per linteum expressum, in tali vitro, ac simili apparatu ac Mercurius præcipitatus per se, in arena digeratur, donec in pulverem rubrum redigatur: cum aquis cordialibus edulcoretur. Dosis Gr. iij. ad vj. per vomitum serè tantum operatur, nec uti præcipitata salina salivationem movet. Eodem plane ritu Lunare Præcipitatum, item Ioviale parari possint.

*Preparationis
Ælio-
logia.*

Hujus processus ratio eadem est ac superioris, nimirum ignis corpuscula, quasi totidem pistilla corpus minerale in particulas minutas contundunt, easque ad tempus ita frangunt, ut non facilè cohæreant & unà concrescant. Porro amalgama hoc, ob Mercurii & Solis corpora prius à se invicem reserata, multo facilius quam Mercurius per se in præcipitatum abibit.

3. Mercurius Præcipitatus communis.

*Mercurius præ-
paratus foris Unc. iiiij. fiat solutio, qua vasi terreo vi-*

*num li- treato indiscia primo leni calore evaporet, ad
quoribus humiditatis assumptionem, inde igne au-
corroli- usque ad vasis incandescentiam calcinetur,
vu.*

*agstante cum stylo ferreo, donec colorem rubi-
to Cum cundum acquirat: Materies exempta, &
Aqua pulverata prima crebris ablutionibus cum a-
ferri. qua dulci, deinde iterata accensione spiritus
vini eidem affusi edulcoretur, ac usui serve-
tur. Dosis Gr. iij. ad v. vel vj. operatur per vo-
mitum sat violenter, & certius quam aliud
quodvis Mercurii preparatū, salivationē ciet.*

*Enīdōnos hujusce chymicæ si ratio
in-*

inquiratur, dicimus Mercurium ab aqua for-
ti dissolvi, quatenus particulae salinae men-
strui, salibus metalli occurrentes, eos sibi sta-
tim arripiunt, proindeque mictionis vincu-
lo soluto cæteræ omnes particulae manu-
missæ, & quaquavis sus expansæ intra poros
menstrui delitescunt, dein postea humidi-
tate absumpiâ, particulae salinæ relictæ, & in
conspicuum datae, Mercuriales inclusas, &
ubique perimistas porsus obtundunt. Quod *Præcipi-*
autem Mercurius hoc modo cum aqua for-
ti, aut Regia, præcipitatus rubescat, secus ac
cum oleo sulphuris aut spiritu vitrioli para-
tus; ratio est partim ex nitro colore flam-
meum semper præbente, quod menstruum
illud, & non hoc ingreditur: partimque ex *tritoli*,
ipso Mercurio, cuius solutio particulae, dum-
modo liberæ & non ab aliis occultatae, ex
sua natura rubescunt, prout cernitur in Mer-
curio præcipitato per se, & in solutione ejus,
quæ ab oleo Tartari infuso pulvorem rubi-
cundum, sc. mercuriale deponit.

Medicamentum hoc salibus valde corro-
sivis, æquè ac particulis Mercurialibus solutis
constans, in quantum Ventriculi fibras
summè irritat. Vomitionem atrocissimam
ciet, ita ut in hunc usum, solitarium raro ex-
hibeat. Siquando autem assumitur, atque
Ventriculo & primis viis demum superatis,
in massam sanguineam defertur, quatenus
hujus sales insiti exinde plurimum fermentantur,
cumque ipsis particulae Mercuriales
ubertim infusæ, ac intimè commixtæ, in-
vif-

Præpa-
ratio
Æti-
ologia.

tatio ←
jus cum
oleo sul-
phuris
aut *spi-*
ritu vi-

Mercu-
rialia
quame-
do in
Ventri-
culum a-
peran-
tur.

viscantur adeo, ut nulla via commodius quam per ductus salivales (prout alibi ostendimus) rursus eliminari possint; id propter hoc pharmacum praे aliis plerisque sputationem movet.

Turbith

minera-
lo.

4. Turbith Minerale.

R Argenti vivi purificati, Olei Vitrioli (vel sulphuris per campanam) dephlegmatiana partes aquales: retorta vitrea indita distillentur, igne per gradus auctio, donec humiditas omnis abstrahatur, restante in fundo massa alba, quæ ab aqua fontana assusa illico flavescit, hac crebra ablutione & spiritus vini accensione edulcorata, & exsiccata detur à Gr. iij. ad vi. vel vii. Per vomitum operatur paulo mitius quam Pracipitatū commune, quandoque item salivationē inducit.

Prepa-
rationisEtio-
logia.

Processus hujus quoad Mercurii præcipitationem ratio eadem est ac prioris; calx autem residua non uti prior rubescit, partim ob nitri absentiam, & partim quia Mercurius minus subactus, calcinationem non adeo intensam patitur, ut salibus magna ex parte diffatis ipse proprium, nempe coccineum, colorem ostentet; quippe si hujus gratia igne violento urgebitur, proiussus avolabit; itaque à salibus qui Mercurii particulis adhærent, easque occultant, color albidus procedit; quibus postea aliquatenus ablatis flavedo succedit. Porro in quantum particulæ mercuriales salibus non strietè adeo combinantur, proindeque haud tam uberi

uberis copiam ab iis in massam sanguineam introducuntur, salivatio non ita prompte ac certe, ab hoc pharmaco excitatur.

Medicamentum hoc compendio quodam, & non minus efficax ad hunc modum parari potest.

R. Argenti vivi depurati, olei vitrioli, vel sulphuris ana Unc. iiij. crucibulo indita igne primum lento humiditas omnis evaporet, deinceps fortiori urgeantur, ut materia calcinata melius figatur.

5. Aurum vitæ.

Aurum

vitæ.

R. Mercurii purificati Unc. v. Solis optime purgatis Unc. ss. singulatim solvantur proprii menstrui, solutiones conjungantur, & destillatione in retorta humiditas omnis avocetur: calx residua calcinetur super laminam ferream ignitam, ut sales magna ex parte abigantur, materia relicta dulcoretur, ablutione cum aq. dulci, & accensione spiritus vini.

6. Hercules Bovii.

Hercules

Bovii.

Medicamentum hoc melius parabitur, si utrumque corpus metallicum eodem menstrualo solvatur, quod ex praescriptione Thomasi Bovii ad hunc modum conficitur.

R. Vitrioli calcinati, & nitri anni Lib. j. destillentur in furno reverberii, liquor exstilatus affundatur salis marini calcinati Lib. j. in retorta vitrea, & avocetur leni calore arena: nam facillime ascendit: Hujus portio una Mercurium, & alia dissolvat Aurum: dein

nitra-

utraque solutiones conjuncte avocentur, & crebris cohobis addendo singulâ vice ejusdem menstrui partem subtriplam destillatio repetatur donec materies satius figuratur, quae dulcorata predicto modo usus servetur. Dosis Gr. iii. ad vij. vel viij. (vel)

R. Mercurii purgati Unc. iv. Auri limate Unc. ss.s. amalgama ut supra ostenditur: cui loto, & retorto indito affunde predictum menstruum Bovis, avocetur in furno arena, & cum crebris cohobis, addendo ejusdem mens. usi quaque vice partem subtriplam. destillatio repetatur, donec materia satius figuratur; que super lamina ferrea candeante calcinetur, & crebris ablutionibus & accensione spiritu vini edulcoretur. Dosis Gr. iii. ad vij. Per vomitum operatur non admodum violenter: & quatenus ultra viscera in massam sanguineam operatur, in magnis saepe morbis juvamen conservat.

Vtriusque preparatio nisi Accidens

Quod veò ad processus istius chymici Aetiologiam spectat, dicimus, dum bini pugiles simul litigantes se motu comprehendunt, ac invicem conterunt, tertius (ac interdum quartus) superveniens iis vincula, quibus paulo arctius complicentur, & minutius confringantur, injicit. Enimvero tum Aurum à Mercurio, tum utrumque à menstruis dissolvuntur, inque minutias dirimuntur; dein humiditate abstractâ Metallorum particulæ salinæ cum menstrui salibus combinantur, reliquis interea corpusculis metallicis interjectis, ac intra saliu poros occlusis.

Atta-

Attamen hæc combinatio non adeo stricta est, ac cum metalla inter se, aut alterutrum cum proprio menstruo solutione & coagulatione in Præcipitatum redigitur. Quippe in Præcipitato isto composito, cum particulae tum metallicæ, tum salinæ menstruales, totidem, ac tam diversæ fuerint, istæ omnes penitus aduniri non possunt: quapropter materies ista (prout sèpius obseruavi) non nisi ægrè admodū figi, inque calcem medicinæ idoneam reduci solet; nam si pro menstruo avocando calor nimis intensus adhibetur, Mercurius ascendet, Aurumque velutum propriam speciem resumet; sin ignis debito remissior fuerit, salium cum particulis metallicis combinatio non satis arcta succedit, quin merâ ablutione tollatur; ita, ut aqua communis Præcipitato astusâ ipsum penitus dissolvat, totamque materiam in se absorbeat, hinc ut pro medicamento confiendo labor ferè totus reiterari debeat.

Pharmaci hujus basis Mercurius est, cuius gratiâ expectatur, particulæ ejus corporis humani succos omnes fermentare, & heterogenei cujusque tum in visceribus, tum in vasis aggesti secretiones promovere. Aurum videtur addi, propter Mercurium circundandum, ejusque particulæ nimis efferas, ac indomitas nonnihil refringendas. Potò menstrui sales utrumque corpus in minutias frangunt, easque in massam sanguineam & penitiores quosque recessus promptius manu ducunt.

*Men-
strui E-
picœni
ratio.*

In destillatione istius menstrui Epicœni à Bovio descripti (à quo sc. utrumque metallum dissolvitur,) salium congressus, & quasi pro aris fociisque deceptationes notabiles occurunt : quippe cum Aqua fortis sali marino præparato affunditur , tetricus occupat, & proprii velut soli possessionem capit, exinde spiritum salis velut emancipatum abigens. Hoc clarissimus liquet, si quando spiritus vitrioli, sali marino calcinato affusus, ad destillandum committitur; quippe à levissimo Balnei Arienæ calore spiritus salis purus putus quasi exul ascendet , stagmate vitriolico domicilium ejus invadente. Revera hi sales nimis congeneres sunt , quām uti simul continentur ; quare intra habitaculum nimis angustum commissi , cum nec uniri, nec cohabitare possint, potentior dominum usurpans, iubecilliorem foras expellit.

Sectio II. Cap. III.

*De Vomitionis nimia Remedio, item de Me-
dicamentis antemeticis, sive vomi-
tum fissentibus.*

Natura ad motum violentum incitata , s̄pē fines transgreditur , ac ultra metam excursit , hinc interdum ut sufflamine sive remoiâ opus sit, quo impetus ejus sistatur. Hoc in vomitu, si quando per medicamenti operationem , aut propter alias occa-
sione.

siones immodus fuerit, planissimè cœnitur: quapropter medicinę, haud minus hunc stomachi furorem compescere, quam cicerre, negotium incumbit. Quot modis, & quibus de causis vomitio, absque Emetico assumpto evenire solet, superius declaravimus; insuper observationi communi *Vomitio obvium* est, evacuationem hanc à medica-
mine prioritatem, quandoque adeo vio-
lentam, ac diuturnam evadere, ut, ni artis
ope sistatur, exinde manifestum vitæ pe-
riculum incurritur. Quemadmodum igitur in Praxi medicâ *Pharmaca Emetica ne- cessarii* sunt usus, ita interdum excretionis istius (quoties nimia aut præternaturalis fuerit) sistendæ gratiâ, remedia prioribus contraria, sive Vomitionis Antidota indicantur. Primo igitur quæ ab Emetico inductam medentur, dein secundò qua ratione, & quibus remediis vomitioni præternaturali, ob alias causas inductæ, succurratur, proponemus.

Quoad prius, Vomitio à Pharmaco illata vehementior evadit, ac diutius persistit, quia spiritus Animales supra modum irritati, & excandescentes, inordinationes suas haud facile, aut statim remittunt, quin illi crebrâ vice explosi spasmos Emeticos violentos cident, & saepius repetunt. Porro impetus iste explosivus, in Ventriculo inceptus, non raro in spiritus partium vicinorum incolas, & exinde in alios, & demum aliquando in totam eorum systematis pro-

pagatur, in tantum, ut vomitioni termina & spalsti in visceribus, postea in præcordiis, & lenique in toto corpore cum manifesto vi-
tae discimine succedant.

Prioris rationes explicantur. Spiritus supra modum irritantur, vel à solo Pharmaco ob quantitatem vel qualita-
tem iis impropotionato: vel insuper ab aliis humoribus, ut bile, sero actiori, aliisque in-
ter vomendum in ventriculum suffusis.
Porro in nonnullis spiritus animales adeò teneri, & elastici existunt, ut ab irritatio-
ne quavis emetica ut ut leviori, tum ven-
triculi hospites, tum vicini quique in explo-
siones spalmodicas concieantur. Hinc plu-
res à Vomitorio, de Liene, utero aliisque vi-
sceribus perturbatis & non facile sedandis
querentes, rem totam Vaporibus à phar-
maci operatione suscitatis imputant; cum
revera illud omnino ob spiritus animales
promptè nimis commotos, & ægrè com-
pescendos accidat.

Curatio ejus. In Hypercatharsi à Vomitorio inductâ,
patiens inox lepto commissus, remediis tum
externis, tum internis sedulò tractetur; &
primò, ut ventriculi hospites quietentur,
aut fatus calidus è decocto Absynthii Pon-
tici, Menthae, & Aromatum in vino rubro
adhibeatur; aut placenta è mica panis to-
sti, & clareto calfacto immersi applicetur.
Enema ex lacte cum Theriaca dissoluti inji-
ciatur: membrorum frictiones calidæ, & su-
pragenu ligaturæ fortes, quæ spasmos ab iis
partibus arcent, adhibeantur. Ventriculus
in-

interviu*m*, nisi lipothymia urget, vacuu*s* servetur: quampliūm uero iste quidam alimenti aut medicamenti recipere potest. Aqua cordialis, aut vinum uestrum calidum afflumatur. In perturbatione ingenti, si pulsus admittit, Theriaca Andromaci, aut Diaſcordium, quandoque item Laudani ſolutio, aut Tinctoria opiatica conueniunt.

In vomitu præternaturali, ab aliis cauſis excitato, conſiderare oportet, an criticus iſte, vel Symptomaticus fuerit. In priori nihil ſubito aut temere agendum eſt: excretio iſtæc, duimodo vires ſeuunt, minime ſiſtatur: quin materiæ expelliendæ exitus, aut facilitetur, aut festinetur, aut alio duca-tur. Hinc nauſea, aut nixu vomitivo urgente, cerviſiam laetearam, aut ſimplicem, aut cum foliis cardui incoctis alteratam, quandoque item oxyinel, aut vinum ſcilliticum, aut ſtibiatum exhibere conueniat. Enemata interdum ex uſu erunt; quaedoque item lenis purgatio materiam in ſtomacho turgentem faciliore exclusionis via per intestina perducit.

In Vomitione ſympomatica cauſa con- juncta (prout ſupra innuiimus) aut in ventriſculo ſubſtens, affectum iſtum idiopathicum producit, aut in aliis partibus defixa earum ſpasmos, &c, communicatione per nervos facta, in ventriſculo perturbationes emeticas ciet: uti in paroxysmis Nephriticis, Colicis, Hysteriſis, Vertigine, & multis aliis

con-

contingere solet; cuiusmodi vomitionis sympatheticæ medela à morbi primarii curatione dependet.

*Quando
stoma-
chus pri-
mario
afficitur,
quaâ me-
thodo u-
tendum.*

Quando Stomachus primariò afficitur, in causa est, quod fibræ nerveæ supra modum irritatæ, alteras motrices in spasmos exercitorios cieant. Irritantur autem istæ ab objeâto improprioportionato: viz. in quantum materies quædam iis incumbit, quam rite concoquere, aut subigere, aut ad intestina detrudere nequeunt: quin necesse habent vomitu excitato eam occissime foras ejicere. Materies ista adeò incongrua aut indomita evadit, vel ex proprio ipsius vitio, quatenus qualitate, vel quantitate peccans, fibras nerveas lacescit; vel ipsius stomachi culpa, ut pote cum tonus ejus laxus, & fibræ adeò debiles fiant, ut ne chylum ipsum, multo minus humores excrementitious subigere, aut tolerare queant, quin, sarcinæ cujusque impatientes, contenta quæque per vomitum excernant. Utriusque horum cum variis sint casus, & afficiendi modi, ex iis præcipuos quosdam, unâ cum remediis, & medendi rationibus, hic breviter subjiciemus.

Materies emetica in Ventriculo subsistens, vel in ipsum aliunde suffunditur, vel ob coctionis defectum, aut depravationem illuc progignitur: utroque respectu præscens faburra imprimis eliminari; dein ejusdem uberior proventus præcaveri, aut præscindi debet.

Itaque ut impura materiæ viscosæ colluvias

vies è ventriculo abstergeatur, vomitio lenis cum sero lactis carduato, vel oxymelite aut vino scillitico, vel cum decocto florium camomeli, aut radicum eupatorii, solutione salis vitrioli, aliisve similibus instituatur; dein reliquiae per Enemata, aut cathartica, assumptis pilul. Mastich. Stomach. cum gum. vel Tinet. sacra, aut infusione rhabarbarb. blandè subducantur. Porro cum sanguis impurus aut rancidus materiae incongruae penum subinde novum, aut per arterias, aut per vasa choledocha sèpe exundantia ventriculo suggestens, diathesin Emeticam infert, Phlebotomia non raro juvamen præstat: & propterea gravidarum vomitiones hoc remedii genere crebro sanantur. Insuper ea convenienter, quæ sanguinem attemperant, quo minus recrementa adusta in eo generentur. Hinc serum lactis, acidularum potus, herbarum succi, sal prunellæ, & similia, quatenus sanguinem fundunt, ejusque recrementa alio perducunt, dispositionem vomitivam non raro tollunt. Hujusmodi remedia etiam in usu erunt, si vomitio crebra, ac quotidiana ab humoribus, & Pancreatici (uti quorundam fuit sententia) congressu, & luçâ, inque ventriculum regurgitatione procedat.

Vomitio crebrior, & curatu difficilior ea est; quæ à materia incongrua prout indeque emetica intra ventriculum genita provenit; quatenus nimirum ob visceris hujus fermentum vitiatum comesta quaque in putrilag-

Vomitus nem irritativam degenerant. Quamobrem
 à *Ventriculi* in hoc casu , post Stomachi sordes per eva-
zissato cuantia lenia detersas, remedia vulgo Dige-
proce- stiva appellata, ex usu esse solent: quæ juxta
dens , ut quod ventriculi succus fermentalis , indolis
curan- ut plutimum salinæ , quandoque etiam sul-
da. phureæ existens , in vario fixitatis , fluotis,
 aut adustionis statu fuerit, diversimoda exi-
 stunt , & modo hæc , modo illa petiūs ju-
 vant.

In rustu, & vomitione acidâ, Medicami-
 na sequentia tententur, & à juvantibus me-
 thodi insistenda ratio desumatur.

Contra fermentum ejus **R** *Pul. Ari compos.* Unc. j. ss. *salis Absynth.*
nimis Drachm. ii. *sacchari rosacei* Drachm. iii. *f.*
Aeci- *pud.* desur Drach. i. mane & horâ quintâ po-
dum re- merid. in baululo cervisia cum macere , &
crus. a panis cocta , vel in aq. destillata, aut
media. *Tinctura absynthii Pontici.*

R *Pul. eboris, oculor. cancri, corallii rubr.*
ana Drachm. ii. *corallii calcinatis* Drachm. j.
santal rub. *Cinnamomi ana* Drachm. ss. f.
Pulv. *Dosis* Drachm. ss. *eodem modo.*

R *Pul. ligni Aloes, santali citrini, cor-*
ticis Wint. *ana* Drachm. ii. *Cretæ albiss.*
 Drachm. vi. *sacchari candi* Unc. ss. *solutio-*
nis Tragacant. aq. *Menthæ factæ q.s. f. pastil.*
formetur in trochisc. pond. Drachm. ss. *come-*
dat iii. *vel* iiiij. *ter* *vel* *sepius* *in die.*

R *Tinct. salis Tart.* Unc. j. *Dosis* Scrup. j.
 ad Drach. ss. *bus* *in die* *in aq. destillata appro-*
priata.

2. *Con-* 2. In vomitione acri , & calidâ medica-
 men-

menta sale acetoso & vitriolico praedita magis conveniunt.

Celebre istud Riverii in hoc casu locum habet.

R Salis absynthii Scrup.j. detur in cochl. j. succilimonii.

R Corallii præp. Drachm. ii. salis absynthii Drachm. i. ss. succilimonii Unc. iiiij. stent in vitro capaci, adde aq. Cinnamomi sotis Unc. ii. Dosis coch. j. vel ij. bis in die, vase prius agitato.

R Pul. eboris, coralis, ana Drach. ii. utrionis Martis Drach. j. sacchari candi Drach. j. misce, divide in 6 vel 8 partes, pars j. sumatur bis in die cum conveniente vehiculo.

In hoc casu aq. minerales puigantes, quæ plurimum nitii in se habent, etiam acidulæ ferrariæ, quinimo & nostræ artificiales chalybeatæ, juvamen egregium conferre solent.

3. Si quando stomachus, plerique ingesta in putilaginem biliosam, & amaricanum tem (ut crebro assiolet) pervertens, propterea in vomitiones crebras sit proclivis, remedio tum acida, tum amara convenient.

R Elix. proprietatis Unc. j. Dosis Scrup. j. bis in die in vehiculo idoneo.

R Rhibarb. pul. Gr. xxv. salis absynthii Scrup. j. Aq. Cinnam. Unc. ss. succi limoni Unc. j. misce, sumatur aut per sc, vel cum alio liquore.

R Pul. Ari compos. Unc. j. ss. Tart. albi crystallini Drachm. iiiij. vitrioli Martis Drachm. j. sacchari Unc. ss. f. pul. Dosis E 2 Drachm.

tra fer-
mens nra
ejus ni-
mu a-
cre.

Con-
tra fer-
mentum
stomache-
num a-
marum.

Drachm. ss. vel Scrup. ij. omni mane superbibendo haustum tinturae absynt. Pontici, vel Coffee.

R Rx *Pul. oculorum can. Unc. ss. Tart. chalybeati Drachm. ij. sacchari candi Drachm. j. f. pul. Dosis Drachm. ss. cum vehiculo idoneo lis in die.*

*Vomitio
a Ven-
triculi
debilita-
te.*

Vomitionis crebræ, & habitualis saepenumero causa est non tam materies ventriculum irritans, quam fibrarum ejus nervarum debilitas, & nimia in irritationes propensio; in quantum sc. illæ teneræ admodum, aut infirmæ, neque ingesta concoquere, nec eorum onus sive gravamen suffert valent; quin à quolibet iis incumbente mox irritantur, & proinde quod molestum est expeliendi gratiâ fibras carneas inspasinos emeticoscent.

*Cujus
ano sunt
enfus.*

Hujusmodi affectionis duo sunt præcipui casus: viz. aut stomachi debilitas fibris ipsis insita à passionibus inordinatis, uti crapulâ, potationibus assiduis, ac immodicis, vinarum aut aquarum ardentium ingestionem crebra, aliisque in vietu erroribus contrahitur: quatenus nempe fibræ illæ supra modum distentæ, aut nimis excalvatae, ac vellut afflatæ, spiritus animales, in uberi satis copia admittere, aut continere nequeant: vel secundò fibræ illæ, quanquam pér se recte satis habentes, tamen propter nervos alicubi obstructos, debito spirituum affluxu destituantur, proindeque languidae & flaccidescentes, ingesta quæque haud tolerant, quin statim

*Ant fi-
brarum
tonus
labea-
tus.*

tim aggravatae per vomitum rejici cogunt: ita novi plures sine ulla ventriculi impunitate, aut languore ab inordinationibus contracto, visceris istius quadam quasi Paralyssi affectos appetitu caruisse, atque vomitioni assiduæ obnoxios fuisse.

In priori affectu ejusmodi remedia indicantur quæ fibras nimis distentas, & tenues stypticitate suâ corrugari, ac in spatum bievius contrahifaciant, nec non quæ mulcimine suo pergrato, spiritus illuc copiosius allecent, & languides refocillent.

R Elix. vitrioli Mynsichti Unc. j. Dosis Gr. x. ad xv. bis vel ter in die coct. aq. destill. sequentis, superbibendo ejusdem coct. 7. vel 8.

R Summitatum Cupressi M. vij. folior. Esciareae M. iiiij. cort. exterior. 12. Aurant Cinnam. Maceris, an. Unc. j. rad. Cyperi, Galange minoris, an. Unc. ss. incisis & confusis affunde cerevisia Brunswicensis Lib. viii. destill. organis communibus.

R Tinct. balsami Tolutani, cum tinct. salis Tart. extracta Unc. j. Dosis Gr. xx. cum eodem vehiculo Tinct. Absynth. cum eodem menstruoparata, etiam tentari potest.

R Pul. folior. Absynth. Myrti astivo sole exsiccat. ana Drach. ii. cinnam. flor. ros. rubr. ana Drach. j. cubeb. rad. galang. minoris, ana Drach. ss corallii rub. præ. Diach. j. somnium pul. subtilis, inde sacchari albiss. in aq. Cinnam. solut. & ad tabulat. coct. Unc. vi.

*s. a. f. Tabula pond. Diach. ss. comedat
1 vel 2 sapius in die ad libitum.*

R *Conser. Ros rub. vitriol. Unc. iiiij. My-
robalan. condit. Drachm. vij. zinziberis in In-
dia condit. Unc. ss. spec. de Hyacint. Diach. iiij.
croci Martis rubicundiss. Drachm. j. Syrupi è
corallii q. s. f. electuar. Dosis Drachm. j. bis
in die superbibendo haustulum aq. destill.*

*z. Ventr. truci-
sis ut cur-
tanda.* **z.** *In ventriculi debilitate sive resolutio-
ne propter nervos alicubi obstructos excita-
tâ, iemedia Antiparalytica cum stomachicis
adjunctis precipui erunt usus.*

R *Eelix. Proprietatis Tart. Unc. j. Dosis
Scrup. j. bis in die cum aq. superius prescrip-
ta. Tinct. salis Tart. cor. llll, Antimonii, eo-
dem modo usurpari possunt. In hoc casu sp.
sals dulcis, item sp. salis Arimoniaci, aut flo-
res ejus juvamen egregium praeflant. Porro
vomitoria, & purgantia, quin & diaphore-
sia sapr cum fructu adhibentur. Novi hunc
Affectioni per balneationem in Thermis nostris
Bathoniensibus aliquoties feliciter curatum.*

Sectio III. Cap. I.

De Purgatione, & medicamentis purgantibus.

Purgatio videtur affectio vomitione con-
traria, seu potius inversa; siquidem in hac,
& illâ ab iisdem ventriculi canceribus, ad di-
versam tenditur metam. Quemadmodum e-
nim à vomitu fibre carneæ stomachi inte-
riores, à sinistris ipsarum finibus per subitos
inversa. spirituum incursus inflatæ, & proinde con-
tractæ

tractæ fundum , & latera ejus simul colligi , & sursum versus orificium sinistrum adduci faciunt , propterea ut contenta quæque superius egerantur : ita in Catharsi exdem fibriæ carneæ , à dextris ipsarum finibus pauciter inflatae , & contractæ , totum stomachi ambitum simul colligi , & versus Pylorum inclinari cogunt , ut excretio per inferiora succedat . Sicut motus excretorius à ventriculo inceptus , in Vomitu per Oesophagum ; ita in Purgatione per intestina continuatur , & utrinque per fibras carneas , à parte ad partem usque ad exitum propagatur . In utroque affectu , stomachi motus est violentus , & quedam modo convulsivus ; quinimo nonnunquam alteruter in alterum commutatur . Nam Purgatio , à stimulo aciori nimis confertim citata , sape Vomitum infert ; pariter à Pharmaco Emetico alvi excretiones frequenter succedunt : cuius ratio est , quia spiritus Animales vehementer irritati , & explosi , in fibrarum carnearum fines modo hos , modo illos diversim insiliunt ; simili ritu , ac si equum generosum calcaribus nimium urgebis , eum modo prius excurrere ; modo resilire cogenes .

Itaque Purgatio est motus excretorius in Ventriculo , & in Intestinis ob fibras eorum carneas celeriter , ac seriatim contratas crebrior & citior ; quo tum chylus , & faeces ejus , tum humorum recrementa , & corruptelæ , illuc genita , aut aliunde suffusa à parte in partem protruduntur , donec

*Ejus de-
scriptio.*

per sedem velut cloacam foras ejiciuntur. A Cathartici enim stimulis Ventriculus irritatus citius & strictius se versus pylorum contrahens, quicquid intra sinum suum sovet, in Duodenum effundit; simulque intestina vellicata, crebriores & inajores spasmos excretorios iterant, quibus plurima contenta eorum civitatibus prius aggesta, aut isto tempore attracta, sive expressa, excluduntur. Est autem Purgatio tantum ejusmodi excretio violenta, & coacta, qualem natura sedata cunctanter, & ex intervallis inslituit; qualem insuper natura lassita, non sine tumultu & perturbatione quadam peragit. Idcirco ad perfectionem Catharticos notitiam requiri videtur, ut primo ostendatur, quae sint ventriculi, & intestinorum contenta tum propria, tum illiciundes suggesta, quae per sedem excerni solent. Dein his ita præmissis, facile erit explicare, quo iuu, & qualiter disciplina Medica in ea Purgantia operationes suas perficiunt.

*Ventrici &
Intestinorum
contenta
inclusa ca-
tharsi e-
ducuntur.
1. Mas-
sa chy-
lacea fa-
cili resi-
dua, mu-
cus, lym-
pha, &
serum
glandu-
lis &
Arteriis ex-
sanguinia.*

1. Quoad primum, Ventriculi & Intestinorum contenta præcipua sunt massa chylacea, ejusque post succi nutritii distributionem fixces residues, mucus horum viscerum crustam villosam oblinens, atque lympha glandulis ejus inhærens: quibus accedunt latex serosus arteriarum osculis exudans, nec non sanguinis, & humorum recrementa, quae per vasa choledocha, pancreatis ductum, Arteriarum oscula, nec non per fibrarum nervarum extremitates, aliasque

que forsan vias in cavitates illorum interiores suffunduntur. Per ductus enim intestinales veluti per sennitam, non raro totius corporis impuritates expurgari solent; quæ siquidem intus restagnantes vel copia turgent, vel acrimoniam præditæ sunt, alvum lubricando, aut stimulando, dejectiones crebriores, ac uberiores cident.

P: eter hujusmodi contenta superest aliud 2. Flauquoddam ex his resultans, sc. Fatus, qui cum intra ventriculum, & intestinorum cavitates plusquam in alia totius corporis parte quavis aggeri solent, ad hunc modum produci videntur: dum Alimenta in visceribus subiecta, & digesta, à fermentis & calore ipsorum dissolvuntur, effluvia quamplurima decedunt, quæ si spatium liberum & apertum obtinerent, in auras migratura evanescerent; verum ea membranâ conclusa, & simul aggredita vaporum congericim quasi ventum constituunt: qui intestina sape inflat, ac distendit, & qua data via ructus, secum excretiones promovet: conclusus verò termina, & non raro ventris inflationem creat. Fatus in visceribus ab alimentorum dissolutione emergentes, simili ritu gignuntur, ac cum Margaritæ, Corallia, aut alia concreta matracio imposita à menstruis suis dissolvantur: à solutionibus enim factis vapores quampluimi diminant, qui si strictius cohercentur, vas continens diffundi, aut diffilire cogunt: pariter ab alimenti intra primas vias sive dissolutione, sive coctione

aut fermentatione effluvia copiosa decidunt, que simul aggesta, ac intra membranas conclusa flatum efficiunt; cuius insuper preventui uberiori causa quædam aliæ contribuunt. Hoc etenim insigniter praestat, succorum non rite miscibiliū colluetatio, & effervescentia Quippe dum humores adventitii, aut ingesta heterogenea, ac imprimis medicamenta cum aliis intestinoū contentis fermentescunt, à mutua particularum refractio- ne, corpuscula quamplurima decedentia in vaporem aggeruntur. Potro ab ipso sanguine ebulliente cum halitus copiosi ubiq; de- cedunt, eorum pars quædam ex alteris in viscerum cavitates erumpens, flatum ag- geriem ibi productam auget. Cæterum ad u- beriores flatum proventus amplius adhuc faciunt, viscerum extensiones, & intumes- centiae convulsivæ. Quippe dum membra- næ, ob majores spirituū explosiones, & ex- cursus inordinatos plurimum distenduntur, *Flatus extensi-
num in
visceri-
bus modo* cavitas interna sicut vesica inflata multum *causa
sunt.* ampliatur, proinde ut humoris inclusi por- *modo ef-
fudit.* tio, intia vacuum istud spatum, velut cucur- bitam post flamمام extinctam, in flatum rarefiat: qui postea, quando membranæ te- tanus remittit, cū impetu erumpit, aut pro- ximos subinde intestinorum anfractus tu- *Quo ri-
tu flatus
in Affe-
ctibus
spasmo-* multuose pervadit. Propter hanc rationem, quando intestini pars aliqua ex phlogosi, aut humorum actium decubitu, extensioni- bus convulsivis fuerit obnoxia, etiam flatus continuo producti molesti admodum eva- dunt.

dunt. Cum plurium à Coli inflammatione
defunctorum Cadavera aperui , reperi in ^{ditis} omnibus cuncta intestina ad summam di-
stenta , & quasi à vento inflata : quod pro-
culdubio accidit , non quia flatus primo ge-
nitus viscera ista distenderat, sed cum mem-
branae à spiritibus valde irritaris, ac intra fi-
bras ipsorum explosionis plurimū distenderen-
tur : idcirco ad vacuum implendum Flatus
isti secundario, & per consequens progigne-
bantur. Propter hanc causam, Tympanitū
orū suprà innuimus, & alibi forsitan aliquan-
dò fusius declarabimus. Quod itaque in Ne-
phritide, passionibus Colica, Hypochondriaca,
& Hysterica flatū proventus uberrimus
esse solet, hi non, uti vulgo fertur, mox boīū
istorum causæ, sed tantū effectus sunt: nem-
pe dum istorum paroxysmis membranarum
affectiones ~~intermissiones~~ superveniunt, atque
viscera cava à spiritibus violenter explosis in-
tumescunt, hinc statim ut spatium inane oc-
cupetur humiditas quedam inclusa in vapo-
res, à quibus flatus emergunt, resolvitur.
Quamobrem cum partis affectæ distentio
relaxatur, flatus ita extempore productus à
membranis concidentibus alio propellitur.
Hæc de ventriculi, & intestinorum contentis,
quæ Pharmacæ Catharticæ Objecta sunt: jam
proxime quod ad ejusdem Subjecta spectat,
inquiramus qualis sit viscäuim istorum mo-
tus, quo sc. contenta illæc aut sensim pro-
ducta , ex debitis intervallis egeruntur , aut
confestim detribata, & spissas ejiciuntur.

*Intestinorum
motus
excretori-
um na-
turalis
quomo-
do ha-
bet.*

Quoniam ob vitæ conservationem, Animalia crebro & copiose pastu refici debent, idcirco necesse incumbit alimenti, in succum nutritium jugiter fatigentis, reliquias tempestive amandari, adeoque chymi veteris exuvias penū ejus novo subinde locum cedere. Nam postquam chyli (in quo clementa perfecte dissoluta à mixtionis vinculo liberantur) portio magis pura & elaborata in ductus chyliferos exprimitur, quod residuum est, Sulphuris crassioris cum Sale aculeato particeps, fætorem gravissimum contrahit; quapropter è massæ chylaceæ recentis vicinia, in crassiora intestina dimoveri, & demum è corpore penitus eliminari debet. Quo melius hæc fiant, natura motum intestinis excretorium, ferè constantem, & quasi solemnum indidit, quo quidem alimenti fæces usque sensum promoventur, atque motus istius stimulus sive incitamenta varia constituit.

*Per
quas fi-
briculi
bras per-
secutur.*

1. Quoad prius, Intestinorum uti Venae tuniculi motus excretorius omnino à fibris carneis utriusque visceris tunicam medium contexentibus perficitur, atque illarum in toto chyli transitu, viz. ab Oesophago usque ad intestinum rectum binos ordines sive series notavimus. Fibrarum Intestinalium ordo quidam Exterior, per Viscerum istorum omnium longitudines, in tota superficie rectâ protenditur: uti in Tabulæ sextæ Figura secundâ exprimitur: Series autem sive ordo Interior, fibris circularibus, intestino-

rum

rum ductus velut annulis constitutis ubique cingentibus constat : uti in Tabula e-
iusdem Figura tertia representatur : utriusque generis fibræ simul contractæ , viscerum istorum cavitates , quoad omnes di-
mensiones coarctant : quod dum successive & seriatis , ac velut per subsultus fit , necesse erit quæque intus contenta lente , & prorep-
tim usque provehi , parte anteriore usque à
subsequente protrusa. Hujusmodi Intestino-
rum motus vulgo dicitur Vermicularis ,
quoniam , velut in lumbrico repente , ab una
parte in aliam continuatur : atque juxta na-
turæ usus , & indigentias plus aut minus ,
etiam nobis minimè consciis continuè pera-
gitur ; quia nimis viscera ista sarcinam *Intesti-*
nuam paulatim usque promovere debent ; *norum*
atque , ne interduin otiosa ab hoc penso de- *motus*
sistant , pro data occasione diversis stimulis *excreto-*
rius na-
turalis
qui us
stimulus
urgetur.
urgentur.

Namque imprimis ipsa Chyli & fæcum
moles pondere suo tunicæ interioris fibras
nerveas , quibus incumbit , aggravans , & *urgetur.*
proinde irritans , iis molestiæ scensum quen-
dam imprimit ; proinde statim ut illæ succo *cum one-*
nutritio jam jam saturæ , & cæteri cujusque *re & me-*
oneris pertæse ; fibras carneas ad contractio-
nes vermiculares , pro contentis ulterius
promovendis instigent. Quando hoc riu-
alvi contenta , de parte in partem usque sensim
protrusa , prope finem Coli descendeb-
rint , quia tunc pressio ab Intestini Recti par-
te musculosa sentitur , idcirco motui natura-
li ,

li, voluntarius succenturiatur; quo nempe recluso Ani sphinctere, & musculis abdominis compressis excrementa foras ejiciantur. Potrò huic motui intellinorum excretorio, Respirationis organa nonnihil contribuunt; quatenus nimirum illa ventrem inferiorem huc illuc perpetum deducentia, contenta ejus dum ita conquassant, lente promoveri faciunt.

Præter Irritationem prædictam, qua fibræ carneæ naturæ instinctu, & solenni ritu invermiculationes crebras, & fere continuas accidentur, insuper accedunt stimuli quidam alii, & varijs incitamenta, quæ pro data occasione contractiones istas excretorias intendant, aut accelerent, & non raro involvulsiyas adigant; ita, ut Alvus contenta sua confeitum, & impetuose, & quasi à cathartico prioritata ejicere cogatur. Sunt autem intrinseca hæc alvi irritamenta, imprimis Alimenta incongrua aut immodica, chyli degeneris corruptæ, sanguinis & succi nervi recrementa copiosa, vel acrida è glandulis, aliisque viscerum emunctoriis, & præcipue è cysti sellæ, aīq; ductu pancreatis exudantia; quinimo serositates, aut humores superflui, vel incongrui è Cruore, & Nervoso genere, vel habitu corporis intus restagnantes. De præcipuis horū, quoniam incatharsis sepe emergunt, & pharmaci operationem intendunt, speciatim ac breviter dicemus.

Alimenta. Itaque imprimis Alimenta, si quando inco- inter coquendum pervertuntur, aut subigi ne-

nequeunt, non raro Diarrhæam excitant; *grua ad-*
 uti in crapula, vietu inordinato, ab incon- *inter co-*
 gruis comestis, aliisque in Diæta erroibus, *quenam*
 aut fermenti Stomachici depravationibus, *depra-*
 frequenter accidit. Quinimo propter Apep- *vata.*
 siam, quandoque item propter obstructio-
 nes in mesenterio, aut ductu intestinali, à
 viscositate nimia Tunicae glandulosæ aut va-
 forum osculis impacta, succi nutritii distribu-
 tio impeditur, proindeque ingestorum ma-
 teries ferè tota in primis viis cohibita, deje-
 ciones crebriores & uberiores producit.

2. Recrementa sanguinis & succi nervo- *z. Billi*
& sem-
si in viscerum glandulis, cysti fellea, ductu
Pancreatis, aliisque forsitan receptaculis con-
gestâ, si quando ob plenitudinem aut irrita-
tionem exundantia, in cavitates intestino-
rum assatim deponuntur, in quantum fi-
brias ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis
succis effervescent, sæpen numero Diar-
rhæam producunt. Videtur flava bilis quod-
dam quasi Catharticum naturale, quod è
vasi choledochis ubertim effluens, purga-
tionem spontaneam movet.

3. Materies ~~cârgatæ~~ à regione adhuc *3. Hu-*
remotiore, nempe aut à massa sanguinea, *moreis à*
aut è liquore nervo ejusque emunctoriis, *sanguini,*
vel à toto corporis habitu, interdum ad in- *succo*
testina transmissâ, fibras eorum nerveas irri- *nervos,*
tat, proindeque carneas in spasmos excreto- *à qui-*
rios ciet. In prædictis enim partibus ac locis, *busque*
ac imprimis in massa sanguinea, humo- *visceri-*
res degeneres aut superflui turgescentes, *bus &*
cum

*babitu
earporis,
ad inter-
stina
translati
per se-
dem a-
man-
damur.*

cum per diaphoresin aut diuresin nec facilè, nec satis a mandari queant, sape metastasi interiorum facta, vasorum intestinalium osculis ubique constitissime dehiscentibus exundant, dejectiones cerebras & aquosas inducentes. Quinimo ipse interdum cruor, in crassi vitiatus, & ad coagulandum aptus, cum per minuta istae vasa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia eiumpit, & dysenteriam parit. Cæterum observare licet, quando pori exteiiores à frigore suscep-
to constringuntur, aut tumores cutanei su-
bito cyanescunt, alvi fluorem succedere. Novi plures ventiis contipationi obnoxios, hoc tantum remedii genere curatos fuisse; nempe ut diluculo, & hora prius assue-
ta citius, lecto assurgerent. Quantum enim *αιεπιστολή* solita adiimitur, tantundem ad al-
vum lubricandam additur.

His ita præmissis de variis intestinorum contentis, tum ingenitis, tum accessoriis, nec non de viscerum horum motu excretorio, tum naturali & solenni, tum violento sive coacto, item de variis stimulis, sive irritamentis quibus alvis sponte naturæ moderate solvi, aut inordinate perturbari solet; facile erit ostendere quo ritu, & quali discri-
mine medicamenta purgantia ventriculum & intestina ad excretiones movent, & eo-
rum contenta modo hæc, modo ista scot-
sim, modo plura simul educit aciunt.

*Fjusmo-
de vi-*

Cum Medicamenta Purgantia sumun-
tur in forma liquida, jam iam ad operandum
satis

satis parata sunt : sin vero solida substantia constant, ventriculo ingesta, & à fermento ejus dissoluta , ac imbuta, quasi Tincturam constituunt , quæ pari modo ac liquor purgans juxta rationem ac modos sequentes cerum
contenta
quomodo
Cathar-
etica e-
ducunt.
Cathartica evadit. Videlur enim quod eiusmodi latex, primò in vetriculo, & postea in intestinis conclusus, mox tuniceæ interioris filamenta villosa , cum glandulis imbuit, iisque dum penitus adhæreat, particulæ ejus fibra nervæas , & vasæ tum sanguifera , tum chylifera subeunt, ac unaquæque horum in- super & potum choledochum, & Pancreatis ductum ad contenta sua reddenda, ac velut expuenda irritant. Interea cum Tuniceæ interioris fibræ nervæ , partim à pharmaco imbibito , partimque ab humoribus in cavitatem ejus expressis vellicantur, tuniceæ superioris carneæ fibræ spasmos extortios incunt, quibus quod molestum est amoveatur. Quo ritu hæc primum in ventriculo, & dein successiye in quibusque intestinalium partibus fiunt, & cujusmodi humoræ in toto transitu eliciuntur, paulo accutiatus perpendemus.

1. Quoad Ventriculum, juxta modum 1. Intra-
ventri-
culum
quali
corum
actio.
sequentem habere videtur, viz. Tinctura Cathartica intra stomachum diffusa, imprimis tuniceæ interioris filamenta villosa , imbuit, iisque pertinacius adhærescens , inde paulatim fibris nerveis traditur ; quas subiens , & brevi ad saturitatem implens, demum irritare incipit : quæ propterea statim corrugatae liquo-

liquorem imbibitum una cum proprio suc-
co, & phlegmate viscoso ventriculi rugis
impacto, exsolvore satagunt. Porro ejus-
dem medicamenti, dum in ventriculo mo-
ratur, particulæ quædam aliae, vasorum &
glandularum ora subeunt, & vellicant, iis-
que serositates, aliosque humores exprimi,
& emulgeti faciunt. Dumque adeo ventri-
culi fundus, & fibræ nervæ à molestis hu-
jusmodi contentis aggravantur & lacer-
tur, fibræ carneæ in contractiones excreto-
rias concitæ, stomachi fundum, & latera sur-
sum colligunt, & versus pylorum inclinant;
proinde ut seburra ista cum Tinctura medi-
camentosa foras eliminari, & ad intestinata
transmitti queat. Inde stomacho sedatio &
quies parumper obtingunt, donec ejusdem
Tinctuæ, filamentis villosis in partem ad-
huc adhærentis, fibræ nervæ penum no-
vum imbibentes rursus irritantur; cumque
adeo nova seburra in ventriculi cavitatem
exprimitur, & commovetur, fibræ carneæ
propter illius exclusionem spasmos excreto-
rios repetunt; adeoque hæc crebra vice per-
aguntur, donec Pharmaci virus è filamentis
villosis eluatur prorsus, & abstergatur, atque
spiritus fibrarum incolæ excandescencias
suas dimittant; quod interdum brevi ac fa-
cile succedit, ita, ut stomachus post horam
unam aut alteram molestia quavis à Phar-
maco impressâ immunis fiat, perturbatione
reliqua omnino ad regionem intestinalem
translata Sæpenumero tamen accidit à Ca-
that-

*S. Fi-
bras s.
nervæ a
in mole-
stia sen-
sum, de-
tu mor-
trices in
spasmos
excreto-
rios eiēt.*

tharætico assumpto brevi vomitiones per quam atroces excitari, & nihilominus, phar-
maco licet rejecto, purgationem satis copio-
sam succedere. Cujus ratio est, quod irritatio
nimis violenta ab initio facta, spasmos fortio-
res, id est, emeticos concitat: dein postquam
irritamenti istius impetus relaxatur, aut in-
fringitur, contractiones mitescentes Cathar-
ticæ evadunt. *Horum motuum cerebræ vias à de pro- cedunt.* Enimvero medicamenti pur-
gantis, & vomitorii virtus, & operandi mo-
dus, non tam quoad qualitates specificas,
quam sub hoc respectu potissimum diffe-
runt, quod molestia ab illius irritatione
facta facilius aut diutius tolerari, & demum
ad intestina transferri queat; non autem
quæ ab emetico excitatur. Quod vero post
Cathartici operationem per sedes copiose
factam, nonnunquam Vomitio oriatur,
in causa videtur esse, quod medicamen-
ti Tinctura, à Tunica villosa altius imbibita,
non facile abstergetur: quare, post
nexus purgativos plures incassum habitos,
demum ad eam penitus exutiendam spaf-
mus emeticus accietur. Usitatum est à ci-
bis, antequam stomachus pharmaco inani-
tur, ingestis vomitum cum nausea & mole-
stia insigni concitari; quia nimurum ob pep-
sin impeditam aut depravatam, chylus in
putrilaginem incongruam ac irritativam
degenerat: ut pluuium vero medica-
mentum purgans ventriculo nimis cito,
& absque fardibus ejus detersis elabitur,
vires suas maximas intra ductus intestinales
im-

impendens: Quo titu hoc fiat proxime videamus.

*Cathartici
operatio in-
tra Du-
& in-
stina te-
nacia.*

2. Tinctura Cathartica à stomacho turbata, & secum exinde materiam quan-
dam excrementitiam deferens, intestinis il-
denum labitur; ubi statim in Duodeni ac superio-
& inter ris. Illi transitu tunicæ villosæ filamenta
imbuit, iisque tenaciter adhaerescit: deinde
particulæ medicamentosæ uberioris diffusæ
fibras nerveas, nec non glandularum, alio-
rumque vasorum ductus subeunt, eorum
que spiritus incolas irritant, cum humo-
ribus inibi scatentibus fermentescunt,
eosque illinc exprimi, & velut emul-
geri cogunt, adeoque in cunctis perturba-
tionem magnam cident; quapropter fibræ
carneæ à spiritibus irritatis & in explosiones
actis inflatæ, & contractæ, spasmos mole-
sti istius excludendi gratia excretorios
ineunt. Hinc cum superior ductus intesti-
nalis regio, in vermiculationes crebitio-
res, ac fojtiores, quibus contenta ulte-
rins propelli queant, urgetur, excretionis
motus illic inceptus ad reliqua intestina
propagatur; simulque hæc à superiorum
contentis in cavitates eorum detrusis stimulata,
spasmos excretorios seriatim in-
cunt, donec alvi feces, quæ extime consi-
flunt, foras deturbantur, aliis ac subinde
aliis usque in loca eorum succedentiibus.
Tinctura Cathartica, quatenus spiritibus
infesta, fibras nerveas in corrugationes,
& non raro extensiones dolorificas, atque
fibras

fibras carneas in spasmos excretorios (uti ostensum erat) irritat: dein quatenus eadem cum humoribus, & intestinorum contentis fermentescit, ebullitione intra cavitates eorum facta, & flatibus concitatis, membranas continentis varie inflat, ac distendit, proindeque alvi dejectiones cum terminibus & crepitu inducit.

Dum fibræ Nerveæ & Carnæ ob spinis *Cathartica* à Tinctoria Cathartica irritatos adeo in sensiones molestas, & spasmos excretorios accipiuntur, etiam porus bilarius & Pancreaticus vellicati & succussi, humores suos profundunt, ac in cavitates intestinalium velut *atricum* exspuunt: à quibus utriusque, & præsertim *ad hoc*. à Bile copiosius suffusa, membranæ haud minus quam ab ipso pharmaco irritatae, in excretiones majores crebrioresque urguntur; cumque adeo dejectiones humoris istius flavedine tingantur, dicitur vulgo (licet falso) bilem flavam à medicamento elicere, & peculiariter educere: Quod si humores è ductibus istis suffusi mutuo effervescent, ac, uti quidam opinantur, cum insigni orgasmo invicem collucentur: propriea intia cavae cavitates intestinalium perturbatio adhuc major cum humorum & flatuum tuigescientia concitabitur.

Nec solum Bilis, & succus Pancreaticus, à Cathartico in ductus intestinales exprimuntur; sed insuper è glandulis tunicę interioris, ob vellicationem constrictis, & arteriarum osculis affrictis, & reseratis, humores *Item in glandulas & arterias* serosi

*riarum
esinula
qualis
fit.*

serosi velut emulgentur, quia alvi contentus plus diluunt, & tum lubricando, tum irritando excretiones promovoent. Ceterum ipsum mucus intestinalis crustam villosam oblinens, siquidem ab humoribus serosis ita expeditis eluitur, atque ob fibras nerveas corrugatas, & succus las ab illegetur. alvi purgamentis accedit, eorumque molem adanget. Quinimo interdum hoc muco plurimum ab illo, & vasorum osculis insigniter vellacatis ac velut rasis, merus sanguis effluens dejectiones cruentas constituit.

*Cathartici en-
ergia in san-
guinem, succum
paries solidas
extende-
tur.*

Ad hunc in modum intra stomachi, & intestinalium cavitates medicamenta purgantia, quatenus spiritus irritant, cum humoribus fermentescunt, operationes suas perficiunt. A cuiusmodi autem pharmaci particulis aut elementis, tum vis irritativa, tum virtus fermentativa procedunt, mox inquiremus: interim advertimus Cathartici Energiam, longe extra primas vias, viz. in massam sanguineam, & liquorem nervum, adeoque consequenter aliquatenus ad cerebrum, piacordia, aliasque partes aut viscera extundi.

*Quæsis in san-
guinem operatio-
eis.*

1. Quoad sanguinem, Cathartici particulas in massam ejus suscipi, & cum eo circulatori inde constat: quoniam unina à quibusdam odore, & colorem mutuatur. Lac Nutricis medicatae, infantem purgat. Pharmaca quædam hydropicorum aquas per sedem evacuant. Resina Jalapæ secundum lixiviale odoris uninacei purgare solet. Porto ex-

com-

communi tum veterum tum recentiorum observatione , Catharticum in febris declinatione opportune exhibitum , materiem febriilem prius maturatam , & secerni aptam educit. Quapropter extia dubium ponatur , medicamenti purgantis corpuscula quædam in sanguinem admitti , perque totum ejus liquorē diffundi. Et quidem circa introitus ejus vias , non est ut longe quæ: ames: quippe necesse erit quasdam Cathartici particulas succo nutrīcio permistas , per vasā lactea obieperie. Ponò cum Venarum quædam quasi silva densissima coëtiosis viscerum omnium Tunicae interiori ubique inseratur , satis obvium erit concipere , Medicamenti haud minus quam Alimenti particulas quasdam , his ductibus in sanguinem traduci , que copia ingenti primo intra venas , deinde etiam intra arterias diffusæ (siquidem heterogeneæ prorsus , ac indomitæ fuerint) massam ejus exagitant , varie fundunt , siveque unâ cum aliis sanguinis recrementis exclusionem proritant; atqui sanguis adeo susus , & in fermentationem excretoriā concitus , medicamenti particulas , una cum recrementis aliis expurgandis per Arteriarum Intestinalium oscula , tunc temporis etiam à Pharmaco vellicata , & referata , in viscera istorum cavitates deposita , unde mox per sedem mandantur. Ad hunc modū è Cuioris massa , una cum Tinctura Cathartica ad Intestina remandata , serosa colluvies , aliæque sanguinis superfluita-

*Haec
partim
fermen-
tatione ,
partim
irritati-
one
perfici-
tur.*

tates aut corruptæ expurgantur. Porci-
cum yasa sanguifera hac ratione depleri inci-
piunt, humores alii superflui, aut recremen-
titii circa Viscera, Præcordia, Cerebrum, au-
corporis habitum prius depositi, in massam
sanguineam resorbentur, & exinde statim
perdurante adhuc effervescentia ejus excre-
toria, vesus Intestina correpti, qua via tun-
patet, foras ejiciuntur; adeoque ad hunc
modum pharmaca Cathartica in totum cor-
pus operantur, & à partibus quibusque ie-
motis materiam incongruam, & excernen-
dam educunt.

Quemadmodum igitur superius, Diar-
rhææ humoralis, sive Catharticos Naturalis,
tres gradus notavimus: ita in præsentiorum
totidem Purgationis Medicamentosæ Spe-
cies, sive classes constituere visum est. Ha-
rum prima sit, cum propter Intestinorum fi-
bras nerveas leniter proritatas, carneæ supra
morem solitum paulo crebrius, & strietius
contraetæ, contenta quæque laxiora, cele-
rius è parte in partem promovent, & de-
mum blanda *εὐχαριστία* foras ejiciunt. In
secunda Purgationis specie, humores qui-
dam alii è Poro Bilario, ductu Pancreatis,
& vasorum osculis à pharmaco vellicatis ex-
pressi, una cum alvi fæcibus deturbantur. In
tertia tum ductus hi vehementius proritati,
humoris cujusque generis copiam majorem,
in cavitates Intestinorum profundunt;
tum insuper è Sanguine propter admissas
Pharmaci particulas fuso, & piæcipitato,
& per

*Opera-
tionis
Cathar-
tice tres
gradus.*

& per consequens etiam è succo Nerveo,
& partibus aliis materies recrementitia ad
intestina per Arterias delata expurgatur.

Ex his satis constare arbitror catharsin-
solummodo per irritationem , fermentatio-
nem , & expulsionem, ac' minime (uti vul-
go se fitur) per attractionem peragi : nec
quidem Philosophum, aut quenpiam *Aino-*
loge, & ratiocinatione utentem decet af-
fere , pharmaca ulla propter substantiæ si-
militudinem , aut virtutes nescio quas spe-
cificas , in determinatum quevis humo-
rem agere, eumque sinceum & peculiarem
foras educere. Quod autem interdum Bilis,
Pituita , Serum , aut Melancholia seorsim à
reliquis secerni putatur , illud adeo fieri vi-
detur, aut qui Medicamenta diversa ratione
in visceribus irritant , aut varijs modis cum
sanguine , aliisque humoribus fermentes-
cunt , aut denique ipsis dejectionibustin-
eturam imponunt. Cujusque horum ratio-
nes & instantias quasdam operæ pretium
erit ut exponamus.

Primo igitur , medicamenta juxta quod
particulas magis vo'ales aut fixas, lenes aut
acriores , molles aut asperiores continent,
intra viscerum cavitates diversimode irri-
tant , proindeque spasmos excretorios le-
viores aut foctiores , inque locis modo his,
modo illis, prius , ac potius carent. Ex gr. Rosæ, *Operæ-*
Violæ, Cassia, Manna, aliaque similia, q̄i æ *ttionum*
sunt partium subtilium , & valde tenuium,
plerumque ventriculū minime perturbant:

Cathar-
etica
non per
Attrac-
tionem
aut ele-
ctionem
operan-
tur.

ttionum
Cathar-
etica
differen-

*tie, & at Pyloro superato Duodeni tunicam net
rati^{nes}. veani exquisitus sensilem irritare incipiunt*

*& priusquam ulterius pergant, vim suam fe-
rè totam illic impendunt; cumq; adeo à tu-
nicæ illius vellicatione & corrugatione Po-
rus Bilarius succutiatur, dejectiones Biliof-
succedunt. E contra alia, uti Gummi Ammo-
niacum, Opopanax, Sagapenū, Turbith, &
similia, quæ materia crassiore & viscosa, at
que particulis obtusioribus constant, non it
promptè sunt operationis, ut flatim irri-
tent; quin initia ventriculum soluta, inde
que intestinis allapsa, in iis non flatim sec-
aliquantum provecta, & postquam tunici
eorum aliquamdiu adhæserunt, infra Poros
Bilarium vellicationes suas inchoant; quare
præter alvi fæces, & serosa quedam vasorum
osculis expresa, mucus intestina oblinen-
tem abradunt, & detergent, ideoque Deje-
ctionum Pituitosarum apparentias faciunt.*

*2. Qua-
tenus
varie cū
sanguine
fermen-
tescunt.*

*2. In quantum Pharmaca particulis di-
versi generis prædicta, variis modis cum san-
guine, aliisque succis fermentescunt, prop-
terea dejectiones modo serosæ, modo bilio-
fæ, aut alterius indolis succedunt. Etenim
nonnulla, uti imprimis Aloë, ac Rhabaiba-
rum, quia particulas materie velut adusta it-
se continent, tales in sanguine gignunt; qui
& recrementa ejus adusta in motum conci-
tant, inque ductus choledochos uberioris co-
gunt: cumque hac ratione Bilis copiosius ag-
gesta, è receptaculis suis in intestina exūdat
dejectiones plus Biliofæ evadunt. Novi quoq;
dan*

dam à lacte crudo & simplici ad lib. ij. epo-
to purgari solitos, omnino flayum dejecisse:
cujus ratio est, quod lac ipsum in bilem fa-
cesseret: prout ex ruetu amaro, & sanguini-
nis æstu (tanquam Bile turgescente) mox
concitato inferte licuit. Ponò alia Cathar-
istica, uti Jalapium, Colocynthis, Elaterium,
& quædam Mercurii præparata particulis
acrioribus, & non raro quasi septicis con-
stant: quæ propterea ab intestinis suscepta,
indeque sanguini transmisla, massam ejus
insigniter fundunt, & in serositatem valde
precipitant: immo interdum quasi vene-
iant, & cras in ejus corrupti punt. Dein si-
quidem eodem tempore, quo sanguis fun-
ditur, vellicatio in intestinis habetur, cruo-
is recrementa serosa, ejusque corruptela
& liquamina, ex arteriarum osculis ibidem
eseratis in viscerum istorum cavitates ex-
puuntur; adeoque dejectiones plurimum
quosæ inducuntur. Quod si, post cruentem Purga-
tione E-
laterae
Pharmaco ita fusum, & in crasi læsum, sive for-
tioris
vacuatio per sedes parum aut minus co-
iosa succedat, sanguis à mixtura incongrua,
& corruptiva usque magis depravatus, ex-mala.
nde aut dyscrasiam insignem acquirit, vel
recrementa, & corruptelas suas in habitum
ororis suffundens, pustulas, & vesicas an-
guosas, in cute proruimpere facit. Ita nam-
que à Pharmacia perperam celebrata, mala
repe irgentia sequuntur. Nec enim de nihilo
est quod vulgus adeo pertimescat, si-
quando medicamen minus operetur, ne vi-

rulentia exinde contracta, & derelicta, post
quam diu in corpore delituit, tandem ali
quando affectus malignos produceret :
tali namque occasione interdum pathema
Historia ta quasi Leprosa excitantur. Non ita prider
notabili Oxoniensis cuiusdam filiis duobus, cu
estendū- pulvis Catharticus (ac uti videbatur Mer
curialis) ab Empirico exhibitus fuerat; unu
eorum spatio 48. horarum centies ad mini
mum, cum terminibus, & magna spirituum
fatiscentia purgabatur : Interim alter ætat
paulo major nullam habuit sedem, verum
intra paucos dies capilli ejus decidebant, un
gues nigricabant : insuper & brevi poste
pustulæ aquosæ in toto corpore erumpe
bant, quibus continue in scabiem crustosan
induratis, & subinde deciduis, statim nova
repullulabant : cuiusmodi affectus, ob san
guinis cras in summe vitiataam, & quasi ve
nenataam, nullis remediis cedens, supra bien
nium, antequam perfecte sanari potuit, mi
sellum istum gravissime exercebat. Nec tan
tum à Mercurialibus, sed ab aliis interdum
Catharticis, è Vegetabilium familia de
sumptis, massa sanguinea ita depravatur, u
non nisi longo tempore restituiri aut renova
ri possit. Adeo non imminero proflus ca
lumniatur Helmontius, dicens pharmaca Ca
thartica non semper aut solummodo hu
mores in corpore prius existentes educere, sed
potentia sua corruptiva depravatos efficere

*Purga
tio-* 3. Purgationis Electivæ error altiore
tio- adhuc radices egit, ex eo, quod liquida pe
alvyn

alvum excreta , cum interdum colores suos *Elettif*-
a Pharmaco mutuata sint , falso creduntur , *va error* .
Bilioſa aut Melancholica prius existentia , *unde ce-*
ſorsim ab aliis humoribus educi. Nihil uſi- *put.*
tatiuſ quam à Rhabarb. Aloë , rad. Curcu-
mæ , & quibusdam aliis medicinalibus af-
ſumptis , ſicut Urinas , ita & Sedes flavedine
tingi : pariter iuſtio Sennæ , Cathartica
etiam quibus chalybeata , aut vitriolica adimi-
ſcentur , alvi ſæcſ quas evacuant , atiedine
inficiunt. Porro diuersimoda corporis con-
ſtitutio , ac humorum crasis , diuersas ex-
crementorum apparentias producit. Quippe
cum in his vasa Choledocha Bileurgeant ,
in illis ſales vitrioli ci tinetur Atratae paren-
tes in primis viis ſtabulentur , inque aliis
propter malam vietus rationem Serositates
pluriuſæ in toto corpore aggerantur: prop-
terea cum ejusmodi ſedes à quocunque
Pharmaco ſequerentur , ſi contigerit illos
humores à Cholagogi vu'go dicto , iſtos à
melanagogi , atque hos ab hydragogo pur-
gari , tales à Medicamento elective excerti
perhibentur. Quod igitur ſpectat ad dele-
tum in Purgantibus habendum , licet decan-
tae iſlæ medicaminum , ſucco huic , aut illi
appropriatorum classes , minime arrideant ;
attamen non quælibet Cathartica in qui-
busvis caſibus indifferenter uſurpanda cen-
ſemus ; quin vero prudentis medici judicio ,
ac diſcrimine sagaci opus eſt , ut juxta pa-
tientium vires , temperamentum , viſcera om-
nibz & tenorem , tolerantiam , conſuetudi-
nem ,

nem, & imaginationem ; quinimo juxta morbi naturam, tempus, & conditionem purgatio levior aut fortior, è calidis aut temperatis, blandis aut acrioribus, in substantia solida aut liquida, aut alia alterius cujusdam generis aut formulæ instituatur.

Humorū præparatio. Antiquiores Medici, quibus etiam Neorū præterici plures astipulantur, uti Purgationes paratio electivam, ita humorum præparationem ^{mem ad} isti præviam, & quasi necessariam statuerunt : Quapropter in libris practicis quotidianem Pharmacia Cathartica prescribitur, ex inc

non necessaria. re solenni, & quadam quasi pompa, præparantium cuilibet humori destinatorum series longa proponitur : quorum usus tandem si speciosus adinodum, minime utili videtur ; quia tales humores revera non exi

Qualis apparatus ad Catharticam re quiritur. stunt, prout alibi clare ostendimus. At vero cum purgatio non omni tempore, nec in qualibet corporis conditione conveniat, ac eam rite peragendam, tuin opportunitas tum Apparatus quidam requiritur ; atque ultraque hæc, & Primas Vias, & Massam Sanguineam respiciunt.

I. Respietum stomachi. Quoad prius, si quando Stomachus a phlegmatis viscosi faburra aggravatur, aubilis turgidæ æstuatione molestatur, cathartis siccissime aut frustra aut perperam celebratur, nisi prius contenta istæc aut Vomitorio exhibito evertantur, aut illo in aggravia-
tio & effervescentia Digestivis emendentur

Quod vero ad Sanguinem spectat, Purga-
tio saepè intempestiva, quandoque item in
con-

congrua est, atque in neutro horum casu,
Præparantia vulgo, sed tantum Alterantia
conveniunt: Quippe non humores isti ima- 2. *Pur-*
ginarii versus Evacuationem disponendi *spelli*
sunt, verum ipse Sanguis vel à statu turbido, *jangu-*
& confuso ad Sedatum: vel à debilitate aut
Dyscrasia, ad vigorem, & æquabile tempe-
ramentum reduci debet. Dum sanguis fe-
biliter æstuans in mixtione sua perturbatur
Cathartis semper nocua deprehenditur;
ideoque ab Hippocrate, & veteribus dam-
natur: nec minus dum massâ ejus languida
& debilis, ad fermentationem debitam haud
assurgit, pharmacia ista interdicatur. Ponno
cum sanguis supra modum biliosus, aut a-
quosus existit, vel in Coagulationes aut Fu-
siones nimis inclinatur, purgantia ut pluri-
mum, ejusmodi deliquia, aut depravatio-
nem ejus non submovent, verum saepius
adaugent: Quin potius in ipsis casibus reme-
dia Alterantia indicantur, quæ nempe Sa-
lium, Sulphuris, ac Seri separationes, aut
combinationes iniquas destuant, aliasque
enormitates eorum tollant: Super his me-
dicamentis pharmaciæ Catharticæ aut præ-
viis, aut, quod saepenumero satius est, vicem
ejus supplementibus, viz. Digestivis, & Alte-
rantibus inferius speciatim dicetur.

Circa Medicinæ Purgantis Theoriam, *Cathar-*
haud multa amplius dicenda occurrent: nisi
quod siquidem (uti è prædictis liquet) Ca-*tici fa-*
thartica tum Spiritus fibrarum splanchni-*cultas*
carum incolas, sc. hos in Scensiones mole-*sive vir-*
F 4 *tus au-*
stas, *plex ir-*

titativa stas proindeque alios in Contractiones ex
 & fer- crierias irritant, tum insuper humores &
 mentati sanguinem fermentant, inque varias fusio-
 nes & partium secretiones cogunt; inqui-
 rendum restat, à cujusmodi particulis si-
 Elementaribus, sive Secundariis, ac (ut it:
A cu-
jusmodi loquar.) Qualitativis, utraque ista virtus tut-
paricu- linitativa, tum Fermentativa dependeat. Su-
la ele- per his in Genere adverimus, quod poste:
menta- instantiis confirmabitur, vim Irritativam ii-
ribus u- visceribus exercit solitam, & cuius instincti
ntraque Spasini Cathartici accidentur, nequaquam
depen- Medicamenti principiis, aut particulis Spir-
deat. tuosis, Aquosis aut Terrestribus procedere
Irrita- nedum à Salinis aut Sulphureis unquam so-
tivam litariis, sed ab iisdem semper combinatis
procedit cumque aliis interdum adjunctis ex oriri-
à spiri- tu, aqua, Quamvis enim Sal, & Sulphur præcipua Ir-
tu, aqua, ritationis Catharticae instrumenta sunt,
ter- ria.
Nec à neutrum tamen ex iis simplex visceribus a-
Sal aut deo infestum esse solet, ut fibras motrices
Sulphur- in spasmos excretorios concitet; illa simul
re soli- conjuncta, se mutuo exaltant & in aculeos
taris, adigunt; quinimo crasiti corpori nostro ini-
Sed ab micam, & proiussus indomabilem acquirunt.
bis simu- Tinctura Antimonii, item Cerussa ejus sto-
laria; macho nullam molestiam inferunt, sed po-
 tius grata, & Cardiaca existunt. Attamen
 Crocus metallorum, Stibium, Butyrum
 Antimonii, aliaque ex Sulphure, & Sale
 conjugatis præparata, in Emetica aut Ca-
 thartica maxime Elateria evadunt. Pariter
 alibi adverimus particulas Sulphureas &
 Salinas

Salinas ab invicem separatas, & solitarias, & odoris, & saporis satis grati existere, eas vero intime commistas, mox fætorem, & ranciditatem contrahere.

Quod vero ad Fermentationem Cathartica-
m spectat, non ita plane constat utrum
eadem proflus particulae, quæ spiritus in
Spasmos excretorios irritant, etiam sanguinem
fundunt, inque partes secedere faciunt,
proinde ut recrementa ejus ex Arteriarum
osculis in cavitates viscerum exspuant.
Profecto sanguinis, quemadmodum & lac,
fere tantum ab Acidis fundi, inque serositatis
præcipitari solet; prout infra per experi-
menta, & rationes fusè declarabitur. Sales
Alchali, Fixus & Volatilis, immo & Nitro-
sus, sanguinis mixtionem minime dissolvunt,
quin potius integrum servant, & soluta-
re restituunt; pariter & spiritus vini, alia-
que purissime sulphurea: at vero tantum ab
est Acida catharsin promovere, ut à nihilo
magis pharmacorum vis purgans infringatur,
aut penitus tollatur.

Itaque de purgantibus ut examine per
sensum factò judicium feramus, verisimili-
mum videtur, ea (liquidem sapore plerum-
que acri, & non nihil pungitivo prædicta sint)
una cum Sulphure, Sale quodam volatili, &
acri, (qui in fortioribus quodammodo septi-
cus est) imbui; atque tales eorum parti-
culas Sulphureo-salinas non Acidorum,
aliorumve Salium Præcipitatoriorum ritu
cruorum fundere, quatenus ejus partes qua-

*Virtus
formen-
tarva d
e cuiusmo-
di parti-
culis
pendeat.)*

dam magis intime & amice dum amplexantur, ab aliis consociis diripiunt, & sibi met devinciunt; verum è contra particulae Catharticæ toti massæ sanguineæ, cum etisque ejus particulis incongruae, simulque imminicibiles, & indomabiles cum sint, confusione sua eas omnes exagitant, inque effervescentiam expurgativam concitant, quæ ad scito mox cordis pulsu citationi, non prius sedatur, quam corpuscula quæque heterogenea foras eliminantur, expulsis una serosi Humoris quo miscentur portione quadam, aliisque interdum sanguinis recrementis.

*Medicamen*i**
vis Ca-
thartica
à sel-
phure cū
sale vo-
latili &
quodā-
modo
sepisca.

Massa sanguinea Cathartici fortioris particulis infecta simili ritu effervescit, quemadmodum vina generosa ab heterogeneis dolio injectis, propter incongrui istius exclusionem de novo fermentescere prohibentur, adeoque interdum intra cadum ebullire persistunt, donec aut vas disrumpitur, aut crasis illorum penitus vitiatur. Hoc autem non ita frequenter liquori sanguineo contingit; quoniam ex Arteriis passim ubique, & p̄iesertim paulo apertius in cavitates interlinorum dehiscentibus, tum incongruae Cathartici particulae, tum aliæ cruxis ab iis vitiatae, & secretae facile ejiciuntur. Quamquam, & purgantia interdum vehementiora sanguinis temperamentum valde pervertunt, & quasi venenant. Enimvero istorum nonnulla plane septica, & corruptiva pari modo per diarrhaem operantur, ac Cantharides per diuresin; nempe laticea

Cathar-
tica for-
tiora per
sedem,
quemad-
modum

ticem sanguineum ex parte liquant ac cor- ^{tant ha-}
rumpunt, dein liquamina ejus cum medica- ^{ride: per}
menti particulis rejectis pre acrimonia sua ^{: rin:}
partes quas pertranscunt plurimum irritant, ^{per in-}
& sepe corrodunt. Quapropter, quibus ^{nr.}
sanitas aut longevitas cuiæ sunt, Empi-
ricos, pharmacia fere tantum Mercuriali aut
Elateria utentes, cane pejus & angue devi-
tent.

Sectio III. Cap. II.

*Catharticorum Species, Formulae, & compo-
sitionum quarundam Ätiologie.*

CAtharticorum classi Mineralia haud ^{Cathar-}
multum contribuunt; et si vomitoria, ^{tica vix}
& diaphoretica magis celebria ex eo po- ^{nlla è}
tissimum penu sumantur: verum purgantia, ^{minera-}
cum mediae virtutis, & diversæ operatio- ^{libus.}
nis sint, ex impuris istis, & duoribus con-
cretis formari nequeunt. Nam si vis Elate-
ria, ut ut correctissima, velut aculeus aliquan-
tenus in mixto relinquatur, quicquid ini-
tiationis in ventriculo exinde procedit, vomi-
tionem inducit; sin ista penitus eximatur *Ex eo*
nulla excretio in visceribus cibbitur, sed ^{penus.} E-
propter salis Alchali reliquias quasdam, vis ^{metica,}
omnis in Diaphoresin cedet. Enimvero ^{& Dia-}
pharmacæ Emetica ejusmodi videntur esse, ^{phoresi-}
quæ cum nullo modo in ventriculo subigi, ^{ca praci-}
& domari possint, atque particulis acrioribus ^{muntur.}
ceu velut aculeatis, nempe Sulphureo, sali-
nis preedita sint, fibras stomachicas, quo il-

Distrib- linc via brevissima sc. per vomitum è vesti-
minus t- gio exterminentur, in spasmos violenter,
stius ra- excretorios cident : è contra Diaphoretici-
tio in- ca quamvis subigi, & domari nequeant, si-
quiri- quidem vero stimuli sive aculeis ademptis,
zur. particulæ eorum in minutias velut globu-
 lares & acerum expertes constringantur,
 stomachum minime irritant, in massam ve-
 ro sanguineam transeuntes, eam utpote Im-
 miscibiles & indomitæ fermentant, inque
 effervescentiam universalem, qua una cum
 seroso latice, aliisque crux oris recrementis e-
 vaporent, concitant. Purgantia autem,
 particulis incongruis, sed hebetioribus, &
 debilioribus praedita, fibras stomachicas nec
 statim, nec vehementer irritant ; attamen
 postquam has paulo altius subierint, primo
 tensionem molestam cident, dein, ut, quod
 molestum est, sine perturbatione magna fo-
 ras ejicient, motus excretorios solitos, & or-
 dinarios, sc. per ductus intestinales augeri, &
 multiplicari faciunt.

E mine- At vero è mineralibus nonnulla, uti Mer-
ralibus curius dulcis, lapis Lazulus, Armenus, &
purgan- quædam alia, tametsi impropre Catharticis
tia qua- accenseantur, sunt enim operationis minus
dam mi- fidæ aut certæ, proinde ut rarius per se in fi-
nus pro- nem istum usurpentur : cum aliis vero pur-
prie ita gantibus non sine fructu exhibentur.

Ad vegetabilia autem descendentes, cam-
 pum hic latum & Catharticis constitutum
 ingredimur: quæcum multiplicita fuerint, va-
 riis modis recenseri, & distribui solent; sc. in
 mitio-

mitiora, mediocria, & vehementia ; item in
holagogia, melanagogia, phlegmagoga, &
hydrogoga : porro in ~~cængæcænæ~~, mino-
tativa, & eradicativa. Non est ut singulis *E. vege-*
hisce tribubus insistamus, verum ad tria tan-
um genera totam supellestilem Catharti-
cam reducemus ; sc. primo in loco habean-
tur, quæ in visceribus irritationem non nisi
eviorem, inque sanguine & humoribus fer-
mentationem tantummodo mitem præ-
stant : cujus generis sunt Violæ, Cassia,
Tamarindi, Rosa, Rhabarbarum, Senna,
Myrobalani, Epithymum, Carthamus, Aga-
ricus, Aloë, & similia. Secundo, quæ tum in
visceribus vellicationem, tum in humoribus
effervescentiam paulo fortius cident; proinde
ut in his perturbationes magnæ, & inter-
dum febriles : inque illis spasimi cum tormi-
nibus, etsi non inmanes, excitentur : in
quo censu ponuntur, Scammonium, Tur-
bith, Hermodactyli, Mechoaca, Jalapium,
Ebulus, Sambucus Opopanax, Sagapenum.
Ultimo constituuntur, quæ ventriculum &
intestina atrociter vellicant, & lancinant,
quinimo sanguinem aliosque humores vi
quadam septica plurimum exagitant, fun-
dunt, inque mixtione solvunt : talia sunt
Helleborus, Elaterium, Soldanella, Eu-
phorbium, Esula, Colocynthis, &c.

Vegetabilia non, uti mineralia, ad com-
pages suas rescrandas, longâ p:æparatione
semper opus habent: hæc enim sèpius, dum *Cathar-*
tica ve-
mixtio integra est, (secus ac de illis annota-
prapa-
vimus)

*ratione
chymica
non mal-
tum e-
genit.*

vimus) fortius operantur. Nam quorum virtus in systasi subtili, & fugaci consistit, haud magna *iyzopnōd* & apparatu chymico in Extracta, Magisteria, aut quintas Essentias reduci debent : quin plurima illorum, ut Rhabarbarum, Manna, Classia, Senna, Myrobalani, &c. in pilulas aut pulveres redacta, aut liquore idoneo infusa, aut decocta, & melius, & facilius operantur; quæ, si nimio artificio vexentur, vim purgatricem aut penitus amittunt, aut pigrè eam, & cum molestia exercent. Usitatum est ad eliciendas vegetabilium tinturas, liquorem, cui infundantur, Tartari vel Absynthii salibus imprægnare ; ita namque saturatum colorem cito adipiscitur. Etsi morem hunc non improbo, quatenus sales herbarum fixi cum succis acidis ventriculi & intestinorum effervescent ; attamen dolum in eo latenter detegere licet : quippe tinturam istam saturatam sales non eliciunt, sed apparet faciunt. Nam Rhabarbari, Sennæ, tartari ad aut aliis vegetabilis infusioni jam factæ, tinturae & colatae, si salem Tartari addideris, illico purgans ex- tintura, sive color ejus multo saturatior evadet : cuius ratio est, quod particulae salino tractio- fixæ obtusæ ad modum liquoris poros inser- nem quid ciunt, proinde ut lucis radii inter transuen- consert. dum plurimum refringantur : quapropter tintura quævis, ob salem Tartari saturatior facta, ab infuso spiritu Vitrioli, cuius particulae sunt aculeatæ, sine materie cujusvis præcipitatione, mox clarior & tenuior evadet.

At

At vero Catharticorum vegetabilium nonnulla etiam præparatione chymica commendantur: nam, è quibus Sale ac Sulphure esertis, particulae activæ & benignæ à reliquis hebetioribus & malignis secerni, inque extracta resinosa, aut alijs generis compendiosa redigi possint; certe bono cum fructu horum Analysis, & nova synthesis instituantur. Quamobrem, pro Catharticis quibusdam tute præparandis, cum spiritu vini partem sulphuream & aliquotam salinam extractum; uti in magisteriis resinosis Jalapiæ; Scammonii, Mechoacæ, &c. Propter alia, menstruis salinis, sc. Aceto destillato, aut Aquis cum spiritu Vitrioli, vel sale Tartari exacuatis, utimur: idque sub duplii respectu; nimirum, vel ut particulis activis à materia terrestri separatis, pharmacum in minorc mole, & forma elegantiore componatur; vel ut mixti qualitates efferae quæque, aut virulentæ, eximi, aut domari possint.

Infiniti res operis ac tædii efficiuntur, Cathartica hic omnia simplicia, eorumque Præparations, Dispensations, & Doses singulatim recensere: Quod ad propositum nostrum satis est, cum medicamentorum purgantium compositiones præcipuae sunt Potiones, Pulveres, Boli, Electuaria, Morsuli siue Tabulæ, atque Cervisiæ, aut Vina Medicata; singulorum ex his, Formulas quasdam selectiores, easque triplicis generis, juxta quod pharaci operatio, lenis, mediocre, aut fortis

Apparatus
chymicus pro
extractis
resinous
& salinius per
quam
milit.

Purgantium
formula
præcipue
notantur.

fortis esse debet, subjiciemus; quibus addentur quarto purgantium facile parabilium Recepta pro pauperibus.

Potiones

lenes.

I. Potiones lenes.

R. Rhabarb. incisi Drachm. iiij. Sant. Citr. Drachm. ss. salis Tartari Scrup. j. in' unde frigide per noctem in aq. Cichorei, & vini albi Unc. ii. ss. colatura clara Unc. iii. adde syrupi Cichorei cum Rhabarb. Unc. ss. aq. Cinnam. Drach. ij. f. potio.

Medio-

ores.

2. Mediocres.

R. Senna opt. Drachm. iiiij. Rhabarb. Agarici rochis. ana. Drach. j. ss. Sant. Citr. Scrup. ij. salis Tartari Drachm. ss. Sem. Coriand. Drachm. j. iii, und. clause, & calide in vini albi & aq. sot. ana Unc. iij. per noctem: colatura Unc. iiiij. adde syrupi de pomis purg. Unc. j. aq. Mirab. Drachm. ij. f. potio. Vel **R** decoct. Sen. Gereon. Unc. iiii. syrupi Rosarum solut. Unc. j. cremoris Tartari Drach. ss. Aq. Cinnam. Drachm. ij. f. potio.

R. Senna opt. Cassiae fist. Tamarind. ana. Unc. ss. sem. Coriand. Drachm. ij. coq. in aq. font. Unc. x. ad tertia part. consumt. colatura claris. cum albumine ovi addendo syr. de pomis Unc. j. f. potio.

Fortes.

3. Fortes.

R. Decocti Sen. Gereonis (cum additio-
ne jibrar. Hellebori nigri, & Agarici ana
Drachm. j. ss.) Unc. vij. Syrupi rosar. solut.
vel

vel flor. Persic. Unc. j. Aq. Mirab. Drachm. ij.
vel.

R Sen. opt. Unc. ss. fibr. Helleb. nigr. Tur-
bitb. ann. i Drach. jj. Sant. Cistr. Drachm. j sem.
Coriand. Drachm. j. ss. salu Tartari Drachm.
ss. f. infusio clausa, & calida in vini albi Unc.
viii. per noctem; colatura clara Unc. v. adde
electuaris è succo rosar. Drachm. iiiij. syr. è spi-
na Cathartica Drachm. vij. Aq. Cinnam.
Drachm. iiij. f. pot. io.

4. Potiones facile parabiles pro pauperibus. Facile

R Lini Cathartici M. j. Sem. saeniculi parabi-
dulais Drachm. ii. coquuntur in aq. font. q.s. tes.
ad Unc. vi. addendo vni albi Unc. ii. f. po-
tio. Eodem modo parentur haustiss Cathartis-
cus è flor. rosar. Damasceni stem ex foliis Ma-
li Persici, nec non ex radicibus Eupatorii A-
vicennae.

II. Pilulae. Primo operationis facilioris.

2. Pilulae lenes.

R Pil. stomach. cum Gum. Scr. j. ad
Drach. ss. Tart. vitriolat. Gr. iiij. balsami Peru.
q.s. f. pil. iiiij. vel iiiij. Eodem modo parentur ex
massa pil. Ruffii, Mastich. de Succino, stem
ext. acti nost. solut. cuius descriptio habeatur
in Tractatu de Scorbuto.

2. Mediocres.

Mediocres.

R Pil. stomach. cum Gum. Drach. ss. resina,
Ialap. Gr. iiiij. ad x. Tartari Vetriol. Gr. v. Am-
moniaci solut. q.s. f. pil. iiiij. Eodem modo paren-
tur ex massa pil. de succino. Tart. Quercetan.
Item

138 *Cathartico. species & Formula.*

Item loco resūn. Lalap. subdatur scammonia
sulph. Gr. vi. ad xii. vel resūn. Scam. Gr. viii. ad
xiv. Vcl Rx Pil. stem. cum Gum. ana Scrup. j.
resūn. Lalap. Gr. vj. ad xij. balsam. Peru q.s.f.
psl. iiiij.

Fortio-
res.

3. Fortiores.

Rx Pil. Rudis. Drachm. ss. resūn. Lalap.
Gr. viii. ad xij. balsam. Peru q.s.f. pil. iiiij. su-
mend. cum regimine. Simili rītu parentur ex
massa pil. coch. de sagapeno.

Rx Pil. ex duobus. Scrup. j. ad Drach. ss.
Calamelanos Scrup. j. s. pil. iiiij. sumend. cum
regimine.

*Facile
parabi-
lis.*

4. Facile parabiles & pretii minoris.

Rx Pul. Lalapii select. Drachm. ii. Dia-
gridis Drachm. j. Caryoph. Zinzib. ana
Scrup. j. Ammonac. solut. q.s.f. massa, doſis
Drachm. ss.

Rx Pil Chochiar. Drach. ss. ad Scr. ii. f.
pil. iiiij.

III. Pul-
veres
mitio-
res.

III. Pulveres. Primò Mitiores.

Rx Rhabarb. pul. Drach. ss. salis absynt.
Scr. is. caryophyll. Gr. ii. f. pul. detur in cochl.
j. aq. Cinnam. tenuioris, vel in haustu
brodii.

Rx Pul. Sen. compos. majoris Drachm. ss.
ad Drachm. j. detur in haustu liquoris pefſer.

Rx Pul. Folior. Sen. Scrup. j. Calamel. Gr.
xvij. Sant. citr. Scr. ss. f. pul. detur in cochl.
panatella.

z. Me-

2. Mediocres.

Medio-

Rx. Pul. Diasen. Drach.j. Cremoris Tart. ^{eris.}

Sci. i.f. pul. detur in haustu brodii.

Rx Resin. Lalap. Gr.x. Calamel. Scr.j. Caryoph. Gr.vj.f. pul. similiter sumend.

Rx Specier. Diasurbith cum Rhabarb.
Drach.ss. ad Drach.j. Cremoris Tart. Sci.j. ad
Drach.ss.

3. Foetiores.

3. Foet.

Rx. Turbith, Hermodact. ana Drach. iii. tiores.
Diagr. Drachm.j. Zinzib. Scr.j.f. pul. Dosis
Drachm.ss. ad Drachm.j.

Rx Pul. Cornachini Drach.j. Eodem modo aerupul. Hermodactyl.compos.item pulv.
hydrioticus Riverii.

4. Viles, & facile parabiles.

Facile

Rx Pul. rad. Lalap. select. Drachm.j. Zinzib. Scrup. j. detur in haustu vini albi. Pariter pul. radicum Meconiae, item folior. Sen. ad Drachm. j. in quolibet liquore sumantur.

IV. Boli & Electuaria. Primo quoque mitius
operatorum.

IV. Boli
& Ele-
ctuaria.

Rx Electuar. Lenitivi Unc. ss. Crem.
Tart. Drach.ss. Syrup. rosar. q.s.f. Bolus.

Rx Cassiae recent. Unc. ss. pul. Rhab.
Drach.ss. Crem. Tart. Scrup.j. Syrup. rosar.
q.s.f. Bolus.

2. Me-

Medio-
criter.

2. Mediocriter.

R Elect. lenit. Scrup. ss. Crem. Tart.
Drach. ss. resin. Lalap Gr. vij. Syrup. rosar. q. s. f.
Bolus.

R Elect. Diaphænici Scrup. ss. pul. Her-
modict. compos. Drach. ss. Syrup. Sambuc. q.
s. f. *Bolus.*

Fortio-
res.

3. Fortiter.

R Elect. è succo Rosar Unc. ss. resin. Ia-
lap. Gr. x. Crem. Tart. Drach. ss. Syr. Sambu.
q. s. f. *Bolus.*

Electuaria componuntur ex iisdem in
majore quantitate compositis, addendo con-
ser. ros. damasc. vel flor. Persicor. dosis q. nucis
castanea sumend. mane primo quot idie, vel bis
aut ter in septimana.

Facile
parabi-
lis.

4. Boli & Electuaria facile parabilia.

R Pul. rad. Lalap. Unc. j. Mechoaca Unc.
ss. Zinzib. Drach. ij. Carioph. Drach. j. Crem.
Tart. Drach. iii. salis absynt. Drach. j. Saccha-
ri Unc. ii. Syrup. ros. solut. q. s. f. Elect. dosis. q.
nucis juglandis.

Coniectio solutiva, & passula Laxantes,
Diaprunum, Sylvii, Praxeos Medicae
pag. 30.

V. Mor-
suli sive
Tabulae.V. Morsuli sive Tabulæ, operatio-
nis mediocris.

R Pul. Mechoaca, Turbita gummosi, a-
na Unc. sc. Scam. sulphurati Drach. ij. resin.
Lalap.

Jalap. Drach. j. *Sant.* citr. Drach. j. *Crem.*
Tart. Drach. ij. *conser.* *violacea* Unc. j. *sac-*
chari in aq. *refoijnt.* & ad *Tabular.* coct.
Lib. j. f. a. f. *Tabula pond.* Drach. j. *dosis*
j. vel ij. Tabula purg. *Sylvii Praxeos Medicea*
pag. 28.

VI. Vina & Cervisiae medicatæ, sive pur-

gantes mediocres.

R *Folior.* *Sen.* *Unc* j. ss. *Turbith.* *Mechoa-*
ca, ana Drach. vij. *fibr.* *Helleb.* *nigr.* Drach. iiij.
Cubeb. *rad.* *Galang.* *Cinnam.* *acutis*, *ana*
Drach. ij. *ponantur in vitro capaci cum vini*
Rhenani *Lib.* iiij. *salis* *Tart.* *Diach.* j. ss. *stent*
frigide & *clause per 6. dses, adde sacch.* *can-*
dis *Unc.* iiij. & *trajice per manicam Hippo-*
dosis *Unc.* iiij. *vel iiij.*

R *Folior.* *Sen.* *Unc.* iiij. *rad. polypod. qu.*
Lapathi acuti præpar. *ana* *Unc.* ij. *Turbith.*
Mechoaca, *ana* *Unc.* j. ss. *Epithymi,* *Sant.*
citr. *ana* *Unc.* j. sem. *Coriand.* *Unc.* j. ss. *incis.*
& *conus.* *paretur.* f. art. *sacculus pro iiij.*
congis Cervisiae. *Dosis* *Unc.* xij. *ad Lib.* j.
omni mane quotidie, vel bis aut ter in sepi-
mata.

Præparationum quarundam chymica-
rum Aetiologiarum.

Mercurius dulcis.

R *Mercurii sublimat.* *corrosovi* *Unc.* vi. *rum an-*
Argeri vivi optime purgati *Unc.* iiij. ss. *simul cu-*
terant. *in mortario vitreo ad perfectam mix-*
tionem, *dein sublimentur in furno arenae igne*
gra-

gradatim ad summum aucto, per horas xij. repetatur sublimatio semel, iterumque, addendo Mercurium, qui inter sublimandum crudus evasit: denum materies perfecte sublimata, pura, & albicans, recrémentis rejec-ctis colligatur, & usus servetur. Dosis Gr. xv. ad xxx. per se, vel cum Catharticis adjectis, qua Mercurium sine periculo salivationis per sedem ciso perducant.

Mercurius sublimatus corrosivus, ex quo dulcis afficitur.

Mercu-
rins su-
blima-
tus cor- **R** *Vitrioli calcinati Lib. j. salis Marini*
rosivus. calcinat. nitro opt. ana Lib. ss. Mercurii pur-
gati Lib. j. terantur in mortario vitro, aut
ligeo ad perfectam mixtionem, addendo
parum Aq. fortis, aut sp. aceti. sublimentur
in furvo arena, igne per gradus ad summum
aucto; repetatur labor, si opus fuerit, ut mate-
ries ad latera vasis sublimata colorem ni-
veum acquirat. Hoc opus multo facilius pro-
cedet si argentum vivum dissolvatur in aq.
forti ex predictis mineralibus destillata,
dein materies, humiditate abstracta, subli-
metur igne intensò.

Utrius-
que Ä-
tiologia. Quod vero ad medicamenti praedicti Ä-
tiologiam spectat, impiūmis de sublimato conosivo satis obvium est, Mercurium à sa-
libus (sive in ipsis mineralibus, sive in aqua
forti illi scatent) dissolvi: cumque ipsis velut
coagulatum, vi ignis in sublime ferri: Porro
ab iisdem salibus, salinas Mercurii particulas
congelantibus, cæterasque intra poros
suos

suos occulentibus, colorem velut niveum produci; simulque ob corundem salium superficieulas summe aculeatas, vim corrosivam subnasci. Dein quod sublimatione post argentum vivum in æquali serè quantitate adjectum & incorporatum repetita, acredò ista tollatur; ratio est quod aculei salini à particulis mercuij alibus copia auctis, & iisdem ubique accrescentibus adeo obtunduntur, & restringuntur, ut fibras sensiles minime uti prius fodiunt, aut lancinent: insuper hujus sublimati in mortario triti pulvis ob Mercurii quodammodo emergentis copiam flavescit. Quod autem Præcipitatum commune, in quo particulae mercuriales salinis congelatis præpollent, summe corrosivum existit, ratio est, quoniam ignis corpuscula particulas quasque minerales exacuant, in quantum mulcimina quæque abigunt, iisque ipsis summe pungentibus accrescunt.

2. Resina Jalapii.

*Resina
Jalapiti.*

Rad. *Jalap. ponderos. nigr.* & splend. crassiscula contus. Lib. i. fl. vini Lib. iiij. digerantur clause & calide per duos vel tres dies, dein spiritus tinctus in cucurbitam vitream effusus ad quartæ partis remanentiam avocetur, cui cum aq. frigida instillatur, Resina ad vasiss fundum præcipitabitur, qua à sordibus abluta, & exsiccata servetur ad usum. Pul. ejus dosis Gr. vij. ad xij. vel xiv.

In hac præparatione, sp. vini extrahit *Præpa-*
sul.

*ratiōnis
Etiologiae.*

sulphureas istius concreti particulas, coquere facilius, in quantum haec prius ex se separatae & simul collectae in mixto fuerunt; prout ex venis resinosis, & splendentibus colligere datur. Dum pars sulphurea extrahitur, aliquota etiam salina conjuncta videtur; quamobrem resina haec graveolens & sapore acris fortiter purgat, & facile inflammabilis existit. Hoc in minore quantitate & fortius, quam ipsum et mixtum integrum, operatur; in quantum particule omnes activae, hebetioribus amotis simul concrescunt.

*Resina
Scam-
monii.*

3. Resina Scammonii.

Hæc simili ritu ac resin. Jalap. paratur; verum in isto medicamine in quantum particulae salinæ inter dissolvendum complures evadunt, nec in resina cum Sulphureis simul omnes colliguntur, operatio ejus mitior & debilior est quam totius mixti. Quamvis enim Sulphuris copia ingens Scammonio insit, à particulis tamen salinis operatio ejus plurimum dependet: quapropter dum pulvis ejus à sulphure accenso fumigatur, vis purgans multum infringitur: quatenus sales acidi cum fumo emissi concreti istius particulas aliudmodi salinas, subigunt aut figunt. Eodem apparatu uti ex Jalapio, & Scammonio, ex Tuibith, & Mechoacâ extracta resinosa conficiuntur.

4. Extractum Hellebori nigri.

Extractum

Erum

Hellebo-
ri nigri.

*R. Fibrar Hellebori nigri Lib. ss. con-
tund. groppo modo in mortario lapideo, irro-
rando cum sp. Salis opr. Drachm. iii. dein Ma-
tracio inditis affunde sp. vini tenuoris cum
sale Tartari ad flavedinem impragnati Lib.
iii. addendo ligni Aloës & Caryophyllor. con-
cus. ana Drachm. ii. digerantur clausæ, &
calide in arena per dies tres vel quatuor: li-
quor totus filtretur, & leni Balnei calore a-
vocetur ad consistentiam extracti. Dosis Scr.
j. ad Drach. j.*

Pharmacum hoc, quatenus particulæ a-
ctivæ & benignæ à reliquis tum hebetiori-
bus, tum virulentis secretæ, ac insuper à
menstrui salibus magis fixatæ, & subactæ
per se in massam rediguntur, in minori
copia, & mitius quam radicum pulvis ope-
ratur; porro ob sales adjunctos, qui cum vis-
cerum & humorum corporis nostri salibus
effervescent, efficacius existit.

Hæc de medicamentis, quæ ventriculo
ingesta operationes suas fere tantum viis
maxime apertis, & quasi regiis, nempe sur-
sum aut deorsum, per Oesophagum in os,
aut per intestina versus Anum dirigunt. Re-
stant alia multiplicita, quæ utrumque quo il-
la tendunt tramitem destinantia, actiones
suas in sanguinem, & sistema nervosum
cum vario respectu ad Cor, Cerebrū, Renes,
aliaque viscera, aut totius corporis habitum
exercent. De quibus demum methodice di-

cemus, postquam de Hypercatharoseos remedio, & speciatim Dysenteria Londinensis nonnulla subjecerimus.

Sectio III. Cap. III.

De Hypercatharoseos remedio, sive de Medicamentis purgatorum nimirum, aut Diarrhaam fistulentibus. Item de Dysenteri. Londinensi, in cuius Theoriam, & The rapiam inquiritur.

Circa Purgationem haud minus quam Vomitionem rite ordinandam, freni que ac calcatibus opus est. Quemadmodum enim medicamenta Cathartica ad alvum lubricandam, aut copiosius dejiciendam necessarii interdum sunt usus, ita, si Evacuatio istae immoderata, aut non facile tolerabilis fuerit, remedia opposita seu Diarrhaeæ aut affectus Dysenterici Antidota indicantur. Quo ritu, & quibus afficiendi modis, Purgantia operationes suas perficiunt, item ob quas præterea causas, & occasionses Catharses spontaneæ frequenter eveniunt, in superioribus ostensum est. Præsentis negotii erit in quibusque his casibus, nempe tum in Hypercatharsi Medicamentosa, tum in Diarrhaeæ, & pathematis Dysentericis, Medendi rationes una cum selectis remediorum formulis proponere.

Hyper-
cathar-
Medicamentum Purgans aut qualitate, aut quantitate improportionatum, fortius, & diu-

& diutius operatur, & quatenus fibras nervos *me-*
veas nimirum irritando, spiritus animales in *dicame-*
excandescientias non facile sedandas adigit, *to/æ ra-*
& quatenus sanguinem, & humores fu-^{110.}
dit, & quasi liquat; proinde ut liquamina
eorum in viscerum cavitates deposita ir-
ritationes excretorias adhuc majores fa-
ciant.

Methodus Therapeutica, Hypercatar-
acos tum præcautionem, tum curationem
respicit. Quoad prius ante pharmaciam in
operatione ejus, & post eam, consideratio-
ne, & cautela opus est. Primo namque in- *Ejus*
primis perpendere oportet, tum corporis *præcau-*
purgandi constitutionem, robur, & con-^{110.}
suetudinem; tum medicamenti exhibendi ^{1. Ante}
naturam, dosin, operandi modum, & ef- *pharma-*
fectus ordinarios; dein, symbolis collatis,
agentis viuitem juxta patientis tolerantiam
proportionare. Secundo dum Pharmacum ^{2. In e-}
operatur, coctionis viscera, sanguis, & spi- *peratio-*
ritus animales à quavis alia perturbatione *ne ejus.*
immunia serventur. Quare hoc tempore nec
alimenta crassa, viscosa, aut copiosa, que
ventriculum molestant, ingerantur; frigo-
ris externi occursus, quo pori corporis con-
stipentur, sedulo vitetur; denique animus
placidus usque ac serenus cutis & studiis se-
verioribus vacet. Tertio Pharmaci opera- ^{3. Proj.}
tione finita, & spirituum animalium ex- *cam.*
candescentiam sedari, atque sanguinis, &
humorum effervescentiam compesci o-
portet; in quos fines medicamentum

Anodynum , aut blande hypnoticum exhibetur, juxta formulas sequentes.

P Aq. florum Paralyseos Unc. ij. *Cinnamomi hordeat.* Syrup. de Mæconio ana Unc. ss. *margarit.* Scrup. ss. s. haust. hora somni sumendus. Vel **P** conser. Ros. rub. *Visriolat.* Scrup. ii. *Diascordii* Drachm. ss. *Margarit.* Scrup. ss. *Diacod. q.s.s.* *Bolus, sumatur hora somni.*

Hyper-
cathar-
seos Cu-
tatio.

Quod si omissa aut non obstante hujusmodi cautione medicamento purgant Hypercatharsis superivenerit , illico Patiens, lecto calenti impositus , methodo sequenti tractetur Imprimis ventriculi , & totius epigastrii regioni aut Emplastrum ex Theriaca , aut fatus è decocto Absynthii Menthae, cum Aromatis in vino rubro, cum strophis lanceis calidissime intinctis, & expressis adhibetur : ore protinus assumatur aut Bolus è Theriaca Andromachi , vel solutio ejus in aq. cinnamomi facta. Porro vinum nostrum , & aq. menthae dilutum cochleatum crebra vice propinetur. Si alvi tormenta infestent. Enema ex lacte tepido , cum Theriaca dissoluta injiciatur ; interim membris exterioribus frictiones calidæ , ac interdum ligaturæ , quibus sanguis extra devocetur, & à nimia colliquatione inque viscerum cavitates effusione detineatur , admoyerentur : dein vespere , si vires constent, & pulsus satis robustus sit , aut Diacodii , aut Laudani liquidi dosis cum vehiculo idoneo sumatur.

Quod

Quod spectat ad Alias Purgationis nimicæ *Quid in*
species, quæ, sine Cathartico exhibito, prop- *Diar-*
ter varias causas, & occasiones ex oriri soli- *rhae*
tæ, medicinam postulant; dico plerasque il- *Symp-*
larum mere symptomaticas, ab aliis affecti- *tomati-*
bus pendere, earumque Therapiam *cu agen-*
dem prossus esse, ac pathematum istorum,
quorum soboles existunt. Ita siquidem in
Scoributo ac Phthisi, usitatum est laborantes
crebro ventris fluxu molestari, Methodus
medendi minime symptoma hoc, sed ægri-
tudinis primariae causam summovendam
respicit. Attamen præterea, Alvi fluor (qui
aut Diarrhea, aut Dysenteria appellari solet)
interdum per se morbus videtur; & quidem
in hac urbe Londinensi, cum hujusmodi
Affectus, fere quotannis regnare solitus, vul-
go Endemus habeatur, opportunum erit hic
loxi, in Naturam ejus, causas, & Therapiam
paulo altius inquirere.

Quamvis Dysenterie vocabulum, com- *Dysen-*
muni acceptione Alvi fluxum cruentum, *teria*
sicut Diarrhae humoralem denotet; attra- *Londi-*
men salva Etymologia, libet nomen istud *nensu*,
morbo huic Londinensi, etiam quando mi-
nime sanguinolentus est, applicare. Etenim
sæpe, & jamdudum observavi, fluxus istius,
qui ferè quotannis hic circa Autumnum in-
crebescere solitus, vulgo ventris torrina
(sive nostro Idiomate *Gripping of the Guts*)
appellatur, duas, & longe diversas esse Spe-
cies, in una sedes Aquosæ & quasi limpidæ *Dua*
cum subita virium prostratione, in altera *Species*

*ejus.**Viz.**Aqua-
sa &
Crinaria.*

cruentæ attamen tolerabiles existunt; dejectiones interiū biliosæ, aut phlegmatisæ (dum alteruter morbus graffatur) rarius eveniunt, & morbum non ita malimotis esse denotant. Quo utrique isti morbi Dysenterici, quoad rationes formales, causas, & ab invicem differentias, clare intoscant, ex re fore videtur utriusque Typos, quibusdam annis quando Endemii fuerunt, à me observatos, & tunc graphice descriptos, hic subjicere.

*Prioris
Descri-
ptio.*

Anno 1670. circa Aequinoctium Autunnale quamplurimi Dysenteiia incruenta, verum atroci admodum, & valde periculosa laborabant. Affectus, & subito, & frequenter absque manifesta occasione invadens, laborantes cum vomitu immanni & sedibus crebris, & aquosis cito in maximum debilitatem inque spirituum horrenda deliquia, & vitium omnium prostrationes redigebat. Novi plures pridie satis sanos, & valde robustos intra 12. horas morbi hujus Tyrannidi adeo miseriime dejectos, ut cum pulsu debili, & exili, sudore frigido, atque respiratione anhela, & elata, jamjam moribundi viderentur: & quidem non pauci, quibus remedia idonea aut medendi opportunitas defuerunt, ab eo cito interibant. Aegritudo hæc per mensem integrum deserviens circa Idus Octobris decrescere cœpit, & ante calendas Novembris fere in totum evanuit. Pauci eo tempore sedes cruentas, & non multi biliosas, pluimy vero & vomitus

& alvi

& alvi dejectiones aquosas & fere limpidas, & copiosas, habuerunt. Dumque intra hanc Urbem Dysenteria ista popularis adeo immaniter grassata est, ruri aut saltem ultra tria millaria fere nullus decubuit. Porro hic loci quamvis plurimi ægrotabant, morbus haud per contagium propagari, sed tantum prædispositos afficere videbatur. Nam in eadem familia cum affectis conversati, haud magis quam eorum contubernia vitantes, corripiebantur.

Pro curatione hujus morbi, nulla evacuatio juvabat, quinimo phlebotomia, vomitus, & catharsis nunquam non nocebant; verum remedia fere tantum cardiaca eaque calidissima, sc. spiritu, ac sulphure aut sale volatili abundantia, commoda fuerunt: in tantum, ut spiritus vini cum saccato parum desflagratus remedium populare, & quasi epidemicum fuerit; atque in tali dysenteria fere semper proficuum: et si in altera cruenta indifferenter usurpatum saepe noxiūm deprehenderetur. Medendi methodus, quam in plurimis fatis feliciter tunc adhibui, & in simili casu etiamnum soleo, juxta modum sequentem fuit.

R *Tberiacæ Andromachi Drach. j. vel Balus.*
Drach j. ss. sumat. in lecto superbibendo Iulapī sequentis cochl. viij. vel viij. & repeatat tertia vel quarta vel quinta quaque hora.

R *Aq. Menthae, Cinnam. hord. ana Unc. Iulapī.*
iii. *Aq. Cinnam. fort. Epidem. Theriacal.*

*ana Unc.ij. Margar. pul. Drachm.j. sacchari
crystall. Unc. ss. misce f. Iulap. Eodem tem-
pore placenta, ex plane rosto Theriaca illumi-
ta, & vino generoso aut rubro calfacto intin-
cta, ventriculo calidissime applicetur, &
subinde mutetur.*

*Opiata. Vesperis si pulsus, & respiratio sati robusta
suerint, propinetur Laudani liquidus Cydonia-
ti Gr.xx. in haustu Aq. Epidem.*

*R. Diascordii Drachm. j. Laudani li-
quid. Scrup. ss. pul. è chelis compos. Scrup. j.
Aq. Cinnam. q. s. f. Bolus sumend. hora
somni.*

*Quibus Theriaca & Mithridatium nau-
scæ sunt, aut minus congruunt, exhibeatur
dosis pulveris sequentis, aut spiritus Theria-
calis, tertia quaque hora cum Julapio.*

*Pulve-
res. R. Pul. è chelis compos. rad. contrayer.
serpentariae, Virgin. ana Drachm.j Cinnam.
rad. Tormentillæ, ana Drachm.ss. croci, coc-
cinella, ana Scr. j. f. pul. dosis Drachm.ss. ad
Scrup. ii.*

*Spiri-
tus. R. Sp. Theriacalis Armoniaci Drachm.
iii. dosis Scrup. j. cum Julapio quarta quaque
hora, vel intermediis temporibus inter doses
pulveris. Eodem modo sp. CC. vel fuliginis
exhiberi possint. Potus sit cervisia cum cru-
sta panis, macere, & Cinnam, coctis, & e-
dulcorata: aut vinum ustum, & aqua Men-
thæ dilutum. Vietus sit juscum pulli, aut
avenaceum, aut panatella cum rasuræ CC.
eboris, rad. Scorzon. &c. incoctis.*

Circa morbi hujus endemii Ætiologiam imprimis quæ causa ejus conjunctâ fuerit, dilquiramus: cujusmodi nempe humor peccans, & excernendus viscera adeo infestavit, inque spasmus excretorios cum torminibus, totius corporis perturbatione, & virium omnium subita prostratione irritaverit. Certe nullus hunc bilem, vel succum pancreaticum, aliumve quemvis intra ductus intestinales genitum putabit: nec quidem à mero sanguine (prout aliquando in febrium cuiusbus accedit) eum in viscera suffusum credimus. Quin potius (uti ex subito languore, & cita spirituum animalium concidentia, & partium omnium enervatione conhicere licebit) suspicamur in hoc affectu succos corporis præstantiores, sc. nervosum, & nutritum solidis partibus adpositum, à crassi sua penitus vitiari, & quasi fluorem passos deliquari, inque massam sanguineam redundare; dein statim ex ea (siquidem incongrui, & immiscibiles, atque per urinam aut diapnoen amandari inhabiles fuerint) versus stomachum, & intestina per vasa cœliaca transferri, ibidemque arteriatum osculis constitutissimis exundantes, horrenda istæc symptomata dysenterica excitare. Porro videtur quod insimul ipse sanguis aliorum humorum gurgite perfusus una colligescat, inque crassi solutus liquamina sua, cum alteris recrementis in viscerum cava-
tes profundant.

*Oritur
imperi-
mus a li-
quoris
nervi
vitiis.*

Certe ex nulla alia causa fibræ omnes motrices, cum totius Animæ concidentia è vestigio resolvi possint, nisi quod humor eos actuans, & in quo spiritus Animales hospitantur, eas prorsus destituens, efflueret; & quidem effluere censemus, quatenus in crassi vitiatus, & quasi lac coaceps pars continentis molestet, inque corrugationes, quibus excutitur iste, irritet. Præterea morbum hunc sere semper cum rigore cepisse advertemus, cui tamen calor & æstus febribus minime succedebant, quia sauguis, licet per se parum in vitio, nihilominus succi alterius invadentis diluvio pene obrutus, haud emergere aut se recolligere potuit, ut febriliter ac in crisi effervesceret. Hinc Cardiaca non nisi fortioria, & calidissima, uti aquæ ac spiritus ardentes, Theriaca, Mitrarium, & similia juvabant; quorum viz. particulae summe activæ, dum vasorum sphæranchnicorum oscula facile subierint, humores exundaturos repellerent, porro sensim in massam sanguineam se insinuantes ipsum vigorarent, inque fermentationem & diaphorescos motum cierent; quo & crasis pristinam recuperare, & quicquid ei incongruum ingeritur, in habitum corporis retorquere queat.

*Cause
ejus re-
motio-
res.*

Hæc de morbi hujus causa conjuncta si-
ve proxima, remotiores sunt *ωεηγ&ιδρια*
sive antecedentes, & manifestæ sive evi-
dentes: illæ denotant à qua *ωεφισι* si-
cæ apparatu diathesis hujusmodi morbida
& epi-

& epidemica procedit ; atque hæ propter quas occasiones , in Affectum Dysentericum citius prorumpit. Quoad priorem , ^{Quare} ^{Anno} ^{nalis} ^{& Epidemias} existit.

morbus hic siquidem frequentius in Autumno grastatur , immoderatæ fructuum æstivorum seu potius Ω' $\rho\mu\omega\tau$ comedioni, à pluribus ascribitur : quod equidem pro dysenteria cruenta in cause partem facile admittimus ; quinetiam in aliquibus, morbum prædictum inde seminum quoddam habuisse merito suspicamur. At vero hanc causam istius morbi haud integrum & adæquatam esse , vel hinc constat , quia multi hujus urbis incolæ, fructibus abstinentes, aut parcus utentes , Dysenteria incruenta, dum epidemica fuit, passim laborabant: atq; alii fructivori in pagis vicinis ab ea proſsus immunes, febribus aliis sine alvi tormentibus , aut fluxu afficiebantur. Enīnvero ſæpius observavi (quod etiam hoc Anno contigit) post aestatem impensè calidam & ſiccām, in Autumno febrem Epidemicam , & Anomalam, in pluribus Angliae locis increbuiſſe, atque tunc temporis Londinenses pauciores quidem ab ista febre, quamplutimos vero à moibō Dysenterico decubuisse : cuius ratio videtur esse , quod cum corpora noſtra propter æstatis piaegressam intemperiem , in febres Autumnales disponantur , in ſummo & ſpiffiſſimo hoc aere, illę potius in hanc morbi ſpeciem determinantur. Quippe transpiratione impedita , humorū degenerum corruptelæ, per cutis poros efferti inhabiles,

*nensis
orati-
ties.* intus restagnant : ibidemque, ex arteriis si-
mul omnibus erumpentes, horrenda istae
viscerum pathemata inducunt.

*2. Anni
intem-
peries.* Porro tempestas æstiva, juxta quod ma-
gis aut minus calida aut frigida, insimulque
humida vel sicca fuerit, magnam in corpo-
rum nostrorum humoribus, prout etiam in
succis quibusque fermentativis, alteratio-
nem facit : eosque à crassi sœpe genuina, in
naturam acrem, aut acetosam, aut adustam
pervertit. Insuper in quibusdam Annis mu-
tatio istæc potissimum Sanguini, inque a-
liis magis Liquori Nervoso imprimitur. Ra-
tione prioris, plerumque febres Autumnales,
vel synochæ acutæ, vel intermittentes, atro-
ces insequuntur ; respectu alterius, febres
anomalæ, & mali moris oriuntur ; in quibus
sine magna sanguinis incalcentia, aut
morbi crisi, cerebri & nervosi generis affe-
ctiones periculose increbescunt. Porro in
hujusmodi pathematis, aut liquoris nervosi
sensim degeneris recrementa, pigri motus
sine turgescientia critica lente ac paulati in
aggesta, ac intra partes continentis diu per-
manentia, febres ~~et~~ cum torpore, &
stupore (quales in spasimologia nostra olim
descripsimus) pariunt : aut succi istius in
crassi sua multum ac subito mutati corrup-
telæ, magis efferæ, & aëlivæ cum fluore
quodam turgescunt, atque è fibris partibus
que nerveis, & solidis ubique in massam san-
guineam redundant, & exinde statim in
viscerum cavitates exudantes, dysenteriam
hu-

hujusmodi incruentam, qualis modo describitur, producunt; & quidem hunc ventris fluxum aquosum à succi nervae, & nutritii potius, quam ipsius sanguinis depravatione, & colliquatione exoriri, propter subitas & magnas spirituum dejectiones (quas tanta meri sanguinis effusio non pareret) hinc insuper constat, quoniam hoc morbo laborantes, non æstu ac faucium ardore, aut linguae scabritie molestantur, quin medicamenta calidissima bene tolerant; & quamprimum ab iis exhibitis humoris peccantis inversio, inque habitum corporis rectors procuratur, illi sine febre, vigilia, aliisque sanguinis corrupti consequentiis facile convalescunt.

Circa morbi hujus causas evidentes non *causa* est ut multum differamus, quando talis *An-* *ejus evit-* *ni constitutio* est, ut propter iniquam aëris *densis.* aut cœli influentiam succi à sanguine procreatisc. nerveus, & nutritius à debita crassi, in alienam naturam infestam, ac uti videtur acetosam, & proinde dysentericam degenerent. Errores in vietu aliisque non naturalibus tunc temporis admissi pravam ejusmodi diathesin fovent, adaugent, citiusque inturgescientiae eccatharticæ plenitudinem perducunt: singulas, à quibus fiunt, causas manifestas, & occasiones, non operæ pretium erit hic particularim explicare, quin potius ad dysenteriae alterius, nempe cruentæ, Theoriam exponendam transcamus.

De Dysenteria Cruenta.

Typus Autumnum Anni 1670. dysenteria in-
eius de- cruenta modo descripta insignem, Hyems
seribi- impense frigida, qualem vix quisquam tunc
tur. vivens cognoverat, in sequuta est: nec minus
 alterius extremi particeps erat Aestas succe-
 dens, calidissima nempe & siccissima; in-
 gruente posthæc Aequinoctio autumnali
 Febris epidemica exorta, per totam fere An-
 gliam grassabatur. Hæc febris intermittentis
 typum servans, paroxysmos modo quoti-
 dianos, modo tertianos habuit, cum nullo
 tamen aut per exiguo tantum frigore, sed
 calore valde insenso, qui per plures horas, &
 non raro ultra nycthemeri spatium protra-
 etus, vix in sudorem, eumque non nisi par-
 tiale, & saepe interruptum transibat,
 πυρεζίς minime succedente. Laborantes
 statim languore insolito, vigiliis, vertigine,
 & frequenter cephalalgia immani afficie-
 bantur: atque morbus raro aut nunquam cri-
 si perfecta judicatus, diutissime protelaba-
 tur, & non raro capiti, aut pectori noxiam
 incurabilem affigens, in affectionem Sopo-
 rosam aut Phthisicam, & saepe lethalem de-
 sinebat. Febrem huic similem in Puretolo-
 gia nostra, unà cum Theoria & Therapeusi,
 olim descripsimus; quam & similis Anni
 constitutio praecessit.

Huic fe- Dum vero hæc febris ruri per vicos, &
bru A- oppida ubique seie palabatur. Londini Dy-
mala scenteria vere cruenta, ut potest in sanguino-
 lenta

in aliis
Anglia
locis con-
tempo-
ranea
esse soleat.

lenta tum crudelis valde desæviens, complures in sepulchrum subito præcipitabat. A primo hujus moibi invasione, plerumque cum ventris dolore, & torturis, crux & copiose & crebro dejiciebatur; vigiliae pertinaces, cum febre & siti ingenti urgere solebant; usque tamen vires mediocriter constabant, ita ut affecti, postquam circiter hebdomadam ægrotantes, fere vigesies quotidie dejecterint, lecto exsurgere potuerint. Dejectiones cruentæ licet terribiles viderentur, attamen laborantes haud cito interibant, quin plures septimanas, inimo interdum menses sanguinem quotidie in magna copia excernentes persistebant: & demum, si quando moribus usque in pejus vergens in exitium tenderet, ante lethum symptomata alia, ac imprimis vigiliae, linguæ ac oris scabrities, sitis, & nonnunquam Aphthæ exitiales apparebant: quinimo fluxu intempestivo, & debito citius exhibito symptomata ista citius erumpentia, magnum vitæ periculum indicabant. Pauperes mala viëtus ratione, à longo tempore prius usi, etiam quorum cura ab initio prætermissa, aut perperam administrata fuit, frequenter interibant, aut ægrius convalescebant: è contra meliori corporis habitu prædicti, atque in medicina tempestiva ac idonea freti sæpiissime evaserunt. Ponio ipse morbus licet Epidemicus, haud tamen pariter in omnibus malignus, sed in quibusdam mitior, inque aliis atrocior videbatur: yiz. Alii fluxus ab initio modo

modo lenis, & diarrhææ non absimilis fuit, in qua dejectiones licet crebræ, sine dolore tamen, aut multo sanguine facile, ac interdum cito curabantur. Modo, affectus iste valde teter, ac horrendus apparebat, in quo nempe sanguis in copia ingenti cum torminibus, & cruciatu acerrimo profundebatur. Cæterum dejectiones in his liquidæ, & sanguine diluto iunctæ, instar loturæ carnium, in aliis crassiores cruore saturatæ, ac insuper muco albicante, & non raro membranarum frustis referitæ fuerunt. Dolos sedes modo superior, modo inferior, in his intestina tenuia, in illis crassa magis affici indicabat.

*Medē-
di Me-
thodas.*

Medendi methodus, cum remediis quæ in plurimis juvamen contuluisse deprehendi, juxta modum sequentem fuit. Imprimis ad fluxum paulo sistendum, aut moderandum.

*Elecluar-
tum.*

R *Theriace Andromachi Drach. j. laun-
dans liquidis Cydoniatis Gr. xx. f. Bolus ho-
ra somni sumend.*

R *Conser. rosar. rub. vitriolat. Unc. ii.
Theriaca And. Unc. j. pul. rad. Tormentilla,
Contrayer. Margarit. corallii præ. ana
Drachm. j. Syrup. è rosis siccis q. s. f. consept.
sumat. quarta vel quinta quaque hora q.
nucis castan. Superbibendo Iulapii sequentis
Unc. iij.*

Iulapiū.

R *Aq. Menthæ, Meliss. Cinnam. bord.
ana Unc. iij. Theriacalis, Epidem. ana
Unc. ij.*

Unc. ij. Marg. Drachm. j. sacchari Unc. j.
misce, f. Iulap.

Post diem unum aut alterum exhibeatur ^{Purgati-}
potio purgans & astrictoria. ^{tio lenu.}

R Rhab. incis. Drach. ij. myrobalanor.
citrin. incis. Drach. j. ss. sangu. rub. Cinnam.
ana Scr. j. s. infusio per noctem in aq. plan-
tag. C Cinnam. bord. ana Sciup. ij. ss. f.
express. fortis, cui add. Aq. Cinnam. fort.
Drachm. ij. ss. f. haustus.

Unoquoque vespere, ac insuper in qui-
busdam casibus interdiu Laudani Dosis sa-
tis magnam exhibere solebam ; nec un-
quam dysenterico cuiquam medicamentum
hoc obsuisse novi ; sive quod medicamen-
ti vis narcotica à ventriculi succo acidiori
perdometur & quasi cicuretur, seu potius,
quod particulæ ejus ad sanguinem transmis-
se, exinde rursus, quo minus cerebrum
afficiant, cum sedibus cruentis cito elimi-
nentur.

Quibus Confectio superior, aut nauseæ,
aut minus commodo fuerit, loco ejus pul-
vis sequens exhibeatur.

R Pul. pannonicæ rub. Drach. j. rad. ^{Pulvis.}
Contrayer. Drach. ss. f. pul. divide in tres
partes, sumatur pars j. in quolibet liquore.
Vel R Boli Armen. Alexit. (hoc est succis
solior.) Tormentil. Bistort. ros. rub. C.
imprægnat. & sole exsiccat. rad. Contrary-
er. ana Drach. j. Marg. Corallis rub. suc-
cini albif. ana Drach. ss. f. pulvis. Dosis
Sc. ij. ad Drach. j.

R Rad.

Apote-
te.

R *Rad. Caryophyll. Scorz. overa, ana*
Unc.j. Torment. Bistort. Contrayer. ana
Drach.ij.ss. C.C.usf; Drach.iii raluræ eboris,
C.C. ana Drach. ij. Coccinel. Drach.ss. flor.
ros.rub. Drach.ij.coquuntur inf.q.aq.font.ad
Lib.ij. circa finem alde conser. ros.rub. Unc.
iii. coluturæ clarificata adde Aq. Epidem.
Unc. iii. Dosis Unc. iii.

Ad sedanda intestinorum termina, & ero-
siones sanandas enemata crebro ex usu
esse solent.

R *Decact. summitatum hyperici, cum*
pedibus vervecinis, aut mesenterio ovino
Unc.viij. vel xij. Theriacæ Andr. Drachm.ij.
olei hyperici Unc. j. ss. f. enem.a.

Omitto hic plures alias medicamento-
rum formulas, quæ in libris practicis passim
extant, & quas unusquisque pro re nata
præscribere possit, ac debet. Quod su-
perest in morbi hujus Epidemici seu po-
tius Endemii Aetiologiam paulum inquiram.

Morbi
bujus
Etiolo-
gia.

Dysenteriam, uti non incruentam, ita nec
cruentam à metis intestinorum conten-
tis actioribus procedere ex prædictis satis
constat. Porro sicut alter iste morbus, à
Liquoris Nervei, & Succi Nutritii degeneris
fluore, ita hic potissimum à Sanguinis cor-
ruptela & vitio originem habuisse videtur:
ac ideo quemadmodum istius hic loci En-
demii alibi ægritudo ~~vulnus~~ contemporanea
fuit, ita cum Dysenteria cruenta Lon-
dinensis afflixit, febris intermittens ter-
tianæ

tianæ hæmitritæ (prout à Medicis describitur) similis reliquam Angliam infestabat. Et quidem satis obvium erit concipere, cum sanguis æstivis caloribus assatus, proindeque circa Autumnum in effervescentias febriles, & tanquam vina excalfacta in fermentationes, quibus expurgentur, immodi cas aptus fuerit, si particulas degeneres & excentendas propter Diapnoen, in aura spissiori impeditam, ordinaria per diaphoresin via amanda nequeat: quod iste efferves cens adhuc, eas versus intestina transferat, perique arteriarum ibi constitutissimarum oscula magis patientia eliminare satagit. At vero siquidem cruoris degeneris recrementa incongrua, sive *μετασυγχρονες* ei penitus incocta, & intime confusa non facile extricari, aut secerni possunt, propterea iste faburra hac gravidus, ac onustus, inter circulum, vasa exiliora dum pertransit, plurimum coarctatur; proindeque circa intestinorum superficies internas, ubi arteriarum tunicae sunt teneriores, & oscula laxiora, sanguis ibi turgescens, simulque ob particulas heterogeneas, quibus satur est, incrassatus, & ad coagulandum aptus, facile erumpit; eumque recrementa sua secernere & exuere nequeat, suipsius portiones iis maxime infestas effundit.

Itaque ad Dysenteriam Popularem ex citandam, tria hæc concurrere oportebit. Viz imprimis adsit massæ sanguineæ dyscrasia, propter Anni intemperiem exorta,

Tria ad
hunc
morbum
consti
tuendū
qua

*et incur-
runt.*

qua in effervescentias febries, aut sponte, aut occasionaliter incundas, valde proclivis sit. Quapropter dum hic morbus Londini febris Anomala in plerisque aliis locis grassa-ri solet. Secundo sanguinis ita effervescentis, & crassi degeneris recrementa, & coruptelæ ipsi intime adeo confunduntur, & incoquuntur, ut neq; facile secerni, nec Dia-phoresi, aut Diuresi cito eliminari possint. Quare observavimus Febrem Dysenteria huic contemporaneam usque diuturnam, & judicatu difficillimam fuisse, ejusque pa-roxyssmos vix unquam in *πυρεξίας* desis-se. Tertio his accedat (quæ diatheses prædi-etas in Dysenteriam cruentam determinat) Pororum constipatio, propter fumosam & crassiorem aëris constitutionem inducta: Hæc etenim sanguinis effervescentiam *ηγε-δέποιος* versus intestina dirigit; ubi cum pur-gamenta ejus secerni, ac à reliqua liquoris massa facile abscedere nequeant, ipse per portiones maxime infectas, & proinde ex-travasari aptas, sponte effluit.

*Affe-
tus hic
aut mi-
tior aut
malignus*

Propter hujusmodi apparatus Dysente-ria Londinensis ordinaria, & non admo-dum maligna exoriri solet; quæ licet præ-sedibus cruentis, horrenda statim, & ple-rumque diuturna est, haud tamen valde contagiosa, aut siue letalis existit. Verum insuper hic morbus interdum virulentus & quasi pestilentialis plures interficit, & miasma suum per contagium late explicat. Porro in tali statu sanguinis portiones maligni-tate

tate quadam taetæ , velut in peste corrupti incipiunt , & statim à reliqua massâ , ne tota mox pessundetur , secerni , & eliminari debent : quæ tamen siquidem crassiores , proindeque per alvum potius , quam per habitum corporis aut urinam , expurgari aptæ , Arteriæ Cœliacæ , & mesentericæ ductu intestinorum tunicis inferuntur : ubi cum à reliquo sanguine non facile abscedunt , partim è vasis erumpentes , sedes cruentas inducunt , partimque intestinorum membranis infixæ , diathesin in iis aut phlegmonoeiden aut ulcerosam . quandoque item sphacelosam , & cito exitialem pariunt.

Hæc de Dysenteriæ cruentæ , quatenus circa Autumnum hujus loci moibus endemius esse solet , causis , tum Conjuncta tum Antecedenti: quod spectat ad causas manifestas , sive occasiones quæ diathesin ~~sup-~~ citius in actum deducunt , huc imprimis referri debent mala vietus ratio , atque aeris inspirati pravitas ; quapropter in quaunque regione , ob pedoitem , & vitiosa alimenta militum castris , & captivorum carceribus familiaris existit : porro ad hunc censum pleraque alia in non naturalibus errata pertinent , de quibus nec otium , nec operæ pretium erit hic particularius disserere.

Indicationes Therapeuticæ , in quas mendendi ratio sive praxis superioris adumbrata resolyi potest , præcipuae , sive primariæ sunt
qua-

*Indica-
tiones
curato-
ria.*

*Duae re-
spectu
sanguini-
bus.*

*Duae
item re-
spectu
viscer-
rum.*

quatuor, sc̄ duæ respectu Sanguinis, ac totidem respectu Viscerum. Primo quoad sanguinem, tum recrementa & corruptela ejus intus vergentia exterius versus habitum corporis, quo per *diastrophos* exhalent, propellere, tum coagulationes ejus dissolvere, & crasin, quantum, & quamprimum fieri potest, restituere oportebit: Prius horum Diaphoreticis, & alterum Alexipharmacis idoneis perficiuntur. Secundo quod spectat ad viscera, fibrarum nervearum sensio molesta, & carnearum ad spasmos excretorios irritatio sedari, atque vasorum oscula, nefas sanguinem, & humores in ductus intestinales profundant, occludi debent. Prius horum Opiata, & alterum remedia Styptica sive astringentia efficere solent: Insuper his, symptomata maxime urgentia, & malos affectus huic morbo supervenire solitos, cuiusmodi impunitis sunt Febris cum Siti ac Vigiliis, intestinorum tormenta; ac interdum erosio, inflammatio, ac ulceræ, sanare oportet.

Indicationibus istis primariis non singulatim & successively insistendum erit, verum eas simul omnes complicare, & eodem tempore prosequi incumbit. Quapropter medicamentorum formulæ, remedia diversi generis sc̄. Alexiteria, Styptica, Diaphoretica, & Opiata comprehendere debent. Quoniam non facile erit haec in methodum certam, & praæcepta, quæ plurius convenienter redigere: ideo satius duxi curationum dys-

sen-

sentericatum Autumno Anni 1671. quando hic morbus atrociter deserviit, factarum, exempla quedam nunc in medium proferre.

Juvenis illustris 25 circiter annos natus, *Historia temperamentis sanguinei, & constitutionis prima.* prius sanæ, circa calendas Octobris, sine causa manifesta in dysenteriam incidit; & quamvis à primo statim die, sedes copiose & cruentæ cum tormentibus erant: attamen robustus, & viribus adhuc constans medicinam, ad tertiam usque diem distulit; quo tempore, sciâ nocte accersitus praescripsi bolum sequentem.

B *Theriaca Androm.* Drachm. j. laud. liqui. l. Cydoniat. Scr. j. misce, superbibat Iulapi sequentes haustuum.

B *Aq. Tormentilla, Mentha, Cinnam,* horu. ana Unc. iiiij. *Theriaca aliis Epidem.* ana Unc. ii. Margar. Drachm. j. Sacchari Unc. j. f. *Iulap.* porro tertia quaque hora cepit ele-
ctuarii sequent. circiter Drachm. j. ss. cum codem Iulapio.

B *Conserv. ros. rub.* Unc. ii. *Ther. Andr.* Unc. j. *pul. rad.* *Torment.* contrayer. *marga-*
rit. corall. *præ.* ana Drachm. ss. *syr.* papav.
Rhead. q. s.

His remediis morbis ferocia cito minutbatur, ut nycthemeri spatio vix supra 6 aut 7 sedes habuerit, quæ item non valde cruentæ ut prius, sed carunculis, & quasi membranarum frustis reseptæ apparebant; quod ita procul dubio fiebat propter tunicæ

villoſæ portiunculas quafdam erofas : uno-
quoque vespere opiate cum laudano sume-
batur.

Die morbi quinta cepit hauſtum ſe-
quentem.

Purgat.
tia.

R Rhab. incis. Drachm. ii. myrobalanor.
citrin. Drach. j. ſs. fiant. citrin. Drachm. ſs.
Cinnam. pul. Scrup. j. ſalſis abſynt. Scrup. ſs.
f. mifus. per noctem in aq. Plantag. & Cinnam.
hordear. ana Unc. ii. ſs. colatura adde
aq. Cinnam. fort. Drachm. ii.

Ter vel quater purgabatur cum levami-
ne , & die postero , febre imminuta melius
habuit, adeo ut convalescere viſus carnes co-
mederit ; inde tamen mox recidivam paſſus
eſt , ut dysenteria cum febre rediens ſtatim
atrocior quam ab initio fuerit ; eo tempore ,
cum medicamenta priuora naufeæ eſſe cepe-
tint, juxta modum ſequentem praescripsi.

Pulvis.

P Pul. rad. Termentill. Contrayer. boli
alexiterii ana Drach. j. marg. coral. rub. pr.
succini albif. ana Diachim. ſs. f. pul. doſis
Drach. ſs. in aq. deſtill. Unc. iii.

Aqua
deſtilla-
ta.

S Summi. Cupressi. Myrti ana M. iiiij.
sol. Vimarsa. pimpinel. Hyperici, Caryophyll.
ana M. iiiij. rad. torment. Piftort. ana Drach.
vj. flor. roſ. M. iiiij. Baccar. Chermes Unc. iiiij.
Cinnam. maceris, ana Unc. j. concis. omnibus,
& ſimul contufis affunde vini rub. Floren-
tiini, Aq. roſar. rub. ana Lib. iiiij. deſtillen-
tur organis communibus, liquor totus miſ-
ceatur, & edulcoretur inter ſumendum cum
ſyr.

syr. & corallis. Item ter, vel quater in die cepit decocti sequentis Unc. iii. vel iiiij.

R Rad. Caryoph. Scorz. on, ana Unc. j. Apoz.
Torment. Drachm. ij. CC. uslī, ♂ put. Drach. ^{ma.}
vj. ras. Eboris CC. ana Drach. ii. Summitat.
Hyper. M. j. flor. ros. rub. balaust ana p. j. co-
quuntur in aq. font. Lib. iii. ad ii. addendo
circa finem vii rub. Lisbon. Unc. iiiij. conser.
ros. rub. Unc. iiiij. effervescent clause per ho-
ram j. dein coletur per Manicam Hippocratis.

Singulis noctibus cepit Laudani liquidi
Scr. j. in aq. dysenterica modo descripta cum
syrupo caryophyll. Drachm. iij.

Pro potu ordinario decoctum C C. uslī, Deco-
cum hordeo, crusta panis, macere, ♂ Cinnam. Etum pro
cujus Lib. j. ss. lactis recentis Lib. j. adde- potu or-
batur. dinaria.

Infusio purgans iterum sumebatur, cuius,
& priorum usū, intra 10 dies febre evanescen-
te dysenteria longe mitior evasit, quæ li-
cet sine tormentibus aut multo sanguine, us-
que tamen cum carunculis, membranarum
frustis, & phlegmate sive gelatina cruenta
quotidie excretis, persistit.

Itaque ad intestina corroboranda, & sa- Enema,
nanda sequentia exhibebantur.

R Summitatum Cyperici, scolior, vinca
peruinca & pilosella ana M. j. flor. ros. rub. pug.
ij. coquuntur in jure intestinalorum vervecin.
colatura Lib. j. adde olei. Hyperici Unc. ij.
mellis ros. Unc. j. ss. misce pro duobus clysteri-
bus, quorum unus mane, ♂ alter hora quin-

Emplastrum pomerid. injiciebatur, emplastrum de Mistrum. usq; Paracelsi sup. abdomen gestabatur, porro bis in die cepit succi plantaginis cum Aq. Scordii & epidemica expressi Unc. iii. item quotidie comedebat pomum Cydonium Croneum excavatum, atque pulvere olibani, Masti-melia chis, & baſami Tolutani impletum ac subiun. cineribus coctum.

His remediis constanter usus, intra mensim perfecte convalescebat.

Historia Circa idem tempus Juvenis alter robuſcunda. fatus in Dysenteriam terribilem incidit : à primo statim die sedes crebiae, & valde cruentæ cum dolore & torminibus erumpabant ; insuper febris intensa, cum vomitu atroci, siti, & vigiliis infestabant : cum ab opiatis assumptis symptomata hæc paulo mitigarentur, mox delirio, & vertigine, cum pulsū intermittente, & rigoribus horrendis afficiebatur ; in quantum sc. materies maligna intus cohibita, illico in cerebrum, & nervos redundaret ; qui tamen affectus quoties alvi fluxus, & vomitus redirent, illico sedabantur. Die quinta materiam cruentam evomens, de insigni stomachi cruciatu, & dolore velut ulceroso conqueſtus erat; revera ut suspicio esset illuc phlegmonem, aut ulcus, prout circa intestina allolet, incepisse; verum à jufculis emollientibus, & laeteariis adhibitis, vomitio, & stomachi tormina brevi cessabant, auēto interim alvi fluxu. Cepit ista nocte Diacodii Unc. j. cum aq. Paralyseos, & Cinnam aquosa ana Unc. j. ss. à quo

à quo remedio in tantum alleviabatur , ut nycthemeri spatio , sine vomitu , aut doloribus , & paucis tantum sedibus cumque pulsu laudabili , & crebro somno mediocriter habuerit , verum nocte in sequente repirita licet eadem opiate alvi fluxus valde frequens , & cruentus redibat. Postridie cepit infusionem *Rhabarb.* cum *myrobalan.* *sant.* *rub.* & *Cinnam.* crebro dejecit biliosa , summe actria , & proſſus incruenta : dein vespertino ſumpſit laudani liquidi cydoniati gr. xxv. in cochl. aq. *Cinnamomi hordeat* ſomnos modicos , & magis placidos habuit. Postea medicamentorum plurium abhorrens , cepit tantum opiatam unoquoque vespere , modo hanc modo iſtam , & brevi convaluit.

Sectio I V. Cap. I.

De Diureſi & Medicamentis diureticis.

URINÆ natales , compositionem , ejusque , dum sanguinis aut pars aut recrēmen- tum est , officia , & ſecretionis modos olim ſatis fuſe declaiavimus . Inſuper hic loci an- Diure- notamus huic cum ſudore affinitatem ſis & quandam intercedere , ut non raro vices suas Diapho- commutent , & alterutrius materia per alte- res in- rius emunctoria foras convchatur . Quippe ter ſe af- emanationes cutaneæ , ſi fortiores , & impe- fines- uosæ fuerint , multum ſerosi laticis renibus deſtinati ſecum rapiunt , ac in ſudorem transferunt ; etiam vice versa , quando ſe- lum copioso affluu per renes trajicitur ,

corpuscula quamplurima per cutem exhalare solita intus devocat, & torrente suo involvens per vias urinarias amandat. Hinc accedit medicamenta Diaphoretica, & Diuretica, usus esse valde affinis; & interdum reciprocí. Ab utriusque eorum assumptis massâ sanguinis funditur, aut præcipitatur, saltem in partes secedere cogitur, propterea ut serum à reliquo cruro distractum quadata via faciliori foras abigatur.

Urine *materies* *tum à sanguine profluat*, & unico arteria*quanam* *rum emulgentium commeatu ad renes &*
ac unde *ureteres deferatur*; tamen saepe ista mediate
prove- *scatur origines multiplices, & quidem diversas,*
nit. *Ea tri-* *habere solet*; quæ triplici ut plurimum reſ-
plex exi- *pectu distingui possint: sc. Lotium aut mere*
stū. *excrementum est, atque sanguinis inveteraſ-*
centis pars aquosa existit, quæ cum eo ali-
quamdiu circulata à particulis salinis,
& sulphureis tinteturam lixivialem ac-
quirit: Aut secundo illud chyli adhuc cru-
di dilutum est, quod, siquidem in magna
copia sanguine suffunditur, rursus ab eo,
priusquam tintura inficitur, secretum uri-
nam plane limpidam constituit. Tertio de-
nique non raro Lotii materies magna ex
parte est lympha quædam è sanguine in
partes solidas, glandulas, & lymphæductus
suffusa, seu velut extillata, quæ copioſe agge-
sta, ac dein sponte, aut pro data occasione
fluorem concipiens, è receptaculis suis per
lymphæductus exudans, in yenas regeritur;
unde

unde celeri transitu, sanguinem illibata trahens per arterias in renes deponitur: cumque huic salis & sulphuris particulae, ob brevem in sanguine moram, minime incoquantur, exinde urina etiam limpida producitur. Urinæ sanorum fæcæ semper singula horum quodammodo participant, & juxta quod materies hæc aut illa, vel ista præpollet, plus aut minus, aut non omnino tintæ appareret. Serum undicunque veniens, & sanguini admixtum, ab eodem denuo inter circulandum, variis in locis, præcipue vero in renibus, secernitur. Quippe sanguis intra arterias ebulliens, & plurimum rarefactus, quo exinde secretus in venas transfat, & serositates suas exuere, & alio diversere necesse habet. Hoc cum ubivis in toto corpore, tum copiosius, & peculiari quoddam modo intra renes peragitur. At vero hic loci seri secretionem fæci, quamvis vulgo satis innotescat, tamen de ficiendi modis plurimum controvexitur, dum hilaticem serum ad renes attrahi, isti illum ibi tantum percolati statuunt, aliisque fermentum quoddam in renibus stabulati autumant, cuius afflatum serum sanguinis, veluti istud laetis, à coagulo acido fundatur, & præcipitetur: atque rem ita quadrantenus habere visceris hujus odor, & sapor rancidus & ingratus arguere videntur. Plusquam de medicamentorum quæ urinam provocant virtutibus, & operandi modis quidquam certi determinare possumus, necesse

*Quando
do intra
Renos
serum à
sanguini-
ne sepa-
ratur.*

incumbit hoc dubium explicare ; quid ex ſolenni naturæ ritu in renibus , & quid in mafſa ſanguinea pro ſeri ſecreſtione peragatur.

Serum ad renes non attrahitur.

Et primo ſerum ad renes non attrahi apud Philosophos probatione non opus eſt, cum nuper à plerisque Virtuosis ſimilaris attractio penitus explodi cepenit , omnisque motus localis impulſu tantum fieri perhibetur. Et quidem ad rem præſentem quod ſpectat , quibuscumque ſanguinis circulatione innotuit , etiam plane conſtat , uti ſanguinem , ita ſerum ejus intra vafa comitem individuum , mero cordis motu ſive impulſu ad renes propelli. Utrum vero ibidem Percolatione tantum , vel etiam Praecipitatione quadam ſecernatur , ut maniſte pateat , ex re fore videtur , in renis Anatomen & uſum paulo accuratiuſ inquiete.

Renum ſtruſiuſ &c

De Renum ſtructura & uſu cum variis priſci tum moderni Authores varia protulerint , eorum Anatomen clariffimus Bellinus accuratiffime tradidit. Profecto ſanguinem ad renes per arterias emulgentes deferti , & per venas reduci , unusquisque facile advertit. Hoc circulationis ſanguinæ leges & *αὐτινία* manifesto declarant : Attamen quibus in locis , per quos ductus , ac qua mechanica ſerum in renibus à ſanguine ſeparetur ac in pelvim deponatur , perſcrutatores maxime ſedulos diu latebat ; donec prædictus Author felici invento detexit renūm

Uſus.

renum substantiam nec parenchyma esse, sicut hepatis ac lienis, nec fibras carneas, uti cordis, & muscularum corpora, sed tubularum membranaceorum aggeriem; atque horum ductibus, ut ut per exiguis, serum, à renis peripheria versus centrum ejus delatum, in pelvim extillari. Quippe Arteria emulgens in ramos majores, deinde in minores, ac demum in surculos peregrines divisa sanguinem quaquaversus in extimam renis superficiem convehit, hic autem cum effervescent & rarefactus vasorum osculis exudat, dum pars cruenta à venis reducenda excipitur, pars serosa per angustis tubulorum poris cruentis imperviis insinuatur, eorumque ductibus undiquaque versus pelvim affluens in substantiam papillarem deponitur, è qua sensim in pelvim destillat.

Ex his constat serum à sanguine percolatione quadam in renibus secessare, pati quidem ritu ac cum idem ex arteriis passim in glandulas pro lachrymarum, salivæ, nasi istilicidii, aliatumque excretionum materia deponitur. Verum insuper opinari subest hoc etiam sanguinis fusione quadantenus fieri, nempe quod sanguis ex sua natura grumosus & ad coagulandum aptus, dum renes pertransit, à fermento lixiviali hujus partis condatur plurimum, & attenuetur; proinde, ut latex serosus ab eo faciliter secedat. Quippe Lotium salscidine imbutum dum perangustos Renum meatus continue perluit, iis particulas salinas affigit, proindeque odore pollent.

sive oblinimento quodam lixiviali inficit, quo dum sanguis ea viscera pertransiens inspiratur, à grumescendo usque fluidus, atque percolatione in partes secedere aptius præservatur; quemadmodum etiam lac per salem Tartari infusum à coagulatione vindicatur. Quinimo ipse sanguis cum vase emissus statim grumescere, & coagulari soleat, propter solutionem salis Tartari aut Armoniaci affusam fluidus perstat. Itaque fermentum renale non, uti vulgo creditur, sanguinem precipitat, verum à tali statu quo liberius ipse circulari, atque serum ejus percolatione in debita quantitate seceri possit, tuetur. Et quidem Renes talifermento lixiviali imbui, satis constat ab eorum carnibus in escam paratis, quæ propterea & saporem, & odorem valde rancidum & ingratum habent.

*Succi
nutritii
pars,
una cum
siero per
renes a-
munda-
tur.*

Dum serum hoc ritu in renibus partim percolatione partim fusione separatur, non modo pars cruenta, sed & nutritia quoad maximam ejus portionem per angustos colatorii istius poros evadens, cum sanguine per venas remandatur; ipse interim latex serosus, falsedine tum in massa sanguinea tum à fermento renali imbutus, per tubos urinarios perpetuo in pelvim delabitur, atque succi nutritii partem quandam tenuem, & magis elaboratam (quæ urinæ sanæ hypostasis est) abluit, & secum abripit.

Urinae.

At vero Lotium siye urinæ materies quoad

quoad substantiam, quantitatem, & qualitates suas potissimum à massa sanguinca procedit. Quippe cum hujus prout alibi ostendimus tria sint munia præcipua, sc. accessio pro flamma vitali sustinenda, spirituum animalium in cerebrum instillatio, & nutrimenti in partes omnes distributio; propter haec omnia & singula necesse habet multo aquoso humore dilui, eoque recenti continue perfundi, veterano usque amandato; atque hoc debito & constanti ritu fieri magni momenti est pro sanitate conservanda.

Latex serosus recens in sanguinem unà cum succo nutritio facili negotio introducitur, eique ut plurimum sine ullo obstaculo permisetur; attamen veteranus non ita prompte semper ac rite, uti par est, ab eo discedit; quin variis modis circa excretionem ejus declinquitur, & exinde plurimum morborum occasiones praebentur. Enimvero serum quandoque sanguini importunius adhæret, ejusque amplexibus se extincare nequit; uti in febribus male aut non omnino judicatis, etiam in leucophlegmatia, & cacochymia. Intetdum vero illud, licet cruento expulsum, relictis tenibus (quæ præcipua excretionis via est) alio divertitur; uti in catarrhis, fluxionibus arthriticis aut scrofulicis, etiam in hydrope quounque; quandoque item è contra serum à sanguinis confortio nimis cito evadens, antequam pensa obivit, aufugit, atque humo-

rum magis utilium portiones absorbens . cas secum abripit; uti in Diabete , magnisque urinæ profluviis , quæ interdum eveniunt , & mox iterum cessant. In hujusmodi casibus , quoties nimirum uinæ quantitas aut deficit , aut exsuperat , renes non semper vel præcipue , sed cerebrum , & potius sanguis in vitio esse solet ; quatenus sc. massa ejus modo stricta nimis & compacta serum alia que contenta excernenda non facile dimit- tit , modo laxa nimis & fundi apta & serum & succum nutritium satis diu continere ne- quit : quibus de causis , & fiendi modis tales Anomaliae contingunt , paululum disquire- mus.

Hujus ratiō per lactū ſuſio- coagula- & reduc- optimē explica- tur. Et quidem ad hunc nodum solvendum sanguinis cum lāte analogia (quam , alibi fusiū explicatam , hic breviter perstringe- mus) plurimum conducit. De lāte adverte- re eſt , donec mixtio ejus integra servatur , et si supra ignem effervescat , aut ebulliat , particulas ejus omnes promiscue tempera- tas liquorem uniformem constituere : fin- vero eidem efferventi quidquam acidum inſilletur , mox particulas crassiores in coa- gulatum ſpiſſius abire , atque aquosas inte- rim cum plurimis ſalinis in laticem teneum & copiosum fundi. Quinimo ſatis trita & vulgaris obſervatio eſt , lac diutius affer- vatum ut coaceſcat , ſi quando ſuper ignem effervescat , ſua ſponte & ſine acido infuso coagulari. Inſuper eſt contra ſi quando lac ſale quoipiam ſtatus à ſale acido diuersi , uti nimi-

nimirum fixo, nitroſo, aut volatili, prium in eo diſſoluto impregnatur, ab acido dum ſupra igneum ebullit iuſto minime coagula-
tur. Hoc etenim cum ſale Tartari, & Afsynthii, cum Chryſtallo minerali, cum flo-
ribus ſalis Armoniaci, ſpiritu C. Cervi,
aliisque ejusdem farine ſepius expertus sum.
Porro quod magis mihi ſubeft, ſi laeti ſu-
per ignem efferventi & ab acido iuſto coa-
gulato quilibet eſalibus iſlis, aut ſolutio
quæpiam iuſtilletur, coagulatio prius
facta maxima ex parte tollitur, & crassamen-
tum album & durum mox evanefcit;
atque liquor denuo tenuis & fere limpidus
reditur, etſi ſpeciem laeti formem, & ho-
mogeneam, haud proſuſus reſumat. Et qui-
dem hujusmodi mutationes conſtanter e-
venire experimento ſepius facto ſatis didici;
viz. ſi laeti ſuper ignem effervent cervisia, *Laffis*
aut vinum album, Pomaceum, acetum, aut *coagula-*
tio qui-
bus mo-
dis inhi-
betur
aut tol-
luer.
ſucci quivis acidi iuſtilantur, totum illico
laeti formam amittens, in crassamentum
album, & ſerum dilutum abibit. Dein ſi toti
adhuc calenti, ſal Tartari, Afsynthii, aut cu-
juſvis vegetabilis deliquatus, vel ſolutio
ſalis nitri, aut Armoniaci, quinimo hu-
juſ flores, aut ſpiritus, uti & ſpiritus C.C.
fuliginis, & ſimilium infundantur, & mix-
tura parum agitetur, crassamentum fere to-
tum evanefcit, reſiduis tantum portioni-
bus minutis, & fruſtulis quibusdam coagu-
latis, quæ per totum liquorem ſparsim inna-
tabunt. Porro e contra, ſi laeti ebullienti

ſal fixus aut nitroſus , aut flores , aut ſpiritus ſalis Armoniaci , vel etiam ſpiritus C. C. aut fuliginis injiciantur , & dein liquori eſſeruenti cerviſiam aut vinum album , Pomaceum , aut quemvis alium liquorem acidum infuderis , nulla exinde laetis fuſio , aut coagulatio ſuccedet . Quibus de cauſis ſingula hæc fiunt , & qualem cum ſeri in maſſa ſanguinea fuſione , aut inextricabilitate ana- logiam gerunt , operæ preium erit hic conſiderare .

*Horum
rationes
tradun-
tur.*

Ex laetis Anatome plane conſtat ei pa- ticularis ſpirituofas pauciores , aquoſas pluri- mas , ſulphureas & terreſtres mediocres , pa- riter & ſalinæ (quæ partim volatiles , partim fixæ ſunt) inelle ; itaque dum mixtio integra ſervatur , particulae ſalinæ ſulphureis adhæ- rentes eas ab invicem dividunt , etiam , ne avolent aut cum terreſtribus combinentur , impediunt ; interim ſerosæ cæteris æquabi- liter ita permixtis interjeſtæ vacuitates omnes implent , totumque liquorem quaſi homogeneous conſtituunt : quod vero ab acido inſtillato , liquoris ſtatiuſuſio , & coa- gulatio ſuccedant , ratio eſt , quia particulae ſalis Fluidi in Acido , alias quaſcunque Salinæ nempe tum Fixas , tum Volatiles in laete prehendunt ; quibus dum ſtrictè uni- untur , particulae Sulphureæ acido ſalina- rum complexibus elapsæ coēunt , adeoque mutuo inter ſe , cumque terreſtribus combi- natæ , crassamentum illud à reliquo liquore ſcedens conſtituunt ; interim latex aquoſus , poris

poris ejus Sulphure & Terra pene vacuis, atque salium combinationibus fere tantum imprægnatus, mox tenuis & dilutus evadit. Rem ita se habere experimentis modo citatis plane constat, in quantum sc. ista lactis coagulatio salis aut fixi aut nitroſi aut volatilis injectione impeditur, aut tollitur; unusquisque enim è ſalibus iſtis, ſalem acidum coaguli infusi prehendit, ejusque adeo combinationes cum particulis ſalinis lacti insitis præcavet, aut abrumpit: quod autem lactis coagulatione ſublata, ejus forma priſtina non reſtituitur, ratio eſt, quia ſalium adjectorum particulæ extra-neæ, uſque in mixto permanentes, ejusdem mixtionis redintegrationem inhibent; ſin vero rursus illæ eliminari poſſint, certe mixtio prior & lactiformis rediret. Quapropter de ſanguine opinari licet, cum, quandoque licet uſione aut coagulatio depravatum, quia particulas quaque heterogeneas à ſe exterminare ſolet, mixtionem debitam & priſtinam recuperare poſſe.

Quod autem lac diutius aſſervatum & coaceſcens ſuper ignem ſine acido infuſo ſponte coaguletur, ratio eſt, quoniam in liquore iſto, tunc ad putredinem tendente, particulæ ſalinæ volatiles (uti moſ eſt) in fluorem depreſſæ, acidæ evadunt: quamobrem hæ, lactis poris inter coquendam reſer-ratis, particulas confocias ſalinoſixas corripiunt; quibus dum cohærent ſulphureæ iis elapsæ, ac mu tuo inter ſe, ac cum terrefiibus com-

combinatæ, crassamentum album consti-
tuunt, sero una cum salium combinationi-
bus in aquositatem fuso. Lac frigidum nec
sponte, nec ab acido infuso coagulatur:
quia, dum pori occluduntur, particulae inte-
stinxerunt quomodo cunque dispositæ, quo no-
va conjugia aut divertia incant, non facile
se expediunt; meatibus vero per calorem
patescatis data occasione statim schismata,
& combinationes privatæ incuntur.

*In san-
guine
quid A-
nalogum
ad lacticem
Coagula-
tionem
hujus-
que in-
hibito-
nem aut
redu-
ctionem.* His ita de lactis fusione & coagulatione,
atque ab eo statu inhibitione & reductione
præmissis, consideremus modo an quid-
quam his simile aut analogum sanguini
competat? & quidem licet cruoitem vasis
exemptum non, uti lac super ignem ebul-
liens, salinorum affusione in partes consti-
tutivas resolvere, varie fundere, & coagula-
re, & dein ab eo statu reducere detur: quia
nimium sanguinis quam lactis consistentia
ciassior, & ad grumescendum aptior existit;
insuper hæc flamma sive vita ejus extincta,
plurimum ab illa, quam in vasis habet, alte-
ratur: attamen crebro tentamine didici, quod
& aliorum experimenta confirmant, eos-
dem liquores quæ lac fundunt ac præcipi-
tant, uti acetum destillatum, spiritum vitrioli,
salis aut nitri dilutum, aliosque acidos,
etiam sanguini calenti affusos, istum mox
coagulare, & discolorare ita, ut cum tota
massa statim nigresceret, portio una in pla-
centam grumosam, atque altera in serum
tenue, & aquosum abiret. Insuper hæc,
quæ

quæ lactis coagulationem inhibent ; aut tollunt , uti sunt oleum Tartari , sales herbarum fixi , solutio salis nitri , calcis vivæ , sp. salis Armoniaci , C. Cervi , & similia sanguini calenti affusa mixtionem ejus integrum conservant , vel emendant ; prout ex colore rutilante , ac splendido , & consistentia æquabiliter diu manente arguere licebit : proinde ut hinc facile sequatur , ejusmodi particulis elementaribus , quibus lac , etiam sanguinem , in disparti licet proportione , constare. Huic nimirum spiritus , sulphur , sal & terra copiosius , atque serum parcus , quam lacti insunt. Unde concludere licebit sanguinem rite dispositum , sc. crassiorum , ad concrescendum siue grumescendum nimis aptum , ad fundendum vero ac in serositates multas exvolendum minus habilem existere ; ab eo tamen , dum inter circulandum renes pertransit , aquositates superfluas partim à renum colo , pariumque ab eorum fermento , cruorem à nimia coagulatione vindicante , secerni , ac sensim amandari. At vero quando sanguis in crassi vitiatur , & quoad Constitutionem ejus , & circa seri secretionem multifariam delinquitur. Quoad prius , cruor modo nimis calidus & aeris , modo crassior & fæculentus ; quandoque item supra modum tenuis & aquosus existit : & pro vario hujusmodi statu ejus degeneri ægritudines variæ oriuntur , de quibus particulatim tractare hujus loci non est. Attamen utcunque Sanguis

guis in crasi peccat, dummodo Serum ejus mensura ac modo debitum secernitur, status admodum valetudinarius haud propterea statim succedit. Pluuium vero moiborum origines propter seri secretionem haud rite peractam contingunt. Quoad hanc vero, cum diversimoda sint delicta, ut plurimum vel in defectu, vel in excessu peccatur. Namque interdum latex serosus in cruris sinu nimis pertinaciter haeret, & è contra-

r. Seri quandoque nimis cito elabitur; atque hoc secretio respectu sanguis, seu incontinens, ipsum in excessu arteriarum osculis, pluribus in locis, & fere ubique exspuit; adeoque in viscera aut habitu corporis deponens Ascitem aut Anasarcam producit, & modo ad renes immode-

Item in rate ablegans Diabeten infert. Sanguis seri defectu. nimis retinens, ut plurimum vel à febre effervescentis compagem suam, particulis simul crassioribus incoctis, & complicatis, nimis strictam habet, ita ut particulæ tenuiores non facile erumpant; vel iste, sale & sulphure scorbuticis refertus, admodum viscidus ac tenax evadit, proinde ut serositates à reliquorum amplexibus ægre elabantur.

Cum ita variis modis scrofulariacis à sanguine decessus impeditur, aut pervertitur, etiam medicamenta Diuretica diversæ indolis, ac operationis existunt; quæ tamen distingui possunt; & primo quoad finem, juxta quod massam sanguineam, vel renes, vel utraque simul respiciunt. Secundo quoad materiam, quo respectu sunt vel Sulphurea, vel Salina;

Diureticorum distributio.

s. Quoad finem.

na; atque hæc rursus varia existunt, juxta quod particulae ſalinæ in Fixitatis, Fluoris, aut Volatilitatis ſtatu ſunt, vel in ſuper Nitroſæ, aut Alchalisatæ existunt. Tertio quo-
ad formam medicamenta hæc diverſimoda ad for-
habantur, ut plurimum vero compositio-
nes illorum quoad ſpeciem ſunt vel Potus,
vel Pulveres, vel Boli, vel Pilulæ, vel liquo-
res chymici, de quibus infra particulatim diſ-
quiram. Interea quamvis ſingulos Diureti-
corum ſcopos ſive fines explicare ad Patho-
logiam potius, quam ad Pharmaceutiken,
spectare videatur, attamen ex re fore
arbitror præcipuos eorum hic breviter de-
signare. Dein ſecundo medicamenta Diu-
retica quoad materiem, que in ſingulis fer-
tantum Salina eſt, in claſſes quasdam diſtin-
guere; ac ultimo in unoquoque genere ſele-
ctiores præscriptionum formulas ſubjun-
gere.

Primo igitur, ſiquando cruo à ſale fixo 1. Diu-
cum ſulphure, & terra ſimul incoctis, &
mutuo combinatis adeo crassus & tenax e-
vadit, ut particulae aquofæ à reliquis haud 1. Que
facile ſecedant; Diuretica, quæ compagem e-
jus laxent, & ſerum fundant, ejusmodi ſint ^{in ſan-}
oporet, quæ ſale volatili, vel acido pollent: ^{compage}
tales namque particulae combinationes à ſa- ^{nima}
le fixo initas potiffimum diſolvunt. Quan-
doquidem vero hæc Diathesis & febri,
& Scorbuto communis eſt, in priori affectu
Diuretica maxime propria ſunt, tum aci-
da vegetabilium temperata, item ſal nitri.
sp. ſaliis

ſp. ſalis marint, vitrioli, &c. tum ſale volatili prædita, uti ſp. C. C Salis Armoniaci, ſal ſec-
cini, vipetarum, aliaque hujus farinæ; quæ
ſupra etiam in Diaphoreticorum claſſe re-
cenſuimus. In diſpoſitione ſcorbutica cum
urina & pauca & crassâ eſt, herbarum ſucci,
& præparata tum acria, tum acida, egregii
ſunt uſus; item ſal, & ſp. urinæ, ſalis Armo-
niaci, Tartari, &c.

*Et ſe-
cundo
qua in
nimu
laxa
conve-
niant.*

Secundo interdum ſanguis ſerum intra
compaginem ſuam non diu ſatis retinet,
quin, vel fluxionibus ſeu potius coagulatio-
nibus obnoxius, illud hic, illic in magna co-
pia affatim deponens, catarrhos, aut tuimo-
res variis in locis concitat; vel ſanguis habi-
tualiter debilis ſimulque *diureſtis*, ſc. in
acorem vergens, quo ad particulas ſuas craſ-
ſiores ad coagulandum aptus eſt; proinde
ut tenuiores inter circulandum ubi viſable-
gatæ, ac in partes imbecilliores decumben-
tes, affectus modo cephalicos, aut thoraci-
cos, modo Aſciten, aut Anafarcam indu-
cant. Porro à ſimiſi cauſa Diabeten exoriri
mox declarabitur. Enimvero plures diffici-
les morbi, qui viſcerum dyſkraſiis perperam
imputantur, ab hac cauſa oriuntur; nempe
quod ſanguis male temperatus, & coagula-
tionibus obnoxius, cum circulationis
filum integrum continuare nequeat; ſeiuſ
prompte nimis abſcedere aptum, variis in
locis deponit. Diureſtica in hiſ caſibus exhi-
benda ſint ejusmodi, quæ ſanguinem haud
fundant, ſed coagulationes ejus tollant;

uti

uti sunt sale fixo , volatili , ac etiam alchaliſato prædita : insuper quæ renūm fermentum corrobort aut restituunt, uti sulphurea quædam, ac spirituosa. Ad hos fines Diuretica sulphurea & mixta sales , herbarum lixiviales, pulveres testacei, sal, & sp. urinæ, &c. millipedes, radices raphani silvestris, ſemen Apii, nux inoschata, Terebinthina, ejuſque præparata, ſpiritus vini; quorum omnium virtus non eſt ſanguinem fundere , & ſeſofitatem e maſſa ejus præcipitare (hæc accida imprimis feciunt, ac in iſtis caſibus diureſin ſæpius impediunt) ſed cruoris coagulationes diſſolvere ; proinde ut compages ejus mixtionem integrā recuperans, & per vaſa expeditius circulata , ſerūm ubivis extra vaſatum, aut depositum reforbeat, & de nimū renibus amandandum tradet : quo ritu, juxta utroſque hos fere oppositos mendendi fines , Diuretica cujuſque generis operentur , & ſub quibus potiſſimum formulis diſpensentur ; jam proxime oſtendemus.

Sectio IV. Cap. II.

*Diureticorum Species, & Formulae; nec non
quarundam ex iis præparationum
Chymicarum Aetiologie.*

PRIMO igitur quod ſpectat ad Diuretica Salina , huc referti debet , quod ſæpius inculcavimus , ſales quoſcunque diversi ſtatus ſimul commiſſos , ſe mutuo prehendere,

Salum diversi statu. dere, & mox simul conjungi; dumque ita combinantur, particulas alias à mixtura solutas in partes secedere, aut avolare. Hoc plane cernitur, quando Sal fluidus, sive acidus, fixo, sive Alchalisato, item quando fluidus, aut fixus volatili, sive acri committitur. Revera ab unica hac salium affectione, solutionum & præcipitationum quarumcunque res omnis dependet. Quapropter cum sanguis, & humores corporis nostri plurimo sale, eoque ab uno statu in alterum varie immutari, proindeque diathesin morbidam inferre solito, abundet; cumque insuper Diuretica salina diversimoda, nempe sale fixo, fluido, nitroso, volatili, aut Alchalisato referta, existant, magna semper mediæ discretione & judicio opus erit, ut particulæ salinæ in medicamento ab istis in corpore nostro discrepent. Quo ritu hoc fieri debeat, singulas Diureticorum salinorum species percurrente designabimus.

Diuretica sale acido prædicta. Inter Diuretica, sale acido imbuta, spiritus salis, aut Nitri, item succus Limonum, & Oxalidis, vinum album, Rhenanum, & Pomaceum, primæ apud vulgus notæ sunt, & intentionem istam sæpius perficiunt: sola etenim hæc sanguinem fundunt, ac in serositates præcipitant, uti cum acidum lacti ebullienti instillatur. Attamen hoc non pariter omnibus, nec etiam quibusvis ex æquo contingit. In constitutione sana, aut non multum ab ea remota, Sal cruoris partim fixus, & partim nitrosus, partimque volatilis

Quibus conveniunt.

tilis existit : Item in Scorbucis & Hydropicis quibusdam iste plerumque fixus evadit. Quamobrem in singulis his casibus diuretica , sale acido praedita , cum fructu adhibentur : in affectibus autem Cataarrhosis , & in quibusdam Hydropicis , & Scorbucis , cum in fluoris statim sanguinis particulae salino fixe evehuntur , ac volatiles deprimuntur , (uti crebro evenit) remedia Acetosa obesse potius , quam prodesse solent : quatenus sanguinem à crassi recta degenerem , magis pervertunt : quinimo his medicamenta sale fixo , aut volatili , praedita potius ex usu erunt.

Diuteticorum , quibus sal acidus probasi est , Formulae.

R *Tartari albi selecti pulv. Chrystalli Pulver. mineral. ana Drachm. j. ss. Ocul. cancri pul. reu. Dachm. j. f. pulvis. Dosis à Drach. ss. ad Scrup. ii. in vehiculo idoneo , repetendo sexta vel octava quaque hora.*

R *Tartari vitriolati vel Nitrati Drach. ii. pulv. è testis ovarum Drach. j. ss. sem. Apii , vel Dauci silvestris Drach. ss. f. pulvis: dosis Drach. ss. eodem modo.*

R *Sp. salis opt. Drach. ii. C. Cervi usci & pulv. q. f. ad imbibendum f. pulvis. Dosis Scrup. j. ad Drachm. ss.*

R *Succi Limon. Unc. ii. Aq. raphani Potus: compoff. Unc. j. ss. Syrup. è s. radicibus Drach. iii. f. potio.*

R *Succi*

R Succ*s acerosa* Unc. iiij. vini albi Unc. vij. misce, s. potio.

R Aq. Raph. compos. Unc. ii. parietariae Unc. iiiij. sp. salis Scrup. j. gut. xv. salis Tartari Gr. xv. syrapi violacei Unc. ss. f. potio.

*Diure-
tina sale
fixo prae-
dicta.*

*Quibus
conve-
nunt.*

2. Medicamenta sale fixo, sive Lixiviali, praedita urinas movere, & medicina vulgari & Empirica pro sanandis Hydropicis adhiberi solita, satis manifesto liquet : quippe usitatum est in Anasarca, & nonnunquam in Ascite, quando viscera aut caiues aquarum aggestione plurimum intumescunt, Lixivium è cineribus Absynthii, vel genistæ, vel stipitibus fabarum, cum vino albo factum propinare ; unde frequenter accidit mihi ratione valde copiosam succedere, & morbum tolli. Observavi tamen medicamentum illud in quibusdam minime diureticum extitisse, atque Diathes in Hydropticam auxisse potius, quam sanasse : quo ium ratio si inquiritur, ex superioribus constat, sales lixiviales, neque lac, neque sanguinem fundere sive precipitare, & propterea ex propria virtute diuretica non esse : veruntamen esse etus iste nonnunquam sequitur, quatenus sal fixus, copiose assumptus, salis acidi & coagulatiivi in sanguine praepollentis energiam destruit: proinde ut crux, cum antea nimis fundi aptus & seri incontinens, illud in quibusvis locis extuderet, salis fixi adventu crasis debitam recuperet: & propterea serum extrayasatum resolvens, & ad

Renes

Renes continenter deferens, diureticus copiosam inficit.

2. Diureticorum, quibus sal fixus pro basi *Eorum* est, Formulae. *Formu-*

R Salis Tart. vel Absynthii Drachm. ii. *la.*
Coral. ad albed. calcinata Drachm. i. ss. Nucis
Moschat. Drach. ss f. pulvis. Dosis Drach. ss.
ad Scrup. ii.

R Tinctura salis Tart. Drach. j. ad
Drach. j. ss. Aq. Raphani Compos. Unc. j. ss.
misce, detur in haustu liquoris Possetici cum
rad. & sem. Bardanae incocatis.

R Deliquii salis Tart. (dum tinctura
extrahitur) subitis flustantis, & vini sul-
phure imprægnati Scrup. ii. ad Drachm. j. ss.
vini albi Unc. iiiij. ad vij. Syrupi è s. Radic.
Unc. ss. m. f. haustus bis aut ter in die repe-
tendus.

R Cinerum Sarmentorum vitis albiss.
Lib. ss. Nucis Moschatae Drachm. ii. affunde
vini albi vel Rhenani Lib. ii. ss. stent calide
& clausæ per diem, dein colatura usui ser-
tur: dosis Unc. vi. bis aut ter in die.

Silices in igne cænedefacti extinguantur
in vino albo, vel Cerevisia vetusta Martialis:
Liquor propinetur ad Unc. vi. vel viij. bis
in die.

R Aq. Calcis vivæ Unc. iiiij. ad vij. Tinct.
Salis Tart. Drach. j. ad Drachm. j ss. f. haustus
sumendus bis aut ter in die.

3. Propter eandem rationem ac sal fi- *Diure-*
xus etiam interdum volatile in sanguinis rica sale
dyscra-

volatili dyscrasia acetosa ad movendas urinas cum
pradita. fructu adhibetur: viz. in quantum hujus par-
 ticulae in cruento admittit sales fluidi in co-
 præpollentiam destruunt; proinde ut san-
 guis, mixtionem debitam recuperans, atque
Quare juvanti. coagulatione & Catarrhis immunis factus,
 seri quicquid extrayasatum est, resorbeat,
 & quod superfluum est, Renibus per ui-
 teres amandandum tradat. Interea tamen me-
 dicamenta è sale volatili parata, quia parti-
 culas non nihil efferas, & Elasticas habent,
 quando sanguinis crasim emendant, quod
 seri superfluum est, per Diaphoresin æque
 interdum ac per *diaphoresis* excernendum dis-
 ponunt. Huic Diureticorum classi, non tan-
 tum sal volatilis purus putusque ex anima-
 libus, aut mineralibus per distillationem e-
 licitus, verum & Viventium & Vegetabi-
 lium partes integrales, (cujusmodi sunt infe-
 torum & Vegetabilium actuum pulveres,
 & extracta) accenseri debent.

*Eorum Formu-
 lae.
 Pulve-
 res.* 3. Medicamentorum, quibus sal volatilis
 probasi est, Formulæ.

R *Salis succini, salis Natri purissimi, ana-*
Drach. ii. f. pulvis. Dosis Scrup. j. ad Drach.
ss. in vehiculo idoneo.

R *Flor. salis Armeniaci, Crystalli Mine-
 ralis, ana Drachm. ij. m. Dosis Scrup. j. ad
 Drach. ss. in cochl. aq. Raph. Composita. Sal.*
urina exhibeatur eodem modo.

R *Pul. Apum Scrup. j. sem. Levisticum Scr.*
ss. f. pulvis. detur in cochl. aq. destit.

R *Sp.*

R Sp. urinae Scr. j. ad Drachm. ss. Aq. Potio-
Raph. Compos. Unc. j. ad Unc. j. ss. aq. In-
niperi Unc. iii. misce, s. hauritus. Sp. Tart.
exhib. eodem modo in dupla quantitate.

R Milleped. præp. Diach. iiij. Flor. salis Pilule.
Armeniaci Drach. ss. Nucis Mosch. pulv.
Drachm. ss. Terebinth. Venet. q. s. f. Pil. su-
mat. iiiij. bis in die.

R Pulv. sem. Bardanae Drach. iiij Dauci
silvestr. Drach. j. salis succini Drach. j. olei
Nucis Mosch. Scr. ss. Balsam. Capivii q. s. f.
massa form. in pillu. exiguas, quarum iiiij.
sumantur vespere, & mane primo.

R Rad. Charejolii, Petroselini, Fæni- Apoze-
cui, Eringii, ononidis, ana Unc. j. Fol. sa- ma.
xifragia, Aparines, ana M. j. sem. seselios,
Mili solis, ana M. ss. Bac. Inniperi Drach. vj.
coq. in Aq. sot. Lib. iiiij. ad medietatem: dein
adde vini Rhenani Lib. j. mellis opr. Unc. iiij.
f. Apozema Dosis Unc. vj. bis in die.

R Milleped. recentium Lib. iiij. Fol. Apa- Aqua
rines, Charejolii, saxifragia, virga Aurea, Destil-
ana M. ii. Rad. Raph. sylvestr. Unc. vj. Nucis lata.
Mosch. Unc. j. Bac. Inniperi, sem. Dauci
silvestr. ana Unc. ii. concisis & coniisis affun-
de seri Lacti, cum vino albo facti, Lib. viij.
destil. organis communibus, liquor torus mis-
ceatur: dosis Unc. iiiij. bis, vel ter in die.

R Milleped. recent. letorum num. 40. Expre-
ad 60. Nuc. Mosch. Scr. ss. simul contus siones.
affunde Aq. destill. saxifragia Unc. iii. f.
expressio, & cibatur.

R Fol. Charejolii, Petroselini, Macedo-
nici,

*nici, ana M. iij. simul contusis affunde vini
albi Lib. j. ss. f. expressio fortis, servetur in
vitro: dosis Unc. iij. us in die.*

Tinctoria. *Paretur tinctura ex Milleped. ex Apibus,
Cicadis, vel ex Cantharisidibus siccatis cum
Tinct. salis Tartari. Detur ad guttas 15,
vel 20, ad 30. in vehiculo idoneo.*

Diure- 4. Nitrum quoddam salis genus esse, ex
nitrofa figura, colore, sapore, aliisque ejus proprie-
pradita. tatis, & accidentibus, facile constat. At-
tamen diversum hoc ab alio quovis sale, aut
particularum salinarum statu, neque aci-
dum, neque fixum, aut volatile; sed quasi
in medio inter utrumque statum, existit. In-
tantum de sale volatili participat, ut, dum
conficitur, cum cineribus elixiviari & sali
fixo conjungi debeat, ut concretionem
quandam ad pescatur, porro cum liquatur,
à sulphure quovis injecto, mox inflamma-
tur, & avolat: cæterum cum sale fixo in-
tantum communicat, ut, in crucibulo li-
quatum, fusionem diuturnam, & forsitan
perpetuam, absque partium aut particula-
rum dispendio quovis notabili, toleret. Re-
vera Nitrum illud est, quo plantæ omnes
vegetant, Animalia quæque vivunt, & re-
spirant, atque flamma, sive ignis omnis
sublunaris acceditur, & sustentatur; prout
in alio tractatu fusius ostendimus, quod
non opus erit hic repetere.

Efectu- Quod vero ad præsens institutum est, sa-
ejus Ra- tis vulgo innotescit, salem Nitri sanguinem
tiones. refrigerare, & urinas potenter movere:
attamen

attamen utriusque effectus ratio, non ita liquido patet: quippe tantum abest Nitrum particulas frigorificas in se continere, ut è contra nihil magis igniparum fuerit: uti cernitur in pulvere Pyrio: atque si destillatur, flamina potius, quam vapor, aut sumus in recipiens prodire videtur: quinetiam stagma exstallatum, in star ignis actualis, corpora quæque apposita exurit, aut corrodit. Nec minus mirari subest, quomodo hic, cuius natura in tantum ignea est, sanguinem ita diluat, inque aquositates pro diuresi cienda fundat.

Super his ut conjecturas nostras propo-nam, dico Nitrum dupli respectu ad effectus istos producendos confinere: viz. & quatenus sal est, tum fixo, tum volatili nonnihil affinis, & quatenus $\pi\zeta\mu\nu\pi\sigma$ existit. Quoad prius observavimus Nitrum (prout etiam salia fixa, & volatilia) lacti impositum, coagulationem ejus impedire, vel tollere: pariter item huic, non minus quam illis, sanguis, adhuc calens, affusus à coagulatione & discoloratione præservatur. Quapropter siquidem Nitri particulæ, intus sumptæ, sanguinis mixtionem integrum servant, aut restituunt: proinde quidem illæ fusiones & coagulationes ejusdem, à quibus æstus, & lschuria sæpiissime oriuntur, præcavebunt, aut tollent.

Verum insuper Nitrum, quatenus ignarium est, intus assūptum sanguinem effligrantem refrigerat, & urinas movet; in

quantum scilicet (sicut prius innuimus) cruorisflammam, prius turbidam atque fumis interspersam, adventu suo plus accendens, eam claram magis ac puram, proindeque mitiorem reddit: cumque ita sanguis, dum clarus à Nitro ardescit, in compage sua plus laxatur; particulæ serosæ crassioribus facilius extricantur, & uberius abscedunt.

4. Diureticorum, quibus Nitrum probasi est, Formulæ.

Pulveres.

R *Nitri preparati* Drach. ii. *Aq. Hordei* cum radicibus *Graminis*, & *Eryngii conditi incoctis* Lib. ii. *syrupi violacei* Unc. iij. *misce. Dosis* Unc. iiiij. *bis in die.*

R *Salis Prunelle* Drachm. ii. *Sacchari canai* Drachm. i. fiat pulvis dividendus in 6. partes: sumatur una, in conveniente liquore ter in die.

R *Salis Prunelle* Drachm. iii. *salis succini* Drach. j. f. pulvis: *dosis* Drach. ss. ter in die.

R *Salis Prunelle, Ocul. Canceris, salis Absynthii, ana* Drach. ii. *misce: dosis* Drach. ss. ter in die.

Diare-
sale
Alchae-
lizato-
pradua.

5. Pulveres testaceos, & Lapideos quodam, sale Alchalizato sive petrificante praeditos, quandoque *disponit* promovere, etiam satis vulgo notum est. Quippe in magnis Ischuriis, pulvis è testis ovorum, è Chelis aut oculis cancerorum nonnullis praesenta-

sentaneo remedio fuit. Quorum operandi modus & ratio si inquiratur, facile constat. Pharmaca hæc sanguinem non fundere, neque sensibiliter præcipitare. Itaque dicendum erit, hæc, in dyscrasia sanguinis & humorum acetosa, interdum diuretica existente, quatenus sales acidos combinatione sua ligant & compescunt; proinde ut crux, fluxionibus & coagulationibus immunis, serum extravasatum resorbeat, & ad renes transferat.

5. Medicaminum Diureticorum, qui-
bus sal Alcalisatus pro basi est,
Formulæ.

*Eoruندہ
Formu-
la.*

Bz Pul. è testis ovarum Drach. ss. ad *Pulve-*
Drach.j. detur in haustu vini albi, vel liquoris *res.*
Possetici, vel decocti diuretici, bis in die.

Bz Pul. è chelis, vel oculis cancerorum Drach. ij. salis succini, Nitri, ana Drach.j. nucis Moschatæ Drach. ss. f. pulvis: dosis Drach. ss. ad Scrup. ij. in vehiculo idoneo.
Vel pulvis prædictus excipiatur Terebinthina Venetia f. q. & f. Pilula exigua: dosis iij.
vel iiij. vesperi, & mane.

Diureticorum familie non tantum Sali- *Diure-*
na, est insuper, Sulphurea quædam, & spi- *tica sul-*
rituosa, quatenus effectum istum saepe pro- *phurea*
ducunt, jure accensentur. Pleraque Laricea, *& spiri-*
uti imprimis Terebinthina, ex iisque præpa- *tuosa.*
rata, olea Juniperi, Nucis Moschatæ, ceras, *&*
aliorumque pinguium stillatitia intus sumpta *&*
in plerisque urinam copiosam, & viola-
ceo odore imbutam, cinct. Novi in Hy-

dropicis quibusdam & Scorbuticis spiritum vini, & Aquas ardentes, quin & vinum generosum uberius epotum *dispernit* promovisse: quorum omnium ratio est, quod, cum sanguis debilis, aut acescens, vel, ob fermentationis defectum, vel salis acidi, & coagulativi dominium, haud satis vegete, & æquabiliter circulatur, ut serum superfluum usque intra se contineat, donec illud renibus tradat; predicta remedia, quatenus cruoris mixtionem integram conservant, aut vacillantem restituunt, ad *dispernit* promovendam conducunt.

Eorundē Rx Baccarum Hederae, Iuniperi, & Lauri recentium, ana Lib. ss. sem. Dauci silvestris Unc. iiiij. nucis Mosch. Unc. iiij. Contusis omnibus affunde in retorta vitrea Terebinthina Venetæ opt. Lib. j. Sp. Vini Rectificati Lib. iiiij. destil. in furno arenae calore moderato ad siccitatem, cavendo Empyrcuma, & habebis spirituum, & oleum flavidum, utrumque egregie diureticum: dosis spir. Drach. j. ad Drach. iiij. vel Drach. iiiij. alei Scrup. ss. ad Scr. j. in vehiculo idoneo.

Tinctus Magmati in retorta residuo affunde ra. Tinct. salis Tart. Lib. j. digerantur clause in furno arenae per plures dies, ut tinctura rubicunda extrahatur: cuius dosis Scrup. j. ad Scrup. iiij. vel Drach. j. in convenienti ve hiculo.

Spiritus Rx Millepedum præp. Drach. iiiij. nucis & oleū. Mosch. Drach. j. contusis affunde spir. Terebinth. purissimi, & tinctura salis Tartari, ana

ana Unc. vij. destil. leni calore balnei: & babebis spiritum, oleum, & salis Tart. deliquum, unumquodque virtute diuretica insigniter praeditum.

Præparationum quarundam Ætiologiae.

i. Sal Prunellæ, sive Crystallum Minerale,
quod solummodo est Nitrum pu-
rificatum.

*Nitri selecti q. v. disslove in aq. sen- Sal pru-
tana, vel pluviali, parum coque, & in va- nella.
se vitro altiori, ad Crystallizandum, in lo-
co frigido reponatur: Crystalli candidiores
tanum & purissima seligantur, qua insu-
per crebris solutionibus, & Crystallizatio-
nibus, ad summam puritatem redigentur:
qua denique, in crucibulo susa. & in vas ar-
gentum effusa, in lapidem albissimum con-
crescent. Hujus pulveris dosis Scrup. i.
ad Drach. ss. vel Scrup. ii. sanguinem
assuauit refrigerat, & urinas movet.*

Præparatio hæc in eum finem instituitur, *Ejus*
ut particulæ nitroſæ, quantum fieri potest, *Ejus*
puræ putæque à sale fixo separentur, & logia.
scotsum in Crystallos concretæ habeantur:
quippe cum Nitrum ex terra conficitur &
primo elixiviatur, particulæ ejus adeo ad
concreendum sive crystallizandum, inha-
biles sunt, ut necesse fuerit lixivium nitro-
sum amplius cum cineribus elixiviani, & sa-
le fixo imprægnati: quo particulæ nitroſæ
partim lixivialibus unitæ, partimque ha-

rum interventu aquæ poris extrusæ , concretionem quandam acquirant : quare cum Corpus sive sal Nitri eo ritu formetur , quo in usum medicum purius reddatur , ab eo particulæ salis fixi , crebris solutionibus , & crystallizationibus , quantum abesse possunt , ablegentur.

*Spiritus**Nitri.*2. *Spiritus Nitri.*

Ex Nitri purissimi Lib. j. pulv. laterum Lib. ij. probe trita. & simul mixta, retorta vitrea loricata, vel terrea indantur, atque in furno reverberii igne per gradus aucto destil. Fumi rubentes recipiens quasi colore quodam flammæo rutilare facient, & condensati flagma acidum & summe corrosivum constituent. Dosis gutta jjij. ad vj. in vehicula idoneo.

*Eius
Etio-
logia.*

Quamvis Nitrum , sulphure commixtum , ab incendiculo quovis citissime ignatur , ac in flamas erumpat ; eo tamen destitutum , absque ulla deflagratione , in crucibulo liquari , aut in retorta destillari potest. Pulvis laterum additur , ut , cum sales ab igne funduntur , non mutuo se prehendant & concatent , sed divisi , & ab invicem distracti , vi ignis à subiecto suo foras propellantur.

Nitruim liquatum virtutem suam inflammabilem retinet ; liquor vero destillatus , ignis extintivus potius , quam incendiarius evadit. Si quando enim sulphuri committatur , mistura ista ægre , & minus quam sulphur,

sulphur, per se accendi potest; cuius ratio est, quod sal Nitrosus, fluorem passus, à statu primigenio prolsus alteratur, atque parem fere indolem acetosam, ac alii sales fluorem passi, adipiscitur; quinimo ex sulphure stigma acidum prolicitur, quod ignem destruit potius, quam ut ab eo inflammetur.

3. Spiritus Salis Marini.

Spiritus

R Salis marini fus, pulverati Lib.j. lat- *Salu ma-*
terum crassiusculè pulv. Lib. iij. simul tere, *rini.*
Et misce, deinde adde frusta laterum majo-
ra ad Lib. ss. probe mista, Et retorta firma
indita, destill. igne reverberis fortissimo per
24. horas, liquorem exstallatum rectificata
calore arena in cucurbita vitrea, avocando
phlegma sive partem aquosiorum. *Spiri-*
tus coloris flavi aut sub viridis, ac odoris
& saporis valde grati, in fundo manet.

Hic sal difficilime in liquorem aceto- *Etio-*
sum propellitur, quoniam particulae ejus, *logia.*
præ aliis mineralium salinis, scil. vitrioli,
Nitti, Aluminis, &c. strictissime combinatae
non facile à se invicem dissociari, aut à ter-
ræ complexibus divelli possunt; quare cum
ab igne laxantur, ne simul confluant, pul-
vis laterum in tripla quantitate admiscetur:
ac insuper frusta laterum majora interpo-
nere visum est, ut massa destillanda, velut
foraminibus excavata, igni sit ubique per-
via. Nihilominus inter destillandum, sa-

les ab igne fusī sēpissime confluent , postea ut nulla vi ignis foras propelli queant.

Ejas modus compendiosior. Rem ita habere constat , quoniam , si artificio adhibito hæc salium inter se & cum terra cohæsio abrumpatur , facili negotio in stigma acidum urgentur. Ex. gr.

R *Spir. vitrioli non rectificati* Lib. j. in retorta vitrea affunde hunc salis marino calcinato & pulverisato . & mox in arena destilla : *spir. salis* , quasi ab altero abactus , sa- cillime ascendet , *spir. vitrioli* ejus sedes oc- cupante viz. hic ponderosior , & fortior , si- mulque domicilii terreni orbus , & avidus , al- terum sedibus suis propellit , easque invadit.

4. Spiritus Urinæ.

Spiritus urinae. **R** *Urinae hominis sani vinum bibentis* q. v. *Cucurbita* cum Alembico caco indita putrefascat in fimo per mensem : dein destill. in arena. Liquor extillatus in Cucurbita al- tiori rectificatus , exhibet spiritum , & sa- lem volatilem. Hac operatio comprehendiosius perficitur , si urina recens evaporetur ad quartæ partis remanentiam , nempe ut phleg- mate exhalante particulae saline cum sul- phureis & terrestribus densius agglomeren- tur. Crassamento huic , cucurbitæ indito , af- fundatur vel lixivium è cineribus , vel sale Tartari , vel solutio Calcis viva : dein Alem- bico imposito , destil. in furno arena: facili ne- gotio habebis spiritum , & salem volatilem , qui rectificatione depurantur , & separan- turr.

Processuum horum ratio hæc est : quod, ~~Aetio-~~
 siquidem urina constet sale duplice, scilicet *logia*.
 nitroso , tum volatili , una cum sulphure ac
 terra copiosis , particulæ salis volatilis (dum
 mixtio *integra* est) ab aliis salinis una cum
 aliis elementis crassioribus inviscantur adeo,
 & stricte combinantur , ut spiritus erumpe-
 re , aut vi ignis divelli & separari nequeant;
 attamen postquam à longa putrefactione
 liquoris mixtio laxatur, particulæ salino vo-
 latiles , se detinunt cæteris extricantes , inter
 destillandum primo ascendunt. Porro idem
 effectus etiam facilius succedit , quando Sal
 fixus à nitroso diversus infunditur ; quippe ,
 dum hujus particulæ ab istis alterius infusi
 occupantur , sal volatilis catenis suis elap-
 sus , facile abscedit. Huc faciunt , quæ de
 salis Armoniaci destillatione infra adver-
 temus.

5. Tinctura Salis Tartari.

Tinctura Tar-
tari.

Rx *Salis Tart. purissimi* Unc. vi. lique-
 tur , & fluat in crucibulo , donec colorem ca-
 ruleum seu sere viridem acquirat: dein eidem
 dum incandescit pulverisato, & matracio fir-
 mo colli oblongi imposito , affunde spiritum
 vini rectificatum , ad supereminentiam iij.
 aut iiij. digitorum: & digeratur in furno are-
 na , calore sat is intenso per plures dies , donec
 tinctura extrahatur. Quippe longa digestione
 spiritus vini colorem rubicundum acquirit , in
 quantum scilicet particulæ salis fixi , qua-

dantenus exaltata, sulphuri vinoſo uniuertur. Interea ſal Tart. reſiduum, Phlegmate vini dilutus, in deliquum infra ſubſidens, & per ſe ſubtus fluuians abſibit: quod oleo Tart. vulgari, in quantum ſulphuris vinoſi paſticipat, longe praefat: ac in quibusdam caſibus, ubi Diuretico lixiuitali opus eſt, remedium laudabile exiſtit. Dofis Scrup.j. ad Scr. ii. vel Drach.j. Tinetur exhibetur à Drachm.j. ad Drachm.j.ſs. aut Drachm.ij.

Aetiology.

Tinetur ſalis Tartari, ob ſalis & ſulphuris vinoſi conjugium, tum ſapore tum odo-re fragantissimis imbuitur. Si liquorem ad medietatem deſtilles, pars reſidua plus ſalis ac ſulphuris, ſed parum ſpiritus vinoſi in ſe retinebit; atque ſpiritus avocatus, & ſali Tat-tari recenti affuſus, ſi digeratur, in quantum ſulphuris qui cum ſale uniatur expers eſt, haud facile tineturam acquiret.

Profecto quod in ſpiritu vini pars ſulphurea à ſpirituosa diſtincta fuerit, hoc experimen-to didici.

Sulphur **B** Spiritus vitrioli acerrimi Lib. ſs. ſpi-ſive oleū ritus vini rectificati Lib.j. miſce in reiorta vini. vitrea, & deſtilla in furno arenae, donec li-quore (qui primo homogeneus videtur) avo-cato, craffamentum nigrum copioſum in fundo remaneat: ſpiritus hic capiti mortuo reaffundatur, & duobus vel tribus cohobitiis deſtillatio repetatur: demum habebis duos diſtinctos liquores immiſcibilis: viz. unum acido-ſpirituosum inferius ſubſidentem, & alterum limpidiſſime oleoſum ſupernatan-tem;

tem; qui proculdubio vini pars sulphurea pura puta que est, separata & per se manens, dum pars spirituosa sali acido connubit.

6. Sal Succini.

Rx Succini albissimi pulverisati Lib. ss. destilletur in retorta vitrea, aut fortissimo calore arena, aut levi reverberii; ascendent primo Phlegma; & oleum citrinum, cum aliquanto spiritu: dein sal volatile in collum retortæ & latera recipientis sublimabitur: ac ultimo oleum nigrum prodibit antequam ascendat, hoc ne sal ab eo polluatur, eximi, & recipiens mutari, debet.

Sal iste primo albus, & satis grati odoris & saporis, nisi in vase strictum clauso assertetur, brevi flatus, ac dein cum graveolentia rubicundus evadit. Cujus causa est, quod medicamentum hoc multum sulphuris in se continet; cuius particulæ, donec sal dominium habet, subjugatæ & aliis involutæ, prorsus obscurantur: postea tamen laxata mixti compage emergentes illæ, aliisque supereminentes, plerisque sensibus nostris præpollentiam suam produnt. Dosis eius *Scrup. ss.* ad *Scrup. j.* Optimus salem succini tum conservandi tum exhibendi modus est, si cum Salis Nitri purissimi duplo misceatur.

Sectio IV. Cap. III.

*De Diuresi nimia, ejusque remedio, & spe-
ciatim de Diabete, in cuius Theoriam,
& Therapiam inquiritur.*

*Diabe-
tes mor-
bus olim
& nec-
dum bene no-
nus.* **D**iabetes apud Antiquos morbus adeo rarus fuit, ut multi celebres medici nullam ejus mentionem fecerint, & Galenus tantum binos ab eo laborantes novit; in nostro autem seculo compotationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito, affectus hujus exempla, & instantiae satis crebræ, ne dicam quotidianæ occurunt: verum ut ut familiaris, & quoad Typum satis sit notus: quæ tamen sint ejus causæ, & ratio formalis ferre in totum nescitur. Super his ut philosophari seu potius conjectare ausim, imprimis morbi hujus descriptionem quoad omnia, aut præcipua ejus phænomena trademus; dein, cujus partis aut humoris vitio ea singula oriuntur, perquirere nitemur.

*Eius
Descrip-
tio.* Diabetes à διαγένεσι transeō dicitur materiae potulentæ nimis celer transitus, item urinæ profluviū. Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi assumunt; insuper sit im continuam, atque febrem lentam, & quasi hecticam semper adjunctas habent. Quod autem plerique Authores potum

tum aut parum aut nihil immutatum reddi asserunt, à vero longissime distat: quoniam urina in omnibus (quos unquam me novisse contigit, & credo ita in universis habere) tum à potu ingestō, tum à quovis humore in corpore nostro gigni solito, plurimum differens, quasi melle aut saccharo imbuta, mite dulcescebat. Prædicti erroris occasio, (ut opinor) fuit urinæ color; qui semper crudus, & aquosus, velut Pica, aut hydropē laborantium, apparet. Ut symptomatum horum rationes indagimus, primo inquiratur unde urinæ excretio tam copiosa, & celer est, dein ad reliquam affectus hujus Aetiologyam procedamus.

Quod nonnulli pro Diabetis causa, re- *Causa eti-*
num vim attractricem assignant, nobis mi- *jus, non*
nime arridet: quippe sanguis ad renes non *Renum*
attrahitur, sed motu cordis pellitur. Porro *Attrac-*
nec serum è sanguine eos perluente hau-
riri, aut emulgeri, sed partim percolatio-
ne, & partim fusione quadam sive præci-
pitatione (prout superius clare ostendimus)
fecerni videtur: quapropter Diabeten
sanguinis potius & immediatus, quam *Sed po-*
renum affectionem esse, & originem suam *tius sa-*
inde sumere credimus, quatenus cruo- *giniis*
ris massa velut deliquescit, & in serosi- *delt-*
tatem copiose nimis funditur: quod equi- *quiunt*
dem ex urinæ quantitate ita in immensum
aucta, quæ non nisi à sanguinis deliquio,
& consumptione procedat, facile con-
stat;

stat : Propterea item crux residuus , sero ejus ita ubertim abscedente, multo crassior, & ad coagulandum aptior evadit ; ut ex pulsu celeri , & laborioso arguere licebit: nam idcirco cor rapidius movetur , ut sanguinem , plus solito dum exagitat , à coagulatione præservert. Potio ut hujus fluiditas , ob nimia serosi laticis impendia perclitati apta , continuari possit, materies potulenta siti immani urgente copiosissime ingeritur ; ac insuper humores solidis partibus impæcti à sanguine resorbentur ; quinimo ipsarum sarcimenta in hujus reparacionem deliquescunt: hinc ut morbo isto labrantes, plurimum sitiant , & brevi emarcescant.

*Causa
conjun-
cta po-
nisi-
mum in
sanguini-
te.*

Itaque, ut Diabetis causam conjunctam, & rationem formalem designare ausim, opinari ducor sanguinis crasin sive mistionem ita laxari , & quadantenus dissolvi , ut particulæ aquosæ à crassioribus contineri nequeant , quin illæ harum amplexibus cito elapsæ , & salinis imbutæ , per vias renum maxime patentes excurrant. Interim vero ad sanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum , humores alii , tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur ; atque præcordia magno usque molimine in motum rapidiorem urgentur.

*Ali-
quando
partim
in reni-
bus.*

Præterea tamen in causæ conjunctæ partem aliquam renes quandoque accedere putamus, utpote quorum fermentum ita non nunquam vitiati solet , ut sanguinem non

Salis

Salis lixivialis influxu in debita mixtione atque fluiditate contineat, proinde ut serum mera percolatione ab eo separetur; sed interdum accidit à Sale acido in renibus deposito cruorem, dum eos pertransit, velut à coagulo quodam in serositatem copiosam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari. Hinc observare est, in plerisque Nephtitidi obnoxii paroxysmo ingruente urinam limpidam, & copiosam reddi. Cujus causa est, quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem (prout alibi ostendimus) excitans, imprimis sanguinem renibus illabentem fundit, serique uberioris ab eo decessum producit.

Cæterum non improbatum est *dispergitur* copiosam, aliquatenus à renum mala conformatio procedere, in quantum sc. hominum tubuli lymphatici nimis ampli, & patentes, serosum laticem nimis prompte excipiunt, & sine remora quavis celeriter transmittunt; propterea ut major ejus quantitas in urinam excurrat. Verum enim vero ut tubulos hos quandoque, & præsertim in calculosis, nimis patere concedam; attamen proinde lotium cruentum potius, quam copiosum excerneretur. Et revera mihi rationem sanguineam à tali potissimum causa exoriri putamus. Porro cum urina copiosa, & cruenta simul existit, sanguinis dyscrasiam cum mala Renum conformatio-
cur-

currere censemus ; prout in casu cuiusdam ægrotantis notabili mox declarabitur.

Morbus iste ut plurimum o- ritur à sanguini- nu compage ni- mus dis- soluta.

Interea non est ut dubitemus , præcipuam & maxime crebram Diabetis causam , in sanguinis mictione dissoluta nimis , & laxa à consistere : quinetiam pari ratione *dissipatur* minutam , & debito pauciore , sæpenumero à sanguinis compage nimis stricta , & velut obserata pendere . Porro hic opportunitum erit inquirere an non totalis urinæ suppressione interdum à tali causa procedat ?

Quanquam enim satis vulgo notum est , Ischuria fortioris & pertinacis causam , sæpiissime infra renes constitam , omnino à ductibus urinariis penitus obstrictis pendere ; cumque egomet plures ab urina tota- liter suppressa defunctos aperui , in omnibus reperi mortis causam invincibilem , ureteris unici paulo antea patentis (altero dum occluso) à calculo recens impacto , obstructionem suisse . Attamen Doctiss. Dr. Riverius duos refert Ægrotantium casus , in quibus Ischuria totalis & plurium die- rum sola phlebotomia curabatur ; & propterea morbi causam ascribit Venis Emulgentibus supra modum distentis , adeo , ut propter seri expulsionem se contrahere ne- quirent : quemadmodum observatur passim in vesica urinaria , quæ valde impleta non facile ad mictionem componitur . Verum enim vero , ut Historiis istis (ut i par est) fidem praestemus , isti tamen Aetiology- assen-

affensus minime debetur. Quippe vasorum emulgentium non illud munus est, quod vir Clarissimus assignavit; non venæ enim, sed Arteriæ serum una cum sanguine, absque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo, constanter deferunt; cum autem serum in vias patentes non cito excurrit, ratio videtur esse, quod crux massâ stricta nimis, & compacta, laticem aquosum, intime permixtum, è sinu suo ægre dimittit.

Hoc facit *observatio Anatomica super cadavere Reverendissimi Episcopi Cestrensis nuper facta*. Cum Illusterrimus ille Dominus, diu calculosus, demum à suppressione urinæ diurna fatum obierat; mox præsumebant omnes lethi causam fuisse, uretes à lapide aut materia fabulosa penitus obturatos: attamen disquisitione per Anatomiam accuratissimam adhibita, nulla omnino in ductibus istis obstructio, aut lotii, impedimenta deprehendi poterant. Similem huic observationem anatomicam haud pridem à se factam retulit mihi Vir Doctor D. D. Lower, ubi nimis illa Schutia lethalis, nulla proorsus circa vias utinarias sui vestigia reliquerat: Hinc ut conjicere obvium sit, siquidem renes insuper sarti tecti erant, morbi causam omnino in sanguinis concretione, & compactione nimia constitisse.

*Hoc ob-
serva-
tionibus
Anato-
micas
confir-
matur.*

At vero à diverticulo hoc regressi, post *Diabe-*
Diabetis causam conjunctam, & ratio-
nem

*præca-
tarctica.*

nem formalem explicatas , ad causas ejus procatarcticas cruendas procedamus. Itaque si inquiritur , unde sanguinis compages ita laxa , & dissoluta , inque serositates deliquescere apta evadat ; dicimus , hujus sicuti & lactis , fusionem ex eo procedere , quod cum in massa ejus Sales diversæ indolis conveniunt , & associantur , reliquæ particulae Salinis (quæ eas ab invicem sejungunt , & in mixtione continent) liberatae statim in partes secedunt. Quod si amplius inquiratur , undenam Sales isti , quorum privata combinatione , sanguinis mistionem solvi , ejusque fusionem introduci supponimus , adveniunt : non est pro illis designandis ut longe disquiramus : etenim plane constat massæ sanguineæ particulas Salinoes , fixas , & volatiles , naturaliter semper inesse: quibus si quando Sal acidus , seu fluore potitus , satis ubertim accedat , prædictam affectionem facile excitabit. Hinc est , quod vinum Rhenanum , Pomaceum , & liquores acidi epoti *dispergitur* copiosior rem provocant : propterea item in quibusdam valetudinariis , quorum sanguis Sale acido abundat , medicamenta Sale fixo aut volatili prædicta urinam movere solent. Nec tantum ab assumptis , sed ab humoribus intus productis , affectus iste passim evenit. Observare est plurimos pathematis Spasmodicis obnoxios , ante , vel post paroxysmos , urinæ limpidæ copiam ingenitem reddere ; cujus certe causa est , quod san-

sanguinis, & Succi nervei recrementa, in partibus solidis aggeta, si quando in acom rem degenera turgescant, & in sanguinem refluant, fusionem ejus, & proinde urinæ profluvium inducunt. Quapropter cum talis urinæ profusio constans, & habitualis existit, nihil verisimilius dici potest, quam, quod humores excrementitii, in partes solidas ablegati, indeque, postquam acom rem illic contraxerint, in sanguinem rever si, hujusliquorem in serositatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo, & immensam excretionem cident.

In præcipuam vero hujus noxæ partem, *Ejusmo-*
succum nerveum merito referimus: quippe di hu-
hunc, si quando à recta crasi desciscat, ad-*mor acci-*
modum malignum, aliisque tum humoris-*dus im-*
bus, tum partibus solidis infestum evadere,*primus à*
alibi ostendimus; quapropter ab eo depravato, *Nervis*
etiam sanguinis mistio perverti ma-*& ner-*
xime periclitatur. Ipsum vero succum ner-*voso ge-*
veum depravari arguere licebit, quoniam in
Diabete spiritus animales plurimum oblan-*nere.*
guescunt, & nutritio statim omnis frustra-
tur.

Porro quod sententiam hanc egregie *Hinc*
confirmat, observavi in pluribus huic morbo *Affe-*
per intervalia obnoxiis, quod paulo ante*ctus*
quam in urinæ profluvium inciderint, in *Spasmo-*
toto corpore partium nervarum dolores *midis se-*
vagos, & corrugationes, modo cum stupore, *pe Dia-*
aut formicationis sensu, modo cum cre-*beten*
bris Spasmis, ac tendinum subsultibus aliis*præce-*
dunt, que

que spirituum perturbationibus, & inquietudinibus paterentur, : indicio sane manifesto liquorem fibras nerveas irrigantem, à crassi degenerem, & fæculentiis refertum, spiritus irritare, inque *anæsthesias* cogere. Dein postea cum succi nervei recrementa, & superfluitates, fluore oborto in massam sanguineam exundantia, Diabeten inferrent, prædicta symptomata cessabant, succedente vero spirituum languore, & virium concidentia.

Diabe- Diabetes dicitur vulgo hydrops ad matulam, & nonnulli contendunt utrumque
Hydrops morbum revera eundem esse, easdemque
at diffe- causas & rationem formalem habere, &
rent. symptomata tantum quoad serose excretio-
 nis modum variari; nempe quod sanguis in
 utroque pariter affectu seri incontinens, &
 arteriis exspuere coactus, in uno, ipsi in cor-
 poris habitum, & viscerum cavitates, profun-
 dat: inque altero, idem in renibus affatim
 per ureteres amandandum deponat. Ve-
 rum enim-vero, si res accuratius perpenda-
 tur, inter hos morbos notabilis differentia
 occurrit. Nam Anasarca plerumque origi-
 nem suam inde primo desumit, quia sanguis
 imbecillis, & nimis frigidus, non satis accen-
 ditur, & effervescit, ut chylum continenter
 advectum coquat, & assimilet, adeoque
 volatiliset, quo inter circulandum cum
 in sinu suo contineat; quin necesse ha-
 beat hunc una cum latice seroso ubique lo-
 corum exspuere, & juxta vasorum interslitia
 relin-

relinquere : dein postea morbo ingraueſcente ſanguis non modo debilis cruditati-
bus, verum in crassi degeſer fluxionibus, &
coagulationibus obnoxius fiat, proindeque
humores ſcrosos, & copioſius progignat, ac
in partes indebitas impetuofius luſfundat.
Verum è contra in Diabete cruor satis, im-
mo ut pluriū nimis effervescit & accen-
ditur, ac chylum advectum celeriter & ſupra
modum coquit: quinimo partes ſolidas col-
liquat, earumque liquamina absorbet, ſecum
per vafa circumfert, & ſuper quam ſatis eſt
coquit; attamen cum ob ſalium concuſus,
ſanguinis compages penitus diſſolvitur, ac
in ſerofitatem funditur, portiones, quæcun-
que abſcedere poſſint, intra renes ſecreta,
per ureteres excurſunt. Si morbus Diabeti
ſimiliſ ſed inverſus (ſc. in quo ſanguis in ſe-
rofitates exſolutus liquamina ſua in totum
corpus profuderit) uſpiam ullus occurrit,
procul dubio erat febris olim epidemica
(Sudor Anglicus) dicta: ubi ſanguis in aquo-
fitates deliquescens humores omnes, tum
utiles, tum inutiles, uſque ad pabuli vitalis
impendium, in poros corporis per ſudorem
amandandoſ profundebat.

Hæc de morbi Diabetis ratione formalis,
& cauſis, ſc. Conjuſtis, & Procatarcticis;
quod ad Evidentes ſpectat, propter quas ni-
mirum occaſiones, Succi acidi, ſanguinis
fusionem ſive coagulationem excitatur, in
corpo re noſtro gignuntur: hæ varii generis,
ac originis exiſtunt. Malæ viſtus ratio, ac
im-

*Diabe-
tis cauſa
exiden-
tes.*

imprimis assiduus, & immoderatus pomacei, cervisiae, aut vinorum acidorum potus; interdum mœror, & tristitia diurna, item affectus convulsivi, aliaque spirituum animalium depressiones, ac inordinationes, diarrhesin hanc morbidam parere aut sovere solent. Novi quendam, vino Rhenano pro potu ordinario per 20 dies usum, Diabetem incurabilem contraxisse: ex qua, non obstantibus medicorum plurium insignium consiliis, & remediiis quibuscumque intramensem interibat. Memini duas mulieres, pathematis spasmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus subinde magna urinæ profluvia cum languore, & carnium intabescientia accidebant.

*Sympto-
matum
in Dia-
bete no-
tabi-
lium ex-
plicatio.
Unde
mihi
crebra
& copio-
sa.
Unde
febris
enim sibi
& mar-
core.*

Explicata jam nunc morbi hujus Theoria, adhuc restat symptomatum notabilium rationes exponere. Huius nonnullas ex præmissis satis constare arbitror, sc. quamlibet in Diabete urinæ excretio ita celer, & copiosa existit: quod autem laborantes febricitant, & valde sitiunt, ratio partim est, quoniam humores, & Succi quibus tum sanguis, tum solidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diuresin impendo plus nimis exhauiuntur: quare fauces atent, & præcordia insigniter estuant: & partim, quoniam urgente naturæ instinctu cor, & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut sanguis, sero diluente privatus, à coagulatione sive concretione vindicari, ac in circulatione debita continuari possit.

Attamen explicatu magis arduum vide- *Quare*
 tur, quare Ægrotantium urinæ adeo mire *Ægro-*
dulcescunt, sive saporem mellitum refe-
runt; cum potius è contra si *juxta hypothe-*
sis nostram sanguinis fusio, & (quæ prop-
*terea succedit) urinæ profusio ob Saliū *dulces-*
combinationes accidat, cetero liquor his im-
prægnatus potius falsus esset quam dulcis.
 Verum huic referre obvium est, dicendo
 imprimis urinam sapore falso privari, in
 quantum plures Sales, qui diversæ sunt in-
 dolis, in ea combinantur. Nam hoc multi-
 plici in chymicis experimento constat, quod
 cum Sales, qui diversæ sunt indolis, uti fixus,
 aut volatilis, cum acido miscentur, utrius-
 que acrimonia obtunditur, aut amittitur:
 quare quod urina Diabete laborantium mi-
 nime Salsa sit, non est quod miremur. Cur
 autem instar Sacchari, aut mellis ea mire
 dulcescat, nodus vindice dignus est.*

Hunc effectum ex eo quispiam oriri pu- *Saper-*
 taret, quod una cum sanguinis sero, per re- *mellitus*
 nes excurrente, tum liquor recens nutritius, *non à*
 tum solidarum partium liquamina aman- *succo nu-*
 darentur: quare non improbabile videtur *tritio,*
 dulcedinem istam ex succis hisce optimis lo- *verum*
 tio permixtis conciliari. Verum enim vero *à Salinā*
 ex mistione ista sapor tantum lenis ac instar *cum Sul-*
lactis aut juscui carnium blande demul- *phure*
 cens, sed non mellitus, excitabitur: quinimo *combi-*
 ad hunc, qui non solum gratus, sed quo- *nationi-*
 dammodo purgens est, spicula Salina,
 una ac mulcimina Sulphurea (prout alibi
 K ostendit).

ostendimus) concurrere debent. Quare prout Sacchium, & mel in merito ad concretiones Salino-sulphureas referimus: ita suspicari fas sit, urinam in Diabete adeo dulcescere, eo quod Salibus in sero combinatis particulae quædam Sulphureæ ex colligatione solidarum partium delibatae accrescunt.

Morbi prognostici. Quoad prognosin hic morbus incipiens sape ac facile curatur, confirmatus autem raro admodum & difficillime; quatenus nempe sanguinis crasis paululum laxata, sine magno negotio reducitur: illa vero multum soluta, ita, ut plurimæ partes aliæ ab aliis secedant, vix aut ne vix restitui posse est.

Quod vero ad Therapiam spectat, difficillimum videtur in hoc morbo veras mendendi intentiones designare: in quantum causa ejus ita profunde latet, altisque adeo, & valde remotas origines dicit. Nam quod vulgo putatur Renes, aliasque partes solidas, serum, & sanguinem continentis aut transmittentes peccare, quatenus contenta sua propere nimis dimittunt; proindeque Astringentibus potissimum, ac fere tantum insistendum esse: dico huic tum hypothesitum Praxi, & rationem, & experientiam refragari; in quantum pauci, aut nulli hac methodo curantur: & summe improbabile (ut non dicam impossibile) est, *dispernit* istam à tali causa procedere.

Itaque in hoc Affectu, sicut in plerisque aliis

Tres indicatio-
nes Ther-
apeuti-
cae.

Allis tres erunt Primariæ Indicationes Therapeuticæ, viz. Curatoria, Præservatoria, & Vitalis. Harum Prima morbum respiciens & diabetus nimiam cohibere nitens, absque Secunda quæ in moibi causam collimans, sanguinis mixtionem, sive crasim debitam præseervare, ac restituere conatur, peragi nequit. Quapropter circa morbi hujus Therapiam præcipuae medendi intentiones erunt, Sanguinis fusionem ne fiat præcavere, atque ulla tenus factam tollere. Primo sanguinis fusio inhibetur, dummodo partes ejus crassiores, & Aquosiores se invicem contineant & contineantur, neque aliæ ab aliis ita continuo & præpropere abscedant; quod quidem efficitur per Remedia incrassantia vulgo dicta; quorum sc. corpuscula viscosa admodum & glutinosa, in massam Sanguineam admissa, particulis ejus activis pertinaciter cohærent, adeoque eas ab invicem separant, & ne fluoribus obortis mutuo inter se, aut cum Salinis aliunde suffusis continentur, impediunt. Propter hunc finem Oryza, Amylum, vegetabilia mucilaginosa, nec non Gummi, & resinosa quædam in hoc morbo juvare solent. Secundo ut Sanguinis fusio aliquatenus facta tollatur, ejusmodi remedia indicantur, quæ saliu concretiones dissolvunt, ita, ut particulæ que clementares insitæ, denuo sui iuris factæ, situs priores recuperent, adeoque Sanguinis crasim primum evam redintegrent. Hujusmodi effectum in Laete coagulato, Salis fixi,

Meden-
di inten-
tiones
præci-
pue.
1. San-
guinis
fusionem
inhibe-
re, ne
fiat.

2. Facta
tollere.

*Quod
probabi-
le est per
salina
qua di-
versa
sunt in-
dolis ef-
fici posse.*

volatilis , aut nitroſi additione , nec non spiritus C. C. Salis Armoniaci & ſimiliūm infuſione produci ſupra oſtēndimus. Cujus ratio (prout ibidem innuimus) procul du- bio hæc eſt , ut dum particulæ Salino-fixæ , volatiles , aut nitroſæ , in uberi ſatis copia laeti inditæ , particulis acidis ſive præcipita- toriis occurruunt , cumque iis combinantur , reliquæ Salinæ quæ prius ligabantur , jam liberatæ , perque liquoris maſſam diſſuſæ , Sulphureas & terrefſtres inter ſe combinatas diſſocient , & quaquaversus diſpergant , pro- inde ut particulæ rurſus omnes æquabiliter permixtæ , ſe mutuo contineant , & con- neantur. Quantum hiſce *αὐάλεγες* Sanguis propter ſtagmata Salina ipſi calenti affuſa alteratur , per experimenta ibidem citata de- claravimus. At vero pro curanda Diabete , medicamenta Salina quoniam à plerisque fere ſemper Diuretica æſtimantur , non faci- le , aut temere exhibeimus ; quamquam in- terea huic methodo , uti non ratio , ita nec dum experientia refragatur. Nam ſæpius in hoc moibio tinctoriam Antimonii cum bono ſucceffu præſcripsi , atque Aqua ſolu- tionis calcis vivæ , cum rasura Saſlaphras fe- minibus Anisi , paſſulis , & liquiritia , juxta receptum vulgare à nonnullis eximie com- mendatur.

*Indica-
tio vita-
lii.* - 3. Indicatio Vitalis , per diætam incraf- ſantem , & modice refrigerantem , perque cardiaca temperata ac imprimis per Hypno- tica idonea , & tempeſtiya perficitur , quo- rum

rum species præcipuæ ac formulæ quædam selectæ, in capite sequente subjiciuntur, in que hujus calce coronaïdis loco cujusdam Nobilis ab hoc morbo, interea dum hæc primo meditarer, ac postea scriberem, Ægrotantis Historiam proponere visum est.

Comes quidam Insignissimus, tum natalium splendore, tum propter insignes Animali dotes prænobilis, temperamenti Sanguinei, vultus floridi, atque in ipso ætatis sunt vigore, incertum ob quas $\pi\varphi\phi\alpha\sigma\delta\epsilon$, ad diuresin nimiam proclivis evasit: cumque adeo per plures menses, urinæ profluvium subinde pati solitus esset, tandem in Diabeten (uti videbatur) confunditam, ac pæne deploratam incidit. Piæterquam enim quod nycthemeri spatio, urinæ lypidæ, mire dulcescentis, & quasi mellitæ, fere sesqui-congium excerneret, insuper siti immanni, ac febre velut hectica, cum insignispirituum languore, virium concidentia, & totius corporis intabescientia afficiebatur. Cum hoc tempore ad consilendum eum Medicis celeberrimis D. D. Michlenthwait & D. D. Withersly accesseret, remedia sequentia (quorum usu brevi convalescere visus erat) præscripta fuerant.

R. Summit. Arboris Cupressi M. viii. Curatio-Albuminum ovorum conquaßat. Lib. ii. nis exē-Cinnam. Unc. ss. minutum incisis affunde plum. laetis recentis Lib. viii. destit. organis communibus, cavendo empyreuma. Capiat Unc. vi. ter in die.

R Gum. Arabici, Tragac. ana Drach. vij. Jaccb. pened. Unc. j. f. pulvis. Sumat. circa Drach. j. vel Drach. j. ss. bis in die cum aq. destil. Unc. iiij. vel Unc. iiiij.

R Rhab. pul. Gr. xv. Cinnam. Gr. vj. f. pul. sumat mane, repetendo intra 6 vel 7 dies.

R Aq. Paralyseos Unc. iiij. Cinnamomi bord. Diachm. ij. Syrupi de Mæconio Unc. ss. f. haustus sumend. omni vespere.

Dixite fere tantum ex lacte, quod modo crudum, & vel aqua destillata vel aqua hordei dilutum, modo coctum, cum pane albo, vel hordeo aliquoties in die sumebat. Horum usu cum in dies melius habuerit, intra mensem pene sanatus videbatur: quando modice convalescere coepit, urina insipida liquidi assumpti quantitate haud multum superabat, & deinceps nonnihil Salsa, potulentis ingestis copia minor fuit; dein paulatim solito spirituum tenore, & viribus pollens, ad priuatinam Dixtam redibat.

Eiusdem morbi At vero Diathesis in hunc morbum haud ita penitus cessabat, quin postea crebra vice, recidiva. propter inordinationes in vietu, & sorsan ob mutationes circa Annitempora, in recidivam aptus, urinam primo copiosorem, & dein limpidadem, & dulcescentem, cum siti & febicitatione, & spirituum languore reddebat. Eotundum vero medicamentorum usu, brevi rursus evadere solebat. Non ita pridem, post longius rectæ valetudinis intervallum, paulo antequam urinæ profluviu-

fluvium pati cœperat, magnas in nervoso genere enormitates, & deliquia passus est: viz. in crebro torporem, & vertiginem, in membris subitos Spasmos, tendonum subsultus, & quasi venti huc illuc repentis variis transcursus persensit. Deinde cum remediorum idoneorum usu, prædicta symptomata sanari videbantur, Diabetes more solito (sc. materia è fibris, & partibus solidis in Sanguinem, & inde ad renes, & vias urinarias exundante) recrudescebat.

Sub hoc tempore, prædicti Medici in consilium vocati methodo, ac remediis pæne iisdem ac prius utendum præcipiunt, quorum usu cum intra paucos dies melius habere cœperat, Aquam calcis vivæ ter in die ad unc. v. vel vij. sumendam præscribere visum eiāt: quo remedio per quattriduum usus urinam in quantitate modica, benthinetam, & nonnihil Salsam reddebat, & quoad reliqua fere sanus, uti olim fuerat, videbatur.

Sectio IV. Cap. IV.

Medicaminum Ischureticorum Species, & Formulae.

Pharmacæ astringentia proprie dicta, nimirum austera, acerba, & styptica, quæ viscerum fibras corrugando inque spatium brevius contrahendo, vim illarum expultricem, & excretoriam sistunt, proin-

deque ἄρωκ κάτω catharsin impediunt, et si vulgo praescribi solita, pro Diuresi cohinda patum aut nihil efficiunt: quippe horum virtus in massa sanguinea nihil valet,

*Affrin-
genia
in Dia-
betem.
nime ju-
tant.*

atque illa ad renes, & vesicam minime pertingit. Quare in Diabete frustra est, quod coctices Granatorum, balaustia, fructus mespilorum, radices tormentillæ, & similis, prescribuntur; uti ratio hoc dictitat, ita experientia confirmat. Attamen remedia, quæ in Diabete maxime juvare comprehenduntur, atque hypothesi nostræ fatis exacte quadrant, prout supra innuimus duplices sunt generis; sc. priimo quæ Saliūm combinationes, & consequenter sanguinis fusionem, impediunt: cujusinodi sunt, quæ vulgo incrassantia dicta, particulas viscosas, & glutinosas habent, quæ in massam Sandi tres guineam admissæ particulis ejus activis pertinaciter adhærent, easque dissociant; & ne Intentio- mutuo inter se, & cum Salinis aliunde suffuses sunt, fūsis, combinentur, inhibent. Secundo quæ

*Meden-
tres
principue
Inten-
tione
sunt.*

Saliūm accretiones dissolvunt, proindeque Sanguinis millionem, restituunt; cujusinodi sunt alterius indolis Salina, quæ Salaciōdo cohaerere, ipsumque adeo à combinationibus, intra Sanguinem initis, avocare apta existunt: uti imprimis sunt medicamenta Sale fixo, nec non volatili, ac alchalisato praedita. Præter bina hæc primaria Ischureticoruī genera, restat aliud secundarium, sc. hypnoticum: quod sc. œconomia Animali sufflāmen ponendo, regimen vitale

vitale multo sedatius, proindeque cum minori sanguinis fusione, aut serosi nutriliique humoris præcipitatione, peragi facit. Restat modo cujusvis horum medicamentorum generis formulas quasdam selectas subjicere.

i. Primus medendi scopus, quo nempe i. San-
Sanguinem incrassando, fusionem ejus tol- guinis
lere, aut præcavere nitimur, sequentibus ^{incrassa-}
perficiatur. ^{tio,}

R Gum. Arabici, Tragac. pul. ana Pulvis.
Unc. j. sacch. penidior. Unc. ls. f. pul. divi-
de in 16 partes. Sumatur pars j. ter in die,
dissolvendo in Aq. destill. vel in decocto rad.
Symphyti, in Aq. fons. vel lacte.

R Electuaris resumtus Unc. iii. specier. Electua-
diatragacant. frigida Unc. j. Coral rubri pr. rium.
Drachm. ij. conject. de Hyacint. Drach. j. ls.
gelatinæ de exuviis viperar. q. s. f. elect. ca-
piat ter in die quant. nucu Iuglandis.

R Succini albiss. Mastichis, Olibani pul.
ana Unc. j. pul. H. lily Unc. ij. bals. Tolutani
Unc. ls. f. pul. subtilis, dosis Drach. ls. ter
vel quater in die.

R Rad. *symphyti majoris*, Nymph. ana Deco-
Unc. iii. dactylorum incis. Unc. ii. sem. Mal-
va, bombacis, phantag. Psylli, ana Unc. ls.
coq. in Aq. fons. Lib. iiiij. ad medietatem,
colitura adde syrups de Nymphæa Unc. ii.
dosis Unc. iiij. ter in die.

R Decoct. horde. cum radicibus Nymph. Emulsio.
Lib. j. ls. amygdalair. dul. pr. Unc. j. ls.
sem papaveris alvi, portulaca, lactuca, ana

Unc. ss. f. art. f. emulsio : dosis Unc. iiiij. ter in die.

Aqua destilla- **Bz** *Summis. Cupressi M. vi. fol. Esclar-
rea M. iiiij. flor. Lamii, Symp. Nymp. ana-
ta. M. iiiij. rad. Nymp. Symp. ana Lib. ss. ma-
ceris Unc. j. omnibus simul minutim concisis
affunde lactis recentis Lib. viij. destill. or-
ganis communibus. Dosis Unc. iiiij. ter in die
cum pulvere seu electuario supra prescriptis.*

2. San- Secundo quamvis medicamenta Salina
guis re- cujusque generis. & status, diuretica ha-
ductio si- beantur, & unaquæque illorum in quibus-
re fixio. dam casibus, quatenus sanguinem fundunt,
& serositates ejus copiosius abscedere fa-
ciunt, aliquatenus Diuretica existant, prop-
terea ut horum usus in Diabete merito sus-
pectus fuerit : attamen ob rationem supra
citatam, nempe quod Sali acido (quando in
sanguine præpollet) occurrendo, hujus fu-
sionem, & deliquescentiam tollunt, & præ-
cavent, minime dubito quin ad urinæ pro-
fluvia sananda nonnunquam cum fructu
exhiberi possint : & , quamprimum oppor-
tunitas dabitur, hujus veritatem, caute-
tentando, explorare statutum est : & qui-
dem hoc tuto satis experiri licere, inde con-
stat ; quoniam infusione calcis vivæ quen-
dam Diabete laborantem curatum fuisse
pro certo audivi. Quandoquidem autem
medicamenta Salina (quæ Salis acidi domi-
nium tollere, ipsumque velut catenis ligare
supponimus) aut Sale fixo, aut volatili, aut
alchalisato prædicta sunt ; Ischureticorum,
quibus

quibus singuli horum pro basi sunt, formulas quasdam citabo.

Primo igitur quando Sal fixus per se aut Sulphure conjunctus pro basi requiritur. I. Medicamenta salis fixo praedicta.

R *Tinctura Salis Tart. aut deliquii ejus q. f. detur in haustulo decocti, vel Aq. destill. modo descript. ter in die.* Tinctura.

R *Tinctura Antimonii, sumatur eodem modo ter in die, hujus usum crebra experientia didici in hoc morbo valde proficuum esse.* Tinctura.

R *Tinct. Salis coral. Scrup. j. sumatur eodem modo.*

R *Infusionis calcis vivaæ Lib. j. dosis Electuariae Unc. iii. vel Unc. iiiij. ter in die, præmissa rimm. dosis Elect. vel pulveris supra præscripti.*

R *Cons. flor. Lamis, & symphyti majoris Unc. iiij. croci martis rubicundissimi Unc. ss. Corallii ad albedinem calcinati Drachm. ii. syrapi de symphyto q. s. f. elect. dosis Drach. ij. ter in die.* Pulvis.

R *Lapidis specularis calcinata Unc. j. dosis Drachm. ss. ad Drachm. j. bis vel ter in die. Rustici hoc pharmaco juncta suamissione cruentia laborantia satis feliciter curant.*

R *Coral. ad albedinem calcinas, & pul. Drach. iii. pul. Gum. Arab. Tragac. ana Drach. j. f. pulv. divide in 10. part. sumatur j. ter in die cum vehiculo idoneo, sc. decocto, vel Aq. destil.*

R *Croci Martis rubicundiss. Drach. vi. Gum. lac. pul. Unc. ss. sant. rub. Drach. j. f.*

pul. divid. in part. 20. quarum j. sumatur ter in die.

*Deco-
ctum.*

R C. C. usq. & pul. Unc. ss. coquatur in Aq. extinctionis ferri Lib. iiiij. ad medietatem addendo circa finem crustam panis, rad. Symphyti majoris, Nymph. siccata. ana Unc. j. ss. colatur & adde sacch. perlata. Unc. ii. capiat. Unc. iiiij. ter in die.

*2. Re-
media
sale Al-
chalifato
prædita.* 2. Medicamina Sale alchalifato prædita; cuiusmodi sunt Corallia, Margaritæ, os se-
picæ, C. C. ebur, pulveres testacei, & simili-
lia, veluti contra affectus Rheumaticos, ita
& ad Diabetem satis vulgo usurpantur: &
quidem juxta hypothesin nostram, quatenus
Salem acidum in sanguine scatentem
excipiunt, proindeque massam sanguineam
à fusione liberant, ab iis commodum & sœ-
pe non frustra, exspectatur.

Tulvis. **R** Corall. rub. tenuissime levigati, ossis
sepia ana Unc. ss. C. C. philosophice calcina-
nas. Drachm. iiij. Margarit. eboris, oculorum
cancri, ana. Drachm. j. misce, f. pul. dosis
Drachm. ss. ter in die cum vehiculo idoneo.

R Ejusdem pulveris Unc. iiiij. specier. dia-
tragac. fr. g. Unc. ij. Sacch. candi Unc. ij. f.
pulvis, cum q. s. f. solutionis gum. Arabicis f.
pasta, formetur in trochiscos pond. Drach. ss.
sumantur iiij. vel iiiij. ter vel sapienter in die.

*Eiectua-
tio.* **R** Ejusdem pul. Unc. ij. Electuarii re-
sumptivi Unc. iiiij. conser. flor. Nymphæa Unc.
iiiij. syrapi ejusdem q. s. f. Electuarium: su-
mat quantitatem nucis Castaneæ ter in die
super-

*superbibendum haustum Apozematis, vel
aq. destil. supra præscripta.*

3. Propter eandem rationem, qua medi- 3. Re-
camina Sale fixo & alchalisato, etiam vola- ^{media}
tili prædita, pro Diabete sananda convenire ^{sale ve-}
videntur: Hęc enim, pariter ac illa, Salem a- ^{latili}
cidum (à quo sanguis in serositatem fundi- ^{prædita,}
tur ac deliquescit) excipiunt, avocantque,
proinde ut hujus liquor crasis suam debi-
tam recuperet.

R *Tinct. solaris cum sale Armoniaco* ^{Tincta}
(prout ego facile soleo) *parati Unc. j. dosis ra-*
Gt. 20. ter in die. Sp. sanguinis, fuliginis, C.
C. etiam in hoc morbo tentari possint.

R *Salis succini Drachm. j. croci Mar-* ^{Pulvri.}
tis rubicundissimi Drachm. ij. misce, di-
vidatur in partes 12. dosis part. j. ter in
die.

Quod spectat ad tertium in Diabete re- Hypne-
mediorum genus, sc. Hypnotica, quæ, spi- tica.
ritus Animales sistendo, sanguinis cursum
retardant, proindeque effervescentiam, &
fusionem ejus nonnihil impediunt; soleo
in quibusdam Diacodium omni vespere su-
mendum præscribere; &, si quando illud
minus efficit, Laudanum liquidum, aut Cy-
doniatum, aut Tartaratum noctibus mo-
do singulis, modo alternis bono cum suc-
cessu exhiberi.

R *Decoct. hordei cum rad. symphyti*
siccas. Unc. ss. Unc. vj. sem. papaveris
albi

albi Drachm. ij. *amygdalar.* *dul.pr. numero*
vij.s. art.s. emulsio, sum. hora somni singulis
noctibus.

R *Aq. destill. magistralis supra prescrip. Unc. iii. solutionis Tragacant. Drachm. ii. Diacodsi Unc. ss. ad Drachm. vi. sumatur hora somni.*

R *Conser. flor. Nyp. Drachm. ii. Laudani Tartarizati vel Cydoniat. Scr. j. Tinct roci gt. vj. s. bolus hora somni sumend.*

Sectio. V. Cap. I.

De Sudatione, & Medicamentis Hydroticis.

PRO nutriendis Animalium corporibus, unico tantum aditu, scilicet per os, alimenta ingeruntur; at natura satis provida, exitum multiplicem, sive plures evanuationum modos efformavit, quibus materiae alibilis recrementa, vel particulæ quævis incongruæ, aut aliunde susceptæ, aut *Ingestio-* intus genitæ, foras ejiciantur: Eodem semper Ostio, quicquid pabuli offertur, ingredi *unica.* oportuit; nempe ut satis dignosci, & examinari queat; per plures enim aut posticas fores, introsum patentem, facile cum *Egestio-* alimentis una irrepant venena. Quod si *nus plu-* *Hujus* invita hac ostii singularis custodia mate- *ratio in-* ria quæpiam hostilis intraverit, aut interni regiminis culpa, progenita fuerit; *guitur.* hæc in nullo recessu, aut angelo latere

poteſt, quin ibidem pro exclusione ejus foramina pateſcant. Nam ſi heterogeneum aliquid in primis viis ſubſiſtat, Vomitu aut Purgatione excernitur: quod ſi ulteriorius per gens Sanguini vel Liquori Nervoso ſe immiſceat, aut solidis partibus adhæreat, mox Transpiratione, & Sudore, aut etiam Urina eliminatur: ſin vero per has vias Natura, utpote ſegnis, aut impedita, res extraneas ſua ſponte, aut non cito, aut ſatis amandat, Medicina, quibus omni circa Excretionum modos, aut vias deſetui, aut vitio ſuccurratur, remedia per quam idonea ſuppeditat. Quemadmodum igitur de Vomitu, Purgatione, & Diureſi, in superioribus fatiſe differentes, cujuſmodi tum Humorum, tum Spirituum, tum Vilcerum affectionibus pharmaca ad fines iſtos destinata Operationes ſuas producunt oſtendimus; ita jam proxime explandum reſtat, quo ritu, & quibus Medicamentis, Diaphoresis uberior, aut Sudatio, ſi quando indicatur, provocari ſoleat. Quo na ſu hac melius innotescant, imprimis dectia- rare oportet, quænam Sudoris Materies, & ratio formalis fuerit & in quibus & quot modis *iphiθωτις* abſque Pharmacia propter accidentia externa, vel intestino humorum aut spirituum orgaſmo, ſæpenumero contingat.

In Diaphoresi, contra, ac in Catharſi, à primis viis ac velut intimo corporis centro, yetſus Peripheriam excretionis mo-

*fit à ca-
tharsi
differt.*

tus tendit: in utrisque His Arteriæ ad Evacuationum loca plus deferunt, quām venæ regerunt: interim à locis, quæ istis opposita sunt, Venæ plus referunt, quam Arteriæ perduxerunt. In Catharsi, Arteriis splanchnicis, simulque Venis habitum corporis respicien- tibus, major sarcina bajulanda imponitur: at omnino è contra habet in Diaphoresi; quippe in hac dum Arteriæ plus solito ver- sus corporis ambitum corripiunt. Venæ Mesaraicæ à coctionis visceribus majorem penum auferunt, quam Arteriæ illuc attu- lerunt. Pariter in altera Evacuatione, dum Arteriæ splanchnicæ plus debito visceri- bus suffundunt, venæ extrinsecæ plus à cor- poris habitu regerunt, quam Arteriæ illic deponunt. Quapropter cum utraque E- vacuatio pluribus modis, ita non minimum hac etiam via, procuratur: viz. dum Arteriæ, aut ad viscera, aut ad habitum corporis spe- Etantes, in motus rapidiores urguntur, in venas, quæ ditionis oppositæ sunt, major humorum saburra urgebitur. Quo ritu Diaphoretica utrasque has intentiones per- ficiunt, mox dicetur: Interea circa Dia- phoresin in genere advertimus, Sudatio- nem respectu *diaporesias* ordinariæ, parti- ter habere, ac Diarrhæam ad Secessum Alvi naturalem; illa nimirum est tantum transpiratio citatior, & magis intensa. Nam quoties sanguis, plus solito efferves- cens, ac velut efflagrans, effluvia calorifica copiosius emitit; hæc complures sei parti- culas

culas secum conyelientia , Sudorem consti-
tuunt.

Sudoris Materies dicatur aut Elementa-
ris, aut Humoralis ; quoad priorem hic, pa-
rirerat Uina , constat ex Spiritu , Sale , ac
Sulphure mediocribus , sero copioso , ac
terræ pauxillo. Rem ita habere , ex spiri-
tuum inter sudandum dispendio , excre-
menti hujus substantia aquosa , sapore Sal-
so, unctuositate, & fæculentia , facile colli-
gitur. Enimvero dum sanguis , pro vita
Animalium proroganda , in pulmonibus
continue accenditur , & dein efflagrans , è
corde per Arterias in partes omnes corri-
pitur , è liquore ejus rarefacto , & accenso
particulæ subtile , nempe spirituofæ quæ-
dam , ac Sulphureæ, utpote ad avolandum
maxime habiles , copiose decedunt ; quæ
per poros corporis emanentes , secum seri
corpuscula complura , & reliquorum ali-
quota una foras rapiunt. Quod si hujus-
modi ~~λόγοι~~ pauciores fuerint , sensim
effugiunt , & modice exhalantes fere in-
conspicuæ in autas evanescunt ; sin vero
effluvia haec magis agglomerata dense e-
rumpunt , dum poros cutis vix pertrans-
eunt , in aquam condensantur ; pari sc.
ritu , accum vapores , ab aqua ebulliente
emissi , operculum ollæ impositum made-
faciunt.

Sudoris materies humoralis ordinarie 2. Poste-
vix alia est quam Serum sanguinis , cui in-
terdum, si quidem excretio istæc inordinata ^{quibus}
fue-

Instit. fuerit, liquoris Nutritii, & Nervosi, portiones, aliisque humores è visceribus, glandulis, vasibus lymphicis surrepti, immo & partium solidarum farcimenta, aut liquamina adjunguntur: iste tamen qualiscunque fuerit, potissimum ex arteriis ejicitur, etsi præterea haud inficias imus, etiam è nervis non nihil exsudare; insuper è fibris, & partibus solidis humoris quidpiam vi caloris in vaporem attenuari, quod rursus circa cutem in madorem concrescit. At vero ipse tantum est sanguis, qui calore suo humorem quemvis evaporare facit, & è proprio sinu, istius qui exsudat, partem maximam emitit.

Ad sudationem tria requiriuntur.

Ut sudor copiosus, & facile erumpat, hæc Tria requiruntur, sc. primo ut sanguis plus solito effervescentia rapidius circuletur; secundo ut latex ejus particulis pluribus aquosis, iisque solutis, hoc est, à reliquo liquore secerni, inque vaporem resolvi aptis, abunde scateat. Tertio demum ut totius corporis pori satis reclusi, & patentes fuerint.

Conditiones prima rapidius circulator.

1. Primæ conditionis ratio satis manifesta videtur: nisi enim sanguis rapide circu- est, ut latus, per Arterias in tanta copia effertur, ut sanguis à venosa reductione residuum, in totum à vasibus lymphicis excipi, aut per diazynos insensilem exhalari nequeat, nihil superfluum erit, quod per sudationem emanet: hujus enim latex ex illorum ductuum materia superflua aut rejectanea constat. At ve-

ro sanguis pro ciēda ἡ φιδρώσῃ rapidius circu-latur, quatenus ob crebriores, & vehemen-tiores cordis systolas, cum majori impetu circumpellitur. Cujus effectus cū plures sint causæ evidentes, illæ omnes, aut saltem præ-cipuæ, ad duo genera sequentia reducantur.

Pro Cordis motu tum actuando, tum va-
rie alterando, causa efficiens sunt spiritus ^{partim}
Animales à cerebello affluentes; causa au-
tem finalis, est sanguinis circu'atio: namque ^{à san-}
hujus gratia uti motus ejus primitus insti-^{guine, &}
tuitur, ita juxta quod sanguis, propter mul-^{partim}
tas occasiones, subinde citius, aut tardius, ve-^{à spiriti-}
hementer, aut sedate, aliisque modis circu-^{bus A-}
lari debet, etiam cordis pulsus diversimode ^{bus de-}
pendet.
variatur. Quotiescunque igitur ad eo inten-
ditur iste, ut sudationem cieat, ita fieri con-
tingit, aut sanguinis necessitate sive indigen-
tia, vel spirituum Animalium instigatione.

1. Quandocunque sanguis plus debito
effervescit, sive accenditur, ne intra cordis
sinus suffocetur; rapidius circumagi debet.
Talis vero effervescentiae sive accensionis ^{Quando-}
nimia plures sunt causæ, & ^{do haec}
^{causa, &c} ^{parte}
Nam cruor interdum à proprio Sulphure
nimis evecto, vinorum ritu, sponte turges-
tit. Porro iste à calidis ore assumptis, prop-
ter æstum ambientem, motum corporis ci-
tatiorem, pororum occlusionem, & mul-
tas occasiones supra modum agitatus aut
excalfactus, & plus solito accensus, adeo ra-
pide circumagi postulat, propterea ut suda-
tio succedat.

Et qu-
modo
habet ex
partie
spiri-
tuum
Ani-
maliūm.

2. Interdum sanguis , ex se quietus, spirituum Animalium instigatione , in effervescentiam hydroticam cietur. *Enimvero* in doloribus acutis, passionibus violentis, functionum naturalium aut vitalium magnis impedimentis , ipso mortis agone , aliquaque spirituum deliquiis , aut affectibus , ubi corporis salus valde periclitatur, Anima sensitiva , ut sanguinisflammam vitalem ab expirando conservet , cor in motum rapidissimum, quo, dum crux impetuosius circumpellitur , plenumque etiam sudor accietur, instigat.

2. E' - Secundum pro Sudatione excitanda re-
quisitum est, ut, dum crux valde effervescit,
sive plus solito , accenditur, & effluvia co-
nditio piosa emittit , latex ejus humore seroso,
secunda qui insuper à massa reliqua ejus , ad absce-
est ut dendum, & exhalandum aptus fit, abunde
sanguinis Com- scateat ; secus enim evaporatio tantum sic-
pages sit ea, velut ab oleo cocto, urgente licet calore
laxa & febri , aut alias intenso , ac minime sudor
solua. erumpet. Quorum sanguis sero refertus
compaginem laxam, & nonnihil solutam ha-
bet, à levissima quavis incitatione , in sudo-
rem exfolvitur. Veruntamen si fetum de-
ficiat , aut à cruce nimis compacto , vel
ob faculentias incoctas valde inciassato ,
non facile secermitur ; & si febris Causonis
incendum urgeat , simulque Diaphoretica
potentissima exhibeantur, Sudatio vix om-
nino succedet.

3. Sudati-

Tertio ad Sudationem rite procurandam

requiritur, ut dum cruor effervescit, & humore aqueo facileque separabili satis diluitur, etiam cutis pori satis reclusi, & patentes fuerint; nisi enim corpus sit perspirabile, frustra erit quod diaphoresin moliamur. Quorundam cutis valde crassa, & fere imperforata existit, cui si fitus hybernum accedat, saepe aquam ex pumice citius, quam eorum corio, exprimas.

Hæc de præcipuis ad iφιδρωσιν ciendam Sudationis necessariis, quæ prout interdum ex parte deficiunt, propterea ut sudor ægre, aut vix omnino succedat: ita aliquando propter horum excessus, insuper ob alias quasdam circa Humores, aut habitum corporis inordinationes, Sudatio crebra, & copiosa nimis quosdam infestare solet; ita nimirum ut succus nutritius, haud citius sanguini convehatur, quin totus statim, cum latice seroso, è poris cutis exsudans, in madorem profundatur. Hujus rationes si inquiramus, hæc tria potissimum occurrunt, in quorum aliquibus, aut simul omnibus, illæ consistere videntur.

I. Nimia igitur in sudationem propensio, interdum oritur, quoniam sanguis in crassi vitiatus, & debilior factus succum nutritium, quem è chylo excipit, assimilare nequit; quare, velut stomachus toni perfracti, humorum infusum, quamprimum ejus satutus est, evomere cogitur. Hinc est, quod Sudationes nocturnæ, ac valde molestæ febribus diuturnis ut plurimum succedunt; parvior. *r. Cuius prima est sanguinis dyscrasia, aut debilitas, sive accensio qua-*

quatenus nempe in his massâ sanguinea (instar lactis acescentis, quod super ignem incandescentia sua sponte, & sine coagulo adjecto funditur, & in serositatem præcipitatur) compagis adeo laxæ existat, ut à levi quavis occasione in mixtione solvatur. Cui accedit, quod sanguis depauperatus haud plene accenditur, quapropter succi crudi, quo minus per Efflagrationem absumentur, eo necesse habent, dum sanguis incitatur, copiosius per sudorem erumpere.

Secunda Secundo non improbabile est nimiam est, *seri per alias vias solitariae vacua*. *tio inhibita.* in sudores propensionem aliquatenus etiam ab hac causa pendere, viz. quod arteres, aut lymphæductus, ubique officio suo non satis defunguntur. Namque si forsitan hæc aut ista via sanguinis arteriosi serofitantes superfluæ non statim eximantur, necesse erit eas alicubi ad plenitudinem congeri, proindeque, nisi per sudorem excernantur, sanguinis circulationem impedire, & non raro hydropem inducere.

Tertia Tertio si quando ob rationes prædictas pororum diathesis hydrotica invaluerit, eadem inapertio. super augetur, & sudores cæbri & copiosi magis emanant, si cutis pori, & meatus solito apertiores fuerint; cuiusmodi affectio interdum à natura inest, quandoque propter accidens quoddam contrahitur. Novi quo runda corpora adeo cribrosa extitisse, ut ne levissimum aëris afflatum sufficeret potuerint; quietiam à motu quovis citatiore, aut à solis, ignis, aut

aut lecti calore protenus in madorem solvere-
rentur.

Ex his quæ, ad *iφιδρωτιν* omnino accien- *Sudorū*
dam requiruntur, atque nimiam faciunt, ita *ratiō*
statutis, facile erit colligere, quæ sit sudoris *forma-*
tum Ratio formalis, tum *Causa conjuncta*; *lis.* &
utraque nimirum in eo consistit, quod san- *causa*
guis sero scatens, & in compage nonnihil *conjur-*
solutus, dum à cordis pulsu citatiore rapidius
circulatur, adeoque plus effertur per arterias,
quam ut pars cruenta per venas regeri, &
serosa per renes, & lymphæ ductus mox to-
ta amandari queat; idcirco necesse erit, quic-
quid seri superfluum est, particulis etiam a-
liis imbutum, per cutis poros satis patentes
exsudare.

Quod spectat ad alias sudandi Causas, sc. *Ejus*
Procatasticas & Evidentes; quæ Prioris *causa*
generis sunt, vel massam sanguineam, vel *proca-*
spiritus, animales respiciunt. Hi namque *tarctu-*
(prout supra innuimus) affectionibus spas-
modicis, alliisque anomaliis obnoxii, inter-
dum aut sponte, aut occasionaliter motus
explosivos, & inordinatos meunt; quibus
etiam præcordia immaniter agitata, sanguini-
nem impetuosis circumpellunt, proin-
deque in sudores exsolvi faciunt. At vero
iφιδρωτες Spontaneæ Causa Antecedens
sæpius in massa sanguinea delitescit: siquan-
do enim particulae heterogeneæ, & pro-
fusus incongruae in hujus sinu ad plenitudi-
nem congerantur, iste demum aggravatus
fluore oborto effervescit, ut, quod mole-
stum

stum est , una cum latice seroso secernatur , & per sudorem foras ejiciatur . Cujusmodi sudor juxta materiæ peccantis facilem , difficultem , aut impossibilem excretionem , dicitur vel Criticus (qui insuper plus aut minus perfectus est) vel Symptomaticus . Super his in πυρετολογίᾳ nostra satis fuse differimus , ut non opus sit hic plura dicere .

Sudationis causæ evidentes. 2. Sudationis Causæ Evidentes , quæ nempe sine procataxi , aut indicatione medica ἵψιδρωσις solitarie , & per se passim videntur , cum variæ ac diversimodæ fuerint , sc. ore assumpta , exterius admota , nimia animi , aut corporis commotio , cum multis aliis ; libet hic illatum præcipuas una cum distinctis afficiendi rationibus breviter notare : A quibus rite intellec̄tis , melius innotescet , quo ritu & quali discrimine , pharma- cæ in hanc rem destinata , Diaphoresin cum sudore movent .

Corporis agravatio. 1. Imprimis igitur , à motu corporis citatiore , laborioso , ac diuturno sudor provocari solet ; uti passim cernitur in cursu , saltatione , ponderosi vectione , tractione , & similibus . Cujus ratio est , quod musculi totius corporis vehementer exerciti , vasa interiecta comprimunt , proindeque sanguinem exagitant , &c. huc illuc rapide impellunt ; cumque hoc modo venæ potissimum constinguntur , sanguis per earum ductus magis usque ac magis patentes , facilius elabitur , ac multo celerius versus cor protipiatur ; cumque adeo intra dextrum ejus sinum copio-

copiosius aggestus, ipsum opprimat, aut fere suffocet, & cor, & pulmones pro sanguine rapidius circumpellendo, per nixus crebriores, & foitiores impigre laborant: hinc demum uti iste intra præcordia magis accensus, proindeque rarefactus, & compage solutus, caloris, hoc est, spiritus, & sulphuris corpuscula longe plura exhalet; quæ *Cui ad-* serositates (dum vasā omnia ita turgent) re- *duntur* duci in habiles, secum foras convehentia, *etiam* sudorem constituunt. Prout corporis sic *Animi* etiam *Animi* exercitia immoda sudores *pasio-* movent.

2. Calor ambiens, prout à sole, igne, 2. *Calor* Balneo, hypocastlo, & similibus, sudorem provocare aptus est; quoniam effluvia calida, corporibus nostris ab extra immisla, & cutem subingredientia, tum poros, & meatus ejus reseiant, tum sanguinem effervesciunt, ipsumque velut aquam ab igne supposito, ebullire cogunt; proinde ut è compage ejus soluta, & rarefacta, vapores sudorifici copiosius exhalentur. Nec tantum calor mere extrinsecus, sed etiam proprius circa ambitum corporis, à quo exhalavit, detentus sudorem movet. Nihil enim usitatius est, quam ut quisquam in lecto jacens, dum plurius stragulis cooperiat, in sudorem incidat. Cujus ratio satis liquet, in quantum halitus jamjam decidui, & circa superficiem corporis coerciti, Balnei siccari naturam habent.

3. Transpirationis solitæ cohicitio non- 3. *Trag-* L nun-

Spiratio- nunquam sudorem accersit ; cujus ratio est,
nis sol- quia sanguis à *diætrœn* liberiore prohibitus,
te inhibi- velut mustum dolio arête nimis inclusum,
bitio. impetuofius fermentescit ; proindeque ma-
 gis rarefactus , & consequenter circuitu ra-
 pidiore agitatus necesse habet in sudorem
exfolvi. Olim Hybernis in more fuit febre
 quapiam laborantes, pannis se laneis , aqua
 frigida madefactis , involvere , ex quo su-
 dor copiosus succedens non raro morbum
 solvebat. Simile huic experimentum, etiam
 apud nostrates, bono cum suuctu tentatum
 audivi.

4. *Calidiora in-* 4. Alimenta calidiota assumpta , præ-
tus sup- sertim sale , pipere , & Aromatis condita,
ta. item aquarum ardentium , cervisiae fortio-
 ris , & vini generosi potus , quatenus aut
 sanguinem particulis activis , velut stimulis
 sive œstro quodam , imbuunt , aut eidem
 efflagranti pabulum sulphureum , & inflam-
 mabile , velut oleum lampadi , ministrant ,
 uberiorem materię halituosę *diætrœn* ,
 proindeque seri abundantis exsudationes
 majorescent.

Sudoris Hæc de sudoris natura , & causis tum
differen- conjunctis , tum manifestis. Quod ad dif-
tia. ferentiasejus spectat , multifariam distingui
 solet ; nimirum quod sit spontaneus , vel
 coactus ; vel partialis , vel universalis ; vel
 criticus , vel symptomaticus ; quorum om-
 nium rationes ex prædictis satis clare inno-
 tescunt. Porro sudor aut Calidus est, de quo
Sudoris hac tenus discruimus , vel actu Frigidus ,
frigidi
causa. cujus-

cujuſmodi frequenter à timore panico , dolore valde acuto , in lipothymia , & ſubito quovis ſpirituum deliquio , inque mortis agone excitatur. Hujus cauſa in eo conſiſtere videtur , quod à paſſione ſubita , ac inimani tota Anima ſubſidens , Ambitum ſuum contrahit; proindeque ſpiritibus conſternatis , & ſanguine cum calore veſtis cor retracto , eſſluvia extima per cutem emanantia à ſequentibus derelicta , & calore deſtituta, illico in vaporem frigidum condenfantur : pari quidem ratione , ac inter deſtillandum accidere ſolet. Nam ſi ignem ſu-
bito reprimas , vel extinguaſ , mox exhalatio calida Alembicum replens , in madorem exſolvetur.

Ex his ita prämissis , & oſtensis , quæ Mediſunt präcipua ad ſudorem provocandum camenta requiſita , & propter quas potiſſimum oc- Diapho-
caciones , & accidentia ordinaria hic exci- retica
tari ſolet ; non diſſicile erit deſignare qui- cujuſ-
bus potentiis & particulis medicamenta ſe aibet.
Diaphoretica pollere debent , & qua ratione
effeſtus ſuos edunt. Et primo , quod ad illo-
rum ḏiuā'μες ſpectat , Hydrotica intus ſu-
menda ejusmodi eſſe debent , quæ ſanguinem plus ſolito effervescere , & per conſe-
quens evaporare faciant ; item quæ maſſam
eius , ſæpe compaſtam nimis , & incrtaſſa-
tam , quadantenus referent , & fundant,
proinde ut ſerofitatem eius facilius dece-
dere ac ſecerni poſſint , ſimulque eas ita
ſecretas per Diaphoresin potius quam per

Urinam aut Sedem eliminandas disponant. Hæc sunt duo ad *ἰφιδρωσίν* primaria requisi-
ta , sive indicantia ; quibus rite complendis
Diaphoretica varii generis , & *ἱππικός* ad-
hiberi solent. Quod ad tertium requisitum
(cujus supra mentionem fecimus) sc. Po-
torum Aperitionem spectat , hoc fere tan-
tum per Administrationes externas peragi-
tur ; quo tamen ritu , & quot modis fieri so-
let , infra ostendetur. Interim ut de medi-
camentis Hydroticis ore assumendis dica-
mus, imprimis ostendere oportet , qua Ra-
tione Generali hæc operantur ; dein quo
discrimine , & particulari afficiendi modo;
quibus demum cuiusque speciei , nempe aut
totius mixti , aut unius cuiusdam elementi,
viz. spiritus , sulphuris , aut salis virtutibus
insignita , tum in visceribus tum in humo-
ribus circa sudoris provocationem , vires
suas exercent.

*Eorum-
dem e-
nergiis
ratio ge-
neralis.*

1. Quoad prius igitur , circa medicamen-
ta Diaphoretica in genere , annotamusea
ex particulis ejusmodi constare , quæ ven-
triculo ac intestinis fatis amicæ , nullum
in iis spasimum , aut excretionis motum
cieant ; insuper ut nullatenus ab iis su-
bigi , aut alimentorum instar assimilari
queant ; at vero stomacho ingestæ , illico
tum spiritus animales , tum sanguinem
ad *ἰφιδρωσίν* obcundam disponant. Enim
vero quædam ex iis ventriculo immersæ
& dissoluta , mox spiritus Animales intra
fibras nerveas (ex quibus Tunica interior
constat)

constat) ubique scatentes exsuscitant, recreantque, proinde ut totius Animæ sensitivæ hypostasis statim erecta, ac in maiorem ambitum expansa, præcordia vegetius actuari, adeoque sanguinem rerefactum, & plus accensum rapidius circumagi, proindeque in Diaphoresin adigi faciant. Porro interea ejusdem pharmaci particulæ, etiam sanguini vasa stomachica (quæ Tunicam nerveam densissime obducunt) perluentis se ingerunt, ipsumque dum mox fermentant, & effervefaciunt, per venas solito rapidius versus præcordia urgeri cogunt; quibus cum impetuosis infertur, statim aucto cordis pulsu, tota crux massâ rarafacta, & magis accensa, simulque à medicamenti particulis intime admistis agitata, per Arterias ad partes omnes extiores citatius provehitur; ubi, cum totus ejus latex, per venas, aliosque ductus reduci, aut excipi nequeat, necesse incumbit plurimum serosi humoris in sudorem exsolvi. Cæterum pharmaci hydrotici particulæ, juxta modum prædictum in sanguinem admissæ, non modo liquorem ejus fermentant, & exagitant, at sœpe mictionem ejus ita laxant, restringantque, ut serum aliqua ejus recrementa facilius secerni, & amandari possint. Quandoquidem autem hoc vario iitu, juxta diversimodam tum sanguinis constitutionem, tum medicamenti indolem aut appara-

tum , fieri contingat , operæ pretium hic videtur , præcipuas circa diaphoresin adhibendam indicationes , & varios easdem prosequendi modos , una cum singulorum Æ-
*Medica-
menta
hydroti-
ca , ple-
risque
cardia-
cis affi-
nis.*
 tiologiis breviter explicare . Super his autem imprimis adnoretur pharmaca hydrotica quoad operandi vias , & operationes cum Cardiacis plerisque ita vulgo dictis , magnam affinitatem habere , in tantum , ut multa utriusque generis , usus sint communis , sive reciprocí ; cumque adeo potissimum quoad majorem , aut minorem efficaciam differant , quoties à genere uno ad alterum transferre incumbit , fere tantum opus erit dosin augere , aut diminuere , & maxime idonea exhibendi tempora eligere .

*Hydro-
ticorum
materie
aut sunt
mixti
partes
integra-
les.*

*Aut E-
lementa-
res.*

Quod itaque spectat , ad variam materię tum speciem , tum apparatus , ex quo medicamenta hydrotica conficiuntur ; illa ut pluriū mixti cujusdam aut partes Integrales , aut Elementares existunt . Nempe aut concreta naturalia in tota substantia sua aut simplici , aut extracta exhibentur ; velut cum folia , radices , aut semina , Cardui , Contrayervæ , Angelicæ , aut similiū in pulvere , decocto , conserva , aut magisterio sumuntur : vel Diaphoretica particulis hujus aut illius Elementi , nempe spirituosis , sulphureis , aut salinis , vel simplicibus , vel quibusvis aliis præpollentibus constant ; veluti si ex Carduo , aliōve corpore vegetabili , minerali , aut animali , aut sal , aut

aut spiritus , aut oleum , extrahantur , & seorsim per se , aut cum aliis præparatis in medicamenti formam redigantur. Singulas , aut saltem præcipuas , harum species breviter perstringemus.

1. Diaphoretica , quorum virtus in totius concreti particulis integralibus consistit , inæqualiter mixta , etiam uno quo-^{rum} gen-^{fut prius} dam elemento (viz. salino) præ extensis emi-^{runt} nenti pollere , eique virtutem suam potissimum debere videntur : Atqui sal iste , à quo vis hydrotica dependet , sub dupli-^{cum} statu occurrit : Nam in quibusdam concretis iste Volatilis , & acris , vel amarus est ; inque aliis Alchalisatus , & quodammodo fixus . 1. In priori cen-^{sus} pleraque vegetabilia , à veteribus pro Antidotis habita , uti folia Scordii , Cardui , Scabiosæ , vincetoxicæ , flores Galendulæ , Chamomeli , radices Petasitidos , Zedoariæ , Galangæ , &c. Item confectiones Mithridatii , Theriacæ , Diaſcordii ; Item Guiaci , Buxi , aliorumque decocta similia ponuntur . Cujusmodi pharmaca ventriculo ingesta , & dissoluta , tineturam constituunt , cujus particulæ , utpote calidores , & exoticæ , spiritus Animales exsuscitant , unde præcordia , vegetius actuata , sanguinem rapidius circumpellunt . Quin & san-^{Ei quo-} guinem in vasis stomachicis scatentem ^{ritu oper-} subeunt , & fermentant , ipsumque adeo ^{rancitur.} dum versus cor citatius per venas regeri

faciunt, etiam in causa sunt, ut iste per arterias in habitum corporis vehementer, & sudorifice propellatur. 2. Diaphoreticorum species altera, quæ, dum ex misti partibus integralibus constant, salem Alchali præpollentem habent, sunt lapides, & Animalium, ac vegetabilium partes Ossæ, vel Testaceæ; uti Bezoar, Margaritæ, oculi, & chelæ Cancrorum, & similia, quorum virtus Diaphoretica potissimum à sale Alchali procedit; quatenus nempe hujus particulæ, Sali Acidò tum in visceribus tum in sanguine interdum occurrentes, cumque eo effervescentes, proinde massam sanguineam fundi, ejusque serositates secerni, inque sudorem exfolvi faciunt.

*H. Hydrotica
quorum
particulae
sunt
Elementa
rare,
rarus.
quoniam
plena
exstant.*

II. Medicamenta hydrotica, quæ post analysin spagyricam particulis clementaribus, aut his, aut illis virtutem suam debent, è variis subiectis, & cum diversimodo apparatu formata, potissime sunt aut spirituosa, aut salina, aut utraque si-
muli inter se, aut cum particulis, aliquo-
modi & tis sulphureis combinata. Nam quæ sunt
mere, aut maxima ex parte Sulphurea,
huic intentioni minus accommoda exi-
stunt; quippe talia, ut plurimum visceribus
infesta, sæpe nauseam, & non raro vomitum
cident. Porro quæ ob sulphuris co-
piam oleosa, & pinguia sunt, particulas
suas intra sanguinis massam non ita prom-
te insinuant. Quo ritu, & quasi spiri-
tuum,

tuum, aut sanguinis affectione istae altera Diaphoresin movent, speciatim disquiremus.

1. Et primo ad Spirituosa referimus A-^{1. Spir-}quas Ardentes, & liquores quosvis spiritu ^{moſa.} vinoſo præditos; cujusmodi paſſim è vegetabilium fructibus, aut succis fermentatione maturatis, aut putrefactione resolutis, arte chymica deſtillantur; uti ſunt ſpiritus vini, Pomacei, Cerviſiae, Baccarum Juniperi, Sambuci, Cerasorum nigr. cum multis aliis, quæ vulgo ſpiritus dicuntur, atque vel ſimplices & limpidi per ſe ſumuntur, vel aliorum ſimplicium iuſtificatione imprægnati, rursus deſtillantur, aut ſub forma tintetur exhibentur. Hujusmodi liquores vinoſi intus ſumti, & quatenus ſpiritus Animales erigunt, inque majorem expansionem (qua itidem cordis motus intenditur) cident, & quatenus ſanguinem exagitant, & (velut olei ad flammam accessu) plus accendi faciunt, Diaphoresin movent. Propter eandem rationem, & afficiendi uitum, quo hæc Diaphoretica, etiam Cardiaca, ſiquidem in minori doſi exhibeantur, appellari ſolent.

2. Ad Diaphoresin ciendam Præparata ^{2. Sal-} Salina variij generis, & diversimodi ſtatus, ^{na.} & quidem bono cum fructu præscribi ſolent; quæ tamen non, uti particulae totius mixti, aut mere ſpirituosa, ſanguinem vel ob heterogeneitatem exagitant, vel inflamabilitatem accendent, at ſolum-

modo in salinas ejus particulas agendo ;
Qua ra- quas dum in amplexus suos rapiunt , à com-
missione o- binatione cum aliis nimis stricta divellunt,
peran- proinde ut laxata sanguinis compage , &
tur. pulsu acto serositates superfluxus , aliaque
 recrementa facilis secedere , perque su-
Particu- dorem amandari possint. Ad hunc cen-
la *serū* sum (quod pariter in diureticis habere su-
salinae in pra ostendimus , etiamque in Cardiacis,
quotu- uti postea liquebit) sales cujusque fere sta-
splie *sit* *stau.* tus , præsertim vero sal Volatilis , Fluidus ,
 Fixus , & Nitrosus referri debent ; ex qui-
 bus singularibus , aut intra se compositis ,
 Diaphoretica præcipuae notæ conflantur ;
 quæ intus sumta , atque salibus aliis tum in-
 tra viscera , tum intra massam sanguineam
 scatentibus occurrentia , eosque à parti-
 cularum aliarum complexibus avoca-
 tia , sanguinem referant , ac rarefaciunt ,
 proindeque ad Diaphoresin disponunt .
 Præcipuas horum species , & operandi mo-
 dos inferius explicabimus ; interea tamen
 cum eadem medicamenta salina , quæ ad
 sudores , etiam ad urinas movendas , quan-
 doque etiam pro Cardiacis exhiberi so-
 leant , ostendere oportet , quo apparatu ,
 & quibus insuper requisitis , dum eadem
 pharmaca propinamus , Diaphoresin seot-
 sim ab alteris istis intentionibus prosequi de-
 bemus .

Diapho- Et quidem advertimus , Sudorifica in-
retica tus sumta , raro aut nunquam sua sponte ,
quali cū sicut Emetica , Cathartica , aut Diuretica ,
 ope-

operari ; quinimo regimine semper opus *apparatus, &*
 est , ad Medicamentum actuandum , ac ad *administra-*
~~in�~~ istam determinandam . Quapropter *nisi modo*
 Diaphoretico exhibito , illico Patiens *exhiben-*
 eo ritu tractandus est , tum ut pori corporis *da sunt.*
 aperiantur , tum ut cordis pulsatio plu-
 num intendatur . Propter hos fines , vel
 in lecti , balnei , aut Hypocausti calore de-
 tineatur , vel corporis motu citiore , aut
 duriore exerceatur ; que ut melius pro fu-
 dore concitando succedant , & Tempus *Ad*
 Subjectum , quoties in nostra potestate fue-
 rit , maxime idonea elegantur ; quando ni- *Diapho-*
 mirum sanguis crassi laudabili , aut non ad *resin. &*
 modum maligna potitus , tum seroso hu- *subjectum*
 more satis abundat , tum quoad particulas *& tem-*
 suas , haud nimis confusus aut perturbatus *usu: ido-*
 existit , quin facile referari inque partes sece- *nea felici-*
 dere ac fundi aptus sit . Quippe in tempera- *gantr.*
 mento bilioso , constitutione gracili , ac
 sicca , inque medio causone , cum omnia
 perturbata , ac indigesta sunt , Diaphoretica
 saepius incassum , aut perperam cedunt .
 Porro quoties ex usu fore videntur , non
 quaelibet indifferenter exhibere convenit ;
 verum juxta variam sanguinis condicio-
 nem , & diversimodas in eo elementi mo-
 do hujus , modo illius praeponentias , atque
 salium status , etiam pharmaca appropriata
 feligantur . Super his , quo cum delectu , &
 in cujusmodi formulis praescribi debent , in
 sequentibus dicemus .

Sect. V. Cap. II.

*Diaphoreticorum species, ac Formulae, nec-
non quorundam ex iis chymico-
rum Ätiologiae.*

*Medi-
camen-
torum
Diapho-
reticorum
sensu.*

*Et for-
mula.*

MEdicamenta Sudorifica quandoquidem multiplicitia, & diversimoda existant, atque vario respectu ordinarii, inque classes redigi soleant; ideo imprimis tum quo ad formam sive constitutionis modum, tum quoad materiam ex qua, constantur, eadem hic loci distinguere, ac recensere visum est. Formulæ eorum maxime usitatae, sunt 1 pulvis, 2 liquores Chymici, 3 potio, 4 bolus, 5 Diæta. Cujusque horum Materies aut totius mixti partes Integrales sunt, aut sunt mixti cujusdam per spagyriam resoluti Partes quedam Elementares; illæque aut simpliciores, viz. aut Spirituofæ, vel Salinæ; quæ itidem posteriores, aut Volatiles, aut Fixæ; aut etiam Acetofæ, aut nitrofæ existunt: aut denique particulæ sudorificæ, ita per chymiam divisæ, & separatæ, sunt Elementares inter se compositæ, viz. Spirituo-salinæ, atque Salino-sulphureæ. Dum singulas hasce species ordine percurrimus unicuique matrice generi, selectiores præscriptionum formulas adaptabimus.

*Qua
pro ba-
si ha-*

1. Diaphoretica, quorum Bases sunt mixti partes integrales, in quibus itidem sal acris, sive volatilis præpollet, sub hac ratione

ratione ad sudorem provocandum s^epe ^{bent} conferunt, quatenus eorum particulæ in ^{mixtis} sanguinem admittæ, cum immiscibiles si- ^{partes} mulque indomabiles fuerint, massam ejus ^{inte-} exagitant, valde dividunt ac quasi in minu- ^{grales.} ^{Quomo-} tias distrahunt; proinde demum ut ^{cruo-} ^{do ope-} ris compage plurimum laxata, atque ^{rari} in effervescentiam æta, una cum phar- maci particulis, propter heterogeneitatem eliminandis, scrotitates superfluæ, atque san- guinis recrementa, ac corruptelæ foras ejiciantur. Quæ sunt hujus census, exhiberi *Formæ* solent in specie Pulveris, Boli, Potionis, & *Formæ* Diætæ, juxta sequentes præscriptionum for- mulas.

R *Pul. radicum Contrayervæ, serpen- r. Pul- tariae virginiane, Petasitidos ana Dragm. veræ.* unam. *Coccinella, croci, ana Drag. ss. f. pul.* *dosis Drag. ss. cum vehiculo idoneo.*

R *Pul. viperarum Dragmam unam.* *detur in liquore convenienti.*

R *Pul. Busonum pr. Drag. ss. ad Drag.* unam.

Cum Diaphoretica sale alchali singulati, aut prioribus admisto pollere debent.

R *Bezoar orientalis Scrupulum ss. ad Dragmam ss. detur è coch. aq. destil. aut alterius vehiculi.*

R *Pul. è Chelis compos. Scrupulum u-* num *ad Drag. ss. exhibetur eodem modo.*

Pul. Bezoarticus ad hunc modum confi- ciatur.

R *Pul.*

R Pul. rad. Contrayervae, è Chelis Can. simp. ana Uncias duas. Margarit. Corallii utriusque, succini albif. oculor. Can. C. C. Chrystalli prepar. ana Unciam unam. Bezoar. occident. terra Lemniae, ana Unciam ss. Cerus. Antimonii Uncias duas. Coccinella Unciam ss. Ambra grisea Dragmam unam ss. Moschi Drag. ss. f. pul. subtilis, qui cum gelatina è viperarum exuvia in globulos formetur. Dosis Scrup. unus. ad Dragmam unam.

R Pul. hujus Bezoart. Scrupulum unum. Busonum pr. gr. viij. f. pul. detur in cochl. j. aq. Theriacalis.

4. Boli 2. Boli, quorum bases sunt partes mixti integrales, in confectionis, extracti, aut conservae formam redactæ.

R Mithridatii Drag. ss. ad Drag. unam. pul. Bezoart. Scrup. unum ad Drag. ss. syrup. è succo citri q. s. j. bolus. Loco Mithridatii substitui potest Theriaca, aut Diascord. vel consec. liberans, de Hyacint. etiam pulveris Bezoartici locum supplere potest Bezoar. pulverat. aut rad. contrayer. aliorumve similiūm pulvis.

R Extract. Theriacalis Drag. ss. ad Drag. unam pul. Bezoart. Scrupulum unum. f. bolus.

R Extract. Cardui Drag. ss. pul. Bezoart. Scrupulum unum, salu absynth. gr. xv. c. Pot. cum q. s. syrup. è succo citr. f. bolus.

INR. 3. Potiones, quarum bases sunt vegetabilium

bilium decocta communia , vel infusiones,
& Tincturæ.

R Rad. Petasitidos Uuciam unam sem. *Dicenda.*
ejusdem Drag. iiij. rad. Eryn. condit. Drag. vi.
sem. Cardui Drag. ii. coquantur in aq. sot. lib. iiij. ad lib. ss. in colatura clara dissol. Mi-
tridatii Drag. ss. vel scrupulos duos. su-
matur calide in lecto.

Parimodo folia Cardui, flores Calendulae,
aut chamomeli , coquantur in q. s. liquoris
posset. Cujus Uncias sex vel octo , dentur
calide per se, vel cum pulvere, confectione,
aliove diaphoretico adjecto.

4. Infusiones, & Tincturæ variij generis 4. *Infu-*
Diaphoreticæ parati possint extrahendo *siones &*
virtutes vegetabilium simplicium , & con- *tinctio-*
fectionum cum vino, aceto, aut aq. destillat. *nra.*
quæ dein colatæ , & per subsidentiam clari-
ficatae, aut per se, aut aliis liquoribus adiectæ,
sæpius cum fructu exhibentur. Huc referri
debent aquæ , vina , & acetæ Bezoartica
per infusionem parata , quorum formulæ
passim apud Authores prostant. Porro
vegetabilium Tincturæ , in parva dosi plu-
rimum efficaces , ad hunc modum confi-
ciuntur.

R Rad. Contrayer.lib.j. contus. **C** Ma- *Tinctu-*
tracio indit. affunde spiritus vini lib. iiiij. di- *ra obje-*
gerantur ad extrahendam tincturam , que *mua.*
coletur , **C** in balneo abstrahatur ad consi-
stentiam mellis. Spiritum primo abstra-
ctum serva seorsim à reliquo, reaffunde resi-
dentia, **C** denno Tincturam extrahet; cuius
dosis

5. Dia- 5 Diætæ , quorum Bases sunt liquorum
m. decocta pro luis venereæ , & quorundam a-
liorum Affectuum Chronicorum, in sanguine,
& humoribus altius radicatorum , cura-
tione designata .

Enimvero pro morborum quorundam
sanatione sudatio valde intensa , & crebra,
viz. per longum tempus, assidue requiritur;
nempe ut viscerum, & humorum non tan-
tuim impuritates , & corruptelæ expurgen-
tur, verum & tinctoræ morbificæ ijsdem
altius impressæ deleantur proisus, seu ve-
lut eradicentur. In hunc finem non satis
erit pulverem , aut Bolum sudorificum
per vices quasdam exhibere , verum Diæta
integra in hunc scopum institui debet: qua-
propter potus omnis sit decoctum Dia-
phoreticum , post cuius dosin quoque ma-
ne assumtam adhibito insuper Balnei , aut
laconici calore, sudatio copiosa provocetur.
Deinde cum hac ratione , & cutis pori rese-
rantur , simulque natura ad Diaphoresin
inclinatur , toto præterea die sanguinis ,
& succi nervei recrementa per *diaphteros*,
usu ejusdem potus , usque continuatam ,
evaporent. Hac methodo non tantum
lues venerea tutissime , & plerumque
certissime curatur , sed & alii quidam
morbi Herculei interdum feliciter sanan-
tur.

R Rasura ligni sancti Uncias quatuor.
Sarjap. Uncias sex. Chinæ Uncias duas. Sant.
omnium ana Unciam unam. rasura Eboris,
C. C. ana Uniam ss. Antimonii pul. & no-
dulo ligat. Uncias sex. f. art. infundantur
& coq. in aq. font. lib. xvij. ad medietatem:
& fiat colatura: Magmati Ingredientium
residuo affunde parem aq. quantitatem; f.
infusio, & decoctio ad tertia partis consum-
tionem, addendo passularum lib.j. liquiritie
Unciam unam, colatura servetur pro potu or-
dinario.

In temperamento bilioso, & sanguine
actiori, & calido, omittatur lignum Guia-
ci, augendo quantitatem Chinæ, &
Sarsæ.

Diaphoretica, quæ ex totius mixti parti- *Diapho-*
culis integralibus constant, pro pauperibus *retica*
facile parabilia, juxta formulas sequentes *facile*
præscribantur. *parabi-*
lia.

In febribus malignis. **R** Conser Lu-
jula dragmum unam. Mibridatii Scru-
pulum ij. ss. misce; sumatur superbibendo
biussum liquoris posse. Cum soliis Card. Scor-
dii aut floribus chamomeli, vel Calend. in-
coctis.

R Rad. pul. serpentaria virgin. Drag. ss.
ad Drag. unam detur cum vehiculo idoneo.
Vel **R** pul. radi Petasitidos Drag. unam
eodem modo..

In casibus ordinariis exhibetur *De-*
coctum

coctum milii solu. rad. Petasitidos, vel serpentariae Virg. vel rad. & sem. Bardanae. In lue venerea Decoctum Saponariae, vel rasura ligni Buxi, & similiū, Decocti ex lignis quæ majoris sunt pretii vicem supplerent possunt.

1. *Diaphoreticorum spirituosa basi partientia formulæ.* 2. Medicamenta sudorifica è mixti partibus Elementaribus parata, pro basi habent aut spirituum, aut salem, modo simplicem, modo cum sale altero vel cum sulphure combinatos. Spirituosa juxta formulas sequentes præscribantur.

1. *Quæ pro basi partientia spiruosa habent.* 1. *Spiritus Theriacalis camphorat.* Drag. ss. ad drag. unam vel Drag. j. ss. exhibetur in conveniente vehiculo. Eodem modo spiritus plures alii, è vegetabilium succis fermentatione maturatis exstillati, & affectibus quibusdam appropriati, ad sudationem siquando indicatur ciendam exhiberi possunt. Cujusmodi nimirum sunt *spiritus cerasorem nigror, è baccis sambuci, Hederae, & Juniperi, cum multis aliis. Sp. C.C. fuliginis, sanguinis, & similiū, salinorum potius classi accensi debent.*

2. *Quæ cum aliis combinatae habent.* 2. Diaphoretica, quorum bases sunt spiritus cum particulis aliis elementaribus combinatis, ad hunc modum præscribantur. **R** *Mixtura simplicis dragmam unam detur in conveniente vehiculo. Huc etiam referantur, quæ ex spiritu, sale fixo, aut sulphure combinatis constant. Cujusmodi sunt Tinctura salis Tartari, & Antimonij, quarum dosis*

dosis Scrupulus unus ad Scrupulos duos in alio liquore. Porro aquæ destillatæ, in quibus particulæ spirituosaæ aquosis diluuntur, ad sudores movendos sepe cum fructu exhiberi solent.

R Rad. Petasitidos, Valeriana, ana Aqua uncias duas. Zedoaria, Contrayervæ, Ser- destilla- pentaria virgin. ana unciam j. ss. florum Pe- ^{ta-}. tasitidos M. iv. croci Drag. ii. incisis & con- tuf. affunde vini Xeroensis lib. iv. destil. s. a. liquor totus misceatur. *Dosis* Unciæ ij. ss. ad uncias iiij. Vel **R** rad. Angelica, Impe- ratoria, ana uncias iv. Zedoaria, Ennula campanæ, Vincetoxici, Gentian. Galang. min. an. unciam unam sumit. Cardui, Ru- sa, Angelica ana M. iii. Cort. mediani fra- xini uncias vij. incis. & contuf. adde Mi- thridatii, Theriace Androm. ana uncias ii. misce, & affunde vini generosi lib. vi. Aceti destil. lib. ij. destil. s. a. *dosis* Un- cias iiij.

Aquarum prædictarum doses actuari possint additione liquorum, aut salium chy- micorum. Hujusmodi medicamenta spiritu vino prædicta senibus, item temperamento frigidiori præditis, atque paralysi, aut hydro- pi obnoxiiis præcipue, ac ferè tantum conve- niunt; in constitutione autem calida, cumque adeat viscerum æstus, aut san- guinis effervescentia febrilis, quatenus ista torrefaciunt, & hunc plus nionis accen- dunt, obesse potius, quam juvare so- lent.

*s. Quo-
rum ba-
si salina
est.*

Diaphoretica, quorum basis salina est, prout variæ sunt indolis, viz. (juxta quod sal volatilis, fixus, acetosus, aut nitrosus existit) ita diversimodi sunt usus, & operacionis, hinc in quibusdam casibus ut melius hæc, inque aliis illa, vel ista adhibeantur, quemadmodum in Diureticis babere supra notavimus.

*r. Qua-
re fixo-
aut vo-
latilis
con-
stant.*

1. Sal fixus, & volatilis maxime convergent iis quorum sanguis seroso humore plurimum scatet. Insuper si quando succus tum viscera, tum nervosum genus irrigans, in acorem vergit, prout habere solet in hydropticis, cacochymicis, & qui affectibus spasmodicis obnoxii sunt, medicamenta ista ad *īphiōpōēsīs* ciendam utilius adhibentur; quin, dum particulis humorum acidō-salini occurunt, cumque iis combinantur, sanguinis compagēm referant, simulque ob mixturam heterogeneam, ejus massam exagitant; hinc ut serositates faciliter secernantur, & exterius per cutis poros adigantur, præscribuntur ista, in forma pulveris, boli, & liquoris.

*Eorum
formu-
la.*

*Pulve-
res.*

R *Florum salis Armoniaci Scrupulum*
fs. Chryſtalli mineralis gr. xv. pul. Bezoart.
Scrupulum unum. misce: detur in cochl. Aq.
Sudorif.

R *Salis Tart. Scrupulum unum. Cerus.*
Antimonii Diaph. gr. xxv. f. pulvis; detur eo-
dem modo.

R *Pul. Bezoart. mineralis Scrupulum*
unum

unum ad Drachm. ss. pul. Gascon. Scrup.
unum f. pul. detur similiter.

R Cerus. Antimonii Diaph. Scrupulum
unum ad Dragm. ss. florum salis Armoniaci
Scrupul. ss. f. pul.

2. Exhibeantur ista in forma boli , mis-
cendo doses prædictas cum Theriaca , Mi-
thridatio vel Diascordio , aut cum extraçto
Cardui, Gentianæ, vel similibus.

R Besoart. mineralis Scrup. unum. flo-
rum salis Arm. gr.vj. Mithridatii Drag. ss.
f. Bolus.

R Salis C.C. gr.vij. pul. Besoart.gr.xv.
extracti Theriac. Scrup. unum. f. Bolus,
vel pul. iij.

3. Si in forma liquoris magis conveniet ; *Lique-*

R Sp. C.C. vel fuliginis, vel salis Armo- ***.
niaci gr.xv. ad xx. Aq. sudorif. Unc. unam
ad Unc. tres f. haustus , sumatur cum regi-
mine.

R Florum salis Armoniaci Scrup.ss. sa-
lis Tart. gr.xv. Aq. sudorif. Unc. tres misce,
f. haustus.

3. Diaphoretica, quæ pro basi sua salem 3. *Quo-*
nitrosum habent , in iisdem fere casibus , ac rum ba-
superiora ex sale fixo , & volatili conflata, *su* *sal*
juvare solent ; quatenus nimirum salis acidii *nitro-*
præpollentias destruunt, adeoque sanguinis
missionem disponunt , ut , dum effervescit
ille, serum, & recrementa ejus facilius secer-
ni, & amandari queant.

R Chry-

R *Chrystalli mineralis* Drag. tres *sali-*
C. C. aut fulig. aut viperarum Dragm. j. *mis-*
ce. *Dosis* Scrup. unus. ad Dragm. ss. in vehi-
culo idoneo.

R *Salis prunelleæ* Dragm. duas *Bezoart-*
mineralis, vel *cerus. Antimonii* Dragm. u-
nam. f. pul. Dosis Scrup. duo ad Dragm.
unam.

4. *Quo-*
rum ba-
Acidus
ft. 4. Diaphoretica, quorum basis est sal a-
cidus, præcipue contra salis fixi, ac sulphuri:
præpollentias valent. Si quando nimis
ob particulas salino-fixas cum sulphureis
vel terrestribus combinatas, sanguinis
massa obserata nimis, & constricta evadat,
ut serositates suas per sudorem amandan-
das haud facile dimittat (prout interdum
in scribris continuis, & affectione scor-
butica fieri solet,) Sal acidus à medicami-
ne exhibito, sali fixo in corpore occur-
rens, inque amplexus suos rapiens, combi-
nationes ejus iniquas tollit, proindeque san-
guinem effervescentem referat, ac in-
spicitur disponit.

Potiones **R** *Spiritus Tart.* Dragm. ss. ad Dragm.
unam Aq. Sudorif. Unc. tres florum Salis
Arm. Scrupulum ss. misce.

R *Mixtura simpl.* Dragm. ss. ad Scrup.
duos decur in cochl. Aq. Theriac. vel Bezoar-
tica.

R *Aceti Bezoart.* Unc. ss. ad Unc. unam
Aq. Card. Unc. duas *Aq. Pestilent.* Dragm.
sex misce, f. laustus.

R *Sp.*

R Sp. Guiaci Dragm. unam Aq. Sudorif. Unc. tres. misce, f. haustus.

s. Diaphoreticorum classi, quædam s. Diaphoretica sulphurea. aut maxima ex parte sulphurea vulgo phoretica sulphurea. censentur; uti nimirum Balsama quædam naturalia, aliaque factitia, insuper oleachyrica, ac imprimis Guiaci, Buxi, Camphoræ, Cervi, & fuliginis; item lignorum ponderosor. extracta resinosa, cum multis aliis, quæ sudori ciendo licet per se parum efficiant, attamen aliis salinis conjuncta haud rorsus inutilia fore arbitror; quatenus in constitutione frigidiore, & nimis phlegmatica, sulphureo salina, haud minus quam spirituosa, sanguinem nimis aquosum rarefaciunt, & ad liberius evaporandum disponunt.

R Opobalsami gt. vi. ad xiiij. Aq. Melis. vel hederæ terrestris Unc. tres. Sudorifica Unc. s. sumatur omni mane per plures dies provando iqidem. Convenit Phthisicis, & in Ulceribus rerum.

Pariter, sed in majori dosi exhibeatur Balsamus Peruvianus, item Tinct. Balsam. Tolutani, etiam Balsama composita Pillaritia.

R Resina Guiaci pul. Dragm. duas olei Pilula. hymici ejusdem Scrup. unum Eczoart. mineralis, Gum. Guiaci ana Dragm. unam ss. Balsam. Peruv. q.s.f. massa pilularis: Dosis Dragm. ss. ad Scrup. duos, superbibendo dosim Aq. Sudorif. vel Decoct. lignor.

Diaphoreticorum quorundam præparationes chymicæ, cum earundem
Ætiologiis.

Perzoarticum minerale.

*Bezoar-
tici mi-
neralis
præ-
paratio-*

*B*x Butyri Antimonii rectificati Unc. tres. affunde guttam spiritus nitri, vel aq. Stygia tantundem; abstrahere in calore Are- na, & reaffunde, addendo menstrui ejusdem novi Unc. unam, iterumque abstrahere, repe- tendo per iij, vel iiiij, vices. Materia exempla, & pulverata calcinatur crucibulo per ho- ram, dein edulcoretur abluendo, & desuper accendendo spiritum vini ter, quaterve; Do- sis Scrup. unus ad Drægm. unam.

*Eius
Ælio-
logia.*

In hujus præparatione observatu dig- num est, quod dum liquores hi acerrimi committuntur, mox sales sibi invicem oc- currentes stricte combinantur; interim par- ticulæ sulphureæ, quæ uberi copia suppe- tunt, proflus exclusæ, & manumissæ avolant, atque salina quædam corpuscula secum aufidentes, calorem, & sumum (quasi ali- quid ætu combureretur) valde tenui- cent; dcin his abscitis, salinæ relictæ cum ali- quotis Antimonii terreis strictius combi- nantur, demumque ignem passæ, ut sulphur Emeticum penitus exhalet, atque salium aculei conosivi destruantur, Diaphoreti- cum insigne constituunt; in quantum sc. medicamenti sales diversimodi, corporis no- stri salibus occipiunt, quibus dum uniun- tur,

tur, sanguinis, & humorum compages laxantur, ut recrementi serosi exitus patefacat; parū omnino ritu, ac cum spiritus nitri Butyro Antimonii, etiam Aquæ fortis limatuiæ ferri affusa, ebullitionem magnam cum calore, & fumo nigrescente ciet; in quantum sc. particulæ sulphureæ, dum sales combinantur, velut ab igne accenso consentim ayolant. Quodque flamma actualis hic non acceditur, ratio est, quia particulæ plures salinæ, una cum sulphureis ascendunt; à quibus hæc, ne prorsus coeuntes efflagrent, ubique se junguntur.

Bezoart. minerale compendio magis parandum perhibetur ad hunc modum. *Butyrum Antimonii aq. font. infusum*, *præcipitabitur in pulverem album*, *Mercurium vitæ dictum*: qui exsiccatus iniciatur sensim sali nitro in crucibulo fusso, & per horæ quadrantem una fluere sinatur. Postea nitro aq. font. affusione crebra soluto, *calx alba*, & fixa remanebit. Quæ tamen, etiamsi pro diaphoretico usurpetur, longe differt à *Bezoart. minerali*; quoniam in illa sales menstruorum, à quibus medicamenti virtus plurimum dependet, sere in totum abluuntur: quinimo illud proprius ad naturam *Cerussæ Antimonii* accedit, seu potius idem cum ea esse videtur.

2. Antimonium Diaphoreticum.

Antimonium bis, vel ter calcinetur, *Diaphorum nitri aquo pondere*, *dein in Crucibulo reticulum*.
M liqua-

liquatum, vel aliquamdui fundatur, vel carbone injecto tamdiu detonet, donec, sulphure penitus absunto, calx sale & terrâ sere tantum constans, atque particulis ignis imbuta remaneat: qua, cum crebra ablusione (uti mos est) edulcoratur, mere caput mortuum, sive terra insipida evadit. Et, quamvis diaphoretici nomine insigniatur, nescio cujusmodi ejus particulis hæc virtus attribui possit; atque talem effectum ab hoc pharmaco sepius frustra expectavimus. Pro sistendis seri, aut sanguinis fluxionibus non raro cum fructu adhibetur, eo quod hæc terra propriis salibus orbata, alienos (quibus forte in corpore nostro occurrit) acidos sales imbibit; qualem energiam Crocus Martis, per reverberii ignem paratus, à simili causa, prout alibi innuimus, obtinere videtur.

*Cerussa
Antimonii.*

Cerussa Antimonii, è puriore ejus parte, sc. Regulo cum nitro calcinato, parata, solummodo calx ejus purior, seu magis defacata, existit. In cuius præparatione Tartarus additur, quoniam Regulus Sulphure (sive quo nitrum non efflagrat) pauciore dotatur; quamobrem ut calcinatio melius peragatur, Tartari, qui particulis sulphureis abundat, additione opus est.

*3. Flores
sali
Armo-
niaci.*

3. Flores salis Armoniaci.
*Ex Salis Armoniaci pul. lib. j. limatura
ferri uncias duodecim, simul trita, & mi-
sta desilientur in retorta colli amplioris,
igne*

*igue reverberii per gradus aucto : liquor fl-
vescens, qui spiritus salis est, in recipiens ex-
stillabit, atque flores partim in hujus latera,
partimque in retorta collum sublimabuntur,
qui collecti in vitro serventur. Dosis gr. v.
ad xv.*

Hæc operatio peragitur miscendo salem *Appa-*
*Armoniacum cum colcothare loto, etiam ^{ratis} cum calce aut sale tartari. Hujusmodi mix- ^{bujus}
turæ ratio est, Primo ut sal Armoniacus à ^{varie-}
fusione impediretur. Secundo ut cum salis ^{tio.}
fixioris particule ferro, colcothari, aut
calci Tartari adhærent, volatiles eorum,
vinculis liberæ, facile ascendant. Ter-
tio ut flores, dum ascendunt, quidpiam
alterius concreti, sc. Martis, Veneris,
aut salis Tartari secum vehant, ejusque
virtute imprægnentur. Quando sublima-
tio cum ferro, aut calce Tartari peragitur,
è capite mortuo utroque, Tineturæ cum
spiritu vini non contemnendi usus eli-
ciuntur.*

4. Spiritus salis Armoniaci.

*Et Tartari cum nitro calcinati, & salis ritus sa- ^{4. Spi-}
Armoniaci, ana lib. iij. singulatim pulvera- lis Ar-
ta, & mista, ponantur in cucurbita ampla, ^{moniaci-}
affundendo aq. sot. lib. vi. vel viij. & de-
stillentur fурно arena. Spiritus lenissimo ca-
lore ascendet, purus, & valde penetrans, si-
ne ullo empyreumate; hunc si Curcurbita al-
tiore rectifices, sal volatilis purissimus in
alembicum sublimabitur.*

*Proces-
sus ra-
tio.*

Processus hujus ratio est. Sal Armoniacus constat sale volatili ex fuligine, & urina, & sale marino; qui omnes cum inter sublimandum combinantur, particulæ salino-volatiles, sulphureis adhaerentes solitis exutæ prorsus, à salino-marinis figuruntur adeo, & statim illuminantur, ut aufugere nequeant. Quamprimum vero hoc vinculum solvitur, viz. quando hic sal compositus, cum sale Tartari in aqua dissolutus intime miscetur, Particulæ salis marini, salino fixis Tartari cohaerent; proindeque volatiles earum complexibus dimissæ, & ad avolandum paratæ, facillime ascendunt: quod autem spiritus sale Armoniaco extilatus, nullam, uti fuliginis, aut urinæ stagnata, graveolentiam habet; ratio est, quoniam in compositione ista, sal volatilis, sa-

*Spiritus
salutis*

*Armo-
niaci, se-
cundus ac*

*spirituum
C. C. a-*

*liique e-
jus far-
mæ, par-
ticulis*

*sulphu-
reis ex-
surgit.*

*Ei qua-
ratione.*

lis marini interventu particulis quibusque sulphureis exsurgit; quæ, cum fuligo aut urina per se destillantur, sali volatili pertinaciter adhaerent: quod ex utriusque fœto-plane liquet: tum insuper quæ liquores è concretis istis extillati, primo limpidi & clari, postea flavescunt, ac demum rubri, ac nigri, & opaci evadunt; viz. in quantum particulæ sulphureæ à salinis primo subjugatæ, & occultatæ, sensim emergentes, sese explicant, aliisque supereminent.

Quod vero in compositione salis Armoniaci, particulæ Salis marini, urinæ, ac fuliginis partem sulphuream abigunt, atque salem

salem volatilem figunt, etiam hoc experimeto (quod Claris. Zwelferi, pro figendo sale volatili, inventum est) manifeste patet: Ex. gr.

B Salis volatilis è viperis, urina, aut **C C.** proliciti q. v. huic Cucurbitæ stricti, & excepto parvo foramine, clausi orificii indito, guttatum instilla spiritum salis marini, ad eminentiam 2. vel 3. digit. donec sal omnis dissolvatur: solutionem hanc filtra, & incucurbita ad seccitatem affrabe. In fundo sal boni odoris, subacidus, & salini saporis remanebit; cuius usus ad plures affectus eximie prædicatur: super hoc amplius expertus sum, nempe quod, salem tuum volatilem si recuperare velles, huic salem Tartari committas, & in phiala sublimes, sal volatilis purissimus ascendet. Hoc modo spiritus fuliginis, C. C. & sanguinis ita rectificare possis, ut sulphure eorum penitus abacto, remedia magis grata, & minus corruptibilia evadant.

Spiritus salis Armoniaci etiam aliis modis destillatur, viz. si quando salis istius solutio cum lixivio salis fixi, aut calcis vivæ in æq. p. miscetur; namque his, & forsitan quibusdam aliis modis, dum particulæ salis marini nova connubia inceunt, priores nuptiae aufugiunt. Pariter habet circa destillationem urinæ, uti proprio in loco ostenditur.

5. Spiritus Fuliginis, Sanguinis, C. C. &c.

Eius Fuliginius è lignis combustis ponderosa, gina, C. ac instar picis cum nigredine splendescens q. C. &c. s. ut retorta terrea supra medietatem im- pleatur, dein recipiente amplio adaptato, destillatio igne reverberii, per gradus ad mediocritatem aucto instituatur; brevi as- cendent spiritus in sumo albicante, dein oleum flavum, cum sale volatili, ac ultimo oleum nigricans; sal per se colligatur, liquor reliquis ab oleo nigro per filtrationem sepa- ratus, rectificetur, destillando in Balneo Ma- riae, aut arenae, bis vel ter: etiam sal volatilis, rectificando in cucurbita aliore depuratus servetur ad usum. Dosis sp. gt. xij. ad xx. sa- lin à gr. vij. ad xij. vel xv.

Fruscula vel ramenta C. C. vel eodem mo- do, igne nudo, vel in retorta vitrea furno are- nae destillentur; Pariter item è crano, ossi- bus, & sanguine, spiritus, cum sale vola- tilis ac oleo færido prolixiuntur.

6. Spi-
ritus
Guaci,
Buxi, &
similium.

6. Guiaci, Buxi, aliorumque lignorum ponderosorum spiritus, & Extracta resi- nosa.

Hujusmodi ligna Diaphoreticis merito accenserri inde constat, quod decocta sudorifera potissime ex iis parantur. Horum virtus Hydrotica in principio tum salino, tum sulphureo consistere videtur; quippe utriusque generis particulis hæc corpora abunde reficiuntur. Quare præter commu- nem per infusionem, & coctionem, præpa- randi

randi modum, Analysis chymica principia illorum aëtiva nempe salis, & sulphuris seorsim educuntur, atque in concreta peculia-
ria, nempe in spiritum, oleum, & resinam redacta, Diaphoretica elegantia, jucunda,
& magis efficacia constituunt.

1. *Spiritus, & oleum ad hunc modum parantur.* Ex Scobis ligni Guiacilib. iiij. de-
fillies igne reverberii, vel in furno Arena cum
calore fortis, Prodabit liquor acris, & non-
nihil acidus, oleumque flavum, ac nigrum;
ultimum hoc separa, & reliquum in cucur-
bita rectifica, habebus spiritum clarum. &
odore acrem, atque etsam flavum & ponde-
rosum oleum, quod in fundo latice aquosi
subsidiit. Dosis spiritus Drag. ss. ad Dram.
unam. ss. alei gr. vij. ad xv. in convenienti
vehiculo.

Medicamentum utrumque Diaphoretici-
cum est, & cum suetu in Hydrope, Scor- *Ejus*
Etio-
buto, & Lue venerea usurpatum. Procul-
logia.
dubio hujus concreti pars salina, quæ par-
tim in fluore est, partimque volatilis, una
cum plegmate, spiritum ita dictum consti-
tuit; & pars sulphurea purior oleum fla-
vum, quod insuper ob salis portionem
adhaerentem grave est, ac subsidiit: Quin-
imo spiritui, sive stagmati acido acri, par-
ticule quedam sulphureæ pertinaciter ad-
haerent, propterea ut semper foeteat, &
limpiditatem cito amittens in flavum, &
iubium degeneret. Oleum nigrum con-
stat sale, & sulphure crassiore, hoc est,

cum terræ portione admista. In Guiaco Elementum salinum, quoad maximam partem, ultra fixitatis, in fluoris, & volatilitatis statum evicitur; quare lixivium è cineribus ejus, minus salis exhibet. Longe secus habet in Tartaro, cujus particulæ salinæ aliquotæ tantum in fluore, & volatilitatis statu sunt, plurimæ tamen manent fixæ.

7. Resina Guiaci. 7 Resina Guiaci paratur eodem modo, quo resina Scammonii, aut Jalap. sc. tintura extrahitur cum spiritu vini, dein abstrahitur ad medietatem, atque lympha cucurbitæ iuusa, resina in copia ingens præcipitabitur, qua exsiccata & pulverata, detur à Scrup. uno ad Dragm. ls. cum aliis sudorificis in forma solida.

Eius Etiologia. Resinam hanc Guiaci partem sulphuream esse, inde constat, quia post extractionem hujus, si magma residuum in retorta calore Arenæ, aut igne nudo destillabis, phlegma, & liquorem acidum in proportione solita habebis; olea vero in perexigua tantum quantitate prodibunt. Quamobrem à spagyrica hac ligni issius Analysis concludere licet, elementa chymica, quot, & qualia olim alibi afferuimus, mixtis revere inesse; & non ab ipsa ίγχησι (prout nonulli ajunt) tantum apparenter produci.

8. Spiritus Tartari.

8. Spiritus Tartari. Ex Tartari albi electi, ac splendentis, loti, & exsiccati (seu potius uti Zweferus prescri-

præscribit soluti ac unica vice chryſtallati)
lib. iv. deſtill. in Retorta cum recipiente am-
plō, igne per gradus auſto, donec fumi peni-
tus ceſſabunt. Habebis phlegma, ſpiritum,
oleum flavum, & nigrum: hoc ultimo ſe-
parato, liquor reliqui cucurbitæ vitrea in-
ditus, calore Arena bis, ter verectificetur, ab-
ſtrahendo quinque vice tertiam ſolummodo
partem. Dofis ſp. Dragm. ſs. ad Dragm.
unam olei diuid. Scrup. ad Scrup. unum
in corpore præparato ſatis potenter ſudores
movent.

Tartarigenesin, & Analyſin, conſide- *Trapa-*
*ratione multa dignam, non eſt ut hic loci *ratiou-**
plene tradamus: verum, ut breviter Ana-
*tomen ejus perſtringamus, concretum hoc *Lio-**
plurimo ſale (cujus particulæ plurimæ in-
fixitatis, & aliquotæ in fluore, & volatilita-
tis ſtuſunt) muſto ſulphure, paucō ſpi-
ritu, atque phlegmate, & terra mediocri-
bus conſtat. In deſtillatione ſal volatilis
cum ſpiritu ascēdens, liquorem nonnihil
acrem, & pungentem reddit; qui insuper, ob
ſalis fluidi, & ſulphuris copiam, aliquantu-
lum aciduſ eſt, ac inſigniter adeo fœtet, ut
vix illa rectificatione bonum odorem ac-
quirat. Quoad hujus ſtagmatis exſtillati con-
tentia, haud multum à Guiaci producto diſ-
crepat, niſi quod ſpiritus minus aciduſ eſt,
ac non ita promyte corallia, ac teſtacea diſ-
ſolvit: verum inter hujus, & illius caput
mortuum diſcrimen ingens occurrit, quo-
niam è Guiaci cinere ſalis fixi minimum

ac è Tartari calce ejus plurimum elixiviatur.
Cujus ratio è prædictis patet.

Scđt. V. Cap. III.

De Diaphoresi nimia aut Depravata, ejusque Remedio.

CUM vita nostra in perenni sit fluxu, ideo sicut nova addi, & apponi, ita vetera, & effæta continue substrahi, & amandari debent. Quapropter ut particulæ quæque superfluxæ, aut incongruæ, perpetim amo-veantur, multiplices extant decessuum & excretionum viæ; in quibus tamen facien-
dis natura sëpe nescit modum, & vel citra vel ultra illud, quod maxime commodum est, subsistit. Quomodo Evacuationes istas, quæ à Peripheria sive exteriori cor-
poris ambitu introrsum ducentes, per cloa-
cam quandam particularem excernunt, quoties in excessu, vel defectu peccant, moderari, aut corriger oporteat, in superio-
ribus ostendimus: Methodi ratio nunc po-
stulat, etiam ut Diaphorescos, (quæ à cen-
tro versus circumferentiam tendens, excre-
tio maxime generalis, & diffusa est) siquan-
do nimia aut depravata fuerit, medelam
tradamus.

*Diapho-
resis ni-
mia af-
fictio
frequens*

Et quidem ejusmodi Affectionem sæpe-
numero accidere observationi vulgari satis
obvium est. Quippe nihil usitatius est,
quam quosdam Phthisi, aut Scorbuto la-
borantes, aliosque à febribus diutinis
tandem

tandem ægre convalescentes , quinimo nonnullos absque alio morbo , aut ~~æquæ-~~
~~re~~ evidenti sudoribus assiduis , & saepe im-
mensis obnoxios degere. Itaque circa iphi-
ðæwæs nimiam , primo inquiramus quot
modis , & quibus de causis talis evacua-
tio exortiri possit , deinde quæ remedia , &
quale Administrationum modi in singu-
lis ejus casibus maxime conveniunt , expo-
namus.

Quoad prius horum , Sudatio crebra , & *Interdū*
immodica nonnunquam alterius cuiusdam *alterius*
morbi præsentis symptoma est ; namque in *morbis*
Phthisi , & Scorbuto (prout jam dictum est) *sympto-*
ma est.
hoc familiare est : cuius ratio in eo consistit ,
quod nempe cum sanguis aut miasmate
quodam impuro inquinatus , aut dyscra-
siam noctis , succum alibilem massæ ejus
jugitur suffusum rite concoquere , & assi-
milare nequit , cum usque degenerem , &
subinde cum aliis recrementis ad plenitudi-
nem aggestum , secernit , & per sudorem
foras ejicit.

Sudationis hujus Cura omnino à morbi ,
cujus symptoma est , Therapia dependet ;
interea circa hanc , quantum ad vietus ra-
tionem pertinet , ex symptomate isto Indi-
catio utilis , & necessaria desumitur ; nem-
pe , ut , cum affectibus istis sudores nocturni , &
copiosi superveniant , Diæta ex ali-
mentis omnino tenuibus , viz. lache ,
jusculis avenaceis , tremore hordei , &
similibus , quorum particulas lenes ac

molles massa sanguinea ferat , ac minime
excarnibus , aut cibis fortioribus , institua-
tur.

*z. Quā-
doque
item ef-
fictus.* 2. **Epidēmias* nimia , interdum alterius
morbi prægressi , & aboliti Effectus est , uti
cum febribus diuturnis succedit : namque
ita passim accidit , incendia febrilia , in ma-
dores hydroticos terminari (uticum tortida
in Autumnum pluviosum cedit ,) ut vix
quisquam à morbo isto longiore , absque
indispositione hac relicta convaluerit ; quæ
tamen in aliquibus moderata , & facile
curabilis est , in aliis vero gravior , & af-
fectu isto , cuius soboles erat , haud mi-
*Exem-
plum
notabile
Diapho-
reos
nimiae.* nus infesta. Novi Adolescentem , qui ,
postquam à febre quartana decimestri
convalescens paroxysmis carere cœpe-
rat , in sudores adeo profusos quotidie
deliquescebat , ut necesse habuerit , ca-
misiam , & ~~l~~lodices per totum (veluti
si aquis immergerentur) madefactos ter
in unaquaque nocte mutare. Propter
evacuationem hanc , ita per plures hebdo-
madas continuatam , adeo caro contabuit ,
& vires exhaustæ fuerunt , ut fere in sceleti
marcorem redigeretur. Hic , cum variis re-
mediis sine magno fructu diu usus fuisset ,
demum lactis Asinini vespere & mane po-
tu , & dīcea reliqua ex lacte vaccino institu-
ta , brevi tempore convaluit.

*Aetio-
logia e-
JHS.* In hujusmodi casibus sanguis contenta
sua perpetuo rejiciens , & per Arteriarum
oscula velut eyomens , haud so'ummo-
do chy-

do chylum, è visceribus suffusum, statim foras eliminat; ast insuper in pabulum suum, & succum nerveum, & partium solidarum farcimenta resorbens, ea mox omnia una cum liquore nutritio fastidiens, per cutis poros expellit.

Affectus hujus causa potissimum in sanguinis dyscrasia & debilitate consistere videtur; quatenus nempe liquor ejus, instar lactis acescentis continue fundi, inque serositates præcipitari aptus fuerit; quapropter tum propria ejus deliquia, tum humores quique aliunde suffusi, siquidem assimilari nequeant, protenus secernuntur, cumque pori cuti valde patescant, per diaphoresin potius quam per aliam quamvis excretionis viam foras amendantur. Quod autem sanguis adeo in fusiones sive fluores disponatur, plerumque in causa est, Sallis fluidi, sive acidi (quemadmodum in lacte acescente) in massa ejus dominium. Interdum vero Succus Nerveus in acorem degener, prius & potius in culpa est, proinde namque recrementa ejus acida in sanguinem remandata, massam ejus fundunt, inque serositates præcipitant: porro è tali causa Diabeten, & sudorem Anglicum ita dictum (quoniam hic Endemius fuit) origines suas habuisse censuius.

¹E φιδεωτις hujusmodi nimia, haud tantum à sanguinis crasi & fermentatione viatiatis, verum quandoque propter accensionem

*Diaphoresos
nimia
causa.*

*Partim
a sanguini
nra crasi
viciata.*

*Partim
ab accen-
sione ejus*

nem

deficien-
te.

nem ejus depravatam exoriri solet. Quo ri-
tu sanguis, ob sulphuris excessum febriliter
effervescent, subinde in sudores erumpit;
superius ostensum est. Porro haud minus
ob sulphuris defectum symptoma hoc in-
terdum succedit: si quando eum sanguis de-
pauperatus, & aquosior factus, minus ac-
cenditur, propterea, quoties à calore ad-
scrititio, aut corporis agitatione, in mo-
tum rapidiorem urgetur, necesse erit sero-
sitates ejus, (siquidem efflagrando absumi,
aut insensibiliter exhalare nequivent) in
sudorem exsolvi. Sulphur in sanguine defi-
cit, vel quoniā absumitur, uti post febres
diuturnas, vel quoniā ob pabuli inopiam
non satis progignitur. Posterius hoc obser-
vare licet non tantum in plerisque homini-
bus, qui aut *Annona angustati*, aut *Dīæta*
Quadragesimali usi, à cuius aut deambula-
tione citatione, mox in *φιδρωσις* incidunt,
sed insigniter etiam in jumentis, quæ cum
gramine aut fœno recenti vescuntur, à la-
bore quovis pluviuum sudant & cito oblan-
guescunt.

Cura-
tio-

Quod spectat ad *παραφιδρωσις* ob præ-
dictas causas, & *πεγφιστις* oriundæ, cura-
tionem; Intentiones Therapeuticæ erunt
potissimum hæ tres, viz. primo humorum
dyscrasias, aut debilitates tollere, vel emen-
dere. Secundo cutis poros nimium paten-
tes paululum constitngere. Tertio sanguinis
serum, & recrementa aquosa, versus renes
derivare.

1. Harum prima, ejusmodi remediis perficitur, quæ sales acidi in sanguine, aut succo nerveo præpollentias destruunt, item *prima*, quæ sulphuris (si forsitan deficiet) exaltationem promovent. In quos fines Antiscorbutica, Chalibeati, item medicamina sale *rum* volatili, nitroso, & alchalisato prædicta sappiis *Dyscrasias solitario* : singulorum ex his formulas quas tollam subjiciemus.

R *Conser. florum cicchorei, sumarie, ana Ele-*
Unc. duas, pul. eboru, C. C. Corallii prep., ana ana-
Dragm. unam, Margaritar. Dragm. ss. Spec. rum.
diarrhod. Abbatis Drag. unam. ligni Aloes,
sant. Citrin. rub ana Drag. ss. salu prunelle
Setup. quatuor. cum f. q. Syrupi de sumaria;
f. confectione, sumat. quant. nucis Juglandis
vespere, Et primo mane, superbibendo aut
Julapii sequentis, aut aq. destillata Unc.
tres.

R *Aq. sumarie, Jugland simp. ana Unc. Iul-*
sex. Limacum, Lumbri, ana Unc. unam. sac-
chari Drag. sex. misce f. Julapium.

R *Summitat. Abietis, Tamarisc.* *Aqua-*
Cupres. ana M. iv. Myrti M. ii. folior. destilla-
Nast. aq. Becabun. Eupatorii, Hyperi-
ci, ling. Cervinæ, veronica, ana M. iij. cor-
tices exteriores xij. Auran. incis. Et conus.
affund. cervisia Bruns wicensis lib. viij. de-
stiss. organis communibus; liquor totus irisc.
Et edulc. ad placitum. Dosis Unc. tres. bis
in die.

R *Flororum Taraxici, nastur, Expre-*
ssio.
aq.

*aq. Plantag. becabung. una M. iij. contusis
affund. aq. destil. præscript. lib. j. f. expres-
fortus. Dosis Unc. tres. ad quatuor. mane horā
nona, & quinta pomerid.*

*Chaly-
beata.*

Juxta hanc methodum in virium lan-
guore, & nocturnis sudoribus post febres
diutinas præscribere soleo ; quæ tamen re-
media si minus juvabunt, ad chalybeata
perveniendum eunt.

*Syru-
pus.*

Rx *Surypi de Chalybe Unc. sex. sumatur
cochl j. mane & horā quinta, cum aq. supra
præscript. Unc. tres.*

Pulv.

Rx *Pulv. eboris, Corallii pr. ana Drag.
duas. croci Martis, salis chalybus, ana Drag.
unam. ss. s. pul. Dosis Drag. ss. bis in die cum
aq. ejusdem destillat. Unc. tres.*

*Tinctu-
ra.*

Rx *Tinctura & salis Tart. Unc. unam. do-
sis gt. xx. ad xxx. bis in die cum aq. destill.
Eodem modo Tinctura è coral. item è gum.
& balsamis parata exhiberi possunt. Porro
in his casibus sp. C. C. urinæ, aut juliginis sa-
pe cum fructu exhibentur.*

*Secunda
intentio
in poro-
rum al-
teratio-
ne.*

Secunda intentio pro sudationis nimiæ
Therapia in pororum debita constitutione
consistens, fere tantum per administratio-
nes exteriores perficitur ; in quem finem
totius corporis inunctiones cum oleis a-
mygdal. Palmeti, unguento è floribus Au-
rantiorum, & similium, adhibeantur ; quini-
mo lintea his imbuta gerantur. Nonnun-
quam Balneationes in aqua frigida, aut flu-
vio, quandoque aëris mutationes conve-
niant.

niant. Circa horum usus (cum satis vulgo innotescant) non opus erit , particulare hic regimen præscribere.

At vero hic opportunum videtur de affectu quodam molesto ad Diaphoresin, aut saltem ad *θυεπιτολων* nimiam , aut inordinatam, spectante , verba quædam facere. Sæpius observavi quosdam poros corporis (sive transpirationis organa) eo modo dispositos habuisse , ut à nihilo magis , quam ab aëris appulso inassueto , læderentur ; tantum , ut , cum ἐνχρεον & ινσύρκεις etiam quoad appetitum , somnum , & membrorum robur recte habentes , satis sani viderentur , attamen ne levissimum illi nudi aëris aut venti afflatum perferre potuerint , quin statim maxima spirituum perturbatio , cum facultatum omnium concidentia & totius corporis indispositione sequeretur ; cuiusmodi αἰμαζίαι adeo leviter *Ejus* contractam nec cito nec facile excutiunt , *Descrip-* verum ægre , & non nisi post longum tem- *tio.*
 pus ad pristinum statum se recuperant : in hanc *θυεπιτολαι* proclives , aëtem , plusquam alii ignes , aut aquas formidant. Hinc quidam extra fontes progredi non audent , alii intra cameram clausam degentes , nec ostium , aut fenestram aperiri patiuntur , & si forsitan levis aura alicubi per foramen occultum inspiraverit , illico persentiunt , & noxam ejus luunt. Novi quosdam à tali περφύσει per plures menses lecto affixos. Memini Pedaneum satis sanum , & robu-

robustum, qui supra decennium cubicula suo non exivit, nulloque ad excundum pretio, aut suafu adduci potuit: cumque postea, Ædibus incendio conflagrantibus, vel extraheretur, per plures exinde menses, sive alia quavis lœsione periculose decumbebat alii super aream, aut pavimentum lapideum terreum, aut lateritium stare, aut ambulare verentur, magnam exinde noxiam contrahere soliti. Plures alii hujusmodi casus passim eveniunt, quibus insuper hæc infelicitas accedit, quod taliter affectos pauci miserentur, nec reipsa sed tantum iimaginatione laborare credunt.

*Aetio-
logia in-
guiri-
tur.*

Itaque in Pathematis hujus naturam, ut paulo inquiramus, haud prius de nihilo esse, quod querantur isti, censemus, quin proculdubio pœnam quandam, sive molestiam ipsis à frigore suscepto, sive *diapnoë* modo alterato inflictam persentiunt: ut vero constet, quænam ea sit, & in quo ratio ejus constat, imprimis considerare oportet, quo ritu ordinario, aeris ambientis particulæ in cutis nostræ poros agunt, eorumque subjecta nempe spiritus Animales, circa corporis superficiem ubique diffusos afficiunt. Enimvero hos siquidem æthereæ cujusdam indolis, sive naturæ fuerint, à congenibus tum auræ, tum lucis particulis, dummodo iis proportionatae adveniunt, refici valde, inque blandam quasi expansionem accieri constat: tum sanguis, dum circuitu suo extero-

*Quo
ritu
sum
sanguis.
tum sanguis.*

teriorem corporis oram pertransit , ibidem *ritus, ad*
 perinde ac in præcordiis , tum fuligines suas *Aere*
 per arteriarum oscula exhalat , tum pabu-*ambien-*
 lum nitrosum pro flamma sua sustinenda *te affi-*
 per venarum hiatus suscipit . Propter hæc
 & sanguinis , & spirituum animalium be-*cun:ur.*
 neficia , pori cutis rite conformari , eoque
 modo patefieri debent , ut aëris , & lucis par-
 ticulæ in copia , moderata nonnihil refræ-
 tæ , cumque blando allapsu utriusque
 istorum hypostaseos oras extimas feriant .
 Nam secus si agentis ad patiens hoc , aut
 illud , vel simul utrumque , appulsus impro-
 portionatus fuerit , statim in hac , vel
 illa , aut simul in utraque animæ par-
 te perturbationes oriuntur . Nam si spiritus
 exterius degentes , aut ex se debiles , infir-
 mi , ac cito dissipabiles fuerint , aut ob-
 poros cutis nimis apertos Aere nudo &
 asperiori objiciantur , passim accidit , eos
 à levi quavis occasione in fugas , & distra-
 ctiones adigi ; proinde ut non tantum
 circa corporis partes exteriores , dolores ,
 spasmi , aut resolutiones hic , illic excitentur ;
 sed nonnunquam à frigore (uti dici solet)
 suscepto , totius animæ concidentia (quæ
 non cito nec facile sublevatur) succedit .
 Et quidem hinc prædictæ circa *Duærrola*
 inordinationes potissimum oriuntur , in
 quantum Anima sensitiva , aut non robusta ,
 aut non munita satis , aeris externi injuriis
 nimium patescit ; proindeque ad appulsus
 ejus fortiores , in hac aut illa parte , aut
 simul

simul in tota ejus hypostasi , perturbatur , inque *άπεξιας* non statim recuperabiles adigitur. Porro hinc etiam Animæ pars flammea, consensu, haud minus quam idio-pathia , propter aëris occursum improportionatum affici , & commoveri solet. Quippe fibræ & propagines nervæ in corrugationes, & spasmos adactæ, vasa sanguifera ab ipsis circumligata , varie stringunt, proinde ut sanguis in fluctuationes inordinatas compellatur. Insuper massa sanguinea per se , tum quoad accensionem , tum cras in ejus transpirationis depravatæ via plurimum luit. Respectu prioris , flamma vitalis, circa corporis superficiem , gliscens , à duro aut asperiori ejus sufflatu innutus , & trepidationes, variasque inæqualitates (quibus tota anima succutitur) cogi solet. Dein satis vulgo innotescit, cruoris mixtionem à nihilo magis quam à θλεπνοῃ vitiata periclitari : hinc enim fluores , & in massa ejus serositatis præcipitationes, à quibus catarthi , tuffes, paroxysmi Asthmatici, Nephritici, & Arthritici contingunt, oriuntur.

Ab illo- Ex his facile erit Affectionis de qua nunc *rum* agitur , rationem formalem , simulque *Affe-* causas , & curationes designare. Enimve-*ctione* ro quod aliquis à frigore , aut nudi aëris oc-*predicta* cursu protinus in hoc , aut illo membro *sympto-* dolorem , aut stuporem , vel paralyсин con-*mata* trahat , ideo fit , quia spiritus Animales , *proce-* intra fibras membranaceas scatentes , per-*dunt.* culsi,

culsi , & fugati in distractiones aguntur :
 quod si amplius à tali περιφάσει totius
 corporis languor , & vicium prostratio
 contingunt , non privatus spirituum ma-
 nipulus , sed tota corundem hypostasis ,
 sive integra anima sensitiva plecti videtur ;
 quæ nempe perculta , adeoque in mino-
 rem ambitum contracta , & decurtata , in-
 tra corporis organa subsidit , ejusque fa-
 cultates flaccescere sinit. Insuper his , si
 cuiquam aëri incautius exposito , brevi
 tumor , aut phlegmone , odontalgia , ca-
 tarrhus , tussis aut pluritis superveniunt ,
 vel si rigor subsequente mox æstu , & in-
 calefientia febrili exoritur , indicio est san-
 guinem , haud minis quam spiritus Anima-
 les , ab improportionato aëris appulsi affi-
 ci , proindeque liquorem ejus , aut in mo-
 tu , & accensione perturbatum , ad effer-
 vescentias febriles disponi , aut mistione
 solutum , in varios fluores & serosi laticis
 præcipitationes adigi. Immensi hic ope-
 ris ac tœdii esset , singulos affectus de-
 scribere , qui interdum tali περιφάσει ori-
 gines suas debent. Hinc cephalalgia ,
 vertigo , affectus soporosi , catarrihi , Co-
 rryza , Angina , ophthalmia , tussis , vomi-
 tus , diarrhæa , aliorumque morborum
 Ilias sçepenumero procedunt ; in tan-
 tum , ut vulgus , morborum fere omnium
 causas evidentes ad bina hæc genera , sc.
 crapulam , & frigus contractum referre
 soleat.

Hacte.

*Morbi
prædicti
procata-
raxis
sensiſſit.*

Haec tenus *diætrosis* depravatæ rationem formalem, & causas conjunctas descripsi mus. Quod vero spectat ad procatarxin si sensiflit. ve prædispositionem, propter quam alii præ aliis, ad frigus captandum apti sunt, di co hanc, aut in spirituum Animalium, aut sanguinis, aut pororum (sc. uniu ex his, aut simul plurim) vitio consi stere.

*s. Par-
tum in
Spiriti-
bus.*

1. Spiritus Animales quandoque in cul pa sunt, quia debiles admodum nihil du rum, aut asperum, quod exterius iis obji citur, sufferre valent, quin statim à nudi aëris appulsi in fugas, & distractions vertuntur; quemadmodum plurimi post longas ægrotationes, sub dio versari hor rent, & quamprimum aprico exponuntur, saepissime in recidivas incurruunt: porro spiritus interdum ad Diaphoreſeos vi tiuti istud inclinant, quatenus degeneres illi, indolemque acrem, & irrequietam naecti, à quovis aëris appulsi in *ἀπεξιας* aguntur. Quapropter qui ob spiritus ita dispositos hypochondriaci fiunt, etiam affectioni (quam descripsimus) obnoxii, à levi quavis occasione frigore tentan tur.

*s. Par-
tum in
sanguini-
bus.*

2. Sanguis dupli ratione ad *diætrosis* depravatæ habitudinem disponit: viz tum respectu temperamenti, tum mistio nis ejus. Quoad posteriorem hanc, saepē crux compages adeo laxa, & dissoluta exi stit, ut à *προφαση* quavis exigua, & præci pue

ue ob aëris frigidi, aut humidi appulsum, fluxiones, & serositatum præcipitatio-
es vertatur, in tantum, ut tali sanguine
æditi, nequaquam extra fores progredi,
imo vix prospicere audeant. Cæterum
iassa sanguinea quoad temperamentum
iumi sœpe calida & vaporosa admodum,
fluvia summe acria, & penetrativa ex-
alat, à quibus dum cutis poti reserantur
nimis & patentiores fiunt, tum spiri-
us, tum flamma vitalis, aëris nudi,
antique injuriis, plus debito exponun-
tr.

Tertio mala pororum constitutio, aut *j. Ma-*
ægrotatione, vel aliis modis producta, *la poro-*
rit etiam naturalis & ingenita, ad istum *rū con-*
travæ diaphoreseos habitum valde inclinat. *stutie-*
Nam siquidem meatus isti nimis patuli, fere *ne.*
semper dehiscunt, sanguis, & spiritus in-
oto, aut partibus quibusdam, contra ex-
terni aëris occupatum haud satis muniuntur.
Talis pororum amplitudo quibusdam insi-
a & naturalis est, utpote qui carne mol-
, & laxa prædicti sunt, cutem plerumque
tenuem, & valde cribratam habent: insu-
per propter varia accidentia frequenter con-
trahi solet: post diætam sudorificam diu
continuatam, item post sudationes crebras,
quæ circa febrium declinationes erumpere
solent, cutis pori per longum tempus ad
summum extensi, & patefacti, diu postea
dehiscunt, & fere semper aperiiores ma-
nent.

*Curatio
Ejus.*

Affectio hæc, et si mortem non minetur quia tamen vitam valde molestam aut profus inutilem reddit, Therapeiam ad primi meretur: ad quam moliendam intentione Curatoriæ erunt potissimum hæc tres: viz primo ut tum spirituum, tum sanguinis debilitates, sive dejectiones, aut depauperationes sanentur. Secundo ut utriusque illorum dyscrasias (si forte adsint) tollantur. Tertio ut pororum conformatio debita procuretur.

*1. Inten-
tione prima
Spiri-
tuum
corrobo-
ratio.*

1. Præcipuus hujus negotii cardo, circa primam Intentionem, quatenus ea spirituum Animalium corroborationem sive totius Animæ sensitivæ ampliationem respicit, vertatur: quippe nisi Patientibus confidentiam quandam assumere persuasus sit, ita, ut foras prodire, vires ultimas exercere, & natutam ad duriora indies aspiranda assuefacere tentent, medela omni frustratur; quapropter vietu lautiore & alacritate haud minus quam medicina opus erit, nimirum ut spirituum Animalium copiæ, indies instaurari ac augeri. Illæque insuper ausis subinde majoribus obfirmari queant: in quos fines, vint generosa cum cibis opiparis moderate sumta egregie convenient. Porro studiis & curis (quibus Anima deprimitur) omissis, tempus otio, & recreationibus, aut exercitiis modicis teratur. Per hujusmodi vietus rationem rite institutam uti spiritus animales reficiuntur valde,

ita

ita sanguinis casus, & depauperationes instaurantur.

Propter eosdem fines etiam medicamenta sequentia cum fructu exhiberi possunt.

R. Sp. succini Armoniaci q. f. sumantur Spirit. gt. xv. ad xx. vespere, & primo mane in tuis cochl. i. Aq. destillatae sequentis, superbibendo ejusdem cochl. 9.

R. Folior. Salvia, rorismarini, thymi. Aqua satureia, majorana, balsamite, ana M. iiiij. destillat. rad. Angelica, Imperatoria, ana Unc. sex. i. Zedoaria, Galang. minoris, calami aromatici, Iresos Florent. ana Unc. unam ss. Cubeb. Unc. unam ss. nucis Moschat. Caryophyl. Cinnam. ana Unc. unam Cort. exteriores 12 Aurant. 6 Limon. incis. & contus. aferende vini albi, & Canarini ana lib. iiiij. dil. organis communibus, liquor rotus misceatur, & edulcoretur cum saccharo perlato: noster destillandum Alembici capitulo suspenderatur nodulus ex Ambræ gris. Scrup. unum Mosch. Dimid. Scrup.

R. Tinct. Antimonii, vel balsami Tonitani Unc. unam sumantur gt. xv. ad xx. ^{Tincturæ} rane hora nona & quinta p. merid. in cochl. q. prescrip. superbibendo ejusdem Unc. es, seu postius mane superbibatur haustus ea, vel Coffee, vel Chocholat. ex decocto salie paratus.

Paulo ante Prandium, sumatur haustus ni Xeroensis.

Quando hæc aliquamdiu usurpata intermitte se vixum erit, sequentia eorum vicem subeant.

Loco sp. Electuarii sequentis dosis vesperæ & primo mane sumatur cum aq. destill. aut cum vino viperino.

Elettuarium. Rx Cort. Citri humide condit Unciam unam ss. Myrobal. condit. Unciam unam nucis Moschat. Zinzib. condit. ana Unciam ss. Con'ec. de Hyacintho, Alcherm. ana Draginasties. Margarit. pr. coral. rub. pr. ana Dragmain unain ss. cum Syrupo de juc cochermes, f. Elect.

Alia medica-ta. Pro potu ordinario bibatur, alia medica-ta juxta modum sequentem parata, viz doliolo iv. Congitorum indatur sacculus se-quens.

Rx Gallum vetulum semicoctum, & minium incisum, folior. Salvia, lingua & cervi-na siccata. ana M. ij. Dactylos incis. numer 6 rasura Jassaphras Uncias duas. incis. & contus. misce, f. sacculus post fermentatio nem indendus.

2. Intentio secunda, spirituum & sa-guinis dyscrasias, aut depravatas indole da, hu-morrum emendandas suscipiens, iisdem remediis quæ in Affectione hypochondriaca & me-lancholia convenient, perficitur; quare et Affectuum istorum Therapeia olim à nobis tradita, præscriptionum formulæ huc referri possunt.

3. Circa intentionem tertiam, quæ

d poros cutis rite conformandos , debitam ^{tio ter-}
 ad vestitum , aëra , & focos , victus ^{tia} , po-
 nationem instituit , medico haud multum ^{rorum}
 clinquitur . Nam affecti sese , & vires suas ^{Alter-}
 ixta propriam Imaginationem metientes , ^{qua op-}
 a se vestiunt , intra cameram velut clau- ^{time}
 rum obfirmant , lecto , aut foco indul- ^{perfici-}
 ent , quemadmodum ipsi , à genio suo , ^{tur celi}
 ullis amicorum aut medici præceptis au- ^{mutatio-}
 ultantes , ducantur . Quicquid circa res ^{ne.}
 as alii consulant , isti experientiam suam ,
 indicationem à juvantibus , & lædenti-
 us sumtam objicientes , plerumque repu-
 iant . Consilii ratio , quæ ab illis accipi , &
 vare solet , fere unica est , uti Coelum ,
 Solum (unde non raro Animum quo-
 ne) mutent . Nam cædibus clausis , aut
 bili quantumvis addicti , ad regiones
 alteras , ubi Auram calidiorem , & magis
 nam spirant , profecti , vix credibile
 t quam breviconvalescunt . Hæc de Diap-
 oë perversa , sive depravata . Cujus af-
 fctus Theoriam ideo plenius tradimus ,
 oniam ab aliis intactus relinquitur : nunc ,
 de digressi sumus , ad Diaphoresin ni-
 lam revertamus .

Restat adhuc Tertia pathematis hujus , *Suda-*
mpe sudationis immodicæ species , quæ *tronus*
n uti prior , morbi alterius præsentis , *species*
& prægressi symptoma , aut effectus *tertia*
; verum ipsa primo incipiens , aut per *qua per*
morbus est , aut affectionis morbidæ pa- *se mor-*
bueq;.

rens existit. Ad primum censum præcipue spectat sudatio ista pestilens, apud nostrates olim Endemia, proindeque per totum orbem sudoris Anglii nomine insignitus, in cuius Ætiologiam mox inquiremus. Cæterum ut de sudore sanguineo nigro, aut cœruleo, fœtido, aut suaveolente (quorum mentio ad Authoribus si de dignis facta est, & quorundam ex ii Typi observationi nostræ quandoque occurserunt) nihil hic dicamus; saepe ad veritatem quosdam sine causa manifesta, iτιθρωστες habitum incidisse, & deinde evacuationem istam indies adauertam, norato in immensum extreuisse; in tantum ut totius corporis humiditates in sudorem profundi viderentur. Et quidem hauc mirum est affectionem hanc semel incep tam quotidie augere; nam multum aut crebro sudantes, valde sitiunt, proindeque immaniter bibunt, atque dein quo plus bibunt, eo magis sudant; adeoque reciproce bina istæc, causæ & effectus vices gerunt, & longa serie se mutuo producunt.

*Eius Hi
storia
notabi
lis.*

Vivit adhuc in hoc regno Domina illustris jam à multis annis ob *τιθρωστην* immensam seu potius stupendam celebris, quippe singularis noctibus non solum linteas, & leas contenta quæque madefacit, seu potius inundat, sed insuper in pelvim femoribus suppositam meri sudoris plures uncæ, immo juxta vulgi famam, plures libras extillant; interea necesse habet ob sitin cot

continue urgentem paulo uberius potum
ingerere; à quo uti vires in staurantur, ita su-
statio perennatur. Admirandi hujuscē affe-
ctus historiam tum à multis fide dignis, tum
à proprio Dominæ laborantis ore (etsi nun-
quam pro valetudine ejus recuperanda con-
suleret) accepi. Cepit tamen à pluribus me-
dicis remedia, diversimodas circa viatum, &
non naturalium regimen methodos ten-
avit, Acidulas cujusque fere generis bibit,
Regionum exterarum, & imprimis Gallæ
uram experta est; verum his omnibus in-
itiis Insignissima Domina stillicidio hoc
perquam molesto etiamnū laborat. Quan-
doquidem quæ circa hujus morbi initium,
rogressus, & alterationes contigerunt,
juæque à juvantibus aut lædentibus obser-
anda fuerunt, mihi nondum innotuere, &
plummodo eam semel videre, & in transitu
antum colloqui dabatur, non facile erit ca-
lis hujus *Aetiologyam* tradere: utcunque *Aetio-*
logia &
ispicari fas est, in hac, sicuti in aliis naturæ *logia* &
stantiis, sanguinis serum prompte nimis ab-
cedere aptum, relictis per renes, lymphæ-
uctus, glandulas, aliisque excretionum
ordinariis viis, hanc per poros cutis pri-
mo occasionaliter cœptam, & postea ha-
tudine quadam facilitatem deinceps affec-
isse, & constanter observasse; cui forsitan ac-
cedat, quod salis fluidi in sanguine, & succo
ervico præpollentia sanguinis fusionem
erennem, serique secretionem uberiorem
ficiat. Ad modum hunc sanandum,

quando nunc habitu diurno confirmatus, simulque naturæ œconomia ab eo penitus inversa fuerit, nescio an remedia quævis, aut medendi methodus quicquam prodestent. Mihi certe nulla, cum forte quodam eam alloquerer, proponere visum era. Si magnum illud pro diapnoë vitiata remedium sc. aëris mutatio repetenda foret, non amplius Gallia, verum Dania potius au-
Suecia adeantur.

*De Sudore
Anglico.
et ceteris.*

Appositorum ad hanc rem esset de sudore Anglico apud nostrates tum domi, tum foras olim Endemio, & funesto admodum paucum per hic differere. Veruntamen cur moibus hic intra seculum haud conspectu fuerit, atque Typum ejus solummodo e. aliorum scriptis cognoscere datur, non licet circa naturam, & causas ejus hypothesis quamvis contexere, sed, post historiam ex Authoribus descriptam, commentarii loco, conjecturas nostras propone.

*Morbi
Historia.*

Sudor Anglicus cœpit Anno 1485. circa initium mensis Augusti, duravitque usque ad finem Octobris: & quamvis Sennertus dicat, hoc malum deinceps 40 Annos regni hunc familiare, & perpetuum fuisse, tamen Nostrates & Medici, & Historici, qui tunc aut prope ea tempora vivierunt, cum perfecta, & magna intervallo habuisse observabant; cumque 66. annorum spatio solummodo quater redierit, viz. 1506. 1517. 1528. 1551. vix unquam suspta

supra sex menses defæviisse, & nonnunquam spatio trimestri terminatum fuisse, eumque, tempestatem valde humidam semper precedaneam habuisse. At vero singulis, quibus incubuit annis, maximas ubique edidit mortalium stages; ut ab unoquoque ejus regno, quibusdam in locis tertia pars hominum brevi desideraretur. Tanta fuit ejus malignitas; ut, quain-
 prium uibem aliquam invaderet, singulis diebus quingentos, aut lxxcentos occuparet, & ex æctis primo vix centesimus evaderet. Moibi Typum à Sennerto Morti compendiose, & methodice descriptum, *Typus.*
 etiam nostris Authoribus consonum hic Ex Sen-
 nistero visum est. *Morbo hoc correpti sta-*
im sine bubone, Carbunculo, exanthema-
bis, languore dissoluebantur, & animo
lesiciebant cum summo virium languore, in-
quietudine, καρδιώγυμα, capitus dolore,
pulsu crebro celeri, inæquali, cordisque
palpitatione maxima; sudore vero dij, ne-
bant perpetuo, & copioso, qui non finieba-
ur, antequam morbus solveretur, quod in-
tra 24 horas contingebat. Nam qui sudorem
non proliciebant, neque cardiacis
rebantur, & qui impatientius calorem
reabant, auramque frigidam capabant,
omnes subito intra 24. horas morieban-
er. Postea ubi morbi hujus ratio innotuit,
& agri sudores elicenter, ac Cardiacis se
tinuerent, pauciores moriebantur. Sen. de

*Chiratio
describi-
tur* feb. lib. iv. cap. xv. Circa curationem pau-
lo accuratius scribit Polydorus Virgilius
*Post agrotantium plurima experimenta &
observationes, à Juvantibus, & lalentibus
factas, ita usu venit, ut remedium unicuique
promptissimum inventum sit quod hu-*
*Ex Poly- jusmodi est. Si quis interdiu sudore corri-
dor. Vir- piebatur, cum vestitu protinus cubatum eas-
gilio. si nocte, & in lecto, tum quiescat, nec si
a loco moveat, usque ad 24. horas exactas,
interim ita se stragulis oneret, quo non pro-
vocetur sudor, sed sua sponte molliter stil-
let, cibi nihil capiat, si tam diu samem
tolerare possit; neque plus potionis consue-
te, ac calefacta haurias, quam modice
satis sit ad siccim extinguendam; inter
hanc curationem imprimis caveat, ne ma-
num quidem aut pedem suum refrigerandi,
recreandique causa extra stragula proferat,
quod fatere lethale est. Addunt alii toto isto
nycthemeri spatio à somno prorsus abstinen-
dum fuisse. Affectus iste, quia tam brevi
intervallo, in vitam, aut mortem termi-
nari solebat, à medicis plerisque febris Ephemer-
a dicta fuit. A sudatione hac pestilentii
recuperati postquam aliquamdiu sani per-
stisset, quandoque in eam rursus, immo-
interdum vice tertia, incidebant.*

*Aeti-
ologia e-
jus in-
quiri-
tur.*

Ex hisce Phænomenis, ut diri hujus pa-
thematici Aetiologiam tradere præsuma-
mus. Imprimis suspicari fas sit, iφιδεωσεως
istius pestilentis rationem formalem simul-
que causam conjunctam in eo consistere,
quod

quod sanguis materiæ cujusdam malignæ , sive venenosæ occursu infectus , proindeque statim in crassi dissolutus , inque scrofultates fusus , propter mixturæ istius virulentæ citissimam expulsionem , illico in sudationem , utpote universalem simulque amplissimum excretionis modum exfolvetur ; qua quidem *excoicet* si forsan contingit particulas omnes venenatas illico fortas propelli , morbus brevi in salutem , secus vero frequenter in mortem terminabatur.

At vero hic inquirendum sequitur , utrum materies ista maligna in sanguine primo signatur , vel annon aliunde in ipsum suffundatur ? Si prius dicatur , supponendum erit cruoris massam , quemadmodum in peste , ob malignam Anni , & aëris conditionem , diathesin *ηπιδυναδη* acquisivisse ; quæ postea aut sponte , quatenus a plenitudinem evecta sit , aut per contagium , velut accensa in turgescientiam periculosam , & saep corruptivam erumperet : quo minus in sudatione istac maligna rem *causa* habere suspicer , hoc imprimitur facit , quod *prima-*
nulla sanguinis corrupti , aut multum vi-
ati signa , ante , vel in paroxysmo , vel post ipsum occurrerent . Præterquam enim quod febris hæc haud valde intensa maculis , exanthematis , bubonibus , aliisque sanguinis venenati aut plurimum effervescentis indicis careat ; insuper nycthemeri spatio interminatur : quod vix unquam evenire

solet in affectibus intra massam sanguineam
altius radicatis.

*In h-
guore
nervo.* Quamobrem existimare potius adducor;
morbis hujus labem, in liquore nerveo pri-
mitus fundatam, exinde in cruentem, dum
iφιδρωπως illius malignæ tragœdia pera-
gitur, communicari. Videtur enim quod
humor iste, fibras omnes totius corporis ir-
rigans, & spirituum animalium ubique
vehiculum existens, propter Anni in-
temperiem, à crassi debita, nempe à spiri-
tu-salino-volatili descens, versus indo-
leum acetosam, aliamve plus vitiosam; &
demum malignam degenerarit; cum
que is ad depravationis statum illum per-
venerit, ut vel sponte, ob plenitudi-
nem, vel propter contagii fermentum ex-
citus, turgescientiam sive fluorem conce-
perit, è partibus istis irritatis excussus, in-
que massam sanguineam redundans, hanc
illico totam venenet, compagem ejus dis-
solvat, inque effervescentiam, illius mox
expellendi gratia, maximopere eccri-
ticam incitet. Hinc sudores (quoniam
hæc excretionis via tum proxima, tum
amplissima est) copiosi erumpunt; quo na-
turæ nisu extremo si forsitan accidat virus to-
tum è sanguine in habitum corporis reman-
dari, indeque per *iφιδρων* universalem, &
aliquamdiu continuatam prorsus ejici, bre-
vi salus, velut sudum post nubes penitus dis-
cussas, effulget; sin vero à fermentatione ista,
& *ικκετσως* nisu in quam sanguis miasma-
tus

sis maligni expellendi causa excitatur, particule venenosae non subito, nec intotum ejiciantur, crux massæ tum quatenus fero orbata, tum crassi pessodata, ad flammarum vitalem amplius protogandam inhabilis evadit.

Ex his non difficile erit symptomatum causas & curationis ejus Empiricæ rationes assignare. Nam quod morbo urgente, aut circa priuum ejus insultum, antequam febris accendi videbatur, languor statim insolutus, Animi desecatio, summa virium prostratio, capitis dolor, cordis palpitatio, cum pulsu crebro, celeri, & inæquali, aliaque nervosi generis pathemata laborantes infestabant, indicio erat, partes nerveas, prius sanguine affici, ab iisque malum illud originem suam ducere.

2. Cum sudor copiosus (qui & symptomaticus, quandoque etiam criticus erat,) circa febris hujus principium, secus ac implerisque aliis, exoritur, ratio est, quod latex morbificus, è fibris, & partibus nerveis in massam sanguineam redundans, exinde statim à primo ejus appulso rejicitur, nec diutius in sanguine motari, aut intime permisceri sinitur. Enimvero, in statu non adinodum in valetudinario, liquor Nerveus cum sanguineo vix unquam concurrat: quare si quando iste per vices qualdam in hunc regurgitet, mox iterum excutitur; &c, priusquam tinctura lixiviali inficitur, per tenes amandatus,

urinæ limpidæ profluviū excitat ; quod quidem in affectibus spasmodicis, saepe evenire advertimus. Sin liquor nerveus degener, aut depravatus in sanguinem continuo refluit, modo Dysenteriam incruentam, qualē supra descripsimus, modo Diabetum, prout prius ostendimus, producit. Ceterum propter ejusdem humoris restagationes minores & privatas, tumores cancerosos, strumosos, scirrhosos, aliosque maligni moriuntur. Diabetes At vero in affectu, de quo nunc agitur, latex iste nerveus, siquidem valde malignus, & pestilens existat, sanguinem primo contactu venenat, inque serositates per sudorem citissime amandandas fundit ; secus enim, si per horas aliquot intra massam sanguineam manere, cumque ea circulari, & penitus commisceri permittitur, ipsum penitus corruptit, & plane mortificat : hinc in medendi methodo ista, per experientiam crebram inventa, ita sedulo cautum est, ut primo morbidi insultus momento, laborantes confessim (non opperiendo dum vestibus exuantur, lestoque inferantur) stragulis cooperti ad sudandum componantur, atque *ipidipso* mox æquabilem in toto corpore excitatam per 24 horas continuēt, interim ut nec manum, nec pedem movere, nec cibum aut somnum capere sinantur ; hoc est, nihil omnino agant, quo latex iste pestilens cum sanguine plus, aut intime magis

magis confundatur , aut quo celestima , & totalis ejus exclusio inhibeatur. Quod si ejusmodi cito , copiosa , & aquabilis sudatio per naturæ instinctum accita , perque medicinam regulata tam diu producatur , ut virus totum per cutis poros exhalet , affecti statim sine eruptionibus cutaneis , febre lenta , infirmitate diuturna , sudoribus nocturnis , aliquaque sanguinis yitiati consequentiis integre convalescunt. In quantum *Recupe-*
vero liquor nerveus , post corruptelas ita *ratis ab*
expurgatas , rursus eodem moe depravari , *hoe mor-*
& dein , ob plenitudinem aut contagium *bo* *int*
commotus , è partibus nerveis in sanguinem *eidem*
redundare , ipsumque pariter venenare *rurus*
aptus est , propterea nonnulli postquam *obnoxii*
perfecte convaluerant , ab eodem morbo *sunt &*
secundo , immo nonnunquam tertio , corripi solebant. Non opus erit medicamentorum formulas in hoc casu ulla subjicere ; quia totum Curationis negotium , fere tantum à recta Ægiotantium tractatione , sive administratione dependet. Cæterum valde *απεγράφων* esset , pharmaciam , ac methodum præscribere contra morbum adeo insolitum , quem speramus nunquam rediturum ; & , si forsitan olim aliquando redierit , incertum est , an eadem rursus medendi ratio in omnibus observari debeat.

Scđt. VI. Cap. I.

De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

*Cardia-
ca &
Alexi-
teria,
commu-
niſſimi
ſemper
uſus
ſuerunt.*

IN veteri medicina , etiamque in nostra adhuc vulgari & Empirica , quam mulierculæ & Agyitæ passim exercent , medicamenta dicta Cardiaca & Alexiteria communissimi semper uſus & maximi fuerunt census. Horum simplicia numerosissima habentur , corundem compositiones Dispensatoriis quibusque tum Antiquis tum modernis molem addunt , & fere cunctas implent paginas : quod vero ad effectuum rationes & operandi modos spectat , Viz. à cuiusmodi particulis eorum virtus dependet , & quali aut cordis aut sanguinis vel spirituum vel aliorum humorum affectione potentias suas exerunt ; super his , inquam , nihil uſpiam , quod animo veritatis avido satis faciat , à Medicis aut Philosophis dictum repério. Ad explicandas Cardiacorum vitutes non , uti in reliqua pharmaceutice , qualitatibus manifestis & sensibili bus insſtitur ; verum ad occultas , & specificas , inimo ad totius substantiæ actiones recurritur : interim si res attente consideretur , ejusque Aetiologya vera & genuina eruatur , facile constabit , ipsam remedii cardiaci notionem omnino perperam institui , atque errorem vulgarem esse.

Reme-

Remedia Cardiaca ejusmodi habentur, quæ cordi quovis modo laboranti succurrant; quare passim ab Autoribus dicuntur hoc cor insigniter confortare, illud cor ab omni putredine illasum praestare, quinimo alia cor imbecillum, aut oppressum relevare, tremorem, aut deliquia ejus sanare, ipsumque à corruptione præservare. Porro, quoniam in Peste, variolis, & febribus malignis cor veneno, aut malignitate conreptum aut abscessum esse creditur, idcirco remedia, quæ in morbis istis juvare solent, non simpliciter Cardiaca, sed Alexiteria, & Alexipharmacæ dicuntur.

Hæc de medicamentis, tum Cardiacis, tum Alexiteriis, opinio inde exorta videtur, quatenus olim putabatur, & etiam vulgo creditur cor vitæ omnis, & caloris principium esse, & proinde salutem, aut mortem nostram, ab immediata illius affectione pendere: hinc quæcumque animam recreant, atque nos vividos, & alacriores faciunt, illud agere creduntur, quatenus cordi benigna & amica sunt; & è contra alia moerorem & melancholiā inducere, quatenus cordi iniuncta, & incongrua existunt.

Verum enim vero cum alibi satis fuse ostendimus vitæ subiectum minime cor, sed imprimis & fere tantum sanguinem esse, ipsamque Animam (à cuius existentia, & actu in corpore, vita dependet) partim

tim in sanguine , partimque in spirituum animalium aggerie fundari , facile sequetur remedia , quæ vitam integrum conservant , aut periclitantem instaurant , has animæ partes , nempe sanguinem , & spiritus animales potius & immediatius , quam cor respicere. Hoc enim non viscus nobile & princeps est usque adeo ut perhibetur , sed merus musculus , carne tantum & tendinibus more cæterorum constans , & sanguini circumpellendo inserviens : quoties autem ab hoc munere rite peragendo deficit , aut delinquit ; hoc non propria ipsius culpa , sed aut sanguinis , aut spirituum animalium , quibus actuatur , vitio contingit.

Itaque ut medicamentorum , quæ Cordalia dicuntur , rationes & operandi modi innotescant , considerare oportet hæc duo;

Sed in sc. primo quot , aut quibus præcipue monsanguinis , sanguis aut quoad accensionem , aut nem & quoad mistionem suam perperam habens , *Spiritus Animales agunt.* & non raro periclitans , subsidia , quibus præservetur aut emendetur , medica requirat. Secundo quo ritu ob defectum aut delictum in regimine animali cor à debito motu impeditur , aut pervertitur , & propterea medicamenta , quæ spirituum copias adaugeant , & rectius componant , indicantur.

Quoad prius , sanguis , respectu accensionis suæ , aut deficit , aut excedit ; & utrumque respectu , medicamenta diversimoda , nem-

nempe calida , aut frigida , ceu velut oleum , aut aqua requiruntur ; & propterea vulgo Cardiaca appellantur , etsi cor non omnino afficiant . Nam licet ab iis assumtis sepe numero cordis motus alteratur , & proinde pulsus statim crebrior aut tardior , fortior aut debilior evadat ; attamen hoc ideo fit , quia cordis motus , omnino à spirituum animalium influxu dependens (mīo inter utramque animae portionem consensu , & συμπερίξει) juxta sanguinis accensionem , exactissime proportionatur : quare prout sanguis à pharmacis ingestis effervescentiam sive æstum suum intendit aut remittit , è vestigio spiritus animales , qui cor agitant , conditioni ejus ad amissim obsequentes , cor ociosus , aut tardius vibrare faciunt ; dein , si ab eodem medicamine spirituum animalium systasis afficitur , propterea item pulsus magis , aut minus fortis , aut vehemens efficitur ; cum interim istius medicamenti virtus haud magis ad cor ipsum , quam ad manus , aut pedes , aut ad musculum quemvis alium pertingat . Itaque ut cardiacorum , quibus sanguinis enormitates sanantur , clas- *Sanguis* sis prima rite instituatur , perpendere *peccat* oportebit , quot , & quibus modis liquor *quoad* ejus tum *quoad Accensionem* , tum *quoad* *accensio-* *nem* & *quoad* *crasin* suam perverti aut depravari solet , dein cuiusmodi remedia Cardiaca vulgo habita , pro quibusque ejus vitiis requiruntur .

Primo igitur sanguis interdum non sati accedit, nec cum vigore circulatur, prout observare est in multis languidis, sc. ab ægritudine diuturna decumbentibus, aut hæmorrhagias magnas, aliasque evacuationes immoderatas passis, aut senio confectis; quibus utique cum pulsu debili, & viribus prostratis, extrema ut plurimum frigent, & pallent: quorum ratio est, quod

1. Quā- cruor ob particulas sulphureas nimis ab*diminu-* sumtas, & depressas, sere vapidus & effæctus *debito* evasit; proindeque parce admodum, & mi*accendi-* nute in pulmonibus acceditur: cui sa*tur.* penumero accedit, quod regimine animali etiam fatiscente, cor pleniore spirituum influxu destitutum, sanguinem, quo vegetius effervescat, & accendatur, non satis exagitat.

Quae re- Remedia in hoc casu adhibenda sunt vi*media* na generosa, Aquæ ardentes, aut mitiores *indican-* cum aromatis destillatæ; pulveres, species, &c *tur.* confectiones Aromaticæ; olea & spiritus chymici; Tincturæ, Elixires, aliaque particulis sulphureis & spirituosis praedita; quæ nempe sanguinem exagitent magis, eumque magis inflammabilem, & turgidum reddant: cumque eadem simul spiritus animales exfuscent, & confortent, propterea cor vegetius & fortius pulsare faciunt. Horum formulæ in calce hujus capitis subdentur.

2. Quæ Secundo saepenumero sanguis ab parti*ūem* culas sulphureas nimis solutas, & in effe*vel-*

rescentiam actas, plus debito accenditur, ac quando calorem nimis intensem, & valde mole-
stum in toto corpore dispergit: quapropter, ut iste ita plurimum rarefactus, & effla-
grans, intra vasā contineri, simulque even-
tilari possit, cor vehementer, & celeriter
pulsans sanguinem magno labore & nixu
circumpellit: id circa in hoc casu remedia
cardiaca frigida, & attemperantia, quæ
sanguinis fervorem resinguant, & sedent,
similique spiritus animales, quo magis at-
dua nunc vitæ pensa præstare possint, blan-
de refocillent, adhibere oportet: in quos
fines aquæ destillatae Borraginis, Melissæ,
florum paralyseos, Calendulæ, Tunicae to-
tius citri, nec non sytupi, & conservæ è flo-
ribus & foliis ejusmodi vegetabilium, suc-
cus acetosæ, citri, Aurantii, Chrystallum mi-
nerale, & similia ex usu esse solent; quibus
opiatæ sive mihiæ cum fructu adjunguntur;
nam cordis impetu non nihil refrænato, san-
guis effervescentiam suam facilius, ac citius
remittit.

z. Sæo-

Hæc sunt Cardiaca simpliciora, quæ uni-
cam intentionem, nempeflammæ sanguineæ elatinem, aut depressionem efficere de-
signantur. Verum insuper, sanguis haud so-
lummodo quoad accensionē, sed etiam mi-
stionem sive crasin suam depravari, & di-
versimode perverti solet. Attamen non sta-
tim quibuslibet dyscrasiis ejus Cardiaca exi-
guntur, sed tantum iis, quæ in febribus ex-
citatae, cum subitæ ac immanes fuerint,
gum
quoad
crasin
sive mi-
stionem
peccans
tantum
in febri-
bus Car-
diaca e-
xit, &
tunc,
mæstæ

massæ sanguineæ corruptionem totalem minantur.

In com- 1. Sanguis febriliter effervescent, duopage sua bus præcipue modis quoad cras in suam penitentiā nimirum strictatur nempe aut mictionis vinculum nimis strictum existit, proinde ut particulæ omnes ita inter se complicentur, ac mutuo combinentur, ut inutile & excrementum ab utili, & tenue à crasso nequaquam exticari, aut secerni queat; prout in febribus quibusdam continuis, & putridis accipit; quæ licet parum aut minime sint malignæ, quia tamen per sudorem, aut diarrhoeam judicari nequeunt, quandoque in mortem terminantur. Quare in hoc casu pro Cardiacis exhibeatur, quæ sanguinis compaginem referant, & aperiunt, proinde ut latex serosus cum recrementis aliis, à reliquorum concretione abscedere, & amandari possit.

*Ant nimirum fo-
lentis.* 2. Sanguinis crasis alio insuper, & plane diverso, modo in febribus subverti periclitatur, proindeque remedia aliudmodi Cardiaca, viz Alexipharmacæ, sive Alexiteria indicantur. Enimvero sœpe accidit compaginem ejus à particulis heterogeneis, aut intra proprium sanguinum genitis, aut illic aliunde suffusis laxari nimis, & quoad crasin dirimi, proinde ut mictionis vinculo communi soluto ubique in partes secedatur; atque dein sanguinis coagulati, aut extravasati, & stagnantis portiones hic, illic defixa putrefiant, & corruptantur; & demum

mum liquor totus sanguineus in tantum vi-
tictur , ut non amplius adflammam peren-
nandam , aut ad spiritus Animales in cere-
brum extillandos idoneus existat : quam-
obrem tunc necesse erit functiones om-
nes sensim fatiscere , & denique vitam per-
ire.

Cardiaca , in hoc casu maxime requisita , *Virium*
ejusmodi particulis constent , quæ in sangu-
nem traductæ , cumque eo circulatae , indo-
mabiles usque , simulque benignæ persistent ; *ejus po-*
quare dum massæ sanguineæ poros omnes , *sterius*
& meatus subeunt , particulas alteras ma-
lignas ubique exagitant , à contretionibus
suis divellunt , & derum aut subigunt , *qua re-*
aut foras expellunt . Cumque adeo sanguis
à miftione istac venenosa liberatus , simul-
que à coagulationibus quibusque privatis
expeditus , in particulas rursus minimas , *media*
& elementares dirimitur , miftionem suam
pristinam , & brevi salutiferam recupe-
rat . *exigit.*

Profecto ut melius constet , quo ritu A- *Viz. A-*
lexiteria sanguinem , & succos corporis *lexite-*
nostris , ab afflatu pestifero conservant , aut *ria.*
eo jamjam tactos à corruptione vindicant ; considerare oportet quomodo alii
liquores putrefactioni obnoxii diu præser-
vari , aut ea correpti denuo restitui possint .
Itaque de Cervisia observare est , eam ,
ex sua natura cito coacefcere aptam , flo-
rum lupuli incoctione durabilem effici : *Q homo-*
quiniino aquam communem , cum alias *do has*
brevi

*fanum-
nem à
putre-
dine
vindi-
canti.*

brevi putresceret, vegetabilium amaricantium (cujusmodi etiam Alexipharmacæ existunt) coctione aut infusione imprægnatam, diutius illibatam perstare: præterea herbarum succos, & liquores quosdam alios jam jam putidos, si modo sulphure accenso fumigantur, pristinum vigorem recuperare: insuper vina, cervisia, aliaque potuum genera fere vappida, & exoleta, per fermentationem in iis de novo concitatam sæpius reviviscere. Quorum ratio est, quod siquidem rei cuiusque corruptio in particularum elementarium exolutione, & mutuo ab invicem decessu consistit, quicquid eas ab fugam, & confusionem tendentes, adhuc in motu & perfecta mistura detinet, concretum istud usque sartum tectum præservat. Porro siquid Elementa ab invicem soluta & mutuo decessura, denuo simul cogit, inque novam fermentationem suscitat, putredinem, licet incep tam, à concreto arcet, eique constitutio nem rursus suam conciliat. Hujusmodi alterationes, & à corruptione vindicias, liquoribus ab arte paratis induci, cui vis è plebe notum est. Et quidem in peste; & morbis malignis, Alexipharmacæ cundem effectum præstare videntur. Hæc enim sæpius assumta, quatenus sanguinem continue exagitant, inque fermentationem alteriorem cogunt, non obstante μαστιχω' noxiorum influentia, missionem ejus integrum conservant, quini mo

mo post malignitatem impressam, atque sanguinis crasis praedicto modo laxari, & solvi inceptam, ejusmodi remedia usque ad diaphoresin promovendam exhibita, quatenus labis suscepiae miasmata decoquunt, & fermentationem novam alteri corruptivæ oppositam inducunt, sæpenumero luis pestiferæ impetus, aut impressiones oblitentant. Hujusmodi Pharmacorum Alexiteria, species & formulæ inferius subdennatur.

Interim, quod spectat ad Cardiaca istæc *Cujus-*
altera, à quibus nimirum sanguinis effer- *modi*
vescentis compages nimis constricta laxa- *cardiaca*
tur, & pro materia febrili, aliisque recre- *in san-*
mentis manumittendis aperitur; ut horum *guinis*
duræ & operandi rationes melius inno- *compago*
tescant, *nimus* *stricta* *indu-*
rius circa Diureticorum & Diaphoretico- *ruin* *trigymnæ* protulimus. *can: nr.*
dicamina ita Cardiacis quibusdam valde
affinia sunt, immo interdum usus com-
munis, aut reciprocí existunt; in quantum
sanguinis crasis vitiata interdum relevare
nequit, nisi prius reserata ejus compage,
seroso latici, per renes aut cutis poros a-
mandando, exitus patefiat. Singulos hos-
ce medendi scopos Salina potissimum ex-
equuntur. Nam, prout olim sæpius notavi-
mus, corporis cujusque tum liquidi, tum
solidi apertio clave sere tantum salina perficitur.

Quomodo ob varias salinorū infusiones
lactis

laetis coagulatio , atque ab eo statu reduc-
tio , aut inhibitio præstantur , & quantum
 $\alpha\pi\lambda\circ\gamma\omega\varsigma$ in sanguine hæc fiunt , in capite
de Diuresi per experimenta declaravimus
quemadmodum in laete , aut sanguini
fluido, pariter in metallis fixissimis , aliisque

Ea p- minetabilibus res habet. Etenim concre-
tisu- tio sive compactio fere omnis à Sale uniu-
mum sa- generis , dissolutio à quodam alterius , qu-
lina salem primum in complexus suos rapit , &
sunt, ac dein præcipitatio fit à sale quodam statu.
diversi diversi , qui priorum combinationes de-
generis. struit : hæc omnia tam clare , & fuse supri-
exposuimus , ut non opus sit hic repeteret.
Quod itaque salina Cardiacis haud minu-
quam Diureticis & Diaphoreticis accense-
mus , ratio eadem est in omnibus : restat
modo , quæ hujus generis ad censum il-
lum pertinent præcipuas species , & ope-
randi rationes & Aetiologias breviter desig-
nare.

1. Car- 1. Itaque in primo ordine sese offerunt
diaca sa- & plerisque aliis facile palmam præcrip-
le volati- Cardiaca sale volatili prædita , uti Spiritu-
li præ- C. C. sanguinis, salis Armoniaci compositi
dica. viz. cum succino , Theriaca , radicibus ser-
pentariae virginianæ , aliisque Alexiteriis de-
stillati ; item , quod nuper Doctoris Medicis
ad secundam Empiricam transmigrantis medi-
camentum unicum & universale fuit , Spi-
ritus craniorum è sepulchris effositorum.
Huc etiam sal viperarum , item pulvis Bufo-
num clause calcinatorium (quem olim in
febre

febre pestilentiali Oxonii An. Dom. 1643. Epidemica celebrem & valde proficuum novi) cum multis aliis referri debent. Hujusmodi remedia multos ab ipsis sepulchri faucibus revocarunt : & quidem respectu vario, & multiplici, saepe juvamen praestant; viz. imprimis quatenus sali, aut fixo, aut acido occurrendo, eosque in amplexus suos rapiendo sanguinis ab effervescentia febrili nimis inspissati, & constricti massam aperiunt, adeoque materiae morbificae separationem & excretionem promovent; tum insuper quod spiritus animales relevant, atque segnes ad munus suum defungendum exuscitant; quibus accedat, quod in febribus malignis pharmaca haec materiae morbificae particulas venenosas subigunt, & non raro extinguiunt.

2. Secundus inter Cardinca salina locus, 2. Quæ remediis sale alchalisato sive peitrificante sale Al- præditis, jure debetur; haec enim vulgo chiali si- Cordalia maxime insignia habentur. Hu-
repetri- jusmodi nimirum sunt lapis Bezoar, Mar-
ficante garitæ, Corallia, os è corde Cervi, & cor-
pellent. nu ejusdem, pul. eboris, oculi & chelæ
Cancror. aliquique pul. lapidei, & testacei;
quos sc̄pē numero cum fructu exhiberi com-
munis experientia testatur, atque juvami-
nis ratio in hoc consistere videtur, quod
salis alchali particulae in medicamine, sa-
lis acidi intra corpora nostra particulis oc-
currunt, & mox intime cohaerent, eorum-
que proinde efferationes, & quascunque

alias combinationes iniquas destruunt. Hujusmodi Cardiacorum classi Bolus Armena, terra Lemnia, Sⁱgillata, alijs qua cretacea etiam merito accentuantur; non ideo tamen, quod cordi laboranti (uti vulgo perhibetur) succurrunt, sed quatenus salis acidis aut fixi, aut in visceribus, aut in massa sanguinea, præpollentias destruunt, atque enormitates, ab iis productas, mox sedant, aut corrugunt.

*3. Quæ
sale fluido
sive
acetosa.*

3. Si medicamenta acetosa, sive sale fluido, prædicta, ab hoc Cardiacorum censu excluderem, Medicorum fere omnium, ac iunprimis veterum, Autoritas contra measuram insurgeret. Hæc enim plerisque contra pestilentiam Alexiteria eximia habentur. Pro curatione febrium malignar. Aceta Theriacalia, & Bezoartica summe prædicantur; quinimo aquas in eum usum destillatas, Acetum, aut acetosa ingrediuntur. Propter eandem rationem spiritus vitrioli, succus citri, lujulæ, Granatorum, cum multis aliis ejusdem farinæ, in Cordialium, & Alexipharmacis numero habentur; & quidem jure optimo, quoniam hæc salis fixi cum sulphure aduiso combinationes optimè dissolvunt, atque efferationes subigunt; proindeque hujusmodi remediis sanguinis coagulationes, & extravasationes, in febribus malignis eveniæ solitæ, præcaventur sœpe, aut curantur.

*4. Quæ
sale fixi.
tiones,* 4 Propter easdem aut consimiles rationes, quibus salina prædicta, etiam alia quorum

quorum basis sal fixus est, Cardiacis annumentantur, aut eorum compositiones ingrediuntur. Quippe cum sales diversimodis in corpore nostro gignantur, illique passim ab uno statu in alterum transeant, hinc propter quamcunque intentionem salina non unius sed varii generis exhiberi debent. Qua ratione sale fixo sive lixiviali praedita salis acidi, intra viscera vel sanguinem præpollentis, enormitates tollunt, aut corrugant, superius ostensum est.

5. Sal nitrosus jure optimo Cardiacis *s. Quia accensetur, utpote sine cuius particulis cum sale nitroso inspirandis vita Animalium non potest subsistere: cæterum hic intus ore assumptus celebre Antipyreuticon habetur, quatenus sitim tollit, atque æstum febrem valde compescit; quod tamen efficit, non tantum sanguinis mistionem, sed etiam ejus accensionem juvando. Alibi ostendimus adflammam constituendam una cum particulis sulphureis, nitrosas requiri; & quo uberiori subeunt, eo clarius, & nitidius ardescere. Quapropter cum materies, quæ maxima ex parte sulphure cum sale, & terra admistis constat, accensa flammarum non nisi obscuram cum fumo & fuligine vitiata emittit; si nitrum adjiciatur, ea mox splendida, & mitis cum candore effulget. Pariter in febribus habere censemus, quando sanguis, seculentiis adustis resertus, cum calore suffocativo sumigat, potius quam aperite effla-*

grat, nitri particulæ ore assumentæ, inque sanguinem traductæ, cum mox clarus, & propterea benignius, ardescere faciunt: proinde ut, liquoris compage magis rese-rata, recrementa ejustum serosa, tum fuligino-sa liberius decedant. Quamobrem recte observat Verulamius noster. Nitri particulas tum ventriculo ingestas, tum una cum aëre inspiratas, ad vitam nostram & tuendam, & prolongandam plurimum conducere.

Hæ sunt præcipuae medicamentorum Cardiacorum species, quorum operatio potissimum in massam sanguineam destina-tur, cujus nempe compagem, aut nimis stric-tam, & coctione diurna inspissatam, nonnihil fundunt, & aperiunt, ut materiæ morbificæ exitus pate fiat: vel ea cruentem à mistura heterogenea, & maligna, disso-lutum, inque portiones venenatas, pro-indeque stagnationibus, & coagulatio-nibus corruptivis obnoxias fractum, à pu-tredine vindicant; in quantum sc. Cardia-corum istorum Alexiteriora particulae, in sanguinem traditæ, cumque eo inter circu-landum confusæ, haud tamen ab eo affimi-latæ, aut subactæ, particulas venenatas ubique adoriuntur, easque aut subigunt, vel foras expellunt; proinde ut massa sanguinea malignitate omni liberata, & coagulationibus quibusque extricata, bre-vi ciasin pristinam recuperet. Utique haec pharmaca, quatenus sanguinem à cor-ruptio-

ruptione aut extinctione præservant, vulgo Cardiaca, sed proprie magis Vitalia dicuntur.

Quod si amplius inquiratur, quomodo hæc, aut illa ventriculo ingesta, absque notabili actione, vel passione ibidem excitatis, energias suas fere illibatas tam subito in massam sanguineam transferant: Dico imprimis, pharmaca istæc spiritibus Animalibus neutquam adversari, sed valde congruere; operari quare ventriculi fibras nerveas, nec in molestiæ sensum, nec in motus excretorios irritant; quin potius spiritus earum incolas in ovationem quandam, sive complacentiam cident; cuius undulatione tota mox Animalatius expanditur. Dein secundo, è ventriculo in sanguinem transitus non, prout olim putabatur, tam longus est, aut per tantas ambages producitur, ut timor sit, ne ne medicamenti virtus in via amittatur: veruntamen è vestigio, è finibus his, in illos proditur. Nam, prout supra observavimus, interiorem ventriculi tunicam nerveam vasa sanguifera innumera constitutim obducunt, proinde ut pharmacæ non solum cathartica, verum alia quæque in præcordia, aut cerebrum, immo in extimam corporis oram destinata, nondum ventriculo egressa operationes suas in sanguinem ordiuntur.

Hactenus de Cardiacis ita vulgo appellatis, quatenus sanguinem quoad accensionem, aut missionem suam, nempe

dicitur a pa-
tius vi-
talia di-
cuntur.

Quomo-
do bac
ventri-
culo in-
gestamox
in san-
guinem
operan-
thr.

z. Scin-
dū Car-
diacorā

genus aut alteram , aut simul utramque depravatam restituunt , vel ad melioriem crasis reducunt. Quorum operatio & virtus cum vita pericitanti suppetias ferat , ea (prout innuimus) proprie magis , Vita ia dicantur.

Verum insuper medicamina quædam , isto cordialium nomine insigniuntur , quatenus prius , & immediatus in Spiritus Animales energias suas exerunt , adeoque Animæ sensitivæ aut portionem quandam , aut totam hypostasin nimis contractam , depreslam , aut alias perturbatam , erigunt , vigorant , & conponunt. Et quidem hujusmodi remedia cor ipsum , etsi remotius , quatenus tamen afficiunt. Quippe cum ab illis exhibitis , tota Anima Sensitiva elevatur , & latius expanditur , etiam Spiritus , Pæcordiis destinat , in eadem uberioris influunt , & vegetius actuant ; proindeque pulsus , prius debilis , aut vacillans , mox fortius vibrat , & sanguis cum majori impetu circumpellitur.

Hujusmodi Pharmaca , pro Cardiacis jure quodam habita , quo ad Materiam ab aliis vitalibus , sanguinem imprimis resipientibus , haud multum discrepant ; immo nonnulla utrique generi communia sunt. Quoad afficiendi rationes posteriora hæc ad duo capita satis apte reducuntur , & quatenus aut Lenia , aut Aspera

Hac duplicitate sunt , eundem scopum affequuntur ; ea nimirum , vel spiritus Animales demulcentendo , & quasi blande , & molliter pal-

pan-

pando erigunt, & confirmant; vel ipsos vexando, atque velut stimulis, ac contis urgendo, in motus citationes, & quandoque magis regulares, cogunt.

Cardiaca prioris generis quam primum ^{1. Blan-} stomacho ingeruntur, immo interdum ore ^{da &} tantum libata, virtutes suas exerunt, & ^{Spiritus} cum grato appulso, spiritus in priuis viis, ^{denuo-} five corporis velut porticu, degentes refo- ^{cenia.} cillant, aut instaurant; dein horum con- ^{Cuius-} tinuitate, ovatio eadem in spiritus alios, & ^{modi ef-} subinde in alios, successive tradiua, brevi ^{fectum} per totam Animæ sensitivæ compaginem un- ^{mox in-} dulat; proinde ut tum cerebrum, tum ^{visceri-} pæcordia pleniore spirituum quasi exul- ^{bus ant-} tantium influxu irradiata, functionum sua- ^{sensō-} rum munia multo vegetius, & alacrius cb- ^{rius.} eant. In hunc finem (cavendo nimiam sanguinis incitationem) faciunt Aquæ vulgo cordiales dictæ, cum vino aut spiritibus vinosis, cumque Aromatis destillatæ; item moschi, & Ambiæ griseæ preparata. Etiam pulveres Aromatici iisdem commissi. Porro huc spectant coralliorum & Margaritarum magisteria, & tintura, item elixii es, aliaque quamplurima ejusdem farinæ, saporem, aut odorem gratum spirantia: hinc etiam suaveolentia, ac visibilia jucunda, quatenus spiritus Animales recreant, Cardiacis annumerantur: quæcumque enim spiritus, Sensorii cujusque pæsides, blande afficiunt, & delectant, mox totam Animam erigunt, & amplificant.

Aut de- Interim alia hujus censuſ Cardiaca , ſine
mum magna ſpirituū in vestibulo conſitorum
antra affectione , immo primis viis , & maſſa ſan-
izki- guinea fere inſalutatis , intra iyzkiꝝaλor pri-
ꝝaλor. mo operari videntur ; cujuſmodi ſunt Ce-
 phalica quædam ita diēta , quæ cum palato
 aut ventriculo minus grata ſint , & cruo-
 rem vix fermentent , aut exagitent , tamen
 cerebrum illuſtrant , ejuſque incolaſpiritus
 animalis exacuunt , & corroborant . Hu-
 juſ indolis videntur eſſe Salvia , Betoni-
 ca , Rosinarius , Verbena , cū multis
 aliis .

2. Aut 2. Medicamenta quædam alia , & Ad-
Cardia- miniftrationum genera (quæ non immetito
ca iſta Cardiacis accenſeantur) modo longe diver-
funt af- ſo operantur , & ob rationem proſlus aliam
pera & juvamen präſtant : ea nimirum ſpiritus A-
irruan- nimales non blande denulcent , & aequa-
 biliter expandi faciunt ; verum irritant po-
 tiuſ , & huc illuc excurrere , & efferri co-
 gunt ; cum nempe ob finem , ut , cum ipſi ,
 priuſ inordinate habentes , & inæqualiter
 diſpersi , in quibusdam locis densius , inque
 aliis tenuius ſcaterent , proindeque fun-
 ctionum ſuarum munia quædam , ac po-
 tissimum int̄a cerebrum , aut präcordia
 intermitterent , aut perverse agerent ; op-
 tum tunc remedium eſt , ut à pharmaco
 ingrato periturbentur , & exagitentur ma-
 gis : propterea namque illi tanquam à loris
 inſlictis exuſitati , & velut flagellati , a me-
 ſies priores relinquunt , & ſponte ſua in
 ordi-

Ordines regulares redeunt. Ita namque usitatum est in lipothymia, syncope, cordis oppressione, aut spasmus, immo in quibusque fere aliis spirituum deliquiis, languoribus, aut Anomaliis, aut spirituum C. C. fuliginis, Salis Armoniaci, aut tincturam Castorei, vel Asæ foetidæ, cum aliis liquoribus propinare; hæc, & similia, uti impumis sales volatiles, & olea chymica empyreumatica, natibus admovere; potro in subitis Animæ defectionibus, faciei aquam frigidam inspergere, nares convellere, corpus valde concutere, & non raro alapam infligere expediat. Hujusmodi Administrationes levamen conferunt, quatenus spiritus Animales oppressos, vel distractos, vel à proprio munere aliud agentes, exuscitant, ipsosque dein expansos, ac velut in aciem conscriptos, ad pristina officia sua jubent. Quod vero nonnulli juvamen illud inde procedere existimant, in quantum sanguis, in cursu suo impeditus alicubi, ac præsertim intra pectoralia stagnans, prædictas affectiones parit, illisque remediis, & administrationum modis in motum vindicatur; dico pathematum istorum, & causam, & curationem secundario tantum, & mediate à sanguine pendere; primitus vero, & sanguinis stagnationem, à cordis motu animali impedito procedere; & non, nisi ab hujus restitutione, illius impedimenta tolli. Recensuitis nunc variis medicamentis pro Cardiacis

habitorum speciebus, eorumque in Sanguinem, aut Spiritus, vel simul in utrosque operandi modis, & rationibus (uti opinor) rite designatis, restat adhuc illorum, unicuique ex praedictis intentionibus medicis appropriatorum, selectas quasdam formulas subjecere.

Sect. VI. Cap. II.

Cardiacorum Species, ac formula.

s. Cardiacorum sanguinis accensionis et ceterorum affectuum curandorum.

Quandoquidem Pharmata, pro Cardiacis vulgo habita in duo genera distinximus, viz. alia quæ sanguinem, & alia quæ spiritus Animales potissime ac immediatius afficiunt; in primo illorum censu, quæ ad sanguinis accensionem regulandam destinantur, ea posuimus, quæ liquorem ejus nimis frigidum, & motu tardum, plus æstuare, atque particulis sulphureis copia magis auctis, aut exaltatis, uberioris accendi, & efflagrare cogunt; qualia sunt vina generosa, Aquæ ardentes destillatæ compositæ, spiritus, & tintura Croci, Elixir vitæ Quercetani, Tinctura salis Tartari, Chalybis, aliaque spiritu imprimis ac sulphure copiosis referta; quorum modo hæc, modo illa pro cuiusque patientis libitu sumantur. Quoties ob sanguinem minus accensum, proindeque intra præcordia aggestum nūnis, & fere stagnantem, languor & spirituum fatigentia, magna cum cordis oppressione, infestant; in hoc casu

casu Aqua mirabilis, Cinnamomi, Caryophyl. Absynthii composi, item è cort. Aurantii cum vino destillatae convenienter; quibus interdum spiritus, elixiiis, vel Tincturæ cujusdam dosis addatur.

Aitamen hic magna cautione opus est, *Herum* ne frequenter nimis hujusmodi cordialibus *Abusus* indulgeatur. Novi enim plures tum viros, *nobilis* tum feminas insignes à crebriore horum *describi-* *tum*, in malam hanc consuetudinem lapsos, ut necesse habuerint sæpius in die, aut vi- nigerosi, aut spiritus, vel aquæ cujusdam fortioris haustulum ingerere. Porro eorumdem doses (siquidem natura extrodinariis parumper assueta, haud diu iisdem contenta perstat) indies augere, ac sæpius repetere; proinde tandem ut flonachus nibil mediocre sufferre, aut digere posse, potentiora usque & calidiora expetens. Cæterum vicera alia, ac imprimis hepatis exsiccantur adeo, & assuntur, ut, san- guine quoad penum suum diminuto, & quoad crasin depravato, cacochyenia moribifera, aut vitæ abbreviatio supervenierit.

Plures, & variae sunt occasiones, propter *Propter* *quas ot-* *casiones* Cardiacos pitissandi morem adducuntur. *iste in-* Nam præter subitos languores, forsitan ab *valescen-* ingenti moerore, labore imprebo sudori- *re solet,* bus immensis, aut dolore acuto excitatos; insuper si quando Alimenta minus coniuga stomacho gravamen, aut nauseam infe-

rant , vel propter diathesin spasmodicam syncope aut ~~etiam~~ impendere videatur: potro ob multas alias causas , usitatum est spiritus vinosos , sive Aquam vitæ , et si minus propriæ ita dictam , ingeneri ; dein postquam ejusmodi cordialia aliquoties sumta congruere , & delectare incipiunt , à quovis eorum libamine , massa sanguinea paulo uberius expansa , & magis accentfa , totius Animæ hypostasin ampliari , inque ovationem quandam accieri facit ; quæ postquam denuo subsidit , Animæ istius complacentiæ memor , & presenti statu minime contenta , eandem denuo affectat , eique rursus captandæ mox inhiat. Quare ad omnem molestiam corporis , aut Animi , quamprimum spiritus paulo fatiscunt , ad eos statim erigendos , haustus cardiacus expetitur , & , si præsto fuerit , ingeritur ; adeoque propter Animæ vela sæpe inutiliter expensa , ipsius corporis , tanquam navis , febricalabefactatur. Nec tantum apud gulosos , & bibones , mala hæc consuetudo invalescit , sed viri interdum Docti , feminæque perbelæ , ac ingeniosæ , quo mentis in dolem excolant nègîs , aut exhilarent , spiritus , & aquas ardentes sæpius libando , sanitatem propriam subruunt , & non raro penitus evertunt. Non opus erit hujusmodi cardiacorum formulas vulgo satis notas , & tritas hic adjicere : abunde satis videtur , hic eorum abusus innuisse.

In secunda Cardiacorum classe posui- 2. Quæ
mus ea, quæ sanguinis effervescentiam ni- *sangu-*
miam non nihil sedant, ejusque incendium *nus at-*
immodicum paulo cohibent, & attemde-
rant; uti aquæ destillatae, acida, nitro- *censio-*
sa, &c. *nem ne-*
miam *sedant.*

R *Aq. Lujula, Citri totius, Fragra- Inlapia.*
ria, ana Unc. quat. syrupi è succo citri Unc.
unam. Margar. pul. Drag. unam, f. Julap.
Dosis Unc. duas, ter vel quater in die.

R *Aq. pomorum redolentium, rubi Idæi,*
ana Unc. sex, syrupi violacei Unc. unam, sp.
vitrioli gt. xiiij. f. Julap.

R *Aq. font. lib. j. ss. succi limoni Unc.*
duas, sacchari Unc. unam ss, f potus; cuius
sumatur ad libitum Unc. tres.

R *Rad. Graminis Unc. tres, Eryngii Apoz-*
cond. Unc. sex, poma duo incisa (vel uvarum ^{ma.})
Cor. Unc. duas,) ras. Ebor. C. C. ana Drag.
duas, soliorum lujula M. j. coq. in aq. font. lib..
iiij. ad ii. colatura clarif. adde salis prunella
Drag. j. ss. syrup. violacei Unc. j. ss. f. Apozem.
Dosis Unc. tres, vel 4. ter in die.

R *Conser. Ros. rub. vitriolat. Unc. quat.*
Aq. font. lib. ii. dissolve clausæ. & calide; dein
coletur: Dosis Unc. tres, ad libitum.

R *Conser. oxycaut. rob. rubi Idæi, ana Confe-*
Unc. unam. ss, margarit. pr. Drag. ss. con-
fect. de hyacint. Drag. unam. syrup. è suc-
co citri q. s. f. perfect. Dosis Drag. ss. ter in
die.

Tertia Cardiacorum classis ejusmodi ^{3. Car-}
medicamenta suggerit, quæ, contra sanguin- *dia*
nis

*nk.
dum, sf.
ferves-
ci, com-
pagem
num
stridam
aperien-
tia.* *nis effervescentis vitia destinata compagem
ejus stridam referant, & aperiunt, quo re-
crementa ejus secessi, & amandari possint.
Hæc cum præcipue, & fere tantum salina
fuerint, pro multiplici particularum, è qui-
bus constant, salinarum statu, etiam diversi
moda existunt; ut plurimum vero eorum
dem basis, aut est sal volatilis, aut alchalisa-
tus, aut acidus, fixus, aut nitrosus. Cujus-
que horum forinulas quasdam propone-
mus.*

*x. Hujus
generis
quorum
basis sal
volatilis
et.
Spiri-
tus.* *Primo Cardiaca sale volatili prædicta, tum
in febribus respectu sanguinis, tum insuper
in deliquiis, & subitis languoribus respectu
spirituum animalium, juxta piæscripta se-
quentia utiliter exhibeti solent.*

R *Sp. C.C. gt. xv. ad xx. Aq. Theriacalis*
Drag. duas, detur è cochleari, superbibendo
haustulum liquoris appropriati: eodem modo
sp. sanguinis, crani humani, fuliginis, vel sp.
sals Armon. compos. propinari debent.

*Pulve-
res.* **R** *Salu viperarum Drag. unam, chry-
stalli mineralis Drag. duas, pul. è chelis com-
pos. Drag. i. sc. misce. f. pul. Dosis Drag. ss.*
ad Scrup. duas, in cochl Julapii cardiaci,
superbibendo haustulum ejusdem.

R *Florum sals Armoniaci Scrup. ss. Be-
zoart. mineralis Scrup. unum, f. pul. detur. è*
cochl liquoris appropriati.

*z. Geo-
rum ba-
si sal* *Secundo Cardiacorum nomine apud*
vulgus maxime insigniuntur, quorum basis
sal alchalifatus est, sive petrificans; uti im-
pri-

primis Bezoar orientalis, margaritæ, corallia, Alchæll
aliisque pul. testacei, & lapidei. est.

R Pul. Gascon. sive de chelis compos.
Scrup. unum, ad Diag. ss. detur in cochl. Ju-
lapii cardiaci, superbibendo ejusdem Unc.
duas.

R Bezoar. orient. gr. vij. ad xx; detur eo-
dem modo.

R Pul è chelis, & oculis Cancror. ana
Diag. j. Marg. corallii utriusque pr. ana
scrup. quatuor Bezoar. utriusque ana Diag.
ss. boli Armen. opt. Auri Diaphoret. ana
Scrup. duas Besoart. mineralis drag. unam
misce f. pul. cardiacus : Dosis scrup. unus
ad Scrup. duo. vel Dragm. unam cum vehi-
culo idoneo.

In Pleuriticis sequentia pro cordialibus *In plura*
maxime appropriatis habentur, quatenus *rituum*
nimirum, salis acidi præpollentias destruens *qua con-*
do, sanguinis coagulationes, & extravasa-*tinunt.*
tiones, tollunt, aut præcavent.

R Pul. dentis Aprugni Dragm. ss. ad
Dragm. unam. chrystalli mineral. Scrup. u-
num. pul. florum papaveris Rhead. Scrup. ss.
f. pulv: s sumendus in quolibet liquore. Eodem
modo pul. oculor. Cancr. & mandibula
piscis lucii exhibetur.

3. Huc spectant etiam nitri præparata, 3. Cas-
quæ juxta formulas sequentes, in febribus *diaca*
sæpe cum fructu exhibentur. *nitroso.*

R Chrystalli mineral. Scrup. unum sa-
lis volatilis C.C. gr. iii. ad vi. misce f. pul de-
tur è cochl. Julapii cardiaci.

R Chrj-

R Chryſtal[mineral]. Antimonii diaphoret. ana Scrup. unum. pul. Bezoart. Scrup. ss. f. pul. detur eodem modo.

4. Cardiacorum
basis sal
acidus
est.

4. Medicamenta, quorum basis sal fluidus sive acetosus est, in febribus ad referandam sanguinis compaginem, juxta formulas sequentes praescribantur.

R Spiritus vitrioli gt. iiii. ad vi. Aq. Card. Unc. tres Theriacalis Dragm. duas syrapi ē succo citri Dragm. tres Margarit. Scrup. ss. f. haust. sumend. bis vel ter in die. Eodem modo ſp. Salis, vel nitri sumantur. In eundem finem potus de Cherbet. limonens. in aq. sunt dissolut. item potus divinus Palmarii convenient.

R Pul. CC. calcinat. vel Antimonii Dia-phoret. Dragm. tres ſp. vitrioli vel ſalis Drag. unam terantur in mortario vitro, & exſiccentur. Dofis Scrup. unum ad Dragm. ss. in cochl. Iulapii cardiaci.

5. Quæ
ſale fixo

5. Sales herbarum fixi sive lixiviales Alexipharmacorum compositiones ſæpe ingrediuntur. Insuper medicamina, quorum bases illi ſunt, quatenus febrifuga plurimum insignia habentur, etiam Cardiacis accenſeri debent. Exempli gratia titulum illud proponimus.

R Salis abſynt. Scrup. unum Aq. Card. Unc. tres ſp. vitrioli vel oles sulphuris Scrup. unum. Syrapi violacei Dragm. tres f. haust. sumend. hora ſecundaria vel tertia ante paroxysmum.

R Aq.

R Aq. Citri totius, Lujula ana lib. ff. salis Tart. Dragm. unam ss. succi limonii Drag. duas. sacchari Unc. ss. misce, f. Julinium, cujus usus in febribus Aetomalis, quae sine apurexia exacerbationes quotidianas habent. Dosis Unc. tres. bis in die.

Ultima Cardiacorum classis, & quidem aliquo respectu potissima, Alexiteriis debetur, quatenus nimirum ea sunt maxime vitalia. Horum species, & formulæ ita numerosæ prostant, ut singulas, aut præcipuas tantum, si modo recensere vellem, opus hoc ad volumen ingens excresceret. Hujusmodi pharmacorum & multa, & magna jam extant Antidotaria; proinde ut nobis super hac re paulo compressius agendum sit. Quandoquidem igitur Alexiteria vel præservatoria, vel curatoria sunt; Imprimis remedia selecta in statu adhuc sano contra Pestilentiae aut malignitatis cujuscunque contagium adhibenda subdemus, mittendo interim quid circa aeris ambientis curationes & alterationem præscribi soleat; dein secundo præscriptionum formulas selectas, post contagium suscepturn usurandas, proponemus.

I. Antidota Præservatoria.

R Conser. foliorum Rusa Unc. quatuor Mirridatis, confectioni liberantis, ana Unc. unam Confec. de Hyacint. Dragm. duas salis absynt. Dragm. duas ss. pul. pannonici rub. Unc.

Alexiteria
Cardiacæ, qua
sanguinis
solutam
à putredine
vindi-
cant, aut
sunt.

I. Pra-
servato-
ria.
Elettua-
rium.

Unc. ss. Aceti Bezoart. q. s. f. Elect. Dosis
quant. nucis Castanea, ter in die.

Tulvis. Rx Pul. radicum serpent. Virginiana,
Contrayervæ, Zedoariae select. spec. liberantis;
ana Dragm. duas Camphora Sctup. duas
sacchari solut. in aceto Bezoart. & ad tabu-
bula. cocti Unc. sex. s. a s. Tabula pond.
Dragm. ss. comedat. i vel 2 s̄ape in die.

**Apoze-
ma.** Rx Rad. Serpentariae virgin. Unc. tres.
coq. in aq. sors. lib. iii. ad medietatem colatur &
adde mellis opt. Unc. duas. Theriaca Atri-
drom. Unciam unam. dissolve calide, &
clause, & colla. Dosis cochlear. ij. vel iiij. ter,
aut quater in die.

**Elixi-
res.** Rx Florum sulphuris Uncias quatuor. li-
quefiant in tigillo, dein coquuntur injice sa-
lis absynt. Unc. quatuor simul agitando do-
nec tota massa rubescat, dein adde pul. Aloes
Myrrha, olibani, ana Dragm. unam. croci
Dragm. ss. agitentur amplius, per hora qua-
drantem, donec incorporentur. Massa frigefac-
ta, & patina vitrea imposita, deliquescente
sinatur in oleum rubini instar affectus pul-
cherrimum. Dosis gt. x. ad xx. in aq. Besoart.
Unciam unam ss. vel duas, bis in die.

Vel pulveri predicto affunde spiritum vi-
ni, super radices Contrayervæ, & Serpenta-
riae virg. rectificatum, ad altitudinem: ij. dis-
git. eliciatur tintura, cuius dosis gt. xx. ad
xxx. in vehiculo idoneo.

Vel Rx ejusdem pulveris Unciam ss. af-
funde vini generosæ lib. ij dissolve clause, &
calide, Dosis cochl. i. bis vel ter in die.

2. Post contagium suscepsum atque *2. Crea-*
sanguinis cras in vitiata m, & corrumpi inci-
pientem, ejusmodi usque remedia sed in
majori dosi & crebriore vice adhibenda
conveniunt; quinimo Alexipharmacis tum
aceta, tum sales herbarum fixi, bono cum
fructu sēpissime adjunguntur, à quibus
nempe sanguinis coagulationes resolventur,
& dein, particulis cuiusque heterogeneis
evaporatis, aliisque in mixturam debitam
coactis, liquor ejus statim pr̄suum recuperet tandem, & retineat. In hos fines
cum innumeræ in liberis medicis reme-
diorum formulæ pañim extent, unum aut
alterum solomodo hic proponere vñsum
est.

Antidota Curatoria.

R Aq. Bezoart. Unc. duas ss. aceti Be- *Hau-*
*soar. Unciam ss. Theriacæ Androm. Dragm. *fur.**
unam. misce conquisando in vitro, f. bau-
stus, sumatur provocando sudorem.

R Pul. Gascon. rad. Courrayer. Serpent. Pulve-
*Virginian. ana Scrup. unum ad gr xxv. f. pul. *res.**
detur in cochl. aq. theriacalis superbibendo
haustulum ejusdem, aut Julapij cardinaci.

R Pul. Busionum pr. pul. c. chelis compos.
ana Dragmam ss. f. pul. detur eodem modo.

R Bezoart. mineralis Dragm ss. The- *Bolus.*
riaca Androm. Dragm. unam camphora
gr. vi. aceti Bezoar. q. s. f. bolus sumend. eo-
dem modo.

R Aq.

Tula-
pium.

Rx Aq. Lujule, Dracontii, ana Unc. quatuor Scordii composit. Unc. duas The-riacalis, Bezoart. ana Unc. unam Mar- garit. pul. Dragm. unam. syrup. caryophyl. (vel è succo citri) Unc. duas. sp. vitrioli gr. xii. f. Julap. Dosis Unc. tres. sèpius in die, modo per se, modo cum aliis n. edica-mentis.

SECTIO VI. CAP. III.

*De Passionsibus Cardiacis, earumque
remediosis.*Passio-
nes Car-
diaca di-
os solent.Tremor
cordu &
Palpita-
tio ejus.

POst Pharmaciam Cardiacam, ita vulgo, licet improcie, dictam, modo tractandum sequitur de Passione cardaca; in qua nempe cor revera laborat, proindeque remedia vere cordalia postulat. Sub isto vero nomine duo affectus, inter se nonnihil diversi, communiter denotari solent; nempe Themor cordis, & Palpitatio ejus: in utroque pathemate cordis motus, sive pulsus inordinatus, & quodammodo convulsivus esse videtur: attamen prioris inordinatio in Vibracionum ejus crebritate, ac alterius in earundum vehementia consistit. In posterioris hujus Ætiologiam primo inquiremus, & deinde alterius etiam Theoriam, & tandem utriusque curationem tradere nitemur.

Post-
erioris

Cordis Palpitatio adeo vehemens, & immanis interdum existit, ut non solum tactu

taetu manifestius percipi , verum & oculis *descrip-*
conspici , immo interdum ad distans quod- *tio.*
dam audiri possit. Porro ab Autoribus fide
dignis narratur à vehementiore cordis vi-
bratione , & costarum percussione , eas in-
terdum effringi, aut in junioribus foras pro-
pelli , protuberantesque manere.

At vero hic motus quantumvis ad Sensum *Actio-*
ita multiplicem perceptibilis sit, attamen ra- *logia e-*
tioni nondum constat , quæ pars ita mo- *jus in-*
veatur , ut quovis pulsu suo pectoris latus *quiri-*
sinistrum exilire faciat. Credo omnes tum *uer.*
doctos , tum imperitos , uno ore profiteri
partem ita motam , & fortiter evibratam, ip-
sumet cor esse ; sed interrogo utrum cordis
tota compages , aut aliqua pars ejus ita exi-
liat , & solitam vibrationis suæ sphæram
transgrediatur ? si dicatur corpus ejus to-
tum , ita efferti , assignent vellem , an hoc in *Non à*
Systole ejus , aut Diastole fiat : ceite non cordu ip-
prius , quia dum cor contrahitur , *avmψις suis mo-*
patet , molem ejus quoad omnes suas par- *tu con-*
tes minui ; nec magis in Diastole dicatur , *ulfivo*
quoniam in eo statu cor ad situm , & mag- *procedit.*
nitudinem tantummodo naturalem & or-
dinariam reddit , inque eo aliquantulum ma-
net. Hinc siquidem cor juxta vibrationis
suæ , quantum libet auftæ , aut intensæ , leges
adeo palpitare , & exilire nequit ; (quod etiam amplius constat , quoniam in paroxysmo febrili , ubi vehementissime pulsat , non extra salit , & costas percutit) olim suspicatus sui ipsum durante affectu illo , motum
con-

convulsivum , & ordinario planè diversum obtinere ; quo nempe , velut membrum spasmodice agitatum , cor prossus totum elevetur , & ē loco suo moveatur. Attamen neurologia plenius intellecta , ab hac sententia statim recessi , quia certum est , cor à nullo alio musculo , præter suas ipsius fibras motrices , quaquam attoli aut efferti posse. Quapropter super hac res serio magis cogitanti , demum animo occurrit , quod dum cor ad sanguinem , ē sinibus suis excludendum contiahitur , atque mucro , & lateia undique concidunt , & proprius adducuntur ; si tamen sanguis illico totus quaque systole penitus ejici , & eliminari nequeat , necesse erit , vasorum radices ad summum impletas , & plurimum extensas cum impetu quodam exilire , dein , propter reverberationem hic factam , totani cordis compaginem valde concuti.

A Sanguinis in Arteriæ effluxu inservit interdum procedet.

Profecto à tali interdum causa , Affectionum istum oriri , ex observatione Anatomica nuper confirmatum vidi. Theologus insignis , & pius , postquam palpitatione cordis per crebras vices modos sponte , modo occasionaliter obnoxius degisset , tandem ea continue dies , & noctes , cum gravi dyspnoea affligi cœperit , & deinde intra paucos menses , à moibi molestissimi assiduitate attitus , fatum obibat. Cadavere aperto , Cordis sinus dexter mox sanguine concreto tumidus apparuit ; cuius item

item auricula, in immensum aucta, & extensa croris grumosi copiam ingentem continet. Contentorum hoium ratio statim apparebat, viz. quia pulmones summe obstructi, & crvore atro extravasato, & ubique stagnante infarcti, sanguinem è ventriculo isto jugiter explodendum, haud totum admittere potuerint: quapropter dum cor, exclusioni ejus totali summe adlaborans, unaquaque systole juxta conum, & medietatem intus contrahitur, & quoad magnitudinem diminuitur; Basis ejus ob sanguinem ibi coacervatum, ac in transitu hærente, aut reverbératum, valde impleta extuberat, atque propter Auriculæ molem magis tumida amplius evibrat, & latus attollit.

Verum enimvero, haud solummodo ab *Insuper* hac causa, cor palpitare constat; quia morbus iste non semper constans, & perpetuum est, sed plerumque vagus, ac incertus per vices quasdam infestat, & deinde sponte, aut remediorum usu cessat. Porro nonnullos, quorum pulmones satis sani & tæbe quavis immunes sunt, passim incessit.

Utcunque tamen, licet moribus iste à causis diversis exoriri possit, in iis tamen omnibus, eandem usque afficiendi rationem esse judicamus. Videtur enim quod cor solummodo palpitat, quatenus in systole ejus, dum conus, & latera simul contrafacta angustantur, basis cum vasorum radicibus,

bus, ob sanguinem illic aggetum, & non nihil haerentem, aut repercutsum, ampliata extumescat. Revera sanguinis cursum hic loci non nihil præpediri, aut repercuti inde constat, quia dum cor in latere vehementer, & fortissime vibrat, arteria in carpo plorumque languide, & debiliter pulsat, utpote sanguinis riyum non nisi exilem convehens. Cum itaque morbi istius causa conjuncta, sive ratio formalis, omnino in sanguinis circa basin cordis, & vasorum radices remora, & aggestione consistat, inquirendum sequitur, quot modis, & ob quas alias causas, ejusmodi affectio produci soleat.

*Affectionis
istae plerumque
a sanguinis
aut vasorum
cordi appen-
sorum ratio de-
pendet.*

*Prioris
ratio ex-
pliea-
tur.*

Super his, ut cordis carnes, sive fibras proprias motrices non multum culpemus, vitium hoc potissimum, & maxima ex parte, aut sanguini aut vasis cordis appensis imputandum videtur. Prioris ratio satis constat, in quantum sanguine aquoso, atque ad efferventiam aut accensionem minus apto praediti, uti virginis $\chi\lambda\omega\rho\omega\tau\epsilon\iota$ laborantes, atque viri, aut mulieres, cacheectici, huic morbo plerumque obnoxii reperiuntur, & insultum ejus à corporis motu quovis citatiore fere constanter pati solent. Cujus causa est, quod ciuor siquidem particulis segnioribus, & non satis activis constans, è cordis sinibus non libere & expedite ejicitur, sed partim in iis sæpe residet, & facile stagnat: idcirco quoties à corporis motu iisdem uberioris infectur, ut penus ejus totus

totus quaque systole eliminari nequeat , cor summo nisu laborans , in basin suam & vasorum radices & vix ultra propellit ; ubi cum aggeritur , & paululum subsistens partes continentes extumescere facit , passionem cardiacam una cum dyspnœa inficit.

Preterea tamen affectio istæc cardiaca ^{3. Intra-} quosdam sanguine præservido , & promte _{su altero} satis accendi aut fermentescere apto , præditos sæpenumero infestat. Pictisque e- ^{aut vasu obstruū-} nim passioni hypochondriacæ , Hysteri- ^{tur , aut spasmadicæ multum obno-} cæ , aut alias spasmadicæ multum obno- ^{dice affi-} xiis , hoc malum frequens & familiare ^{cuntur.} est : quapropter in his casibus , Arterias cor- di appensas in culpa habendas merito suspi- cemur. Quo pacto harum obstruētio , san- ^{Prioris} guinis è corde effluxum liberum impediens , exempli- cordis palpitationem inducat , historia mo- ^{propensi-} do citata manifesto declarat : porro vaso- ^{tur.} rum istorum occlusiones , & infarctiones aliis modis excitatae , eundem effectum pro- ducre possunt. Novi senem Cervisiæ for- tioris ac vetustæ , nec non vinorum potui crebro à multis annis assuetum , prædicti morbi insultus crebros pati solitum ; cuius postea , à stomachi sphacelo cum vomitu quotidiano , spirituum languore , aliisque symptomatis defuncti , cum cadaver ape- rirem , deprehendi arteriæ magnæ trun- cum mox à cordis egressu plane ossium , seu potius faxeum , ejusque latera valde com- pressa fuisse ut rima tantum relicta sanguis

vix per dimidium , quo debebat torrentem effluere potuerit. Proinde ut huic causa palpitationem cardiacam , ei s̄epius molestiam , merito ascriberem. Cæterum probabile est pathema istud à sanguine , intra cordis sinus , & vasa appensa grumescente , ac in frusta quasi carnea concreto , interdum procedere.

Et diversæ species notantur.

Palpitationis cordis quodammodo affectio spasmodica est.

Verum insuper his , siquidem palpitatione cardiacâ affectus alios spasmodicos , prou modo innuimus , s̄epenumero comitatis sollet , etiam suspicari licet , illius causam quandoque mere convulsivam esse. Olim in neurologia nostra ex observationibus Anatomicis ostendimus , nervos , & propagines nerveas fere innumerias , in pluribus locis , ac præcipue juxta basin cordis , arteriarum truncos complecti , & circum ligare ; quorum usus , & actiones ejusmodi fuisse putabamus , ut diversimodi sanguinis æstus , fluxus & refluxus , immo interdum stagnationes propter vehementes iræ , timoris , gaudii , tristitiae , aliosque affectus , excitari solitæ , propterea contingent , quatenus funiculi isti nervi vasa hæc sanguifera varie stringunt , comprimunt , aut forsitan aliquando penitus occludunt. Porro haud multum improbabile est , ob vasa ista spasmodice affecta , & paulo diutius constricta , ita ut sanguinis è corde exilitionem liberam præpediant , palpitationis cardiacæ insultus nonnunquam extiri. Profecto tum hanc , tum alteras istas

cordis

ordis passiones, tali causæ merito imputanus; Verum circa efficiendi rationem à ententia ista paululum recedere visum est. Ostquam enim nervorum actiones, & uis exactius perpenderam, deprehendi tandem ipsos, eorumve propagines nihil omnino trahere, aut constringere, sed toum hoc negotium omnino à fibris carnis perfici, atque nervos solumino-
 o, in has partes motrices, novas sub-
 us suis plus
 hinc spirituum copias, insuper & mo-
 res nervi
 rum obeundorum instinctus convehe-
 : quale pariter munus erga fibras mem-
 branaceas pro tensionibus peragendis exe-
 uuntur.
 In quos
 Arteriarum
 Tunicas
 insere-
 tur.

Dum itaque setio perquirerem, quibus sibus totidem nervi per vasorum tunicas disseminati inserviant; demum reperi, arterias istas proprio marte, pariter ac pectoris præcordia se contrahere, & dilata-
 , atque pro motibus illarum tum naturaliter, tum pathetice obeundis, & spirituum copias, & instinctum rationes, et nervos istos deferri. Enimvero ex observatione Anatomica plane constat, Arteriae cujusque tunicam medium esse plane muscularum, atque fibris carneis (cujusmodi sunt ventriculi, intestinorum, & uorundum aliorum viscerum) per totum Sicut
 constare. Quæ fibræ Annulares densa vel- musculi
 t capulamentorum serie, Arteriæ ductum, alii &
 ve Tubum ubique cingentes, proculdu- cor ipsius
 o systolas suas proprias, & Diaystolas, move-
 tur.

æque ac cor ipsum, obtinent. Quapropter imprimis, dum fibræ cardiacæ, & dei hæ Arteriosæ successive, & seriatim contrahuntur, necesse erit sanguinem è meta una ad alteram rapidissime propellere. Quare huius prorsus de nihilo est, quo medici quidam etiam Arteriis facultatem pulsificam attribuerunt: quippe multum improbabile est, mero cordis tanquam Emboli impulsu, sanguinis circuitum per agi. Quanto veresimilius est, Arterianæ in toto ductu suo, à fluctus cujusque sanguinei tergo aliquatenus contractam, ipsum usque prosum per rivulos, licet minores, & spatia magis angustata, urgenter. Juxta hunc ritum ordinatum, sanguinis æquabiliter circumpellendo, Arteriae contractantes systolæ, & diastolæ, vices habere videntur. Quæ licet celeres admodum, & istu oculi citius, successive tamen per omnes tubi arteriosi partes peraguntur.

*Et saxe
spasmo
affl. sur.* Cæterum vero cum advertamus æquabilem sanguinis cursum, juxta passionum impetus diversimode interrumpi, & perturbari, necesse erit tantummodo ita fieri quatenus Arteriae (propter instinctum prius nervos ad fibras motrices datum) variis locis subito constrictæ, fluentem sanguinem aut sistunt, aut reprimunt, aut prorsum impetuosis adigunt. In timore, tristitia subita pudore, Amore, aliisque per thematis, Animi consternationem, a confusionem magnam inducentibus, probab

babile est Aortæ truncum , à fibris istis su-
bito , & diutius constrictis , adeo contrahi,
& coarctari , ut sanguis ægre tantum , &
non nisi per minutis portiones è cordis si-
hubus exiliat. Quæmobrem ab illo ibidem *Unde*
iggesto , & stagnante gravamen ingens , *cordis*
& oppressio magna statim sentiuntur: dein- *palpi a-*
de si huic sanguinis Remoræ , cordis ad san-*tio sape*
guinem ejiciendum pulsatio solitis , & vehe-
mens superveniat , necesse erit , ob ciuorem
quaque systole in cordis basin ejectum , ubi-
que repercussum , partes eas pluviatum di-
stendi , pro indeque palpitationem cardia-
cam inferri.

Quemadmodum autem vehementes A- *Quare*
nim passiones , affectum istum fere qui-
busvis accersunt ; ita Hypochondriaci , &
spasmodici dispositi insultus ejus de levi
qualibet occasione , immo interdum sine *Affectio*
hec Hy-
ulla causa manifesta subeunt. Enimvero *rus est.*
pochon-
in quibus nervi sphlanchnici , & cardiaci
materia moribifica sapienter obsidei solent ;
proinde ut illa , ob plenitudinem aut ir-
ritationem commota , spiritus istium
partium , & vicinarum incolas frequen-
ter in spasmos , & contractiones inordina-
tos adigit ; passim accedit propter nervos
Arteriarum Cardiacarum radicibus infectos ,
à tali causa affectos , etiam vasorum horum
fibras spasmodice affectas , & contractas
eo , quo dictum est modo palpitationem
cardiacam excitare , Quo ritu nervi cardiaci
à causa propinqua , aut remota , à materie

morbifica, aut in capite juxta originem nervosam, aut circa præcordia aut hypochondria subsistente irritantur, inque spasmodi varii generis aguntur, alibi à nobis ostensus est; unde palpitationis cardiacæ, quoties eadem etiam spasmodica fuerit, causæ deduci possunt.

Curatio ejus propria. Quod spectat ad affectus hujus Therapie, siquidem causæ ejus variae, & multiplices existunt, etiam curatio diversimoda institui debet. Nam quod nonnulli statuunt, ejusmodi remedia, quæ cardiaca vulgo dicta, cor refocillare, eique laborantes puppetias praebere creduntur, in quibusque his casibus convenire, tum rationi, tum experientiæ communi refragatur. Cum itaque supra declaraverimus Cordis palpitationem, vel à sanguinis, vel ab Alteriarum cordi appensarum vitio, procedere, & utrasque horum varias afficiendi ratione innueimus, modo restat, unicuique morbi istius speciei aptam medendi methodum una cum selectis remediorum formalis accommodare.

Qualis esse debet, quæstiones sanguinis in culpa est. 1. Primo igitur si quando morbus hic sanguinis vitio procedat, Intentio Therapeutica prima via euit sanguinem nimil aquosum, & accendi, & fermentescere inhabilem, ad meliorem crasin exaltare, ejusque principia activa depresso, aut diminuta evahere, aut augere; in quem finem medicamenta spirituosa, item salina cujusque generis, sulphurea, & imprimis chalybeatæ con-

conducunt. Quinimo huc referri possint, quæ in Pica, leucophlegmatia, & scorbuto frigidiore praescribi solent.

R Conser. Absynt, pontici, flaved. Au- Elepha-
rantii & limonii, ana Unc. duas. Cort. rura.
Winteran. pul. Dragm. duas specierum Dia-
circumæ Diagramm unam. chalybis præp.
cum sulphure Dragm. tres. salis absynt.
Dragm. unam ss. cum q. s. syrapi è cort. ci-
tri, f. electuarium: Dosis qu. nucis Moschar.
mane, & hora quinta pomerid. superbibendo
Julapis sequentis Unc. tres & deambu-
lando.

R Aq. foliorum Aci lib. j. Pulegii, Hys- Julapis.
sopi, ana Unc. quatuor Aq. Lumbr. Lima-
tum, Mirabilis, ana Unciam unam. Sac-
chari Unc. unam. misce f. Julap.

R Tinct. Antimonii. Unc. unam Dosis Tincta-
gt. xx. ad xxv. bis in die cum eodem Julapio. re.
Porro huc Tinctura chalybis, aut Syrupus
ejusdem, item elixir Proprietatis cum mul-
tis alijs accenserí possunt.

Secundo Cordis palpitatio, & crebrior, Quomo-
& multo immanior ab Arteriis cardiacis in do affe-
vitio habentibus exoritur: & tunc illarum ctio ista ac
culpa, aut Obstructio est, aut Affectionis spa- ab Ar-
modica. strudis

Prior iste morbus plerumque continuus, oriunda
& non raro incurabilis existit; praescitum tractare
vero, si à pulmonibus tabidis, aut Arteria- daret.
rum radicibus propter Tuberculum, aut ex-
crescentiam osseam semioppletis, aut coin-
pressis excitatur. Cujusmodi causæ si quando

subsint, & perfecte dignosci possint, fructuosa esset earum sublationes moliri; quin potius id unice agatur, ut levamine quodam per hypnotica subinde procurato, ægrotantium vita, et si misera paulo diutius protrahatur.

Cæterum vero non improbabile est (prout modo innuimus) Arterias interdum à concretionibus polyposis ibidem, ac interdum intra cordis sinus, progigni solitis, magna ex parte impleri, proindeque sanguinis exilitionem liberam, & totalem impediri. Hujus vero uti diagnosin valde difficilem, ita curationem non minus tamquam putamus: quando illius suspicio est, maxime ex usu fore videntur medicamenta salina; & ex iis sale volatili aut Acido prædita, exhibenda: eadem vero non simul, sed quodam temporis spatio hæc, (quibus non juvantibus) dein istæc altera experiri oportet.

Medicamenta Rx Sp. salis Armoniaci compos. viz. cum millepedis, vel cum aliis Antasthmaticis de-sale vo-stil. Drag. tres Dosis gt. xv. ad xx. ter in die, latili cum Julap. vel aq. destil. appropriata: eadem n odo sp. C. C. fulig. sang. Cranii de-pradita. fossi tentari possunt.

Quorum Rx Sp. salis mirini, aut vitriolicum sp. salaci-vini herbis pneumaticis imprægnati, destil. dus pro-
basis est. Rx Sapius cebobati Dragm. tres. Dosis gt. xv. ad xx. eodem modo. In hos usus sp. Tartari, ligni Guiaci, aut Buxi usurpari solent.

3. Palpatio Cordis saepissime affectio *Curatio*
 convulsiva est, & à simili causa, & afficien- *morbis*
ab Ar-
di ratione, qua pathemata alia hypochondriaca, vel asthmatica produci solet. Cu- *teriis*
spasmo-
 jus item curatio per remedia antispasmodi- *dice affec-*
ca pauciter tentari debet: quorum vero de- *elis o-*
lectus, sub discrimine quodam, juxta quod riundis.
moibus in temperamento aut calido, aut
frigido contingit, instituatur.

1. Respectu prioris sequentia præscri- *Spiri-*
 bantur R. Sp. succini Armoniaci Dragm. *tus.*
 tres. Dosis gt. xv. ad xx. bis in die cum Julap.
 vel aq. dest. appropriata; eodem modo Tinct.
 Tart. Chalybis, vel Antimonii per vices ex-
 hiberi possunt.

De Cordis Tremore.

Tremor cordis (qui etiam sub nomine *Cordis* passionis cardiacæ vulgo cedit) affectus à *Tremo-*
 palpitatione ejus distinctus, immo diversus *ra pal-*
 existit. In eo namque ipsius fibræ carneæ, *pitatio-*
 sive motrices per se affici, nec, prout in *ne ejus* altero isto pathemate, causa moribifica in *ut dif-*
 sanguine, aut in Arteriis cardiacis subsistere *fert.*
 videtur.

Cordis tremor optime describi potest, *Illiis* quod sit, carnium ejus convulsio spasmody- *descrip-*
 ca, seu potius trepidatio; qua nempe fibræ *ta.*
 motrices celerrime, at tantum semicontra-
 Etæ, systolæ, & diastolæ, vices ocissimas,
 verum abruptas & quasi diuidiatas effi-
 ciunt; proinde ut sanguis per minutissimas

tantum portiones , tum cordis sinubus inferri , tum ex iis effterri possit.

Etiologia bus à mystologias doctrina dependet.
Hujus summa traditur.

Quandoquidem hæc affectio sit musculi cuiusdam , sc. cordis motus convulsivus , ad pleniorē ejus notitiam huc referri debent , quæ alibi de motu musculari , item quæ de pathematis convulsi vis differuiuntur. Ne plura repetendo tœdio fuerint , verbo tantum adnotetur , unumquemque musculū , duobus tendinibus , & ventre carneo constare ; atque contractionem inde peragi , quatenus spiritus animales , è fibris utrisque tendinosis , in carneas prossiliunt , quas dum inflant , & intumefaciunt ; properea decurrent , & contractivas reddunt ; motu autem finito spiritus in tendines redeunt , & fibræ carneæ relaxantur.

Cum Functio motiva sit duplex , sc. spontanea , & mera naturalis ; in priore advertimus spiritus è tendinibus in fibras carneas , per appetitus imperium evocari , atque intra has , in actione manere , donec illius nutu dimittuntur ; deinde vero in tendines reversos quiescere , donec rursus foras jubentur ; hinc ut illorum motus , & quietis tempora , sint inæqualia , incerta , & pro libitu nostro varie determinanda.

In functione mera naturali , multo secus habet ; quippe Spiritus Animales , è tendinibus in carnes , perpetua vice sive constanti reciprocatione , efferuntur , & contractione brevi facta , mox ex his in illos resiliunt , ac ita vicissim ; ad quem modum cor ipsum ,

ipsum, arteriæ, & respirationis organa, quinimo ventriculi, & intestinorum fibræ carneæ, nisi propter obiecta sua alias determinantur, per systolas & diastolas perennes agitantur.

Juxta hos ritus ordinarios, functionis utriusque motivæ munia peraguntur. Quæ tamen juxta quod spiritus Animales, motuum istorum executores, varie afficiuntur, diversimode perverti, aut perturbati solent. Enimvero satis manifesto liquet, motus cujusque contractivi, à quo cunque musculo obeundi, instinctum, à cerebro, aut cerebello, juxta appetitus iussum, aut naturæ indigentiam per nervos convehi; viz. Spiritus Animales intra horum ductus scatentes, juxta impressionem à capite traditam exciti, ac in tota serie commoti, mox alios tendinum incolas exuscitant, inque motus analogos acient: pari fere modo ac si quisquam pulveris pyri acervos, per funem ignarium ad distans accenderet. Quamdiu igitur spiritus isti tum in principio, viz. intra ιγκιφαλον, tum in via, sc. ductibus nervis, tum in fine, viz. intra tendines consiti, rete ac ordinatim habent, motus cujusque ab Anima aut natura requisiti instinctum illi formant, isti convehunt, atque hiderium exequuntur: sin vero spiritus ad functionem motivam destinati, intia quamvis Et distinctionem præternaturaliter affecti, in ατεσθιηζις singulis statim in membris, adigantur, propterea statim in membris,

bris, aut musculis respectivis motus convul-
fivi excitantur. Quo ritu ob causam mor-
bificam, juxta originem nervosam in ca-
pite, quo item, propter eam alibi intra du-
ctus nerveos consitam, membrorum aut
viscerum aut p̄æcordiorum affectiones
spasmodicæ exoriri solent, alibi satis fuse de-
claravimus; viz. in quantum spiritus intra
nervos scatentes, à causa quadam præter-
naturali, & vehementi irritati, ac velut
œstro quodam perciti, dum in has aut illas
partes ruunt, motuum ciendorum signa
injusta, & falsa deferunt, necesse erit in
his, vel illis musculis aut membranis, con-
tractiones aut distensiones violentas, ac
convulsivas accieri. Varias hujusmodi af-
fectionum species, & rationes formales in
Spasmologia clare designavimus; at ve-
ro, quod illic prætermissum, atque ad rem
propositam spectat, nunc insuper adverti-
mus, dari alia spasmorum genera, quæ si-
ne præsenti aut magno τείχει φάλας, aut
nervorum vitio, ob spiritus Animales ip-
orum tendinum incolas potissimum, ac
fere tantum in culpa existentes, oriun-
tur.

*Spasmi
quidam
privati
tanum
ad mus-
culos
pertin-
entes.*

*Eorum
duæ spe-
cies no-
tantur.*

Affectionis hujusmodi singularis, & vel-
ut privatæ, duæ species observandæ oc-
currunt: una satis vulgo nota est, in qua
spiritus injusti sœpe è tendinibus prosiliunt,
atque fibras carneas valide atque moleste
inflantes, non statim, aut facile recedunt.
Altera, licet minus notabilis, tamen fre-
quen-

quenter occurrit; in qua sc. spiritus muscu-
lares, neque intra tendines, neque intra
carnes diu permanere possunt, verum
summe irquieti, ex his in illos, & vice
versa appetitu vel natura invitis excursus,
recursusque suos valde crebros, sed debi-
les usque, & inordinatos faciunt. Super his
affectionibus spasmodicis (quoniam à pleris-
que adhud medicis seie intraicti manent,
eorumque notitia ad passionibus cardiacis
naturam, & causas rite explicandas plu-
rimum facit) operae pretium hic duco,
quamvis extra rem propositam, &
quasi in diverticulo, pauca tamen subjunc-
gere.

Prior iste Affectionis qui proprietate
(atque Idiomate tum nostro, tum Galli- Prior
co, le *crampe* appellari solet) plerumque cramp
exoritur, in quantum spiritus animales in- vulgaris
jussi, è tendinibus sc. aut uno, aut simul dictus
utroque in musculi ventrem sponte pro- explicatur.
filiunt, unde pro more solito mox re-
gredi nolunt, verum diutius intra carnes
manentes, eas valde inflant, & summe
contractivas reddunt; dein siquidein alii
musculis hisce neque cedunt, neque in
contractione conspirant, pars rigida &
cum summo dolore tensa evadit. Hujus cau-
sa est, materies quædam heterogenea; &
φυσιδης quæ per ductus nerveos, una
cum succo eorum in musculos descendens,
& spiritibus cohærens, eosdem elasticos,
similque obstinatos reddit; proinde ut intra
fibras

fibras tendineas contineri nequeant, sed spatia ampliora desiderantes, in carnes ex currant, ibidemque, donec defebuit eorum tumor, permaneant.

*Poſte-
rior
muſculi
cujus-
dam
ſubſul-
tuſ ſive
trepida-
tio eſt.
Cujus-
modi
affectus.
Tremor
cordu-
ſt.*

2. Ad posteriorem istam motus convulsivi speciem proprie spectat Passio, sive tremor cordis. Porro ad hunc censem referri debet Affectus satis Vulgo notus, & plerisque familiaris; nempe, ut interdum musculi cujusdam privati, puta, in labro, genita, in oculis, aliisve membris subsultus, sive trepidationes valde crebras, & æquales patiantur; quæ postquam per duo forsan aut tria minuta perduraverint, sponte cessant. Non ita pridem per literas è Gallia huc missas, confulebar pro viro quodam Illustri, cuius musculos omnes, in toto corpore ejusmodi subsultus, seu velut trepidationes sere perpetim exercebant; adeo ut carnes exteriōres, ubique exilentes, ipsius cordis vibrationes, sive pulsus ad amissim æmularentur.

*Ejusra-
tio for-
malis,
&c.*

Hujusmodi Affectuum, uti & Tremoris, Cardiaci, ratio formalis in eo consistere videtur, quod spiritus Animales ad musculos quosdam pertinentes irrequieta, ac velut cestro percit, è tendinibus continue in carnes profiliant, redcantque, adeoque perpetua vice excursus suos recursusque iterent; interea cum exiguis tantum copiis efferuntur, ut fibras carneas haud plene inflent, in iisque minimo tantum spatio morentur, nixus motiyos, creberrimos licet,

licet, tamen non nisi debiles, & valde minutos edunt; in tantum sc. ut membra, & artus à musculis ita perpetuo agitatis, haud loco moveantur, & cor, durante tremore ejus, ut ut celeriter concussum, tamen vix, & ne vix sanguinem circumpelleat valeat; uti plane constat ex pulsu parvo, ac velut tremulo, atque viuum omnium fatigentia.

Quod spectat ad pathematum istorum *Causa.* causas, viz. conjunctam, & procatacticam, à quibus nempe spiritus musculares ita instabiles fiunt, sive vim istam desultoriam acquirunt; videatur, quod materies quedam heterogenea, & elastica, cerebrum & ductus nervos transgresit, demum in musculos, eorumque fines tendinosos defertur; ubi spiritibus subinde accrescens, eos irritet valde, ac velut cæstro quodam afficiat, proinde ut nullibi consistant; verum huc, illuc continue discurrant, atque interim pensa debita aut omittant, aut non strenue præsent.

Tremoris Cardiaci causa communiter *Non re-* in licenem rejicitur; etenim vulgo supponi- *de licen-* tur, ab hoc viscere obstructo, aut alias per- *impun-* peram habente, vapores tetros ad cor ele- *tatur.* vari; qui ipsum ferientes, adeo concuti, & trepidare cogunt, immo quodam velut rigore afficiunt. Opinionis huic fides, aut saltem probabilitas inde astruitur, quod hypochondriaci (seu quod idem ferre sonat, splenici) huic passioni cardiacæ plu-

plurimum obnoxii reperiuntur. Qualis, & quanta Lienis in præcordia sit influentia, olim sat fuse declaravimus. Ex istis, partimque ex modo diætis, satis liquet sententiam istam, receptissimam licet, de corde à vaporibus affecto, futilem pro:sus, ac erroneam

Cir non à vapo- ribus impeti- fer. esse. Quod autem pro Lienosis, etiamque Hystericis vulgo habiti, Tiemore cordis ita passim infestantur, in causa est, magna ista affinitas, ac intima communicatio, quam nervi splanchnici cum cardiacis habent; adeo ut non solum partis unius affectio alteram facile in consensum trahat, si verum quando materies spasmodica nervorum ramos, ad lienem, aut viscera imi ventris pertinentes, infederit, raro abest, quin eadem pariter nervos ad præcordia spectantes occuparit.

Curatio. Quod spectat ad Therapias rationem, in tremore cordis adhibendam, quandoquidem hæc affectio sit mere spasmodica, idcirco remedia non cardiaca, quin potius cephalica, aut *νυφαίδη* indicantur; quæ tamen juxta temperamentum, & constitutionem patientis, aut calidiora, aut moderata, aut modo hujus, modo illius naturæ esse debent. Ut rem paucis comprehendam, cum in morbo isto tria remediorum genera maxime proficua esse soleant, viz. testacea, chalybeata, & sale volatili prædita, cujusque illorum formulas quasdam, & usus hic breviter designabimus. Itaque imprimis, factâ per eyacuantia totius provisio-

ne,

ne, & pharmaciæ, quæ magis usui fore videtur, delectu habito, juxta modos sequentes præscribatur.

R Corallii pr. Margarit, ana Drag. Pulver-duas. Bezoar utriusque ana Drag. ss. succini res. albif. Scrup. duas. Ambræ gris. Scrup. unum. f. pul. Dosis Drag. ss. bis, vel ter in die, cum aqua destil. aut Julap. appropriato.

R Pul. è chelis compof. Drag. duas. pul. rad. Pæoniae maris, Cranii humani præp. ana Drag. unam. florum Pæoniae maris, Lilior. convallii, ana Drag. ss. f. pul. sumend eodem modo.

R Eboris, Corallii rub. pul. ana Drag. Tabula. tres specier, diambræ Drag. unam, sacchari albif. in s. q. Aq. Naphæ, solut. Et ad Tabular. coct. Unc. sept. f. s. a. Tabula pond. Drag. ss. comedat j, vel ij. Sapius in die ad libitum..

R Conser. florum lilior. conval. Unc. Eleuthæ sex. pul. corallii preparat. Margar. eborir, rium. oculor. Can. ana Drag. unam. ss. vitrioli maris Drag. unam. q. s. Syrupi è corallii f. electuar. Dosis Diagn. unam ad Drag. duas. bis in die, superbibendo haustum Julapii sequentis.

R Aq. Naphæ, Citri totius, ana Unc. Iulap. sex. e cort. Aurant cum vino destil. Unc. duas. pum. sacchari Unc. ss. f. Julapium.

R Syrupi nostri de chalybe Unc. sex. Dosis cochl. j. mane, Et bora quinta promerid. pm. cum

cum Unciis duab. Julapii præscript. sive saccharo. vel cum aq. destil.

Tabula. Rx *Pul. eborus, corallii, ana Drag. duas ss. specser. diambræ Drag. unam. salis chalybis Drag. duas. sacchari Unc. Oct. Ambra gris. solut. Scrup. ss. f. Tab. pond. Drag. ss. Dosis Drag. tres. vel quat. bis in die.*

Aqua destilla- ria. Rx *Fragorum recent. lib. viij. cort. exte- riores 12 Augurant. limature ferri recentius lib. ss. simul contusis affunde vini albi lib. viij. fermentari sinantur in olla clausa, per 24. horas, dein destil. organis communibus.*

Spiri- tus. Rx *Sp. C. C. aut sang. aut similium Drag. tres. Dosis gt. xx. bis in die cum vehiculo idoneo.*

Tulver- ria. Rx *Florum salis Armoniaci, Corallii prep. ana Drag. duas. Dosis Scrup. unum. bis in die.*

Rx *Chryſt. mineral. Drag. duas. salis succini Drag. unam. salis C. C. Scrup. unum. misce. Dosis gt. xv. ad xx. bis in die cum aq. destillata.*

De pulsu Intermittente.

Passionibus cardiacis porro accenseri debet pulsus intermittens, & quidem merito; quoniam in hoc Affectu, aut saltē in quadam specie ejus, cor ipsum laborat; tamen more nonnihil diverso, quam in palpitatione, aut tremore ejus: quippe in his, quoad motum suum, in isto vero quoad quietem, perperam & irregulariter habet; hæc nempe interdum duplo lon-

gior

gior est , quam juxta ritum ordinarium assolet.

De Pathemate hoc imprimis distingüere *Pulsus* oportet ; cuius (ni valde fallor) duæ sunt *inter-*
distinctæ fiendi rationes. Nam licet quandoque *pulsus intermittens qua species.* *cor* in pectori tempore à motu cessat ; attamen præterea tactu indice pulsus nonnunquam in carpo intermittere videtur , dum cor in pectore celertime ac incessanter (uti fit in tremore ejus) vibrare sentitur : cuius causam esse suspicor , quod urgente ista cordis passione , sanguinis portio tantum perexigua quaque systole in Aortam *Prima* projicitur. Quare hæc inanita , & flaccida cens , atque sarcina promovenda carens , *propter* frustra saepius agat , contractionem suam quandoque intermittit. Pariter hoc fieri videtur , ac circa navem exonerandam , viz. quo tempore merces difficilius ; & impedita admodum depromuntur , bajulatores exportaturi ituum , & reddituum vires quasdam prætereunt. Porro in febribus malignis , aut funestis , si quando pulsus creber , & debilis sit , etiam subinde intermitit ; cuius ratio est non quod cor à motu interdum cessat , (hoc enim tunc imprimis indesinenter laborat) sed quatenus sanguis non uberi satis penit , quaque systole in Aortam profertur ; quare hæc , opere satis agendo carens , nonnunquam otia tur.

Verum insuper pulsus quandoque inter- *Secunda*
mit-

que ab mittit, quia cordis ipsius contractio, pro ipso cor- vice quadam suspenditur, sive pausa ejus de pro- cedit. duplo longior existit; quod quidem manu

pectori admota quispiam in se ipso, aut alio facile deprehendat, immo laborantes per gravamen pectoris, & oppressionem, plane in se persentiunt, quoties cor à motu cessat. Porro hæc affectio non tam languidos, moribundos, aut periculose ægrotantes, quam satis validos, & quoad plurima, re-
Qua
non sem-
per ma-
lum in-
dicat. Ette habentes passim incessit: quare non semper iuxta vulgi opinionem pro morte, aut signo perniciose admodum, aut valde fonsico sumi debet.. Huic obnoxii plerum-
que etiam vertigine, cephalalgia, aut pa-
thematis spasmodicis molestia i solent. Cæ-
terum iste cordis defectus quoad typum va-
rius est; nam intermissionum periodi mo-
do sunt certæ, & ad pulsus vicem quan-
dam, puta, tertiam, quartam, quintam, a-
lliamve aut crebriorem aut rariorem, deter-
minatæ; modo incertæ sunt, ac vagæ, ut
cessatio post pulsus jam pauciores mox plu-
res contingat. Arteriæ vibrationes, dum con-
tinuantur, satis validæ sive fortes existunt, &
plerumque sunt æquales; quandoque ta-
men pulsatio prima post intermissionem
maxima est, quæ succedit paulo minor, ac
ita sensim minuuntur; donec intermissio
repetat; dein postea pulsus magnus inci-
piens, quasi per scalam ruisus ad ασφυξια
descendit.

Noxi quosdam pulsu intermittente
 (quan-

(quantum observationi nostræ res constare potuit) semper præditos , ut nullo non tempore , Arteriam tangens , ita habuisse depiebenderem ; interim ut illi satis sanivi , de nulla alia ægritudine quererentur : attamen quosdam aliquos advertit tantummodo cum adesset , vel imminaret , cephalalgia immanis , aut capitis affectio quæpiam gravior , etiam pulsus solito tardiorum , & intermittentem habuisse.

Ex his constare arbitror , pathematis modo descripti causam , sive rationem formalem , non à sanguinis mistione aut crassi , sed tantum ab irregulari spirituum Animalium , è cerebello in nervos cardiacos , indeque in tendines cordis dispensatione pendere . Enimvero suspicaii fas sit , propter nervos istos nonnihil obstructos , spiritus Animales , haud pleno satis alveo , aut influxu ad musculi hujus tendines descendere ; quare cum penus eorum nonnihil deficit , cordis motus pro unico pulsu subinde cessat , donec spirituum copiis mox denuo instauratis , actio ejus redintegrari possit : ita vidimus molendinum à rivo per exiguo circumactum , limpha interdum subsidente , & pene exhausta , paulo subsistere ; & deinde mox , cum assurget aquarum cumulus , circuitus suos repetere .

Quorum pulsus ex se magnus , & satis fortis intermittere solet , illi non tantum ce-
pha-

phalalgii, & affectibus vertiginosis, sed plerumque etiam Incubo, & raro Apoplexiæ obnoxii degunt: nam si contigerit, nervos cardiacos, prius non satis apertos, & expeditos, postea in totum obstrui, propterea necesse erit, corde (quod primus Elater est) immobili facto, corporis Animi machinam mox totam à motu, & consequenter à vita, cessare.

*Curatio
qualis.*

Quamvis Affectio hæc præsente incommodo, aut periculo sœpissime carens, curationem præproperam non exigat, attamen præservationis gratia, ne morbi graviores insequantur, remedia, & methodus quædam therapeutica, adhiberi debent, saltem in tota, quæ supererit; vita ratio viëtus quoad omnia rite ordinetur: quinimo medicinæ cursus quidam levis vere, & Autumno solenniter observandus insituatus, Viz. ut, quantum fieri possit, morbida quævis seminaria, intia ιγκίφαλον, jacta, aut ibidem progni apta, tollantur, & præcaveantur. In hunc finem huc referimus methodum, cum medicamentis contra Apoplexiæ insultus, prophylacticam, alibi à nobis præscriptam.

Arteria Descriptio Anatomica.

Quandoquidem affectus quosdam, pro cardiacis vulgo habitos, ab Arteriis potius, quam à Corde affecto procedere; atque sanguinis inordinationes, circa animi pathemata excitari solitas, propter vasal

istæc

istae irregulariter contracta, exorti supra ostendimus; idcirco hic loci opportunitum, & operæ pretium videtur, tum Arteriarum in genere, tum præcipue illarum, quæ cordi immediatus appenduntur, descriptionem Anatomicam, una cum usibus, & muniis, brevem subjungere; idque potius, quia, cum Medici Antiqui super his vasis multum differuerint; recentiores, soli fere cordi, quatenus musculus est, totum circuitus sanguinei negotium attribuentes, circa arterias parum soliciti fuere.

Iaque imprimis ut quod veteres dixerunt recolam, *Galenus lib. 7. Administ. Anatom., cap. 5.* dicit, quod unaqueque Arteria constet duplice tunica, quibus (inquit) possunt *Gale-
vddi tertia & quarta.* Rursus lib. 3. de fa- Arte-
ria Th-
nica
juxta
num.
cult. naturalibus. Cap. 11. dicit, quod Arteria habent tunicas sicut ventriculus; & quod interior tunica, habet fibras longas, & oblique, exterior vero transversales. Quomodo, & quam congruenter ad hæc, observationi nostræ Anatomicæ res constitit, paucis exponam.

Pro *Ιγχειρησι* hac rite instituenda, sumatur Arteria magnæ, sive Aortæ, homini aut bovi exemptæ, portio, quæ bacillo *Appa-* (*quæ extensa servetur*) super inducta, A- ratu-
pro A-
natome
cijus.
ratiæ, & fibriæ non nihil contractæ, & tumidiores factæ melius dignosci, & ab invicem diyelli possint; tum, separatione per *Quatuor
habet
cul-*

*Tunica
exterioris.*

cultellum facta, tunicæ quatuor distinctæ apparetur. Hæc extima tenuis, & nervosa pro totius vasorum integumento inserviens, exterius multas propagines nerveas, huc illuc varie perceptantes habet; in superficie vero interiorie, vasorum omnium generis ac præcipue sanguiferorum textura quasi retiformi & delissima per totum obducitur. Arteriae primo à vasis coronariis, & deinceps ex Aortæ trunco, ejusque ramis ubique ascendentibus in hac tunica, cum venis è cava ejusque ramis pariter emissis, ramifications. Porro propagines nervæ utrisque illas occurrentes varie complicantur; adeoque ex omnibus intertextis quoddam quasi reticulum, ubique tubum arteriosum obducens, constituitur; è quo surculi perexiles vasorum cujusque generis in reliquas arteriæ magnæ tunicas substratas exporruntur.

*Secunda
Glandu-
losa.*

2. Tunicæ huic retiformi altera glandulosa succedit, seu potius huic superpositæ ista intime cohæret. Membrana hæc glandulis perexiguis, & albicantibus, per totum consita, pari modo habet ac ventriculi ac intestinorum, tunica interior glandulosa, crustæ villosæ substrata; à cuius item tergo, plexus vasorum retiformis ubique disponitur.

*3. Ter-
tia fi-
brata &
muscu-
laris.*

3. Tertio in loco habetur Tunica muscularis, sive fibrata, viz. à fibris transversis sive annularibus densissime accumulatis contexta. Hæ fibræ carneæ, & motrices, tubum

bum arteriosum cingentes, haud serie tenui & singulari, prout in tunica venosa struuntur, verum aggerie quadam, aliæ superalias stratae, pellem valde crassam constituunt. Earum strues sive ordines, in Arteria semicœta facilime separari, & ab invicem divelli possunt; quæ pariter omnino (ac sunt istæ ventriculi, & intestinorum superius à nobis descriptæ) carneæ, ac motrices videntur.

Arteriæ Tunica quarta, ac interior, civitatem ejus investiens, & tunicam substratum obducens, tenuis, & fere tantum membranacea est. Fibrillæ ejus nerveæ in longum protensæ, fibras annulares ad rectos angulos secant; & videatur, quod hæ sint fibræ istæ rectæ, quarum mentio à Galeno, aliisque Anatomicis passim facta est: quas autem prædicant obliquas, tantum imaginarias fuisse reor; quoniam eas nullibi in hoc vase reperiri datur. Constat vero errorem istum Medicis quibusdam familiarem fuisse, nempe ut visceribus plerisque, & partibus membranaceis assignarent fibras rectas, transversas, & obliquas, ex falso supposito, quod unicuique istorum facultas attractrix, retentrix, & expultrix inesset, quodque tria hæc munia fibræ trium istorum ordinum distinctim obirent: quæ quidem omnia gratis, & perperam assumi, cuiquam penitus inquirenti facile liquebit. Interim Galeno eatenus assentior, ut Arteriæ quatuor distinctas tunicas agnos-

*Quarta
nervosa
fibras re-
ctas ha-
bet.*

Q

cam,

cam, quinimo eas in hoc vase, quemadmodum in ventriculo, habere; excepto tamen, quod in visceribus, vasorum plexus retiformis, una cum tunica glandulosa, subter tunicam fibratam, sive muscularem, in Arteria vero super eam collocetur.

*Tunica-
rum u-
sus.*

Hæc de Arteriæ conformatione in genere, ejusque partibus constitutivis: quod spectat ad earum munia, & rationes, videtur, quod tunica muscularis, fibris carneis orbicularibus praedita primarii sit usus, & operationis. Hæc nempe, prout supra innuimus, cordis motui obsequens, in sanguine circumpellendo, perpetuas Systolæ & Diastolæ vices obicit; quippe dum hujus fibreæ carneæ successive, & mira celeritate, pone sanguinis rivum stringuntur, necesse erit cursum ejus à corde usque ad arteriarum extremitates, rapdissime peragi.

*Fibrata
propter
systolas
& Dia-
stolas.*

*Ceteræ
Tunicae
propter
hujus
commo-
ditatem.*

Quoad Tunicas reliquias, & vasā per eas distributa, videntur omnia in unius Tunicae muscularis commoditatem, & usum institui. Namque imprimis nervi, eorumque propagines, super Aortæ truncum, ejusque ramos majores ubique disseminatae, & exterius apparentes, fibris carneis & motricibus substratis, more suo, tum spirituum copias, propter continua systolæ, pensa obeunda, important, tum insuper contractionum sympatheticarum instinetus, (prout supra ostensum est) deferunt. Dein (quæ

(quæ proxime occurunt) Arteriæ minores, tunicæ extimæ superficiem interiorem *plexus* densissime obducentes, erga tunicam muscularè substratam, quemadmodum Arteriæ aliæ erga musculos alios, & partes solidas, dupli munere defunguntur; nempe, ut succum alibilem, quo nutriantur, & accrescant illæ, & particulas Elasticas, spiritibus jugiter instaurandis, convehant & apponant; dein venæ arteriarum conjuges, quicquid sanguinis non alio impenditur, reducant.

Quod autem hæc vasa sanguifera extra tunicam muscularè consita, & inter se complicata, plexum quasi retiformem constituunt, è quo propagines tantum minutissimæ, & perexiles dimittuntur (prout etiam habet circa ventriculum, & intestina) cum in musculis plerisque aliis, vasa istæc cum fibris carneis intexantur, eaque proinde cubere faciant; discriminis hujus ratio videtur esse, nempe quod opus sit vasa sanguifera à fibris Aortæ, & viscerum motricibus, aliquantulum seponi, ac ad distans quoddam locari; ne forsitan crut, has uberioris perluens, interdum obstruatur, adeoque Phlegmonem, aut abscessum cito lethalem pariat. Quapropter, in majorem contra tale accidens cautelam, vasorum istorum plexui retiformi tunica glandulosa semper cohæret; eum nempe ob finem, ut scrofilitates, tū à nervis, tum ab arteriis superfluae, & per venas non

statim reducuntur, à glandulis istis numerosissimis statim excipi, & donec sanguini remandantur (ne in fibras motrices irruant, easque spasmodice afficiant) contineri possint.

*In Ar-
teria
plexus
vasorum
viscera
Tunica
muscu-
larem
secus ac
in visce-
ribus.
Rati-
bus.*

Quod autem plexus vasorum retiformis, eique tunica glandulosa cohærens, in Aorta supra tunicam muscularam, ac in viscerebus, subter eam disponantur, ratio, nifallor, hæc est, viz. ut vasa istæc minuta, quæ sanguinem, & succos leniter, & moderate dispensare debent, à torrentis sanguinei intra Aortam æstuatione (quantum fieri potest) procul amoveantur. Veruntamen in ventriculo, ac intestinis, propter coctionis munia rite obeunda, sanguinis foco priori opus est.

*Tunica
interna
væs.*

Tunica Aortæ interna, cavitatem ejus investiens, præcipue in hos usus constituitur, ut canalem sanguineum intus obducatur, & reliquas hujus vasis partes terminet: verum insuper huic sensus aliquid, fortasse etiam motus nonnihil, concedere oportebit. Enimvero hæc fibris nerveis prædita, non secus accordis sinus, à sanguine pertransiente afficitur; proinde juxta hujus tensionem, tunica muscularis in systola & diastro motus crebriores, aut tardiores æquales aut inæquales urgetur. Porro hæc tunica prope cor spatio duarum circiter unciarum fibras rectas sive longitudinales majores, & quasi carneas habet, in tantum, ut suspicer hic loci, propter majo-

majorem sanguinis impulsu[m], Arteriam pone sanguinis rivotum, haud tantum quoad amplitudinem stringi, & coarctari, sed, pariter ac in corde, eam quaque systole etiam quoad longitudinem nonnihil contrahi, & decurtari.

Possim hic plura alia, circa vasis hujus strukturam & usus, haud minus utilia quam jucunda scitu, adjicere; adeo uberis, & secundæ contemplationis unaquæque, vel minutissima corporis animati pars aut portio est, ut singulairis cujuspiam Thickeria plenius exarata, multas paginas, immo librum integrum impleat. In digressione hac si amplius pergam, sequeetur jam proxime de vena agendum; verum hujus consideratione (siquidem ad pharmaciæ rationes explicandas parum aut minime faciat) omissa, ad medicamentorum genus aliud, nempe ad hypnotica, transcamus.

Sect. VII. Cap. I.

De Medicamentis Opiatis, sive somnam inducentibus.

Post pharmaciam cardinam, ex methodi lege quadam, Hypnotica succedit. Quippe somnus, quoties moderata, ac tempore advenit, ex se remedium maxime Cardiacum existit. Verum haec passio nec semper quando, nec quemadmodum oporteat, adesse solet; sed modo præsentia im-

Somni portuna, modo absentia sua, nos male afficit. Ex recto naturæ instituto, somnus & vigilia, tanquam Castor, & Pollux cunctudo, secundum justos regnandi limites, vice ad sanitatem suas alternare, atque alter invicem alternari locum cedere debet. Vicissitudo haec tuendam quamdiu rite observatur, tum ad corporis sanitatem tuendum, tum ad Animi doctes excolendas plurimum conducit: si vero alterutrius dominium nimis longe pretendatur, propterea statim haud diu conceditur, ut sit mens sana in corpore sano. A somno immodico functionis tum naturalis tum Animalis facultates quæque obtorpescunt admodum, hinc ut quispiam sepulchro magis, quam societati idoneus evadat: è contra immensæ vigilie proterunt vires, & potentias Animales infirmant, aut pervertunt. Quamobrem, inter remedia indigentiis nostris accommoda, sapientissimus Creator his usibus abunde prospexit; nimirum, ut in nostra potestate fuerit, somnum & vigiliam, quoties opportunum videbitur, accersere, aut repellere, & si quando in excessu aut defectu peccarint, moderari. Quæ medicamenta & quibus in corpore humano operandi modis, desideratos hosce effectus procurare solent, jam ostendere incumbit atque imprimis de Opiatis, sive remediis somnum inducentibus, dicendum erit.

Ut melius constet, quid medicamenta *In tra-*
Hypnotica agunt, & quali cerebri, spiri-
tuum Animalium, aliarumque partium
Affectione soporem inducunt, huc referri
oporteret, quæ alibi de Somni natura,
subjecto, causis & effectis satis fuse dis-
seruimus: Nimirum ostendimus Subje-
cum Somni immediatum esse Spiritus
Animales, non omnes, sed tantum Cere-
bii ejusque appendicis nervosæ incolas;
viz. qui Sensuum omnium, atque motus
cujusque spontanei munus exequuntur;
illis interim exemptis qui facultatis mere Na-
turalis, & Vitalis actionibus obvundis in-
serviunt.

His itaque præmissis, circa Opiatas in- *Opiolo-*
*quirendum erit, imprimis, quo ritu spiritus *gia con-**
Animales afficiunt, ita, ut à medicamen-
ti velut affatu, hi tanquam vinculis con-
strieti illico subsident, & pensa sua dimit-
tant. Secundo designare oportebit, ubi-
nam pharmaca hypnotica operationem
suam incipiunt; viz. uterum in ventricu-
lo, aut Cerebro, vel annon simul, aut suc-
cessive in utroque. Tertio determinan-
*dum erit, quoque opiate *inspyetas* suas*
extendant, utrum in spiritus tantum cere-
bri, ejusque appendicis incolas, utpote qui
soli, naturalis somni capaces sunt; vel an-
non etiam in alteros cerebelli, ejusque di-
tionis præsides expurgantur. Quarto de-
niique operæ premium erit, hypnoticorum
præcipuorum effectus quosdam notabiles,

& accidentia, una cum eorundem Aetiolis
giis subjecere.

*I. Quo-
modo o-
piata*

1. Quoad prius horum, nempe ut compri-
stet, quo ritu Opiata spiritu Animales, dum
Spiritus eos consopiant, afficiunt, sententiam no-
Anima- stram alibi satis fuse declaravimus: est ni-
les affi- mirum quod arbitrer, illa non vaporessin-
nunt. caput elevando, nec cerebri poros, quo
materies vaporosa aut alias soporifera ad-
mittatur aptriendo, vires suas exerere;
at solummodo spiritus quosdam Animales
perimendo, sive profligando, propterea
ut cæteri aut consternati, aut interius com-
pulsi, aut saltem ab effluxu in partes ner-
veas solito revocati, pensa sua derelin-
quant, aut aliquantis per remittant. Rem
ita habere manifesto liquet, quia Narcoti-
ca, si in dosi nimis magna assumantur,
quatenus spiritus in tanta copia pessundant,
ut functio vitalis non amplius obiri possit,
mortem accersunt. Verum illa in justa
quantitate, cumque aliis circumstantiis ap-
te congruis exhibita, quatenus spiritus
quosdam debellant, & consternunt, alios
que prorsus extinguunt, Animæ sensitivæ
effectionem niuniam, & impetuositatem
compescunt; proinde ut illa contractior fa-
cta, & velut se intro subducens quieta ja-
ccat: pari fere ritu, ac cum flammæ vehe-
mentius ciumpentis aquarum inspersio
mox ambitum coerceri, ac intra limites mo-
deratos redigi facit.

In in-

Quod si amplius inquiratur, in quali-
mate-

materia , & quomodo disposita medica-
jusmodi
inenti virtus Narcotica consistat ? Nulla particu-
hic qualitas manifesta , uti frigoris , caloris ,
aliusve hujus generis piætendi debet ; neque
statim ad occultas , nescio quas , confu-
giendum est . Arbitrata fas sit , opiatase-
jusmodi particulis constare , quæ spiritibus
Animalibus maxime adveniantur , eorum-
que extinctoria , seu potius venena sunt .
Non facile erit designare , qualis sub-
sistentiæ , aut conformatiōnis particu-
læ utriusque generis contrariæ fuerint ,
quia sensu non sunt perceptibiles , at-
que in nullis aliis subjectis particula-
rum pariter adveniantum Analogia oc-
currat . Attamen , ut conjectari liceat ,
videtur quod , cum spiritus animales sint
corpuscula subtilissimæ , è spiritu , facile
volatili simul unitis , ac summe exalta-
tis conflata ; Opiatæ è contra sulphure
foetido , hoc est , è sulphure , cum sa-
le fixo , & materia terrestri simul com-
binatis , & ad efferationem erectis con-
stent ; cuiusmodi concreta satis notum
est subtili spirituum . Animalium textuæ
in tantum adversari , ut interdum ad distans
per mera effluvia , vix aut ne vix per odo-
rem perceptibilia , profligent ; corundem
vero (postquam intus sumuntur) particule
per sanguinem , & succum nervum diffusæ ,
è spirituum animalium copiis , ubicunque
iis occurriunt , quosdam quasi manipu-
los venenant , & velut extinguunt . In

quibus autem locis hoc primario aut potissimum fiat, jam proxime disquirendum erit.

*2. In
quibus
locis o-
piata
primo ac
potissi-
mum o-
peran-
tur.*

2. Olim de somno agentes ostendimus affectionem hanc, juxta ordinarium naturæ ritum, à cerebri cortice incipere; viz. spiritus ibidem degentes, inque ultimis finibus velut excubias agentes, primo recedere, & quasi positis armis otiosos desidere; dein statim reliquos omnes, quibus hæc otia permittuntur, pariter decumbentes somno indulgere.

*Primo
sc. in ce-
rebri
cortice.*

Spiritus isti primipili, requie potituri, stationes suas relinquunt, vel quoniam delassati & copiis sunt diminuti, pensa sua, donec recreari possint, sponte dimittunt; vel quoniam exinde pelluntur, vel denique mulcimine quodam interius allevantur. Prius horum ordinarie, & assidue contingit, propter succi nervi, atque interdum laticis serosi influxum, aut inundantiam. Etenim humores iti, è sanguine (dum satur est) cerebrioras extimas perfluente, in substantiam ejus corticalem suffusi, poros, & meatus omnes implent, proindeque spiritus reprimunt, & à libera expansione sua (qua fiunt vigiliæ) praepediunt. Horum omnium rationes, & fiendi modos, in alio tractatu jam jam se declaravimus: ex quibus rite perpensis, æquum erit sentire, Opitæ cujusque, paulo postquam assumitur, particulas in sanguinem traditas, cumque eo circulatas, juxta cerebri

cerebri corticem, potentiam suam narcoticam potissimum exercere; illas nimurum hic loci, primis spirituum Animalium copiis occurrere, horumque plures in extrema acie collocatos perimere, seu prorsus extinguere; dein propterea spiritus hujus catervæ reliquos, tenuiores jam factos retrocedere, & emanatione sua cohita, versus cerebri meditullium refugere; dumque adeo hi se ab acie subducunt & receptui canunt, cæteri omnes intra sensoria, velut tot speculas, ubique positi, subsidiis amissis, mox obsequuntur, & excubias suas relinquentes recedunt, otioque indulgent.

Ad hunc modum Opiatarum particulæ, *Ubi spiritus extimos permittit, proximos utis intro recedere cogunt.* quatenus spiritus quosdam Animales, juxta cerebri corticem in prima acie stantes, profligant, & perimunt, proindeque proximos quosque repellunt, inque fugam vertunt, proinde ut eorum ad sensoria influxus suspendatur; soporem inducunt: *Eorum effluxus ad partes nervosas minime aut revolant.* attamen qua ratione, tam brevi interdum spatio, (uti, nonnunquam accidit) viz. mox à pharmaco ingestâ, & vix dum intia ventriculum soluto, somnus obrepat, cum aliquanto tempore opus videatur, quo particulæ soporiteræ, à stomacho in sanguinem, & dein commicatu ejus ad cerebrum deferantur non obvium est explicare. Huic imprimis refero, iter à ventriculo per sanguinem, ad synciput satis expeditum esse, & exiguo tempore transigi posse: verum

Opiata insuper opinari ducor Opiatas nonnunquam immediatus in ventriculum agendo, atque mero contactu ejus, ante ullum sanguinis commercium, somnum aliquatenus invitare. Alibi inter affectus hujus causas suas evidentes, merito assignavimus stomachi aggravationem; quotus enim quisque est qui cibis crassioribus, & dyspeptis comeditis, atque ventriculo molestiam, & onus facessentibus, non statim somnolentus evadit? Cujus ratio videtur esse, quod cum inter spiritus stomachi, ac istos cerebri incolas maxima necessitudo, & sympathia intima intercedat, ita ut utrique alterutrum afflictiones, & mala invicem luant, (quod quidem pluimis instantiis satis obvium est declarare) hinc facile accidit, ob spiritus illos, qui ventriculo praesident, summe oppressos, & ab expansione libera praepeditos, & quasi repulsos, mox totius Animiæ hypostasin, ac imprimis partem istam principem cerebro praepositam, pariter coarctari, vela sua contrahere, & se totam somni jugo submittere. Quanto magis opinari subest, si quando spiritus stomachi, succum Opiaticum imbibentes, venenantur, ac in magna copia destruntur, statim cunctos illos circa *ιγκιφαλον* excubantes concidere prossus, & scanno, (qui non tantum imago mortis, sed & interduum eadem & ipsa est) opprimi? Profecto hujusmodi ab Opio assumento effectus Historiam verissimam, & oppido raram

raram alibi retulimus, viz. de viro quodam robusto, & mediocriter sano, qui à Laudani dosi nimis magna propter dolores Colicos sedandos assumta, illico circa ventriculum de gravimine intolerabili ac stupore conquestus, intra quatuor horas interiit, neque tamen prius somnum illum, quam ultimum, & lethalem inibat.

Hæc sunt loca præcipua, & maxime usitata, viz. ventriculus, & Cerebri cortex, in quibus Opiata potentias suas exercentia somnum inchoant, aut perficiunt. Attamen præterea ex observatione communi constat, eadem pluribus aliis modis adhibita, toti Animæ sensitivæ, aut saltem portioni ejus, quæ sumni naturaliter, & ordinarie capax est, narcosin quandam imprimere. Linimentum ex opio fronti applicatum, nec non Enema solutione ejus imbutum, soporifera existunt. Similem effectum nonnulli ab eodem, denti cavo aut naribus indito, suo cum damno experti sunt; proinde ut constet pharmacum hoc, ubicunque ad spiritus animales admitti potest, eorum proximos quoque mero contactu suo profligare; adeoque interdum, ut totius Animæ quasi commotæ contractio sive subsidentia, cum facultatum principum eclypsi succedit: quanquam insimul verisimile est, Opii particulas è locis illis, sanguinis commixtæ, ad cerebri corticem deferriri.

3. Designatis jam opiatarum telis, per s. Opium
quæ

terum quæ effascinant, atque Draimatum locis, ub
 virtus primo aut potissimum operantur; mode
 quousq. agendum sequitur, de illorum Activita
 que, & tis sphæra, viz. in quas corporis nostri
 in quas particulas, aut partes, & quousque in illas,
 partes extendit vires suas extendunt. Ex prædictis satis li-
 ter. quet, illa in spiritus Animales agere; quæri-
 tur annon etiam in sanguinem, & alios hu-
 mores? Certe quo minus sanguinem
 Sangui- ab iis vitiari existimem, huc imprimis
 nem non uti facit perexigua illorum dosis, à qua sum-
 spiritus me improbabile est, totam massam san-
 guineam venenari, aut corrupti posse:
 venen- deinde quod à narcoticis, crebro licet ad-
 bant. habitis, nulla stigmata aut exanthemata,
 quæ sanguini quocunque modo vene-
 nato supervenire solent, in cûte, au visceri-
 bus apparent. Porro quibus Opii usus fa-
 miliaris evasit, ut spiritus Animales non læ-
 dat, quamvis in magna quantitate quoti-
 die sumatur, nulla exinde sanguinis dyscras-
 sia produci solet. Interea non putan-
 dum est Opii particulas sanguini congruas,
 & ab eo assimilari, quin potius heteroge-
 neas prorsus, & immiscibiles esse: qua-
 propter haud citius massam hujus sub-
 cunt, quam ab eo denuo mox expel-
 luntur, indeque partim in cerebri cotti-
 cem suffusæ, soporem inducunt, partim
 per cutis poros ejectæ sudorem, & non
 raro pruriitum (prout in multis obser-
 vavi) valde molestum cidenti. Quod ad
 alios humores spectat, profecto non est ut
 judi-

judicemus Opiata , labem quamvis sero aut liquori nerveo , aut denique succo nutritio affigere ; adeo , ut illorum virus & *biçyeas* tantummodo ad spiritus Animales peritincte videatur.

At tamen hos omnes non pari modo afficiuntur , quin Opiata in dosi modica exhibita imprimis ac fere tantum ad spiritus eos pertingunt quibus somni naturalis ac ordinarii privilegia conceduntur , ceteris aut intactis , aut non multum præpeditis . Quia etiam à Laudano assumto sensus tum interni tum externi ligantur , interim pulsus , respiratio , item coctionis , & separationis munia solito ritu peraguntur , atque post tempus quoddam spiritus prioris divisionis , copiis ipsorum instauratis se denuo exerunt , & somni cœnatis excussis , ad solitas excubias sponte redunt.

Quod si Pharmacum Opiaticum debito potentius extiterit , non tantum spiritibus cerebri eiusque appendicis incolis vincula fortiora quibus diutius ligantur , imponit , sed & vim suam narcoticam latius in regimini Animalis provinciam alteram explicat ; ita ut post majorem ejus dosin , appetitus plerumque obtundatur , respiratio angustetur admodum , & non tantum difficultis , sed etiam inæqualis reddatur ; quandoque item ipsius cordis motus in tantum labefactetur , ut pulsus mox debilior , cum sudore frigido , & facultatum omnium torpore aut eclipsi quadam evadat , proinde ut talia

tali medicinæ somnus interdum perpetuum succedat : cuius ratio est, quod virus Opiatum, longius diffusum, cerebelli globum subeat, ejusque spiritus incolas in magna copia perimens, aut prosternens, cordis motum primo vacillare, & dein prorsus cessa-
re faciat, proinde ut flamma vitalis abolea-
tur.

*4. Opia-
torum
effictus
boni aut
mali.*

His ita præmissis circa Opium naturam, operandi modum, subiecta, & limites sive Activitatis sphæram, jam denique incumbit, effecta, & accidentia præcipua, tum bona, tum mala usui ejus supervenire solita, recen-
sere ; & dein cautiones aliquot circa rectam medicinæ Hypnoticæ methodum subjun-
gere, itaque imprimis dispiciamus, quali modo, ac in quibus casibus pharmaca Opi-
tica juvare solent.

*5. Bona
illorum
aut Opia-
torum
spiritus,
aut san-
guinem,
& hu-
mores*

Bona, sive Emolumenta Opiatarum usu procurari solita pertinent, vel ad spiritus An-
imalis vel ad sanguinem, & humores: illi quidem primo & immediatus, hi vero se-
cundario, & non nisi istis mediantibus, affi-
ciuntur.

*respi-
hant.*

Quoties spiritus Animalis supra modum incitati, circa muuia sua obeunda, aut nimis, aut in egaleariter agunt, ad sedandos eorum impetus, aut inordinationes, narcoti-
ca tempestive exhibita opem sæpen numero egregiam præstant: tales illo: um exorbi-
tantiæ, à quibus Opiatarum usus indicatur, aut sensum aut motum respiciunt. Fun-
ctio prior cum sit duplex: sensum inter-

*Regni-
runtur*

notum vitia præcipua sunt , vigiliæ , ac deliriū ; extēnorū vero ægritudo , medi-
cinam hanc potissimum requiriens , est Do-
lor. Motuum Anomalie , à narcoticis regu-
landæ , imprimis sunt pulsus vehementior ,
præcordiorum , aut viscerum spasmi , quin
& horum excretiones nimiae ac violentæ .
Adeo plures & diversimodi sunt casus , in
quibus , dum spiritus animales , tanquam e-
qui ferocientes aut furiosi decurrunt , aut ex-
tra orbitas desiliunt , ab Opiatis , tanquam
frænis injectis , coerceri , aut reduci debent .
Cujusque horum instantias , una cum fiendi
modis , & medendi rationibus hic breviter
subjiciemus .

1. Primo igitur Opiatæ necessario &
maxime proprie indicantur à Vigilia ; in
quantum sc. somnus , affectio huic contra-
ria , proindeque curativa ejus existit . Quot
modis , & ob quas causas vigiliæ excitari ,
& diutius permanere solent , in nupero tra-
ctatu satis fuse declaravimus ; in quibus
singulis casibus , quandoquidem spiritus
Animales nimis efferti , & irrequieti sese
importunius exerunt , & tum organa
sensoria , tum præcipue extimam cerebri-
oram , usque quaque inflant , & irradient ;
particulæ opiatæ sanguinis commeatu
huc traductæ , illico spiritus in prima
acie excubantes perimunt , aut consternunt ,
proinde ut proximi quique intro compulsi
sistantur , & ab emanatione sua quaqua-
versus habenda multum coerceantur : qua-
prop-

propter mox spiritus omnes extrinseci-
tum sensus tum motus cujusque spontane
organa incolentes , capitalium istorum
affluxu solito destituti , etiam excubias sua
dimitunt , ac intus recedentes otiosi de-
cumbunt.

*3. Et
Deli-
rium.*

Secundo in affectibus Deliris , Opiata
sæpe cum fructu adhibantur , (quamvis
interdum ea noxam potius efferunt , prout
infra declarabitur. (Prioris ratio est , quod
cum spiritus , intra cerebrum nimis inci-
tati , ac velut cœstro perciti , meatuum
suorum vias solitas , & tritias facile transi-
liunt ; tunc medicina narcotica juxta cere-
bri oram appulsa , afflatus eos , tanquam ca-
nes venaticos exspatiari aptos , reprimit ,
& è motu omni paululum fistit ; ut saepius ,
cum denuo moveantur , tractus suos prio-
res repeatant , & functiones pristinas rite
obeant.

*Reflexus
externi.
ad dolorum
rem.* Tertio Opium pro doloribus quibuscum-
que sedandis præstantissimi semper usus
habetur ; quamobrem merito Nepenthe
appellati solet , & remedium vere divinum
existit. Et quidem satis mirari vix possumus , quomodo urgente visceris aut
memtri cuiuspiam tortura insigni , & in-
tolerabili cruciatu , pharmacum hoc in-
cantamenti in star , levamen & *ἀναλγησία*
subitam , immo interdum absque som-
no , aut saltem prius quam advenerit con-
cedit. Porro adhuc magis stupendum est
quod donec particulae Opiaticæ operari ,
& po-

& potentiam suam narcoticam exerere continuant, immo etiam aliquamdiu postquam somnus finitur, summa allevatio, & indolentia in parte affecta persistit; dein vero, exactis medicamenti viribus illico redeunt tormenta, nec atrocitatem suam remittunt, nisi dum ab eodem pharmaco rursus incantantur.

Hujus rationem inquirenti non facile occurrit, in qua parte medicamentum Anodynon potissimum operatur, & virtutem suam exerit, dum absque somno, aut post cum finitum, dolores sedat, & pro statu quodam tempore *α&ράλγησις* continuat: *Q*uare *a-*
trone o-
pia *ad-*
lorem
sedant,
ab *que*
somno
vel post
cum fi-
natum.

Viz. utrum vis ejus narcotica in partem doloris, vel in commune sensuum, vel in totam Animam sensitivam impendatur. Propositorum discriminis ratio est, quia dolor in uno loco excitatus, in altero sentitur, ejusque effectus per totam animam diffunditur. Productio ejus in hoc consistit, quod fibræ nerveæ à quodam incongruo, & valde impropotionato irritantur plurimum, & ab invicem divelluntur, proinde ut spiritus in iis scatentes, mox distrahanter, & ab æquabili sua expansione correpti in confusione agantur: attamen doloris sensus efficitur, quatenus illa spirituum perturbatio, undulatione quadam per ductus nerveos ad commune sensuum, sc. corpora striata delata, spiritus ibidem confitos, in parem distractionem concitat; cuiusmodi affectio, ulterius ad cerebri meditullium pergens, *ima-*

imaginationem commovet, indeque mox reflexa per totam spirituum hypostasin molestiam, sive inquietudinem quandam diffundit. Cum itaque dolor passio ita late extensa, & tam varii respectus fuerit, juie inquiritur cujusmodi activitatis sphæram Anodyna habeant.

Super his nullus dubitandi locus est, quin quoties ab Opio assumto primo somnus inducitur, consequenter *αἴσθησις* succedit; tunc enim hæc illius immediatus effectus è vestigio sequitur; quatenus nempe cum spiritibus cerebri incolis, etiam qui *πάροι, αἴσθητοι* astuant, ligantur; & proinde, quantumlibet pars dolens initatur, doloris sensus omnis inhibetur: at vero quod, cum patientis evigilet, ad coquere persistens, functiones quasque Animales vegete exerceat, per totidem ab Opio exhibito horas indolens maneat, & deinde pharmaci viribus adsumitis mox eadem triagœdia redeat, hic certe nodus vindice dignus videtur.

*Hujus
Ælio-
logia. x.
phar-
mœ.*

Ad quem solvendum, non est ut dicimus spiritus partis dolentis, aut communis sensorii incolas, viz. aut hos, aut illos siugulatim, aut simul utiosque, à pharmaco Anodynō ligari. Quippe haud credibile est, Opii particulas cerebrum, & nervosum genus ita penetrare, ac altius subire, ut illo superato, & illæso, ad ultimas hujus oas tam brevi descenderent: porro nec putandum est, spiritus corpora striata incolentes,

tes , (cum durante vigilia $\alpha'\tau\alpha\lambda\gamma\eta\sigma\iota\zeta$ aliquamdiu maneat) pro captandis quibusque aliorū sensibilium impressionibus expergefactos, solū modo ad appulsus à parte dolente factos, obsurdescere. Quandoquidem igitur indolentia, post somnum finitum, neque ad partem dolentem, neque ad primum sensorium, ab Opio stupefactum referri debeat, videamus quomodo hujus Aetiologya à totius Anima sensitivæ affectione quadam narcotica deduci possit. Hoc autem facile liquebit, postquam hæc duo præmisimus.

Primo ad dolorem quemvis excitandum *In his autibus consistit, viz.* aut continuandum peropus esse , ut spirituum copiæ satis uberes usque in parte affecta scateant : quippe horum tumultuum excandescientia , distractio , & mutua aliorum in alios allisio, ipsissima causa conjuncta sunt molesti istius sensus , qui dolor appellatur ; quapropter si nervis constrictis, spirituum ad locum dolentem affluxus inhiberi , aut multum dimicari possit , necesse foret dolorem cessare; eo nimium quod spiritus isti subsidiis , aut supplementis usque novis destituti , tenuiter, & sparsim adeo in fibris jacerent , ut vix se mutuo tangerent, saltem in furorem & indignationem minime erumperent.

2. Cujusmodi hic pro $\alpha'\tau\alpha\lambda\gamma\eta\sigma\iota\zeta$ accienda spiritum destitutio , sive subductio re-
quiritur . nulloque alio remedio , aut $\iota\chi\epsilon\rho\eta\sigma\iota\zeta$ procurari potest , sapissime ab pio exhibito produci solet. Enimvero à
*2. Quæcœ
opiatar
suspen
dunt.
phar-*

pharmaci hujus particulis τῆς ἵγκεφαλο^ν oram obſidentibus, non ſolum ſpiritus qui-dam extimi, & velut præcurſores (uti di-ctum eſt) peiimuntur, ſed illorum intra ce-rebri, & cerebelli meditullia, mox priuæ ſca-turigines, indeque in nervousum genus eﬄu-xus valde ſupprimuntur, adeo, ut durante Opii θρηψιᾳ, multo parcior, & diminu-tius illi in pīcordia, viſcera, immo & in quascunque alias partes diſpensentur. Hinc pulsus, & respiratio de vehementia, & cre-britate ſua remittunt, & nonnunquam fu-bitō hæc difficiūis, & iſte debilis evadit; ple-rumque etiam membra quæque ac artus languor inſolitus, ac pigrities incessit. Por-ro hinc viſcera in ſpasmos ſive excreto-rios, ſc. per vomitum aut feces ſum, ſive dolorificos, uti in colica, aut Nephri-tide prius irritata in ordinationes ſuas depo-nunt: viz. ob hanc rationem, quia dum in parte affecta ſpirituum copiæ ſubſidiariæ, & ſupplementa deficiunt, pauciores illi ſu-perſtites tumultui, & excandescențiae non amplius vacant; quinimo, ut omnino ſu-bfſtere, & ſe tueri poſſint, quieti jacent: deinceps vero quando diſflatis Opii parti-culis, ſpirituum intra ἵγκεφαλον penus, co-rumque inde in partes nerveas emanatio redintegratur, ita, ut pleno rursus alveo, illi ad partes affectas deſcenderint, earumque rufus fibras adimpleverint, illico, ob ſpiritus iterum accumulatos, & ſicut antea prioritatos, iudicē ſpasmi, aut dolores redeunt.

*Propter
eandem
ratio-
nem O-
piata
ſpasmoſ
zeſunt.*

Proculdubio juxta hunc afficiendi modum , & juxta rationem modo assignatam , Opiatæ dolores atrocissimos plerumque sedant, atque indolentiam cum, vel absque , somno procurant, eamque post hunc finitum aliquamdiu , & pro statu quodam tempore continuant , quo spatio clapsi dolores mox recrudescunt, & brevi ad solitam ferociam augentur. Hujusmodi narcoticorum effectus , in curatione Colitæ scorbuticæ satis vulgo notus , exortissimo cuidam similis videtur ; quatenus neinpe dolor , tanquam dæmon aut spiritus malus , solummodo pro tempore quodam determinato ligari possit , deinde ut iuritus deservire incipiat. Inter affectus dolificos , quibus Opium succurrit , jure hic locum vindicant Podagra , & calculus vesicæ. In doloribus Arthriticis Anodynnon istud opem saepe egregiam , & quasi divinam præstat. Posterior hic morbus , cum in senibus immaniter sæviat , & per lithotomiam curari nequeat , à nullo alio remedio præterquam à narcoticis levamen adimitit. Quamobrem in hoc casu nonnullis Laudani aut Diacodii usum constantem , & quotidianum suasi ; quod cum magno vitæ solatio , nullam ab eo noxam sovititi , fecerunt , quamvis dosin ejus subinde augentes , ad magnam quantitatem ascendent. Hæc de medendi, aut juvandi rationibus , quas circa functionis sensitivæ enormitates regulandas. Opium præstare solet;

*In cal-
culo &
podagra
juvant.*

videa-

videamus tandem quomodo , & quantum
hæc Panacea , pro Motuum Anomaliis fa-
nandis, aut sedandis conferat.

*s. Functionis
motivæ
Ano-
malias
quomo-
do opia-
ta ju-
vant.*

2. Functionis motivæ immoderatio
aut irregularitas , pro quibus rite compo-
nendis , Opiatarum usus indicatur ; præci-
pue spectant ad præcordia , & viscera ; (nam
spasmi circa caput aut membra non ita ne-
cessario hanc medicinam requirunt.) Ad
prius illorum referri debet Pulsus , & Respi-
ratio , quoties hæc , vel iste debito crebrior,
aut vehementior fuerit : quippe cum in
febribus cordis , & pulmonum motus , in-
tensiores facti , sanguinem rapidissime cir-
cumagant , proinde ut tum quo ad accen-
sionem , tum crasin suam valde perver-
tur , & recrementa sua ita penitus incocta
secernere nequacat , à narcotico exhibito
partium istarum impetus non nihil refringi-
tur ; ita , ut sanguis , mox leniter , & tempera-
te circulatus , calorem minus intensus dif-
fundat , atque in compage solutus , serum ,
& impuritates suas per sudorem , & uri-
nas excernat . Opiata Pulsus , & Respiratio-

*s. Pul-
sus &
respira-
tione
vehe-
men-
tiam
mi-
nuunt.*

nis actus extenuant , & deprimunt , quate-
nus spirituum Animalium in cerebello
scaturigines non nihil sistunt , eorumque ex-
inde in nervos præcordiis destinatos efflu-
xum diminuunt ; quod si nimis fieri con-
tigerit ; propterea functionis vitalis dejec-
tio magna , immo interdum lethalis suc-
cedit.

Respira-

Respiratio non solum quæ vehemens , sed
in-

insuper quatenus eadem interrupta, convulsiva, aut alias diversimode irregularis fuerit, non raro medicinam narcoticam desiderat; haec in Tussi violenta aut valde crebra, & continue molesta, praे quibusque aliis remediis juvare solet. Cæterum in paroxysmis Astmaticis, ubi Respirationis organis laborissime exercitatis, affecti in ipsius mortis agone positi sidentur, Opia tæ peridoneæ dosis quasi $\text{gr̄s } \alpha\text{m̄ } \mu\text{n-} \chi\text{ar̄n̄s}$ omnia mox serena, & tranquilla reddit. Cujusmodi affectuum ratio est, quod in pathematis istis, ubi molestum aliquod partes maxime vitales obsidet, spiritus harum incolæ summe irritati in excandescientias immanes irrumpunt, atque nimis agendo, omnia perturbant & invertunt: quare cum à narcotico assūmto, spiritibus ita debacchantibus suppetitæ detrahuntur, illi mox extenuati, & velut orbi, inordinationes suas dimittunt. Porro medicina Narcotica haud minus contra viscerum, sc. ventriculi, & intestinorum, motus immoderatos, aut convulsivos necessaria videtur: namque haec in vomitu horrendo, in catharsi nimia, aut violenta juvamen saepe maximum præstare solet. Affectus Dysenterici sine Opio vix curari possunt; non quod pharmacum hoc succos, & humores ebullientes, & efferos figit, sed fibrarum spasmos excretorios sistit; idque partim intra viscerum ipsorum cavitates inero contactu suo spiritus ibidem insitos rationis inordinationes regulat.

R

ftu pc -

stupefaciendo , partimque intra cerebellum spiritus inde ad partes illas affluxuros suppri- mendo ; quorum subsidiis illi destituti ex candescentias suas spasmodicas facile dimit- tunt. Possum hic partium aliarum aut spas- mos , aut dolores , ab Opio sedari , au- tolli solitos recensere ; sed de pharmac- hujus *hypnotica* & effectus Anodynus , qua- primo ac potissime , in spiritus Animales exeruntur , jam satis dictum est ; mode videamus cuiusmodi in sanguinem , & humores virtutem , ac vim alteratricem ob- tineat.

*Quomo-
di opia-
ta in sa-
guinem
operan-
tur.* Et quidem Opiata in sanguinem , & suc- cos corporis nostri operari , eorumque in- ordinationes compescere , nullus fere è ple- be est , quin satis perspectum habeat. In catari his & defluxionibus cuiusque gene- ris , sèpe ad hæc , tanquam ad ultimum A- sylum , configimus ; excretiones sanguineas hæc potenter sistunt , item serosas , si quando nimiae , & colliquatiæ fuerint cohibent , aut reducunt : cruoris febrilitet æstuantis ebullitione in immodicam retri- munt , ejusque accensionem nimiam im- minuunt. Denique hæc fluctus omnes qua- cumque fere de causa in corpore nostro ex- citatos , felicissime sedant , & sanguini , ut ut perturbato , statum sæpiissime halcyo- nium inducunt.

Quamquam hujusmodi effectus magna ex parte , propter mediantes spirituum Ani- malium affectiones (prout supra innuimus) produ-

producuntur (nam in quantum fibræ nervæ inordinatim contractæ, sanguinem, & humores exigitant, inque vaivas fluctuationes, & exundationes cogunt, idcirco spasmus illorum per Opiatas suppressio, horum aquor mox tranquillum reddit:) verunitamen etiam probabile videtur, particulas Opiaticas, dum sanguini confunduntur, mera *συγκρόσις* sua, liquoris ^{Parties.} Opia- ejus alterationes quasdam inducere: enim *tica qu** vero has cruori heterogeneas proffus, & *rūmīn* immiciles, simulque indomabiles esse *sanguin-* supra ostendimus: quæ propterea, siqui- *nem op-* dem latici ejus minime hostiles, aut inju- *rantr.* riæ appa:ent, p:o Alexiteriis quodammodo habeantur; ejusmodi nimirum, quæ sanguini confusæ, massam ejus cito, ac fe-re nūibata pertransiunt, atque transiū suo potos, & meatus omnes aperiendo, se- ro aliisque recrementis, aut miasmatis malignis intime conclusis, & constrictis, exi- tum patefaciunt, immo eadem ante se foras propellunt. Quapropter, non immerito proffus est quod Antidoto- rum præcipuorum, uti Theriacæ, Mi- thridatii, & Diaſcordii compositiones, Opium (quasi Alexipharmacum esset) in- grediatur.

Profecto Opii devorati particulas, brevi in sanguinem traduci, ejusque massam cele- riter pertransire, indicio est, quod ille de- pente, postquam medicamen assumitur, ad *ἰγνίψαλον* proiectæ somnum, & indolentiam

*Sanguinem
brevis
per-
trans-
scut.*

*Ac id-
circo A-
lexiteria
habenda
sunt.*

*Sudo-
res. &
urinas,
movent.*

*Talus
errum
effica-
cia, Hi-
storia
notabi-
lis.*

procurant. Porro eas (ubi congruunt) sudores provocare & urinam movere experientia communi constat ; in tantum , ut h effectus Opii Virtutibus vulgo accenseantur. Porros hujus particulas haud sanguini venenosas , sed potius Alexiteria existere inde colligitur , quoniam in peste variolis , febribus malignis , immo in qui buscunque aliis , Laudanum cum magna sepe fructu exhibetur ; interim vero quae nonnulli huic pharmaco qualitates , sanguinem figendi , & incrassandi attribuunt ; non facile deprehendimus ; nisi forsitan illud dicatur efficere , quatenus , compaginem ejus referando , serositates ejus copiose secerni , & amandari facit , proinde u liquor residuus spissior , & compactior evadat.

Enimvero medicamenta Opiatica sanguinem fundere atque interdum Alexiteria ritu tum sudores , tum urinas potenter movere , uti ex crebra observatione compertum habui , ita per Historiam sequentem (quam Coronidis hic loco adjicio) omnibus manifestum reddetur. Olim pro Generoso quodam valde cacoehymico , & doloribus nocturnis à lue venerea , male aut minime curata , oriundis miserrime divexato consulebar. Multa præscripsi sed incassum ; quia medicamenta plurimum abhorrens , fere nihil praeter Laudani dosis semel tantum aut bis in hebdomade pro scandis doloribus ei concessam sumere voluit;

luit; brevi Hydropicus factus, ab Ascite, simulque ab Anasarca in tantum intumescebat, ut viz. à latere in latus, sine ministrantium auxilio, se devolvere potuerit. In hoc statu ad eum denuo accessitus, & praetextis medicis obstinatum reperiens, quod supererat, mortis non longe absutus, & pio certo expectandæ, propterea ut se, & res suas propter æternitatem componeret, prognosticon dedi. Ille, non multum perturbatus, obnixe rogabat ut *invigilari* gratia Laudanum nostrum, pacius ante permisum, ad libitum, aut saltem quoque vespere sumeret: hoc cum admonitione quadam concedens discessi, ac, uti putarem, supremum vale dixi. Postea pharmacum illud quotidie sum: sit ille, & quotidie dosin auxit, ita, ut brevi tempore quantitatem ejus vix credibilem absumisset. Pharmaco hoc unico constanter usus indies melius habuit, ac intia mensis spatium in tantum convaluit, ut, tumore omni, & doloribus immunis factus, stomacho valeret, & foras obambularet. Ab assidue hujus Opiatae usu, sitis, antea mulium urgens, cessabat; & quaque nocte in sudorem magnum dissolutus, insuper & urinam copiosam excrenebat. Possim hic plures aliorum affectuum, pro deploratis habitorum curationes solius Opii beneficio peractos attexere; verū hoc cum tedio, & non nihil extra rem foret, ideo libet hic unam tantummodo, aut alteriam breviter notare.

Historia Tribus sere abhinc annis fæmina prænoscunda. bilis, post sebrem Autumnalem in Colicam atrocem cum vomitu, & doloribus acutis, & viscera, & membra miserilime afflgentibus, incidit. Remedia cujusque generis, tum interna, tum externa, per plures septimanas sedulo exhibita ne hilum profuere; quin nobilissima Domina intra 20 dies ad tantum languorem, & corporis extenuationem redacta fuit, ut de salute recuperanda spes minima, aut vix ulla supereret: nam lecto affixa, & sere semper insomnis, ventriculi molestia sive ægrotatione constante afficitur, ingesta quoque tum pharmaca, tum alimenta vomitu rejiciens; insuper circa ventrem, & lumbos, quandoque etiam in capite, & artibus tormenta, & cruciatus pene continuos perpesta erat: ad hanc accessitus, cum medicamina variatentarem, nihil congruebat praeter Laudani liquidi dosin; quam ad levandos dolores, primo bis tantum in hebdomada, idque non sine cautione, & metu exhibere audebam: impetravit illa tandem ut noctibus alternis, & dein ut singulis remedium illud assumeret. Itaque hoc fine ullo incommodo quotidie usq[ue], noctu somnum uberem, & satis placidum, atque interdiu indolentiam, & stomachi *irregularitatem* obtinuit, adeoque vires sensim recolligens lecto exurgere, & alimenta quotidie ingere cœpit; quin alia medicamenta assumere tunc potuit, & voluit, donec tandem integræ convalesceret.

Nec

Nec minus phærmaci hujus divini laudes prædicare solebat sœmina quædam lefftissima , doloribus subinde colicis atrocissimis per plures annos obnoxia. Nam quoties ab eo morbo decumbens , cruciatus intolerabiles sentiebat ; à nullo remedio piatterquam ab Opio relevari potuit , quare hujus dosin quaque nocte sumebat, donec, materia moribifica sensim absumta, demum languore omni , & doloribus immunis evaderet.

Sect. VII. Cap. II.

De Opis nocumentis, ac incommodebus subiectuntur cautiones circa usum ejus.

HAETENUS Opii bona , seu faciem velut Angelicam , unà cum juvandi modis, ac rationibus ostendimus. Pharmaci istius, velut numismatis inversi , si *φαρμακεία* altera inspiciatur , plane diabolica apparebit ; in qua haud minus damni , ac maleficii , quam in priori ista emolumenti vidimus , detegere licebit ; adeo Panaceæ huic plurimum toxicæ adjungitur , ut de usu ejus crebro , ac familiari, minime liceat securos nos esse ; quare prout commodorum , ita & noxarum ejus admonerinos oportet ; proinde ut circa pharmaciā hanc , non secus ac profectionem maritimam , cum ex utraque parte , tum portus adpellandi, tum scopuli evitandi plane innotescant , minus periculi, aut disciiminis incurritur.

Quot & quibus modo opium laedere solet. Opium usum quandoque noxiū, & maleficū fuisse, tristi quorundam experimento ratum vidimus; in quantum nonnulli statim ab hoc assumto somnum perpetuum inivere, aliique propter nimiam, aut intempestivam ejus dosin, aut vitam suam corripiere, aut facultatum principum lassione eam incommodam postea, aut infelicem reddidere. Instantiae, & exempla hujus generis ab Agyritis, & empiricis pasim facta nimis crebra occurunt. Memini quosdam, à Laudani pilula devorata, illico soporem adeo profundum obdormivisse, ut nunquam expergefieri potuerint: vixerunt quidem per tres aut quatuor dies, quo ad pulsum, respirationem, & calorem fatis recte habentes; nullis interim remediis, aut torturis, ad sensum, & vigiliam revocandi. Attamen observavi alios ab Opio assumto, mediocriter tantum, immo interdum, parum aut vix omnino dormivisse; quoad pulsum vero, & respirationem, & calorem mox deterius habuisse: illi nimirum statim ab hoc pharmaco assumto languescere, dein anhelosi magis atque magis deficere solebant; nec cardiacis ullis illorum vigor instaurari potuit, quin sensim fatiscentes vitam exhalarent. Aliibi Historiam recitavi cujusdam viri robusti ab Opio interemti, cui somnus plane nullus, priusquam ultimus ac lethalis, viz. mors ipsa supervenit; ille statim ab assumto pharmaco de insigni ventriculi grayamine, & fri-

& frigore conquestus, mox languore insigni cum spirituum omnium concidentia, & extremonum infringescientia afficiebatur, atque intra quatuor horas oculos suos caligare, & prorsus cæcutire queritans, expirabat.

Ex his facile colligitur, opium non uno *Toxicū* semper, eodemque modo vitam destituere, *ejus aut cerebrū* sed binas saltem p̄ticipias trucidandi vias *fruis,* obtinere. Unius ratio in eo consistit, *aut cere-* quod pharmaci assumti particulæ, prius *bellum* ac potius cerebrium; ac alterius, quod *afficit.* ita cerebellum afficiant. Quoad poste-
rius hoc, res juxta modum sequentem habet: si, post pharmacum assūmūm, for-
te accidat cerebellianibitum à corpusculis narcoticis in tantum ob sideri, ut, spiri-
tibus extimis illico deletis, interiorum ver-
sus præcordia affluxus minuatur, & dein
de paulatim rescindatur; necesse erit cor,
& respirationis organa, circa functionis
vitalis munia primo fatigere, & dein
prorsus ab opere cessare; interim ut ægrotan-
tes tempore graviori immunes evigi-
lent, satis animo constent, & usque dum
vivunt sensu vigeant. Sin vero particulæ
Opiaticæ primo, & pleno agmine in cere-
bri orâni irruptiones, ejus incolas potissi-
mum adorientur; in tantum, ut spiriti-
bus extimis mox profligatis, ciuiam inter-
ni quique medullaria ejus occupantes, valde
confundantur, &, ne rursus emergant, &
acies suæ de novo conferant, prorsus sup-

primantur; tunc statim sopor altus seu ~~ve-~~
ternus invincibilis, & perpetuus succedit,
pulsu interim, ac respiratione in debito sta-
tu aliquamdiu perstantibus.

Præter exitia es hujusmodi clades, quas
Opium vitæ humanæ passim intentat, in-
super hoc pharmacum plures alios nocendi
modos fortitur; quibus privatæ & cùdam fun-
ctioni, aut corporis parti, sæpe maleficum
Mala existit. Cum tædio fuerit noxarum minorū,
producit quas narcotia uspiam excitare solent, species
vel capi- se, peccato- omnes recensere, hic tantum referre libet,
re aut ventre. quæ mala ab improprio, aut intempestivo
ejus usu, in capite, quæque in pectore, quæ
item in ventre imo quandoque accidunt.

*In capi-
te.*

1. Quoad prius fatis vulgo notum est,
functiones Animæ principes, viz. memo-
riam, discursum, & ingenii acumen sæpe-
numero à narcoticis insigniter lædi. Fre-
quens eorum usus in multis hominibus me-
moriā debilitat. Novi quendam à Lau-
dani dosi majori, cum frebricitaret, as-
sumta, facultatem istam penitus amisisse;
dein post aliquot septimanas, quando usus
ejus redire cœperat, tantum quæ intra
peculiarem temporis tractum, & nihil eo-
rum quæ ante, & post gesta fuerunt, re-
cordabatur. Scio quosdam ab hoc pharma-
co ingenii tarditatem, aut stupiditatem,
aliosque amentiam contraxisse. Hinc (no-
tante *Freitagio*) cum *Prosper Alpinus*, &
Bellonius tradant *Ægyptios*, & *Turcas* vesci
Opio, ad comparandam alacritatem, Andu-
ciam,

*Opium
quomodo
Turcas
afficit.*

ciām, venerisque appetitum; addunt tamen Opis devoratores, et si ejus usū recte valere, & minime ladi videantur tamen frigidiores reddi, eorum functiones esse deteriores; ebrios, & torpidos sere per petuo apparere; fieri comatosos, stupidos, inconstantes; modo affirmare, modo negare; adeo, ut ca-
veant tractare & conversari; ut etiam in
dicterium, convitio non absimile, quod si-
bi mutuo objiciunt, abierit; tu edisti opium;
non aliter quam cum nostrates alicui te-
mulentiam vel ebrietatem exprobrant. Freit.

lib. de Opio cap. 3. Horum Aetiologya ex-
superioribus satis manifesto liquet; viz.
Opium Affec̄tus modo citatos producere,
quatenus cerebrum p̄imum, ac potissi-
mum impetat; dumque ibidem spiritus
quosdam Animales destruit, aut profligat,
plerisque alios à solitis emanationum
viis pervertat, inque tractus devios defle-
ctat. Quod vero opium à Tunis (addam
& quibusdam è nostratis proprie diuti-
nam consuetudinem contra virus ejus mu-
nitis, ac velut armaturam quandam naētis)
in magna quantitate impune, vel saltem
absque vitæ periculo devoretur; ratio est,
quoniam particulae ejus; etiam si spiriti-
bus primo infestæ, & venenosæ, cie-
bio tamen usū tandem magis congrua;
& familiares evadunt; quemadmodum ob-
servamus circa noctianæ fumum per tubu-
lum ore exceptum: cum enim primis diebus
vertiginem, ac saepe vomitum, aut purga-

tionem, quinimo sudorem frigidum, cum tremore, & crebris animi deliquiis inferre soleat, postea tandem, eum imperturbate immo cum magna delectione assumimus. Quod autem major Opii dosis, illis Animi fiduciam, adeoque, ut intrepide pugnam ineant, audaciam insignem addat; in causa videtur esse, quod pharmacum illud, spiritus non nihil stupefaciendo, attonitos reddat, proinde ut sensibilium ut ut terribilium occursus immoti perferant. Quod denique asseritur, Opiata venerem stimulare, cum potius videretur ea spiritus extinguendo œstrum illud supprimere, & domare; dicimus (si modo effectum istum revera habeat) hūmorem genitalem, spiritusque in eo scatentes, non à cerebro descendere, sed immediate in vas a spermatica suffundi; id propter, quatenus Opiata spirituum intra cerebrum genesin impediunt aut imminuunt, eos forsitan ubérius ad membra genitalia divertificant.

2. Opium 2. Opiata præcordiis, & pectori inimicorumque per-
doris quia pulsum, & respirationem deprima-
nunt, & diminuunt; quandoque item (pro-
product. ut supra ostensum est) vacillare, & sensim
penitus cessare faciunt. Quare in febribus, ubi sanguis, insigniter depravatus, crisi nullam aut non bonam habiturus videtur, simulque iste, spiritus regimini Animali per paucos tantum, & debiles suppeditat;

nar-

narcotica sere semper malefica & quasi venena sunt. Nam quamvis in peste, & febribus malignis, donec pulsus & respiratio vi- gent, Therica, Mithridatum, & Diascoridum, immo & Laudanum saepe cum fructu exhibeantur; attamen si quando in morbis istis, aliisque in febribus haud multum malignis, functio vitalis languet, Antidotis istis celebribus parce admodum, fortioribus vero Opiatis non omnino utendum erit. Potio in tussi laboriosa, phthisi, pleuritide, empymate, aliisque molibis Thoracicis, in quibus cunque viz. natura ad illud quod molestum est, ac peccus aggravat, subito excernendum incitatur, magnoque suo molimine urget; simulque respirationis organa, spirituum copia satis uberi constituta, vacillant, atque opus suum ægre, & difficulter peragunt; ab Opio haud minus quam Aconito abstinentum erit: nam in tali casu narcotica pondus amovendum augent, figurantque; atque partium, quæ istud amoliri debent, vires minuunt.

3. Opiata intra coctionis viscera, alias *g.* *Ei* que venii imi partes operari, iisque vario respectu saepe juvamina insignia conferre, supra ostendimus; attamen illa regione huic non adeo semper amica, & benigna existere, quin & magnam quandoque noxam infire, æque facile erit declaratu. Enimvero narcotica crebro assumta facultati principi, sc. alimentorum Appetitui (à quo nutritio omnis, & viræ radix dependet) nonnunquam valde injuria sunt; utpote quæ hunc plus

plurimum obtundunt, & non raro proflus destruunt. Quippe cum spiritus, Tunicam ventriculi interiorem incolentes, à particulis Opiaticis stupefiunt aut perimuntur, ita, ut fibrae istae nervæ quantumvis inanitæ, non amplius corrugentur; proinde fames omnis cessat, atque alimenta minime appetuntur; quin eadem, stomacho oblata, quia molestiam potius quam delicias exhibitura sunt, mox respuuntur. Porro ob eandem rationem ventriculi vis concoctrix sepe debilitatur, atque tum hujus, tum intestinorum motus excretorii pigescunt. Nam communis observatio est βερδυπτεψια & Alvi segnitiem, medicinæ Opiaticæ familiaris effetus esse.

*Curio-
nes me-
dicæ cir-
ca Opis
usum.*

Ex his non difficile erit præcepta, & cautions medicas circa rectum pharmaciæ Opiaticæ usum designare; quod equidem fiet, quatuor hæc sequentia observando; Viz. priusquam medicamen narcoticum exhibetur, perpendere oportet. 1. Cujusmodi sit patientis constitutio. 2. Qualis sit morbus quo laborat. 3. In quo statu spiritus Animalis tum vitalis versentur. 4. Denique in qua condione sanguis aliisque humores fuerint.

*1. Re-
spectu
constitu-
tions
Aegro-
ti.*

1. Quoad prius, quando hypnoticum indicatur, vide sis ne contra indicent ægrotantis temperamentum, corporis habitus, vel indispositio, consuetudo, vitæ genuis. E.g. qui statura mediocri, corpore firme, & quadrato, sanguine calido, aspectu vivi-

vivido aut acri prædicti sunt , medicinam istam melius ferunt , & s̄p̄ius cum emolumento sumunt ; quā insuper multo secu- rius utentur , si prius eidem assueti fuerint : è contra autem ea minus convenit , immo interdum valde officit illis , qui obesi nimis , vel admodum graciles sunt , insuper qui aut rarioris texturæ spiritus fa- cile dissipabiles , aut temperamenti frigi- dioris caīnes molles , & flaccidas habent , at- que indolis pigritæ & indocilis ex se hebetes , & somnolenti existunt ; quibus stupulus hic accedit , & reliquorum pondus auget ; si medicinam istam prius nunquam experti sint.

2. Morbi natura , propter , vel contra 2. *R-*
Opiata magni interdum momenti est. In *spēciis*
levioribus affectibus (juxta Septalium) *morbi*.
Adulatoris medici est , eadem in usum du-
cere. Porro in quibusdam magnis aut ve-
tatur iste , aut valde suspectus habetur. In
Paralysi , Vertigine , Incubo , Apoplexia ,
item in Orthopnoea , Hydrope pectoris
aut abdominis , in membrorum stupore
aut tremore , in febribus admodum malig-
nis , inque intermittentium paroxysmis , aut
aliarum crisiſbus narcotica ſepiſſime inter-
dicuntur. Porro in tuſſi cum ſputo copio-
ſo , & crasso , Asthmate , & in quibusque a-
liis cum pulmonum oppressione affecti-
bus thoracicis , inque passionibus hystericis ,
aliisque convulſiis rarius , & non ſine cau-
tela , & prudentis medici consilio exhiben-
da

da sunt. Verum tamen in cephalalgia im-
mani, catarrhis, colica, pleuritude, febribus
ordinariis, in vomitu, dysenteria, in paroxys-
mis nephriticis, arthriticis, & doloribus qui-
buscunque pharmacia Opiatica non modo
conceditur, sed ad ipsam, quasi ad pan-
cæam divinam, accurritur.

*3. Resper-
tuu-
m Ani-
ma-
tum.* 3. At quoties hæc proponitur, aut in de-
liberationem venit, insuper considerare o-
portet in quo tenore spiritus Animales cu-
jusque ditionis præsides fuerint: nam si pau-
ciores, vel oppressi jam jam concidunt, &
vela sua non satis explicant; nequaquam cer-
te à pharaco amplius minui, aut consteini
debent. Quapropter dummodo facultates
Animales quoad sensum, vel discusum non
clare vigent, aut satis vegete se exerunt; aut
cum pulsus & respiratio reciprocationum
suarum vices non nisi debiles, item cele-
res, aut etiam solito tardiores, impeditas, &
inæquales habent, aut denique si mem-
bra, & partes motivas stupor, & enerva-
tio cum languore insolito occupabit, phar-
macie cuivis hypnoticæ omnino superse-
dendum erit. Eandem vero in usum ducere
non hæsitabimus, si quando ob graviores
affectiones indicatur, simulque spiritus anima-
les secundum hos aliosque respectus satis
robusti existant, aut etiam expansi nimis,
vel supra modum efferi, ac feroceſ eya-
dant.

*4. Ref-
pe-
ctu-* Interea tamen sanguinis, & humorum
status haud negligendus est; quippe inter-
dum

dum iniqua , aut improba horum condi-
tio , Opiata proflus vetat , aut non nisi par-
cius , & cum restrictione quadam sumenda ^{sanguin-}
^{na . &}
^{hum-}
permittit. Sanguis eorum usus contra in-
dicat; quatenus vel quantitate, vel qualitate,
sive in crassi sua peccat. Quoad priorem ,
latex cruentus vel superabundat , vel de-
ficit ; & utroque respectu pharma-
ciam narcoticam excludit. Primo enim
siquando sanguis copia turgens , simulque
in febre ebulliens , vasa immaniter di-
stendat , adeoque præcordia ad eum ocifflime , ne alicubi stagnet , aut exundet , cir-
cumpellendum cum systola , vicibus ce-
lerrime repetitissimme adlaborant ; tunc
certe narcoticum exhibere , quo iste cor-
dis labor & nixus ultimi ad vitam tuendam
necessarii præpediantur , benefici potius ,
quam medici officium esset. Quare in san-
guinis plethora , phlebotomia Opiatarum
usui semper præmitti debet. Secundo nec
minus malum à narcoticis imminet , quo-
ties in sanguinis defectu , sive penuria ,
uti potest magna , hæmorrhagias , longas
inedias , aut diuturnas ægrotationes exhi-
bentur : quippe , cum sanguinis rarus pe-
rexiguus est , & præ exiguitate vix conti-
nuus , ne fluor ejus interrumpatur , &
proinde cesset , corpus pulsu admodum veloci
agitatum velut nixibus duplicatis circum-
actionem ejus celerrimam molitur. Hinc
obvium est concipere , quantam Opiata ,
quæ huic cordis molimini tunc apprime ne-
cessa-

cessatio sufflamen sive remoram imponunt, noxam inferant. Profecto ob hanc iationem videtur esse quod mulieribus, mox à puerperio, lochiis copiose fluentibus, & quibusvis à libera sanguinis missione, aut immensis hæmorrhagiis, somnum interdicimus; viz. ne cor, quibus sanguinis rivum diminutum ocius circumpellat, spiritus interdormiendum revocati destituant. Porro interdum sanguis qualitate (sive ut proprie magis loquar) in Crasi sua peccans, Opiatum usum contra indicat: quippe dum in cacochymia, aut febre, crux recrementis plurimum refertus majori cordis nixu agitari, & velocius circulari debet, nempe ut particulæ heterogeneæ subjungentur, & cito evaporent; narcotici operatio interveniens, hæc præcordiorum molimina sufflaminat; proindeque sanguinis lustrationem retardat, & nonnunquam fustiatur.

Quod spectat ad alios humores recrementos, intra ventriculum, aut intestina accumulati solitos, etiam hos per vomitum, aut secessum subduci, & expurgari oportet, priusquam Opium propinatur; secus enim illuc defixi, pertinacius hærebunt. Quippe fibræ sphænchnicæ, à phæmaco stupefactæ, non uti prius irritantur; nec recrementis istis expellendis spasmos excretorios facile incurrunt, aut vegete perficiunt: quare, juxta vetus præceptum, si quid evacuandum fuerit, ante pharmaciam Narcoticam exacuetur.

Sect.

Sect. VII. Cap. III.

Opiatarum species, præparations, & formula.

POST pharmaciam Narcoticam in genere nunc traditam, ejusque rationes, & operandi modos satis fuse explicatos, proxime incumbit medicamenta tali virtute prædictatum simplicia, tum composta recensere, & particulatim expendere, adeoque Opiologiam quandam instituere.

Itaque imprimis, juxta methodum à plurimisque Authoribus observatam, remedia pro *Anodynis* habita, in binas hic classes, viz. *rum* prout fortiora aut debiliora existunt, distinguere visum est. Enimvero quædam ex illis *Ano-* plane narcotica non modo somnum *dynas* præternaturalem cogunt, sed cum occasio requirit, *disin-* indolentiam, & stuporem, atque indebite exhibitam alia hujus generis medicamenta prohibentur, quatenus spiritus excandescentes, non perimendo, aut stupeficiendo, sed tantum leniendo, & demulcendo in quietem allestant, & blande componunt.

1. Ad priorem ex his (quæ proprie tantum Opiata sive Narcotica dicuntur) classem referti solent, Papaver tum album, tum *erraticum*, Hyoscyamus, Cynoglossus, Mandragora, Solanum, & quædam alia venenosa magis adeoque nunquam medice præscri-

scribenda. Quotundum vero ex iis, non adeo in salubrium, radices, folia, flores, semina, & succi inspissati, crebro sunt in usu, & maximo saepe cum fructu (prout supra ostensum est) sumuntur. At vero, quandoquidem singula haec quidquam toxicum admixtum habent, idcirco non, prout in alia pharmaceutice, licebit modo haec, modo ista indifferenter prescribere, sed tantum, quae maxime tuta, & longa experientia comprobata sunt, experiri. Hinc *Papaver album*. demum mos obtinuit (a quo sine vita humanae periculo recederet non licebit) ut papaver, ejusque preparata fere totius pharmaceutices Opiaticae basis, aut complementum sint. Semina hyoscyami, atque radices, aut succus cynoglossi, hypnoticorum quotundam compositiones ingrediuntur: attamen, quoties somnum efficienter, simulque tuto provocare studemus, tota medicinæ vis in Opio, aut Diacodio collocatur. Non opus erit Papaver album, ex quo haec conficiuntur, hic describere, neque succi Opiatici extractionem, aut syrapi istius compositionem tradere; siquidem haec omnia tum in veterum, tum recentiorum libris Botanicis, atque Antidotariis satis fuse declarantur. Quod itaque superest, atque maxime ad propositum nostrum facit, Opii partes elementares exponere, indeque tum illius, tum Diacodii virtutes, & intoxicandi rationes eruere nitetur.

Opii

Opii corpus integrum, & illibatam me- *Opii na-*
 lius, quam spagyricē resolutum, quoad par- *tura, &*
 tes ejus constitutivas examinari, & dignos- *partes.*
 ci potest: quippe si per ignem destilletur,
 propter sulphuris impuri copiam, empy-
 reuma horrendum contrahit, simulque fœ-
 rorem valde nocivum diffundit. Attamen
 sensui obvium est, particulas sulphureas
 in hoc concreto abundare; quod etiam
 odor ejus teterimus, & inflammabilitas
 manifesto declarant: & quamvis æ-
 que certum est, sulphuri huic particulas
 salinas adjungi, adeoque concretum
 hoc, his duobus una cum terra aliquan-
 ta potissimum constare, attamen cuius in-
 dolis, & in quo statu sal iste fuerit, defi-
 nire non licet; tantummodo autem ab
 effectis statuere possumus, concretionem
 hanc sulphureo-salinam spirituum Anima- *Vis nar-*
 lium texturæ, quæ spirituosa, & salino- *cotica in*
 volatilis est, omnino contrariam, & de- *que con-*
 structivam existere. Et quidem pluri- *ficit.*
 bus instantiis colligere datur, vim nat-
 coticam in sulphure cum sale aculeato,
 (unde fœtorem adeo teturum acquirit) la-
 tere; hujus enim naturæ sunt Papaver
 album, Mandragora, Hyoscyamus, Ni-
 cotiana, & cætera Opiata, quæ omnia
 graveolentiam fere similem, & inter ol-
 faciendum spiritibus nostris valde ingra-
 tam, habent. Porro juxta quod spiritus
 Animales in variis corporibus texturæ
 nonnihil diversæ fuerint, idcirco Opi-
 tas

ta fortius, & virulentius in aliquibus quam
<sup>In om-
nibus
non pari-
modo o-
peratur.</sup> in aliis operantur. Turcæ ac Ægyptij,
 quibus ex adusto sanguine spiritus fixio-
 res, aut minus volatiles procreantur,
 Opium impunè, aut saltem absque vitæ
 periculo comedunt; non adeo Europæi,
 qui spiritus magis subtile, & puriores
 obtinent. Canes Opium in quantitate
 magna, absque sopore ullo, aut letho
 devorant. Dosis ejus perexigua felem à
 vestigio perimit; eo nimitem, quod
 hujus spiritus, admodum, salino-vo-
 latiles, sulphur narcoticum non omnino
 sufferte possunt. Atque hinc est, quod
<sup>Cancem
non uti
Felem
aut Ho-
minem
ledus.</sup> unica olei nicatianæ, hujus Animalis
 linguae imposita, mox spasmos, & stu-
 porem excitat; quibus illico mors suc-
 cedit. Olim cani gregario Opii panis
 offæ involuti Dragmas duas exhibitas
 vidi: brevi postea valde ægrotans ille
 torpidus seu potius stupidus fiebat, at-
 que difficulter, & laboriose suspirans pla-
 ne moribundus videbatur; deinde vero
 intra semihorulam, alvum cum fœtore
 teterimo, & maxime omnium quæ un-
 quam sensi molesto, copiose dejecit, &
 drepente sanus, ac vegetus evexit. Quod
 autem tanta Opii quantitas Animali
 huic minus nocuerit, in causa forsitan ex
 parte fuit ventriculi ejus fermentum in-
 signiter acidum, à quo particulæ sul-
 phuris narcotici refringi, & aliquantum
 subigi potuerint; adeoque propter hoc
 ful-

sulphur, à stomachi menstruo acido plurimum dissoluto, alvi dejectio suminopere fœtida processit. Quippe de aliis corporibus observare est, dum acidum in sulphureum agit, scutorem ingratum excitari: Ita namque fieri solet, cum aqua stygia, aut spiritus vitrioli limaturæ ferri affunditur. Pariter item, cum spiritus *Hujus* aceti lixivio Antimoniali committuntur. Possum & multa alia hujus generis *tis que-*
dam. notare. At vero haud negandum est, Opii particulas in spiritus caninos operati, qui tamen fortius, quam aut hominis, aut aliorum quadrupedum spiritus, veneno narcoticō resistunt; prout ab historia modo citata liquet; quatenus nempe cum torpor, & respiratio difficilis ac impedita, propter spiritus $\tau\delta\ i\gamma\kappa\iota\varphi\alpha\lambda\pi$ hospites narcosi affectos; oriri cœperunt; symptomata istæc, quamprimum fomes narcoticus per catharsin subducebatur, mox evanuerunt. Porro hujus sententiæ veritatem experimento Anatomico amplius confirmatam novi. Ante multos annos Opii tineturæ, in vino Canario ad saturitatem factæ, circiter tres uncias in venam jugularem canis vivi transfusam vidimus; vase composito canis solito more discurrebat, parum aut nihil affici aut immutari visus; post quartam horæ partem parum obstupescere; caput nutare, & tandem somno obrui cœpit; cui tamen ne indulgeret, eum

Ycr-

verberando , terrefaciendo , & in cursum urgendo cum aliquamdiu impediremus , demum affectione soporosa ita prorsus abacta satis sanus , & vegetus evasit : hinc ut constet virus Opiaticum adeo vel intra coctionis viscera à fermentis eorum subigi , vel ab ipsis spiritibus animalibus resisti , ut non semper nec pariter in omnibus , aut hypnoticum , aut exitiale fuerit.

Quod spectat ad Papaveris albi capita , cum seminibus , è quibus Diacodium , item decocta , emulsiones ; aliæque confectiones hypnoticæ parantur ; facile constat , hæc longe minus , quam concretum Opii succum , sulphure narcotico prædicta , esse , quodque hujus illis inest , multo purius atque innocentius existere . Quapropter remedia ex his composita sèpius , & securè magis exhibemus : Neque enim ad Laudanum fas sit ascendere , nisi quando præ symptomatum vehementia Diacodiata minus efficiunt . Porro cum hæc minus virulentiae in se continent , non multa præparatione egent , quin simplici aut decoctione , aut infusione , aut expressione facta in usum medicum adhibeantur : Opium vero , raro admodum simplex , & per se præscribitur , sed vario , & diversimodo apparatu corrigi , & componi solet , quo Anodynōn satis tutum evadat .

Diacodiata.

Opii

Opii præparatio , aut simplex est , aut cum

cum dissolventibus, & corrigentibus adjun- *præparati-*
 etis. Prioris ratio fere tantum in hoc consi- *ratio-*
 stit, ut massa ejus in taleolas discissa, calo- *nus.*
 ri ignis, aut solis tamdiu exponatur, do-
 nec, sulphure narcotico ex parte evapo-
 rato, reliquum friabile, & minus gra-
 voleens fiat: cujusmodi præparatio ejus
 plerisque aliis præmitti solet. Nam si-
 ve Opii tinteturam, extractum, aut
 confectionem molimur, prius *τυχερί-*
σει hac prævia exsiccatur, & in pulverem
 redigitur. Potro huc referri debet fumiga-
 tio ejus cum sulphure, eodem sc. ritu quo
 Scammonium cicuramus: quippe va-
 por acidus à sulphure communi, dum ef-
 flagrat, ascendens, sulphuris utriusque al-
 terius, tum narcotici, tum cathartici
 viuulentiam subigit, aut multum infin-
 git.

Opii præparationes cum adjunctis, seu *Veterum*
 potius compositiones ejus, plures ac diver- *Opiata*
 simodæ existunt; quarum aliæ apud An- *recent-*
 tiquos, aliæ inter recentiores usitatæ ma- *seniur.*
 gis ac celebres fuere. Veterum Opiata ma-
 xime insignia sunt pilulæ de cynoglosso,
 Requies Nicolai, & Philonium, cujus ul-
 timi quatuor habentur, sc. Romanum &
 Persicum (quorum usus etiam aliquatenus
 retinetur) atque Philonium Galeni, &
 Mesuæ.

Horum omnium descriptiones, in ple-
 risque Antidotariis satis vulgo prostant,

ut non opus sit eas hic repetere. Compositionum istarum maxime Anodynâr, ratio, et si fundamento erroneo innixa, quo ad alium respectum satis recta deprehenditur. Quippe ex supposito falso, Opium in quarto gradu frigidum esse, Philonii, quæ plurimum ejus recipiunt, multa in eodem gradu calida, sc. Pyrethrum, Euphorbium, Piper album, & simpilia adduntur: quæ quidem Opii correctiva haud impropria existunt. Attamen non quatenus horum caliditas, illius frigiditate contravenit, (quippe revera non frigidum, sed calidum potius existit) verum acia istæc, sale volatili referta, Opii sulphur narcoticum perdomant, & virulentiam ejus infringunt.

Laudanum à recentioribus inventa. Neotericorum Opiata, propter talis pharmaci laudabilitatem vulgo Laudanum dicuntur; quibus insuper à nonnullis, quia dolores tollunt, *Nepenthes* nomen imponitur. Quo tempore hæc primo innotuere Renodæus perquam ingeniose constitutus, *Pseudo-medicorum* cohortem coerdans de tam esse, qui, pro pilulis de cynoglosso usitatisissimus, confectionem Opiatam, Laudanum illis dictam, exhibent, qua non tantum somnum conciliare, sed morbos quovis abigere pollicentur. Hujus (inquit) pharmaci nunc apud circulatores adeo invaluit Encomium, ut nullus sit Empyricus, nullus tam habet Medicaster, nullus vel plebeus Tonfor,

for, qui se Laudanistam non profitetur. Proculdubio hic mos, ut ut pessimus, ac invitam humanam valde perniciosus, nondum exolevit. Quippe etiamnum apud nostrates pseudochymiconum, & Agyitarum non cohors, sed potius examen est: quorum unusquisque peculiare suum Laudanum jaet, quod in unoquoque moibo, ejusque statu temerarie exhibent, &, si forte contigerit ægrotantem dormire, & rursus evigilare, protinus Jo canunt, & sibi gallum deberi claimant; cum saepe furcam potius mereantur, in quantum pulsu, & respiratione propter Opiatum intempestive exhibitam dejectis, non raro criseos, & curationis spes omnis frustratur: quare à Laudanistis illis imperitis ut sedulo caveatur, quibuscumque vita in pretio est, admoneri oportet.

Nec tamen Opiatarum usus, sed multo magis earundem inventio, & præparatio empiricis, & Agyritis interdicantur: enimvero Medici prudentis, & docti opus est, toxica ita temperare, ut non in venenum sed Antidotum cedant. Quapropter Laudana, non, nisi à peritis inventa & diu experta, in praxin admittantur; cujusmodi satis multa jamjam publice recepta, & probata extant, ut nihil opus sit nova quotidie procudi: Lau- *Laudanii
na in
forma
extraq[ui]a*
dana Antiquiora à Paracelso. Crollio,
Quercetano, Hartmanno, aliisque Chy-
micis

micas celebrioribus tradita, in plerisque iten pharmacopœis descripta, tantummodo sub forma Extracticomponuntur; in quibus omnibus pro basi est Opii tinctura cum menstruo idoneo prolicita; cui tincturæ aliæ, sc. Croci, Castorei (quod Guianerus Opii Bezoar appellat) specierum Diambræ, & similiū adduntur; adeoque omnes simul confusæ destillentur in balneo, ut menstruo avocato, residuum ad mellis consistentiam redigatur; in cuius denique complemētum, Magisteria, pulveres prætiosi, olea chymica, aliaque pro cardiacis habita adjiciuntur: Pharmacum ita confertum in forma pilulari fere tantum exhibetur.

Laudana. Quamvis hujusmodi Laudana satis effinaliquidat. cacia, & eleganter composita videantur, Neoterici tamen, formam nonnihil variantes, consistentiam eorum (quo melius possint in liquore quolibet assumi) liquidam fecere; cui accedit, quod cum Pillula Opiatica (haud minus propter nocumentum, quam commoda insignis) quibusdam terrori fuerit, dosis Laudani liquidii (si forsitan paciente reluctante necessaria videatur) melius obscurari possit, atque alteri liquori affusa pro cardiano potius, quam hypnotico cedat. Et quidem circa Opiatarum usus, ægroti interdum nimis, æque ac minus cauti existunt, adeoque sicut in uno casu admonendi sunt, ita in altero.

tero traduci ac falli debent. Pro Laudano liquido pariter ac solido conficiendo, pari fere situ, Opii, & adjunctorum tinturæ scorsim extrahantur; quibus dein confusis, & menstruis ad medietam avocatis, manebit pharmacum splendide rubescens; cuius dosis à Scrup. ss. ad Scrup. unum esse solet.

Circa hæc utriusque generis Laudana, ^{Quid} maxime interest cum quo menstruo Opii ^{mēstruū} _{pro Laud-} tintura extrahitur; adeo, ut hæc res inter ^{pro Laud-} _{dano cō-} quosdam haud minoris notæ chymicos in ^{ficien to} magnam contentionem venerit; dum qui- ^{maxime} dam illud frigidum supponentes, spiritu ^{s d. nenu} vini utuntur, aliisque è contra ad refiædan- ^{est.} dum Opii calorem ipsum in spiritu aceti, aut succo citri dissolvunt: profecto utrumque menstruum satis, & sere ex æquo convenit, dummodo in extra-
etum redigatur: attamen si in forma liquida, nullum præstantius Opii solutivum occurrit, quam spiritus vini, sale tartari volatilisato imprægnatus. Hic namque massam ejus promptissime dissolvit, tinturam instar rubini splendescensem recipit; porro sulphur narcoticum non nihil subigit, eisque graveolentiam tollit: revera sal tartari Opii correctivum optimum, seu potius antidoton, existit. Hinc Empirici cujusdam pilula Opiatica, in qua Opii dissolvens est sal tartari, oleo Terebinthæ imbutus, usus non contemendi habetur: compositioni isti additur pulvis Hel-
leborii

lebori albi ; verum ideo tantum, ut opinor, quia Paradoxi quidam afferunt, venena cicurata in medicamina præstantissima evadere.

Laudanum Helmontianum di-Etum. A nuperis annis increbuit usus Laudani-
num Hel- cuiusdam liquidi, cuius Author Helmon-
tius vulgo pehibetur : pro menstruo reci-
pit succum Cydoniorum fermentatio-
nem per flores cervisiae concitum ; cum
hoc simul Opii, & Croci tintura satu-
rata extrahitur, que colata, & aromati-
fata, ad medietatem in balneo avocatur ;
dein residui pars usui servatur ; estque Lau-
danum hoc liquidum : cuius dosis à gr. xv.
ad xx. Pars altera destillatione ulteriore in
formam pillularem redigitur, & à gr. i.
ad ij. exhibetur. Opiatum istud liquidum,
in affectibus dysentericis, saepius cum
felici successu exhibui : Laudanum vero
nostrum liquidum, (quo sc. frequentius
utimur) pro menstruo habet tintutam
falis tartari, ad summam rubedinem
longa digestione evectam ; cumque O-
pii tintura per hanc extracta medica-
menti basis sit, pro complemento addi-
mus Crocum, Castoreum, Caryophyl.
& lignum Aloës : Dosis à gr. xv.
ad xxv.

Papaver erraticum ; ejusque præpara-

2. Post papaver album, ejusque præpa-
rata Opiatica, dicendum sequitur, de syl-
vestri sive erratico, quod certe virtutem
quandam hypnoticam, sed longe mitiorem
& benigniorem quam illud alterum ob-
tinet ;

tinet ; quare in quibusdam casibus eximie convenit , & circa usum ejus securiores esse licebit. Ex hoc syrpus , & aqua destillata parata in pharmacopoliis prostant, quae in febribus plerisque continuis saepe cum fructu exhibentur , inque pleuritate, vi quadam specifica juvare creduntur ; quia nempe dolores tollunt , atque pulsem nonnihil sufflaminando , sanguinis aestuationem febrilem deprimunt. Porro ex floribus hujus , in spiritu vini infusis , tintura paratur , quae apud Empiricos , & mulieres Beneficas , celebre medicamen est , & contra crapulam valere perhibetur. Cujus juvaminis ratio videtur esse , quod spiritus vini stomachi contenta à putrefactione vindicet , atque flonium virtus narcotica febrem ingruentem praecaveat.

3. Exacta Meconologia , in narcoticorum classe succedunt , Mandragora , Hyoscyamus , Cynoglossus , Nicotiana. De binis prioribus , quia in usum medicum vix omnino (exceptis hyoscyami seminibus) recipiuntur , non est , ut verba faciamus , Cynoglossus vero odorem plane soporiferum spirans , indolem suam narcoticam aperte profitetur , & somnæ pulchritudine ad scipsum assūmendum nos ultro quasi invitat : est enim planta periegans , dolia habens mollia , & grata virentia ; floribus puniceis , & amoenissime purpurascens coronatur : Pulyis radicum

ejus ingreditur ac denominat antiquum & celebre istud Opiatum dictum pilulae de Cynoglosso: succus ex tota planta, circa initium veris collecta, expressus, & digestione clausa & calida depuratus, & à siccibus decantatus, liquorem exhibet clarum, & instar rubini splendide rubescens. Hic usurpari potest vel pro menstruo ad componendas alias confectiones narcoticas; vel syrpus hypnoticus ex eo paratur; vel denique blande evaporatus in extractum redigitur, ex quo, sicut ex Opio, cum idoneis menstruis tinturæ, & extracta conficiuntur.

Nicotiana
n. 4.

Narcoticorum agmen claudit, & inter ea jure locum vindicat Nicotiana; quamvis enim eorum compositiones minime ingredientur, attamen fumus ejus per tubulum, haustus eundem, s̄c̄pē numero, quem illa, effectum producit: quinimo, quod magis mirandum est, non modo ipsum somnum, sed quandoque contrarium ejus, nempe vigiliam accersit. Non est ut instituti hujus originem, aut morem, communissime notum, ut pote ab hominibus cujusque sexus, ætatis, & conditionis usitatum, describere facessam: profecto quod Opiatis illud accenseam ideo est, quoniam sere idem apud nostrates, quod Opium apud Turcas, præstat: utraque nimirum spiritus animales motu quodam in assueto afficiendo; & velut attonitos reddendo, absque

absque magno molestiae aut laetitudinis sensu, ad quodvis agendum aut patiendum disponit. Quapropter Nicotianæ *Fumi sumo*, juxta morem vulgarem ore sus-
suctionis cepto, virtutes & effectus non solum *buius* multiples, sed diversimodi, immo (si-
effectus.
cut jam diximus) contrarii, & sibimet invicem repugnantes ascribuntur. Quippe vulgo dicitur nos infigidatos sive algentes calcacere, atque astuantibus re-
frigerium praebere; somnum inducere,
aut abigere; pariterque famem atque si-
tim relinguere, aut excitare: quorum omnium ratio in eo consistit, quod spi-
ritus Animales ab entymiamate hoc blan-
de agitati, & velut in choreas quasdam conciti ad molesti cuiusvis appulsus plene obsurdescunt; immo quicquid diffi-
cile ab iis agendum, aut patiendum in-
cumbit, insensiles fere ac impeitubati obeunt: quapropter militibus, & nau-
tis Tabaci usus (ubi congruet) non mo-
do utilis, sed pæne necessarius vide-
tur; in quantum sc. utrosque illos, ad pericula quævis intrepidos atque famis,
frigoris, & laboris patientes reddat.
At vero fumum hunc valde narcoticum,
& spiritibus (priusquam crebra assuetu-
dine iis familiaris evasit) valde infestum esse, inde constat; quoniam à primo ejus tentamine, & usu, nullus fere est, qui non maximas in cerebro, & genere ner-
voso perturbationes paritur. Si quan-

*Et ra-
tiones.*

do enim ad potationem hanc sicciam quispiam initiatur , mox quasi ebrius vertigine , & scotomia afficitur ; dein vomitio immanis , & non raro purgatio succedit ; vacillant pedes , tremunt manus , lingua balbutit , aut delira loquitur. Non raro item sudor frigidus , & lipothy- mix terribiles sequuntur ; quorum omnium causa est quod spiritus Animales à sulphure narcoticō velut intoxicati , in toto regimine suo , distrahuntur plurimum , inque *anæs* adiunguntur ; nec tantum prima aut secunda vice , verum ab initio sæpiissime perquam diu est , priusquam Tabaci fumus , sine magna spirituum confusione hautiri potest. Quamprimum ve- ro mos iste cuipiam fit assuetus & famila- ris , etiam gratissimus evadit ; & cum tanto lenocinio spiritus Animales cap- tat , ut nonnulli cibo , aut potu citius , quam usu ejus interdici mallen. Cujus ratio est , quod fumi-suetio ista , spiritus Animales uspiam segnes , & desides , blan- de exsuscitans , & quasi titillans , in motus lenes , & expansivos , quibus inire tanquam à vini potu recreantur , ciet.

Hæc de Narcoticis præcipuis , eorumque præparatis , ac utendi modis , quorum omnium census ad vegetabilium genus spe- Ætar : attamen ut putetur mineralia nihil non efficere posse etiam ex durioribus hisce concretis quidam Opiata præstantissima ,
pro-

prosperus sine Opio , se parasse venditant. Quercetanus ex vitrioli sulphure narcoticō , atque oleo solis , & lunae , cum que tinctura corralliorum ; aliorumque cordialium insignium , Nepenthen quoddam , ad dolores , & languores omnes tollendos ad prime efficax , conficiendum præscribit : cuius medicamenti tantum abest me virtutes admirari , ut potius existimem , sulphur ac olea ista metallica aut revera non esse , aut parum vel nihil posse : itaque his post habitis ad narcotica genuina & realia reversi ; deinceps coronidis loco , eorum selectas quasdam formulas subjiciemus : quas insuper in classes quasdam digeremus , juxta quod Opiata pro basi sua vel papaveris Compositi syrump aut aquam destillatam , vel tinctum Diacodium , vel Laudanum extractum , Narcoti- aut liquorum , vel pilulas de syrace vel de Cynoglosso , vel denique Philonium ha- beant.

R Aq. Papaveris erratici , Paralyseos ana . Aq. Unc. sex syrapi papaveris rhead. Unc. duos. & syrups prunella Dragm. ss. missce, f. Julap. do. pūs pa- sis Unc. tres vel quatuor. ter in die , in pleu- ritide , doloribus , ac vigiliis sine febre , aut ^{paverm} Rhead. causa manifesta.

R Aq. Papaveris , Unc. quatuor ad sex sumatur interdum per se bis aut ter in die propter easdem intentiones.

R Diacodii Unc. ss. ad Unc. sex. Aq.
S 6 para-

Potio-
nes. *paralyseos Unc. tres. Aq. Theriacalis Drag.*
tres f. potio.

R *Aq. Cardui Unc. tres. Diacodii*
Unc. ss. sp. C. Cervi Scrup. ss. ad Scrup.
unum f. haustus ad somnum, & sudores
provocandos.

R *Diascordii Drag. ss. pul. Gascon.*
Scrup. unus Diacodii Dragmas duas. misce,
sumat. è cochleari.

R *Diacodii Unc. tres. Aq. Limacum*
Unc. unam misce. Convenit in tufsi, &
pithysi: doses cochl. j. hora somni, & si opus
fuerit, repetatur post medium noctem.

2. Lan-
danum
extra-
ctum. **R** *Laudani Londinensis gr. j. pul. è che-*
danum lis compos. Scrup. ss. ad Scrup. unum cum q.
f. syrapi caryophyl. f. pil. iiij. sumenda hora
somni.

Pilula. **R** *Laudani gr. j. pil. stomachi cum gum-*
mi, Dragm. ss. f. pil. iiiij. sumend. hora som-
ni, in Colica.

Bolus. **R** *Laudani gr. j. ad j. ss. Diascordis*
Scrup. unum. f. bolus, loco Diascordii add.
confect. Alchermes vel de Hyacint.

Hau-
stus. **R** *Laud. gr. j. dissol. in cochl. j. Aq.*
Theriacalis, adde aq. paralyseos Unc. duas
f. haustus.

3. Lan-
danum
liquidū
Tartari-
gatina. **R** *Laud. noſt. liquidi Tartarisati, gt.*
xx. f. detur in cochl. j. Aq. Mirab. vel Cinham.
aut cuiusvis alterius idoneæ, Convenit in
doloribus colicis, nephriticis, aut arthriticis.

R *Specier. hiera Dragm. ss. Laudani*
eiusdem gt. xx. f. pil. iiiij. sumantur hora som-
ni ad

ni ad purgand. simulque dolores secund. in Colica.

R Laud. liquidis Cyloniati gr. xv. ad 4. Lan-
xx. detur in cochl. j. Aq. Cinnam. tenuis, ad ^{dannum} liqui-
effectus dysentericos. ^{dum Cy-}

R Cons. rosar. rub. Unc. unam. Theriace ^{dennia-}
Androm. consect. de hyacintho ana Dragm. tum.
duas. pul. Pannonici rub. Dragm. unam.
Laud. Cydoniati Drag. duas. Syrupi è coral-
lius q.s. f. consect. dosis Drag. unam. quarta
vel quinta quaque hora in Dysenteria valde
cruenta, cum sorminibus.

R Pil. destyrace gr. v. ad viij. lactis sul- 3. Pilat-
phuris Scrup. ss. olei Anisi gr. j. balsami pe- ^{la destyr-}
ru q. s. f. pil. iij. in tussi Asthmate, Et de
mend.

R Pil. de Cynoglosso gr. vij. ad viij. f. pil. ^{Cyno-}
ij. devorand. hora somni, propter easdem in- ^{glosso.}
tentiones.

R Philonii Romani Scrup. unum ad 6. Phi-
Scrup. duos. conser. Caryophyl. Dragm. ss. ^{loniata.}
mifee, f. Bolus sumendus hora somni. Convenit
ad Colicam, in temperamento frigido.

Post remedia narcotica modo latis fuse Medicina-
explicata, proxime dicendum esset, de me- ^{mentum}
dicamentis mete Anodynis: quæ viz. spiri- ^{Anii-}
tus Animales quovis modo perturbatos, aut ^{bypnosi-}
excandescentes, non profligando, aut stu- ^{um.}
pefaciendo, sed tantum leniendo, & demul-
cendo in quietem allestant, & blande com-
ponunt. Attamen circa horum $\pi\circ\pi$, ut-
rum talia revera existunt? manifesto con-
stare

stare oportet, priusquam ~~ad~~ ~~ad~~ ~~ad~~ disquisitio instituitur: præterquam enim hoc, quod Fatus, Cataplasma, Linimenta, exterius exhibita, atque Enemata intestinis injecta dolorem quandoque sedant, nullum alium effectum ab ejusmodi mere Anodynibus, saltem quando intus ore assumuntur, præstari novi: quare super his, quibus pro somno conciliando, aut torminibus quando atrociter urgent sedan- dis minime fidendum sit, haud operæ pre- tium videtur Aetiologiam quamvis conte- xere.

At vero cum haec tenus de Opiatis , ea-
rumque præparatis , & operandi modis
ita plene dissolvimus : juxta methodum
superiorem , de medicamentis hisce contra-
riis , sive Antihypnoticis , quæ viz. som-
num nimis urgenter arcendo , nos vi-
giles reddunt , modo tractandum se-
queretur ; nisi quod olim in cerebri pa-
thologia (ubi de Lethargo aliisque affecti-
bus soporosis ; eorumque remediis agi-
tur) pensum hoc omnibus fere numeris ab-
solutum peregerim ; ita ut non opus sit
eadem hic repetere . Quandoquidem ve-
ro tum ibidem , tum aliis in locis , liquois
cujusdam Coffee dicti ad narcosin pellen-
dam summe efficacis , frequens à nobis
mentio facta est , haud omnino ex te fore
videtur de potu hoc , ejusque effectibus , &
agendi rationibus (quas alibi innuimus)
pauca quedam amplius hic subjungere . Cir-

ca Antiquitatem , & communissimum ejus modo apud Turcas , & olim Arabas , aliosque orientales usum , extra propositum nostrum esset hic differere : quandoquidem vero à nuperis annis , hic potus etiam inter nostrates in morem abiit , & virtutem ejus pro somno abigendo sere nullus est quin experimento facto satis efficacem persentit ; idcirco in effectus *Effeſtus* hujus satis noti , & experti rationes *eius*. modo inquiramus. Hujus Aetiologyam (in capite de Pervigilio) diximus , in eo consistere , quod potus iste particulas adustas (quibus abunde sensu tum gustus , tum olfactus indice , scatet) mox sanguini , & dein succo nerveo insinuat , quæ proinde tum incongruitate , tum mobilitate sive inquietudine sua & cerebri exterioris poros usque apertos detineant , & spiritibus copula quavis alia , & torpore exutis cœstra quædam , ac stimulos , à quibus ad munia sua diutius obeunda excitantur , addunt : enimvero ad somnum incundum hæc duo necessario requiruntur , quorum modo unum , modo alterum in efficiendo prius ac potius existit. Nimirum oportet cerebri exterioris , sive corticis ejus poros , & meatus omnes à liquore ibidem , à sanguine velut extillato , ac inundante interfici plurimum , ac impleri , proindeque *Aetio-* *logia* *tradi-* *tor.* occidi ; dein præterea ad effectum istum acciendum , opus est , ut spiritus Animales poris , & meatibus illis exclusi , ac in- su-

super particulis nutritiis , & serosis sœpe onusti , versus cerebri meditullium se recipiant otio indulturi. Circa hæc pensa ad somnum requisita non semper unus , idemque ordo est. Quandoque enim spiritus Animales primo , & sponte sua istæc spatio derelinquunt , succo nerveo in eadem inanita mox irruente ; interdum vero humor nerveus cum sero uberius suffusus , meatus istos primo invadit , spiritus exinde licet invitatos propellens , ac intus cogens.

At vero operatio *Coffee* utrisque his effectibus contraria videtur. Non statim à potu ejus , particulæ adustæ summe agi es , ac impigre , in sanguinem delatae , liquorem ejus nonnihil fundunt , seroso latice versus renes , & habitum corporis detruso ; porro illæ cerebrum adpellentes , poros ejus facillime aperiunt , quos , & mobilitate sua valde aertos detinent ; dein spiritibus illæ accrescentes eos particulis quibusque aliis tum gravatis , tum nutritiis denudant , adeoque levæ , & pernices ubique in motus crient , atque per totum cerebri ambitum oppletione gravi , & obstructione liberum , expandi faciunt.

Commo- Interea tamen , dum spiritus ad hunc
da ejus modum jugiter , ac indefessim exerciti , suc-
ac in- ci nervei accessu , & assimilatione privan-
commo- tur , copiæ illorum aut satis , ac solito more
da no- instaurantur. Spiritus quidem veterani a-
lentar. giliores , ac impigri magis redduntur , at no-

vorum subsidia minuuntur. Hinc ut facile constet, potum hunc communissimo licet in usu, ac in quibusdam casibus valde utilem, & ad prime medicum; in aliis forsitan noxiū aut minus salutarem existere. Ita quidem rem habere, non tantum ratio, sed & vulgaris observatio passim diicitat; in quantum *Coffee* potatores nimis, macilenti, s̄pē numero item paralyſi, atque veneris impotentiae obnoxii, evadunt. Prior effectus ita frequens & passim notus est, ut pluribus *Coffee* potum ideo tantum interdixerim, quoniam ad macilentiam disponit.

Quippe cum sanguis ex affiduo, & nimis ciebro ejus usu acris, & magis retorridus fiat, proinde ad nutriendum minus habilis existit. Quoad cerebri autem & nervosi generis affectus, existimo me ad eos interdum curandos, hunc potum adeo frequenter præscribere, ut non alius quispiam magis: quippe ad Tabernas, ubi venditur iste, Ægrotantes quosdam potius quam ad pharmacopolia ablegare soleo.

Profecto in morbis, & ægritudinibus plerisque cephalicis, viz. Cephalalgia, vertigine, lethargo, catarrho, & similibus, ubi cum pleno corporis habitu, & temperamento frigido, aut minus calido, atque sanguine aquoso, adsint cerebrum humidius, at spirituum Animantium segnities, & torpor; potus *Coffee* magno s̄pē cum fructu sumitur: nam assidue

Ad Pa-

ralis

disponit.

hau-

haustus utramque animæ partem mire classificat, & illustrat, atque functionum quarumcunque nebulas omnes dispellit: verum è contra, qui graciles, & temperamenti biliosi aut melancholici, sanguinem acrem, aut retorridum, cerebrum calidius, atque spiritus animales nimis incitatos, & irrequietos habent, à potu isto prorsus abstinere debent; utpote qui tum spiritus, tum humores magis pervertit, & functionibus quibusque obeundis inhabiles prorsus, simulque impares reddit. Observavi enim multos spirituum copia haud satis uberi praeditos, ac insuper cephalalgiae, vertigini, palpationi cordis, artuum tremori, aut stupori obnoxios, à potu *Coffee* illico deterius habuisse quoad istos affectus, & statim in toto corpore languorem infolitum percensisse.

F I N I S.

I N D E X

ALPHABETICUS.

A.

- A** Lexiteria sanguinis compagem nimis laxam , aut solutam restituit .
Pag. 308
- Eorum formula . p. 329
- Antimonium crudum non vomitū ciet . p. 75
- Antimonii vitrum , flores , crocus , sulphur .
p. 77
- Una cum præparationum eorum Aetiology .
p. 78
- Antimonium Diaphoreticum . p. 265
- Cerussa ejus . p. 266
- Aptitudo ad captandum frigus . p. 281
- Affectus hujus descripsio , instantia , & Aetiology . ibid.
- Ratio formalis , & causa ejus . p. 286
- Curatio . p. 288
- Arteria habent fibras musculares , & mouentur sicut Cor . p. 339
- Etiam spasmus afficiuntur . p. 340
- Arteria descriptio Anatomica . p. 359
- Astringentia in Diabete parū juvant . p. 224
- Aurum vita . p. 89

B.

- Bellum Renum ductus per quos serum secer-
nitur primus notavit . p. 174
- Bezoarticum minerale , ejusque Aetiology .
p. 264
- Bilis in Dysenteria Londinensi rarius ejici-
tur . p. 151
- Bovis Vomitorium , Hercules dictum . p. 89
- C. Car-

I N D E X

C.

- Cardiaca, & Alexiteria.* p. 302
In sanguinem, & spiritus agunt, potius quam in cor. p. 304
Cardiaca sanguinis accensionem moderantur, aut augent. p. 306
Eorum formulae. p. 328
Catharteos tres velut gradus. p. 120
Cathartica quomodo operantur intra ventriculum. p. 113
Quomodo intra duodenum, & tenuia intestina. p. 116
Illorum actio in porum biliarium, ductum Pancreatis, Glandulas, & Arteriarum oscula. p. 117
Eorundum actio in sanguinem. p. 118
Non per attractionem, aut electionem operantur. p. 121
Eorundum differentiae. & rationes norantur. ibid.
Cathartici virtus à quibus particulis dependet. p. 127, 128
Catharticorum species, & formula. p. 131
Raro è mineralibus, sapissime è vegetabilibus desumuntur. p. 132
Preparazione chymica minime egent. p. 133
Catharticorum formulae sc. potionis, pilulae, pulveres boli, morsulae, vina, &c. p. 135, 136
Cervisia, & Vina medicata. p. 141
Coffee

ALPHABETICUS.

- Coffe potus*, ejusque effectus boni, & mali
notantur. p. 422, 330
Cordis Palpitatio quid sit. p. 425
Ejus descriptio & Aetiologya. p. 333
Cynoglossus ejusque preparata. p. 415

D.

- Diabetis descriptio ejusque Aetiologya.*
p. 207
*Diabeten spasmmodici affectus precedunt, aut
sequuntur.* p. 213
Ab Hydrope quomodo differt. p. 214
Ejus causa, & symptomatum rationes.
p. 215, 216
*Diabete laborantium quare urinæ dulces-
cunt.* p. 219
Morbi hujus curatio, cum medicamento-
rum formulæ. p. 221, 222
Curationis Hystoria. ibid.
Diaphoresis nimia ac depravata. p. 274
Affectus hujus descriptio ac Aetiologya.
p. 276
*Diaphoreticorum materies, & particula
quales esse debent.* p. 247
Eorundum rationes, & operandi modulus.
ibid.
Diarrhea symptomatica. p. 149
Diuresis quomodo à Diaphoresi differt.
p. 171
Diuresis nimia ejusque remedium. p. 206
*Diureticorum distributio quoad fines, mate-
riam, & formam.* p. 207
*Diversimoda existunt juxta quod pro basi
habent*

I N D E X

- habent salem volatilem, fixum, acidum, Alchalifatum, aut nitrosum.* p. 192, 193
- Singulorum rationes traduntur.* p. 197, 198
- Dysenteria Londinensis, ejusque duas species.* p. 149
- Sc. Aquesa, & cruenta.* p. 150
- Prioris descriptio, causa, & curatio.* *ibid.* p. 151
- Medicamentorum formulae.* p. 152
- Morbi Aetiologya.* p. 153
- Quare in Autumno deservit, & in hac urbe endemica est.* p. 155
- Eius causa remotiores.* *ibid.*
- Dysenteria cruenta describitur.* p. 158
- Methodus medendi cum medicamentorum formulis proponitur.* p. 160, 161
- Morbi Aetiologya.* p. 162
- Differentiae ejus.* p. 164
- Indicationes curativae.* p. 165
- Curationum Historia.* p. 167

E.

- Electuaria purgantia.* p. 139
- Emetica stybata quomodo operantur.* p. 82
- Emetica Mercui iulia quomodo agunt in corpore nostro.* p. 83
- 'Epidemias ob quas causas, & occasiones exercitari solet.* p. 231
- Experimenta de liquoribus chymicis sanguini calenti affusis.* p. 183
- Ex-*

ALPHABETICUS.

- Extracta cathartica resinoſa quomodo pa-*
rantur. p. 134
Extractum Hellebori nigri. p. 145

F.

- Figura earumque explicaciones quibus Ven-*
triculus, Oesophagus, Intestina, eorumque
partes, & contenta exprimuntur. p. 41, 42, 43, 44, 45
Flatus natura, & quomodo in visceribus
gignitur. p. 105, 106
Flores salis Armoniaci. p. 266
Quomodo ab aliis spiritibus acribus dif-
jerit. p. 267
Fuliginis spiritus. p. 270

G.

- Galenus Arteria quatuor tunicas recte assig-*
navit. p. 339
Glandula densissima Tunicae interiores Ven-
triculi, Oesophagi, intestini obſident. p. 16, 33, 40
Pariter fere in Arteriis habet. p. 364
Guaici spiritus una cum Aetiologia. p. 270,
271
Ejus resina. p. 272

H.

- Helmontii laudanum.* p. 414
Hercules Bovis, cum Aetiologia ejus. p. 89, 90
Humorum preparatio ante purgationem,
haud necessaria. p. 126
Hy-

I N D E X

- Hydrotica sunt spirituosa, vel salina.* p. 248, 249
Eorum species ac formulæ. p. 252
Quæ pro basi habent mixti partes integrales, vel elementares. ibid.
Utriusque species, & formulæ recensentur. p. 125, 126
Hydrotica salina varii generis. p. 260
Hypercatharseos causa, & curatio. p. 147, 148
Hypnotica medicamenta. p. 365

I.

- Iliaca passio sapissime in intestinis crassis oritur.* p. 40
Intestina duplia sunt, crassa, & tenuia. p. 30
Priorum fibrae, connexiones, & dimensiones. p. 31
Nec non Tunica, Vasa, cum singulorum utsibus describuntur. p. 33, 34
Crassa intestina describuntur. p. 39
Intestinorum motus excretorius, per quas fibras, & quibus stimulis persicitur. p. 109
Quot, & quales humores educit. p. 372
Ichureticorum species, & formulæ. p. 223

L.

- Lactu coagulatio quo ritu fiat, & quibus modis inhiberi, aut tolli possit.* p. 179
Sim-

ALPHABETICUS.

<i>Singulorum rationes traduntur.</i>	p. 80
<i>Lactu fusio & reductio varias sanguinis alterationes illustrant.</i>	p. 83
<i>Laudana opata.</i>	p. 410
<i>In forma solida, & liquida parantur.</i>	
<i>Laudanist arum mala.</i>	p. 411 <i>Ibid</i>

M.

<i>Medicina initia, & progressus.</i>	p. 140, 141
<i>Medicamenta Analyna, eorumque distinc-</i>	
<i>tio.</i>	p. 403
<i>Hydrotica.</i>	p. 252
<i>Cardiaca, & Alexiteria.</i>	p. 302
<i>Antihypnotica, eorumque rationes.</i>	p. 421
<i>Mercurius vita cum Aetiologya ejus.</i>	p. 81
<i>Mercurius precipitatus per se, solaris, commu-</i>	
<i>nus, cum singulorum Aetiologyis.</i>	p. 84, 85
<i>Sublimatus & corrosivus, & dulcis, cum eorum Aetiologyis.</i>	p. 141, 142

N.

<i>Narcotica quo ritu spiritus Animales affi-</i>	
<i>cunt.</i>	p. 368
<i>Quomodo in cerebrum operantur.</i>	p. 370
<i>Quomodo in ventriculum.</i>	p. 372
<i>Quomodo in cerebellum.</i>	p. 375
<i>Narcoticorum bona sive emolumenta recen-</i>	
<i>tur.</i>	p. 376
<i>Hac aut spiritus, aut sanguinem, aut alios humores respiciunt.</i>	p. 377
<i>Quomodo dolorem sedant absque somno.</i>	
	p. 379
T	
	<i>Q. 10</i>

I N D E X

- Quo ritus spasmos fistunt. p. 382
Quia ratione in calculo, & Arthritide ju-
vant. p. 383
Quomodo urinas, & sudores movent, &
quare Alexiteris accensentur. p. 387
Narcotica nocent capiti, pectori, & visceri-
bus. p. 392
Singulorum modi, & rationes exponin-
tur. p. 395, 396
Nepenthe. p. 410
Nervi Arteriis inserti quibus usibus inser-
viunt. p. 339
Niscotiana, ejusque fumi suctionis mos, & ef-
fectus. p. 416

O.

- Oesophagi descriprio. p. 7
Tunicæ ejus. p. 8
Operationem medicinalium Aëtiologia utilis
est, sed desideratur. p. 2
Loca & subjecta notantur. p. 34
Operationis Emetica modus, ratio, & ac-
cidentia. p. 64
Opiata in quibus locis operari incipiunt.
 p. 370
Quomodo in cerebro, ventriculo, aliisque
locis operationes suas edunt. ibid. p. 371
Ea non sanguinem uti spiritus Animales
venenant. p. 374
Eorum effectus tum boni tum mali. p. 376
Opii nocimenta, & causiones circa usum
eius. p. 391
Opium

ALPHABETICUS.

<i>Opium in omnibus haud simili modo opera-</i>	
<i>tur.</i>	<i>p. 405.</i>
<i>Opiologia, & contenta ejus.</i>	<i>p. 367</i>

P.

<i>Passio Cardiaca.</i>	<i>p. 332</i>
<i>Papaver erraticum ejusque preparata.</i>	<i>p. 414</i>
<i>Pharmacia tria praeципue consideranda con-</i>	
<i>tinet.</i>	<i>p. 6</i>
<i>Pharmacia subjecta immediata sunt spiri-</i>	
<i>tus; & humores, mediata sunt fibra,</i>	
<i>& membrana.</i>	<i>ibid. & p. 7</i>
<i>Pilula purgantes.</i>	<i>p. 137</i>
<i>Pulveres purgantes.</i>	<i>p. 138</i>
<i>Pulsus intermittens una cum Aetologia</i>	
<i>ejus.</i>	<i>p. 355</i>
<i>Primarum viarum descriptio.</i>	<i>p. 6</i>
<i>Qua sunt Oesophagus, ventriculus, & in-</i>	
<i>testina.</i>	<i>ibid. p. 7</i>
<i>Purgatio quid sit.</i>	<i>p. 102</i>
<i>Purgantia quos humores educunt.</i>	<i>p. 111</i>
<i>Purgantia operantur tum irritatione in pri-</i>	
<i>-mis viis, non fermentatione in sanguine,</i>	
<i>& humoribus.</i>	<i>p. 113</i>
<i>Purgationis Elateriae mala.</i>	<i>p. 123</i>
<i>Ejus notabilis instantia.</i>	<i>p. 124</i>
<i>Pylori descriptio, & usus.</i>	<i>p. 26, 27</i>

R.

<i>Remedia Cardiaca, & Alexiteria.</i>	<i>p. 302</i>
<i>Renum stricture, & usus notantur.</i>	<i>p. 174</i>
<i>Resina Jalappa, & Scammonii.</i>	<i>p. 145</i>
<i>T 2</i>	<i>Sul</i>

I N D E X

S.

- Sal Prunella, sive Chryſtallum minerale.* p. 199
Sal vitrioli, & Aetiologya ejus. p. 74
Sal succini. p. 205
Sal Tartari pro Tincturis Catharticis quantum valeat. p. 134
Sanguinis alterationes qualem cum lactuſ ſuſione & coagulatione analogiam gerunt. p. 82
Sanguinis compages nimis stricta, qualia remedia requirit. Viz. p. 311
Imprimis ſalina, eaque varii generis, & ſtatus. p. 312
Seri à ſanguine ſecretio in excessu vel defectu peccat. p. 184
Somni, & vigiliae vicifitudo, ad vitam necessaria est. p. 366
Stomachus quo ritu à Card. afficitur. p. 317
Spiritus nitri. p. 200
Spiritus ſalis marinii: ejus conficiendi modus compendiosus. p. 201
Spiritus Urina. p. 202
Sudationis ratio, & cauſa. p. 230
Ejus materies tum elementaris, tum humoralis. p. 233
Ejus requifita ſive conditiones. p. 234
Sudorifera Cardiacis ſunt affinia. p. 246
Sudor Anglicus. p. 294
Descriptio, & Aetiologya ejus. p. 296
Symptomatum rationes. p. 299
Diabeti, & Dysenteria Incruenta affi-
uiſ

ALPHABETICUS.

<i>nis est.</i>	<i>p. 309</i>
<i>Sulphur sive oleum vini.</i>	<i>p. 204</i>

T.

<i>Tartari spiritus.</i>	<i>p. 272</i>
<i>Tinctura ejus, ejusque Aetiologya.</i>	<i>p. 205</i>
<i>Transpiratio cohibita quomodo sudorem excitat.</i>	<i>p. 242</i>
<i>Tremor cordis.</i>	<i>p. 345</i>
<i>Aetiologya ejus, & curatio.</i>	<i>p. 346</i>
<i>Non à vaporibus oritur.</i>	<i>p. 352</i>
<i>Tunicae quibus Oesophagus, Ventriculus, & Intestina pradicta sunt.</i>	<i>p. 7, 8.</i>
<i>Tunicae Oesophagi quibus usibus inserviunt.</i>	<i>p. 13.</i>
<i>Ventriculi quot sunt, & quibus usibus inserviunt.</i>	<i>p. 15</i>
<i>Turbith minerale.</i>	<i>p. 88</i>
<i>Tympanitis causa innuitur.</i>	<i>p. 13</i>

V.

<i>Ventriculi plica, & ruga quomodo ascuntur, & quibus usibus inserviunt.</i>	<i>p. 13</i>
<i>Ventriculi fibra carnea: earum ordines.</i>	<i>p. 20.</i>
<i>Nec non munia, & usus.</i>	<i>p. 22</i>
<i>Quibus & quot modis, & propter quos instinctus contrahuntur.</i>	<i>p. 24</i>
<i>Ventriculi orificia describuntur. Quibus nervis, & plexibus nervis instruuntur.</i>	<i>p. 25</i>
<i>Ventriculi que vasa, & quomodo distributa, & quibus usibus inserviunt.</i>	<i>p. 28, 29</i>
<i>Ejus paralysis ut curanda.</i>	<i>p. 102</i>

<i>Vomitio quid sit.</i>	p. 45
<i>Quomodo Ventriculus, & Oesophagus in ea afficiuntur.</i>	ibid.
<i>Est motus convulsivus.</i>	p. 47
<i>Ab aliis spasmus, & à catharsi differt.</i>	p. 48
<i>Quot & quibus modis, & ob quas causas excitari solet.</i>	p. 49, 50
<i>Vel Idiopathica, vel Sympathica est.</i>	p. 51
<i>Hujus varii casus & causa notantur.</i>	
	p. 54, 55
<i>Singulorum rationes explicantur.</i>	p. 57,
	ad 59
<i>Vomitoria quo pacto operantur.</i>	p. 60
<i>Alia fortiora alia mitiora.</i>	p. 61
<i>Qualem, & quotuplicem materiem utra- que educunt.</i>	p. 63
<i>Non virtute specifica, nec in peculiarem humorem agunt.</i>	p. 67
<i>Eorum species, & formulae.</i>	p. 73
<i>Chymica parantur ex vitriolo, Antimo- nio, vel Mercurio.</i>	ibid. ad p. 81
<i>Vomitionis nimiae remedium.</i>	p. 95
<i>Affectus hujus species, & cause varia notantur.</i>	ibid.
<i>Curatio ejus cum medicamentorum for- mulis describitur.</i>	p. 99, 100
<i>Urina materies, & secretorionis modus.</i>	p. 172
<i>Potissimum à sanguine procedit, à quo- modo facile, modo agre seceruitur.</i>	p. 177
<i>Urina Secretio per lactis fusionem, coagula- tionem, & reductionem optime expli- carum.</i>	p. 178

F I N I S.

